
IV.
17
Rel

Alojzije se zavjetuje na djevičanstvo.

ŽIVOT
SVETOG ALOJZIJA GONZAGE
UZORA I ZAŠTITNIKA
KRŠĆANSKE MLADEŽI

Talijanski napisao

V. CEPARI,

Isusovac.

Za proslavu tristogodišnjice blažene smrti Alojzijeve

preveo i popunio

DR. JOSIP LANG,

duhovnik milosrdnica.

Odobrila duhovna oblast u Zagrebu.

U ZAGREBU 1891.

TISAK I NAKLADA SCHOLZA I KRALJA (A. SCHOLZ

Br. 1349/1891.

V. G.

Proučiv sadržaj Vašega rukopisa »Život sv. Alojzija« došao je ovaj kapitularni vikarijat do uvjerenja, da to djelo ne samo ne sadržaje ništa, što bi se protivilo nauci sv. crkve o vjeri i ćudoredju, već da će pomno čitanje toga djela i razmatranje uzora, koj se u njem predočuje, vrlo koristno djelovati na duševno usavršenje vjernika u obće a napose kršćanske mladeži.

Zato Vam ovaj kapitularni vikarijat rado podieljuje zamoljenu dozvolu, da spomenuti rukopis možete izdati tiskom.

Dano iz sjednice kapitularnoga vikarijata nadpiskupije zagrebačke, držane dne 10. travnja god. spasa 1891.

Franjo Gasparić,
kapit. Vikar.

Sv. otac papa Leon XIII.

Svim kršćanskim vjernicima, koji budu vidjeli ovaj list, pozdrav i apostolski blagoslov!

U istinu sgodan je i sretan dogodjaj, što će se ove godine 21. lipnja harnom pobožnosti proslaviti svečanost u slavu sv. Alojziju Gonzagi, pošto su jur izminula tri stoljeća od njegove blažene smrti. Dojavljeno nam je, da su povodom ovoga ugodnoga dogodjaja osobitom se ljubavi i pobožnom revnosti razplamtila srca kršćanskih mladića, kojim se ova sgoda vidjela ponajboljom, da zasvjedoče nebeskomu Zaštitniku mladeži na raznolik način svoju odanost i svoje poštovanje. I čini se, da se tako dogadja ne samo u onim krajevima, koji su Alojzija zemlji i nebu rodili, već se je ime Alojzijevo i glas o njegovoj svetosti raznio na daleko i široko. Mi, priučeni već od nježne mladosti štovati angjeoskoga mladića osobito revno i pobožno, veoma se obradovasmo, kad za oto saznasmo. — Nadamo se pak, da uz Božju pomoć ova svečanost ne će ostati bez ploda za kršćane, osobito za mladiće, koji će se, štujući svoga Zaštitnika, lahko sjetiti na odlične krieposti, s kojih je on za života bio ostalim na uzor. Nade je, da će, kad budu razmišljali o tih kriepostih i njim se divili, uz Božju pomoć odlučiti svoje srce i svoj um prema njima preudesiti, te uznastojati kako bi i sami, posljedujući ih, boljim postali. U

istinu niti se se ne može kršćanskoj mladeži podati odličniji uzor koji da posliedi, niti koji bi sjao toliko baš onimi kriepostmi, kojimi ponajviše želimo da sjaje mladenačko doba. Iz života bo i vladanja Alojzijeva mogu mladići crpsti veoma mnogo primjera, te iz njih naučiti, kako brižno i kako budno valja čuvati neporočnost i nevinost života, kako postojano treba trapiti tielo, da se utrne žestina strasti, kako treba prezirati bogatstvo i ništa ne držati do časti, kojom se nakanom i kakovom marljivosti treba dati koli na nauke, toli i na izpunjavanje svih ostalih dužnosti i zadataka njihove dobi, i što je osobito u ovo vrieme najveće znamenitosti, kojom vjernosti, kojom ljubavi valja pristajati uz sv. mater Crkvu i Apoštolsku Stolicu. Angjeoski bo mladić, ili prebivao med domaćimi zidinami, ili boravio kano odlični dvoranin na dvoru španjolskom, ili se trudio da si duh oplemeni kriepostmi i znanostmi, kada je odrekavši se kneževine stupio u družbu Isusovu, gdje je postigao, što je želio, da mu naime bude zatvoren put do časti i da sav svoj život posveti jedino spasu bližnjega svoga, u svakoj se je sgodi života takovim pokazao, da je sve ostale u svakoj hvale vriednoj stvari, lahko nadkrilio i ostavio krasnih dokaza svetosti. S toga običavaju veoma mudro oni, koji se bave uzgojem i izobrazbom kršćanske mladeži prikazivati Alojzija kao najodličniji primjer koji da posliede, po savjetu Našega predšastnika Benedikta XIII., koji je mladeži, što se on bavi naukom, postavio Alojzija za osobitoga

nebeskoga zaštitnika. S toga krasnu si hvalu i zaslugu stiču ona družtva katoličke mladeži, koja su ustrojena ne samo po italskim, već i po vanjskim gradovima u svrhu, da se ova Alojzijeva svečanost osobitim načinom proslavi. Mi znamo, koliko su ova družtva truda i muke posvetila, da pripreme one počasti, koje će se po cielom katoličkom svietu prinositi angjeoskom mladiću i koliko se brinu, da katolici što revnije i što mnogobrojnije hodočaste, bilo u rodni grad Alojzijev, bilo u ovaj sveti Grad, koji čuva i štuje njegove čiste ostanke. Takodjer je pružena sgoda i dječacima i djevojčicama, da zasvjedoče Alojziju prvine svoje čiste ljubavi i pobožnosti, jer su razaslani na daleko listovi, počašćeni već prejasnimi imeni, da se u njima upišu i oni i roditelji kao sluge i štićenici. Žarko želimo, da ova osobita revnost u toli dobroj stvari i ove svete odluke i težnje postignu uz Božju pomoć dobar i sretan uspjeh. Medjutim, buduć, da su nedavno do nas doprle molbe, da ovu svečanost obogatimo i uresimo nebeskim crkvenim blagom, e bi odatle potekao što obilniji plod za duše, odlučismo Mi uslišati milostivo ove prošnje. S toga, uzdajući se u milosrdje svemogućega Boga i u moć njegovih Apostola, sv. Petra i Pavla, podieljujemo milosrdno u Gospodinu podpuni oprost i oproštenje svih grieha svim pojedinim kršćanskim vjernikom obojega roda, koji budu za vrieme trodnevne pobožnosti svaki dan, ili barem pet puta za deveterodnevne pobožnosti, koja će se držati prije svečanosti Aloj-

zijeve u one dane, kako to bude dotični mjestni biskup odredio, skrušeno se izpovjedili i pričestili te ili na sam dan svečanosti ili na koji drugi od rečenih dana pobožno pohodili koju god crkvu ili javni oratorij, gdje se bude slavila svečanost Alojzijeva, i ondje se pobožno Bogu pomolili za slogu kršćanskih vladara, za izkorienjenje krivovjerja, za obraćenje grješnika i za uzvišenje sv. matere Crkve. Onim pak vjernikom, koji budu bar skrušena srca obavili pobožna hodočašća na spomenuta mjesta i djeci takodjer prema njezinoj sposobnosti i njezinim roditeljem, koji budu upisali imena, da zadobe zaštitničtvo Alojzijevo, ako budu pribivali trodnevnoj ili deveterodnevnoj pobožnosti, kao što je gore rečeno, udieljujemo oprost od sedam godina i isto toliko četrdesetnica po običaju crkve. Sve i pojedine ove oproste, odpuštenja grieha i polakšice pokorâ dozvoljujemo, da se mogu primjeniti i dušam kršćanskih vjernika, koje su u milosti Božjoj preselile se s ovoga svieta. Ovo imade vriediti samo ovu godinu. Zahtievamo pak, da se priepisi ovoga pisma i otisnuti primjerci, na kojim je podpisan koji javni biljježnik i koji su potvrdjeni pečatom kojega crkvenoga dostojanstvenika, drže isto tako vjerodostojnimi, kako bi se držalo ovo pismo, da se iznese i pokaže.

Dano u Rimu kod Sv. Petra pod ribarskim prstenom dne 1. siečnja 1891. Papinstva Našega godine 13.

M. kardinal Ledóchowski.

Mila mladeži!

»Što mi je na nebu, i što hoću na zemlji bez Tebe? Ti si Bog srca mojega i baština moja u vieke!« Ps. 72, 25. 26.

Silno se slavlje sprema ove godine po svem katoličkom svietu, da se proslavi tristogodišnjica blažene smrti Alojzijeve. Priredjuju se »Albumi«, u kojih će se imena katoličke mladeži položiti na grob svetčev u Rimu; priredjuju se izložbe u Milanu, Mantovi, Firenci i Napulju; izlaze razni listovi, kojim je svrha, da potiču na revnovanje, e bi se ova tristogodišnjica što svečanije proslavila; spremaju se hodočašća mladeži sa svih strana i u Rim, gdje je Alojzije umro, i u Castiglione, gdje se je rodio; priredjuju se akademije ili ti besjede, i krasne pjesme i govori; sgotavljaju se dragocjeni darovi, da se pošlju na grob zaštitniku mladeži; zasnovala se zadruga mladih svećenika i zadruga trećorednica sv. Alojzija, a jednim i drugim poglavita je zadaća oposljedovati krieposti angjeoskoga mladića; ustraja se u Rimu pitomište za učenike na najvišem učilištu — za sveučilištne slušatelje; kuje se novac, na jednoj strani sa slikom svet-

čevom, a na drugoj strani s napisom, koji veli, da je Alojzije dobio od Boga palmu s ljiljanom djevičanstva; a što je najviše, spremaju se crkvene svečanosti, koje će po više dana trajati i prije i poslije samoga blagdana, za kojih će se svakolika katolička mladež izpovjedit i pričestit i svoje mlado žiće posvetit Alojziju, a po Alojziju Bogu. A da bude slavlje podpuno, stalo se pisat u raznih jezicih žiće Alojzijevo i već su napisani mnogi krasni životopisi, a pišu se, da se kršćanskom svietu opet ukaže angjeoski mladić u svoj miloti i ljepoti svoje savršene svetosti. Evo mila hrvatska omladino, knjižicom ovom dajem ti na ruke »život Alojzijev« u materinjem tvojem jeziku, i to život opisan potanko i na široko. A mislim, da je tako i trebalo učiniti. Alojzije angjeo je i apoštol i zaštitnik mladeži, no i uzor neporočna života kršćanskomu svietu, a napose mladeži i redovnikom. Nije to uzor, što ga satvorila mašta kojega čovjeka, već je to uzor sbiljan, uzor, koji je stvorila sama ruka Božja uz sudjelovanje volje Alojzijeve. Kad si pak koji plemeniti čovjek odabere uzor, koji želi da posliedi, prije svega nastoji, da ga upozna podpuno i do kraja, on hoće, da izvidi i najtanje niti njegova srca i života, jer u uzoru sve je njekako čarobno, sve uzhićuje, sve poučava i potiče na dobro.

Tako treba da čini i mladež sa uzorom svojim, sv. Alojzijem. Sam Bog dao joj po svojoj

crkvi uzor ovaj, a dao ga za to, da ga oposljeduje diljem godinica svoga mladenačkoga vieka, da ga oposljeduju u svih svojih činih i većih i manjih. A da to kršćanska mladež uzmogne, treba, da joj se taj njezin uzor pokaže u podpunoj slici, treba, da joj se Alojzije pokaže u onom sjaju kršćanskih vrlina, u kojem se pokazao svojim vršnjakom, koji su ga gledali na svoje oči, treba, da joj se poda što točniji i podpuniji život njegov. Kako da posliedim, što ne ljubim, a kako da ljubim, što ne poznam? Evo ti dakle omladino obširniji životopis milog Alojzija! U njem ti se opisuje, kakav je On bio prema Bogu, a kakav prema bližnjemu, kako se ponio prema roditeljem i rodu svom, a kako prema onim, koji mu ne bijahu u rodu, kako prema bogatnikom i uglednikom, a kako prema siroti i mladomu svietu. Ti ćeš ga vidjeti, kako se ponašao u borbi, a kako u sreći, kako na kneževskih dvorovih, kako u kućah tuge i nevolje, kako u crkvi i na visokim školama kod nauke, kako na putu i kod poslova svakdanjega života. Ti ćeš ga vidjeti, kako je shvatao sviet i njegov sjaj i krasotu, a kako dušu svoju, vječnost i krasno nebo. A razabrat ćeš iz svega, kako Alojzije cielim svojim bićem i žićem glasno sbori: »Boga ljubit iz sveg srca i njemu vjerno u nevinosti služit, to je sva milina i ljepota mlade duše, to je rajsko milje mladog srca.«

Obširnih životopisa Alojzijevih ima više; ja sam odabrao onaj, koji je u katoličkom svietu u najvećoj časti i koji se sada s nova prevadja i popunjen izdaje u još četiri razna jezika, a to je glasoviti životopis Cepariev — djelo klasično. Ovaj pak životopis popunio sam Meschlerom i Narboneom.

Jedva je tko mogao biti prikladniji, da piše život Alozijev nego li o. Cepari. On je unišao u družbu Isusovu god. 1582., kad mu je bilo 18 godina; teologiju učio je u rimskom kolegiju zajedno sa sv. Alojzijem. Živeći dakle više godina pod istim krovom, mogao je upoznati život i djela angjeoskoga mladića. O. Cepari pripovieda sam, što ga je sklonulo, da piše žiće sv. Alojzija:

»Poslije Piattia (njegov rukopis nije na svjetlo izdan) ja sam bio prvi, koji sam pisao život njegov, dok je mladić još živio u Rimu. U ovo vrieme ja sam s njim u istom kolegiju obitavao i obćio s njim često i vrlo pouzdano; pa jer sam spazio, da njegove rieči i djela potiču na pobožnost svakoga, koj ih čuje i vidi, baš onako kako to biva, kada se čita mirno i dobrom nakanom život svetaca, pomislih, da će to isto učiniti njegovi sveti primjeri i u svjetovnjacih, kad ih obaznadu. S toga potaknut, kako mislim od Boga, odlučih pisat njegov život, da pokoristim mnogim . . . I napisah život njegov dvie godine prije nego li je umro; ali ga za onda pokazah tek njekojim, bojeći se, da ne bi za to saznao sam sveti mladić.«

Tako je Cepari dan za danom bilježio i djela i rieči i krasne primjere u svakoj krieposti,

dok je Alojzije još živio. No ovaj životopis nije bio izdan tiskom, već je kolao iz ruke u ruku dok nije vrhovni glavar reda Acquaviva želeći, da se na svjetlo izda žiće mladića tako uzorna i tako sveta, naložio Ceparìu, da nastavi i proširi svoje djelo na veću slavu Božju, a korist onim, koji ga budu čitali.

Cepari, da mu djelo bude savršenije, zaputi se na ona mjesta, gdje je Alojzije njekoć boravio i k onim osobam, koje su ga poznavale. On je bio toli sretan, te je mogao crpiti historiju svomu pisanju iz samoga vrela: — on se razgovarao s majkom Alojzijevom, s njegovom braćom, s njegovim uzgojiteljem, koji je bio uz njega 18 g. i služinčadi, koja ga je u otčinskoj kući uzgajala, na dvorovih dvorila i na putovanju pratila. Osim toga nastojao je Cepari, da biskupi povedu iztrage o životu Alojzijevu, on je sám na svoje uši slušao razne svjedoke, gdje svjedoče o djelih Alojzijevih, i dobivao razna svjedočanstva ne samo iz Italije, nego i iz Francezke, Španije, Poljske. Tako mu bijaše doista moguće napisati najvjerodostojniji životopis, što je ikada potekao iz pera kojega pisca. Knjiga je pisana tolikim žarom i točnosti, da ćeš malo naći životopisa ovomu ravnih. Ovu su knjigu najsjajnije pohvalile prve ličnosti u Rimu. Papa Kliment VIII. ponuka osbiljno kneza Franju, brata Alojzijeva, da izda životopis Cepariev za obće dobro. A papa Pavao V. prije nego li će

se ovaj životopis izdati, odredi komisiju od tri glasovita učena kardinala, da ga točno pregledaju; i oni ga pregledaju i potvrde; i baš na temelju ovoga životopisa bude Alojzije proglašen blaženim. I tako odlikova papa Pavao V. ovaj životopis nad sve druge životopise ostalih sluga Božjih.

»Djelo Ceparievo,« veli Isusovac Schröder (ovaj je netom preveo i popunio Ceparia, i ovo se njegovo djelo prevadja na četiri jezika), »jest prava pučka knjiga: njegovo se pripoviedanje odlikuje neprispodobivom priprostoćom i jasnosti. Kao majstor u historičkom stilu, čini Cepari, da govore djela i činjenice bez svakog govorničkog nakita.«

A Narbone, koji je napisao knjigu »Deset slava Alojzijevih«, veli:

»Tek što je ovo djelo ugledalo svjetlo, jedva se može vjerovati, kojom se željom sa svih strana tražilo, kolikom radosti primalo, kolikom se brzinom širilo, kolikim se plodom čitalo ne samo od pojedinih osoba, nego i od cielih zadruga .... Odveć bi na dugo bilo navoditi svjedočanstva najuglednijih osoba i raznih zavoda, koji su preporučivali ovo djelo, što no postade najslastnijom hranom odabranlm dušam, najjačim poticalom na bolji život, najodabranijim uzorkom dušam nevinim i pokorničkim. Ovaj se život prosu dalekim zemljama i pobudi posvuda pobožnost k angjeoskom mladiću i želju nasljedovati ga i s pouzdanjem sazivati. Ovo djelo,« veli dalje Narbone, »pravom je dostiglo slavu djela izvornih i klasičnih, ono je tiskano ne bih znao reći koliko desetak puta sve do naše dobi ... Ono je konačno vjerno prevedeno mal ne na sve evropske jezike.«

Ovaj životopis Ceparìev bijaše i jest vrelo, iz kojega su crpali i crpaju svi ostali životopisci

svoje gradivo. O. Cepari napisao je još i drugih djela, osobito životopise svetaca, a iza Alojzijeva najglasovitiji je onaj sv. Berchmansa i sv. Marije Mandaljene de' Pazzi. Obojim bijaše on izpovjednik. O. Cepari bijaše čovjek vele bogoljuban, glasovit bogoslovac i propovjednik, te rektor na rimskom i florentinskom kolegiju.

Ded plemenita mladosti, čitaj rado, čitaj polagano i bogoljubno žiće tvoga angjeoskog zaštitnika, on je na zemlji milovao djecu i mladež, koliko će više sada na nebu, gdje no je, kako i sam reče: »Ljubav mnogo savršenija«; ded štuj ga i ljubi, on je mnogoj mladoj duši pomogao sretno proći kroz sve bure i strasti ovoga života, i doći do vječitoga cilja, on će i tebi pomoći, da sačuvaš tvoju nevinost, da napreduješ u nauku i ljubavi Božjoj, da si sretno odabereš stališ svoj, te budeš jednom uzmogla blagoslovno radit u tvojem zvanju; ded mila mladeži, posliedi Alojzija, mlado se srce toli lasno zanosi za svim, što je plemenito, toli rado zanosi za ideali, evo ti — Alojzije ideal je mladosti, ideal čist i savršen, jer od svoje sedme godine živio je vazda savršeno. O daj povjeri se Alojziju, on će ti biti drugi angjeo čuvar, koji će te voditi od krieposti do krieposti, dok te ne dovede do onoga vječitoga Dobra, u kojem se smiruje svaka želja ljudskog srca, u kojem se smirila i nevina duša Alojzijeva, u kojem

uživa ona svu puninu rajske blaženosti već tri stotine ljeta i uživat će do vieka.

*
*   *

Srdačno se zahvaljujem svim, koji su mi pripomogli, da je ovo djelce moglo ugledati svjetlo svieta; najpače zahvaljujem se onomu plemenitomu mužu, koji mi je svojim obilatim darkom pritekao u pomoć, te se može knjižica ova podati uz toli neznatnu cienu, pa tako i siromašnijoj mladeži u ruke doći: Bog im bio vječna plata!

U Zagrebu na dan zaštite sv. Josipa 1891.

J. L.

PRVI DIO.

ALOJZIJE U SVIETU.

GLAVA I.

O porodu i poriekli sv. Alojzija.

Sv. Alojzije Gonzaga, dika i ponos rodu svomu, a slava i ures družbi Isusovoj, čiji angjeoski život začinjemo pripoviedati, bijaše sin prvorodjenac Ferdinanda Gonzage, carskog velmože te markgrofa u Castiglionu[1]) (čitaj Kastiljonu) delle Stiviere u Lombardiji i done Marte Tane Sàntene iz Chieri-a u Piemontu. Markgrof Ferdinando, otac Alojzijev, bijaše Vilimu, vojvodi mantovanskomu, bratić po krvi i to u trećem

---

[1]) Castiglione bijaše gradić sa više tisuća stanovnika, prostiraše se uz glavnu cestu izmed Brescie i Mantove u dražestnoj dolici, što ju nazivahu Talijani u svom slikovitom jeziku »sladki osmjeh prirode«. Sred gradića dizala se na prostranu trgu sborna crkva sv. Celsa i Nazarija sa sbornim kaptolom, a ovomu na čelu nadsvećenik. Na brežuljku iznad gradića visio se ponosno tvrdi grad markgrofova castiglionskih. Od vanjskih vrata dizao se put kroz ubave vrtove do prave gradine, okružene visokimi nasipi i čvrstimi bedemi. Tuj bijahu i kuće činovnika i mušketira, konjušnica sa 40 konja, jezdionica, kovaonica novca pisarna sa krasnim triemom na stu-

koljenu. Markgrofovija njegova steraše se izmedju Verone, Mantove i Brescie (čit. Brešie), ne daleko Gardskoga jezera. I markgrofica Marta bijaše porieklom od veoma ugledne i plemenite obitelji u Piemontu, bila je naime kći baruna Baltazara Tane Sàntene i barunice Ane della Rovere, bratučede kardinalu Jerolimu Rovere, nadbiskupu turinskomu.

Vjenčanje roditelja Alojzijevih obavi se u Španiji i to na ovaj način: Markgrof Ferdinando boravljaše na dvoru katoličkoga kralja Filipa II. a na istom dvoru boravljaše i Marta, kao najpouzdanija dvorska gospojica kraljice Izabele Valois, supruge Filipa II. a kćeri Henrika II. kralja francezkoga. Tom prilikom spozna se markgrof Ferdinando sa dvorskom gospojicom Martom, i zagledav u nje prekrasne vrline, zaželi ju za suprugu. Kad to saznadu kralj i kraljica pristanu drage volje na to, a k tomu naumi kraljica svoju ljubljenu dvoranku u znak osobite sklonosti obdariti bogatim mirazom. Mladenci se

pove, stan markgrofov i dvorska crkva sv. Sebastijana. Krasota bilo pogledati u okoliš sa gradskih prozora; podno gradine samo mjesto Castiglione, nješto dalje umjetno jezero, a do njega samostan Franjevaca sa crkvom sv. Marije, pa ljetnik markgrofov, okolo naokolo prijatni brežuljci, šumovite visi, a tamo dalje ljeskalo se modrikasto Gardsko jezero u okviru nebotičnih alpinskih kosa i gromada.

U toj gradini obitavao u sjaju i bogatstvu glava kuće Gonzaga-Castiglione, onda vladajući markgrof Ferdinando sa svojom bogoljubnom suprugom, donom Martom.

zaruče i vjenčaju na dvoru. Ali kako sveto! Kad je Marta prvi put začula od same kraljice o čem se radi, da naime markgrof prosi njezinu ruku, dade služiti mnogo sv. misa na slavu presv. Trojstvu, Duhu svetomu, muci Isusovoj, bl. dj. Mariji, angjelom i drugim svetcem, da ju Bog blagoslovi, pa da se sbude sve, kako je njegova sveta volja. Što više, pošto se pisalo u Italiju roditeljem jedne i druge stranke i prosila od njih privolja, stigne odgovor na madridski dvor upravo onda, kada se svi pripravljahu, da zadobe jubilejski oprost. Na dan sv. Ivana Krstitelja markgrof i gospojica Marta prime sv. pričest i jubilejski oprost, a za tim utvrde ženitbeni ugovor. Na isti taj dan odluči tvrdo gospojica Marta, kako i sama pripoviedaše, da će se u buduće svim marom posvetiti bogoljubnosti. Pošto je upravo u ono doba kraljica Izabela trebala gospojicu Martu, po kraljičinoj naredbi odgodi se vjenčanje. Kad dodje vrieme, što ga bila kraljica odredila za vjenčanje, a bilo to pod jesen godine 1566. markgrof i markgrofica Marta opet se izpovjede i pričeste; pa budući s nova razpisan jubilej, prime obilni oprost, a poslije toga obave vjenčanje sveto u milosti Božjoj, kako se i dolikuje pravim katolikom. Vriedno je spomenuti, da je to prvo vjenčanje, što se u Španiji ovršilo po naredbi i svečanih propisih sabora tridentinskoga. Poslije toga dopuste kralj i kraljica markgrofu Ferdinandu, da se vrati u svoju markgrofo-

viju kano i da povede sa sobom svoju vjerenicu. Prije odlazka podieli mu kralj čast velikog komornika i dodieli mu liepe dohodke u kraljevstvu napuljskom i vojvodini milanskoj; do mala učini ga kapetanom u vojsci, t. j. vrhovnim četovodjom pješadije u Italiji, čast, koja se u kasnije doba podieljivala tek prvim knezovom i vojvodam talijanskim.

Prispjevši u Castiglione, markgrofica Marta, prosta dvorskih dužnosti, kako već bila sklona na bogoljubnost, tako sada, imajući više mira i slobode, zače revnije no ikad posvećivati se pobožnosti po onom, što je bila odlučila u Španiji. Osobito ju obuzela živa želja, da izprosi od Boga sina, koji bi mu jednom služio u samostanu. Vruće i neprestano moljaše Boga za ovu milost; i čini se, da je Bog uslišao njezine molitve, jer joj je darovao sinka, prvorodjenca, koji je unišao u družbu Isusovu, ondje bogoljubno živio i sveto umro. Niti nam se nije čuditi, da su majčine molitve mogle izprositi toli sveta sina, željena u tako svetu svrhu; ta čita se u sv. pismu i u crkvenoj poviesti, kako je Bog svedjer rado uslišao takove prošnje. Tako je uslišao Anu, majku proroka Samuela, koja se molila Bogu u hramu, da joj pokloni sina, želeći ga posvetiti njegovoj službi, i Bog joj poklonio sina; ovako izprosiše roditelji sv. Nikolu Tolentinskoga, sv. Franju Paulskoga, sv. Andriju Corsinija i druge. Gospodin Bog, koji s jedne strane

nadahnuo majku markgroficu, da prosi otu milost, mogao je s druge strane blago ju uslišati i odabrati za sebe njeno prvorodjenče.

Čini se, da se Bogu mililo prigrliti Alojzija već od prvoga časa, jer bez dvojbe Božjoj se providnosti ima pripisati i što se on prije pokrstio, nego li se svietu pravo narodio, i što ga kod poroda zaštitila bl Djevica, kraljica neba, koju on od djetinstva pa do zadnjega daha toli nježno ljubio. Kad naime dodje do poroda, nastane velika pogibelj i liečnici izjave, da će morat umrieti i majka i diete. Pošto je to saznala markgrofica, videći, da ljudska sila više ne pomaže, uteče se nebesnikom u pomoć, a napose bl. dj. Mariji, Majci milosrdja. Dozove k sebi markgrofa i s njegovim dopuštenjem zavjetova se, da će, spasi li se, hodočastit u Loreto k Majci Božjoj, (u Loretu je kuća M. B., u kojoj ona njekoć stanovala u Nazaretu) i da će sa sobom povesti diete, ako li ga Bog poživi. Učiniv tako zavjet s najvećim pouzdanjem u pomoć bl. Djevice, umine do mala pogibao i sretno se rodi diete. Buduć pak liečnici bili uztvrdili, da je nemoguće, te bi diete ostalo na životu, a markgrofu bilo do toga, da se svakako spasi bar duša djetetu, pokrste ga, čim se moglo krstiti. Tako spasi bl. djevica Marija život i majci i sinu i diete se po svetoj milosti prije preporodi Bogu, nego li se narodilo svietu. Bog u svojoj svetoj ljubavi premilostivo odlikova ovo diete, odabravši ga za sebe već od majčina krila.

Alojzije rodi se u Castiglionu, u glavnom mjestu markgrofovije svoga otca (kasnije postade ova pokrajinska grofovija kneževinom) u brescianskoj (čit. brešanskoj) biskupiji za pape sv. Pija petoga, g. 1568. devetoga ožujka, jednoga utorka oko šest sati na večer. Čim se narodio, prekrsti ga majka znamenjem sv. križa i blagoslovi ga svojim materinskim blagoslovom. Diete ležaše iza poroda kroz cielu uru tako mirno i nepomično, te se nije znalo je li živo ili mrtvo; a za tim kao da se probudilo od težka sna, zaplače malko; no do malo se umiri i ne plakaše više, kako to običavaju mala djeca plakati. Moglo to biti znakom njegove buduće krotkosti i prirodjene mu blagosti.

Crkvene obrede krštenja obavi i nadopuni monsignor Ivan Pastorije, nadsvećenik u Castiglionu, veoma svečano 20. travnja iste godine takodjer jednoga utorka u crkvi sv. Celsa i Nazarija. Pri tom nadjenu djetetu ime Alojzije,[1]) tako bo zvao se preminuli jur otac markgrofov. Na krstu mu kumovao Vilim, vojvoda mantovanski. Ovaj pošalje u Castiglione Prospera Gonzagu, svog i markgrofova bratića, da u ime njegovo drži diete na krštenju kako je to ubilježeno u matici krštenika one crkve. Čita se tuj još nješto

[1]) Ime Alojzije izvedeno je od rieči Aloigi ili Aluigi = Luigi, što znači Ludvig. Alojzije sám navadno se pisao: Aluigi, dočim ga vojvoda mantovanski zvao: Aloisio.

o Alojziju, što je vriedno da se spomene. Dočim je pokrštenje ostale djece one dobe ubilježeno svako na isti način, jedino kod Alojzija, bilo iz poštovanja k njegovoj osobi, bilo po osobitom nadahnuću Božjem, pridodane su iza njegova imena njekoje rieči na latinskom jeziku, koje se ne čitaju kod nikog drugoga pa niti kod njegove vlastite braće. Ubilježeno stoji ovako: »Bio sretan i mio Bogu Predobromu, Bogu Velikomu i živio ljudem u vieke.« Divno li se izpunila ota želja na presretnom ovom djetetu!

GLAVA II.

Kako su uzgajali Alojzija do njegove 7. godine.

Kolikom se brigom i ljubavi uzgajao sv. Alojzije za svoje mladosti, svatko si može lasno pomisliti, ako uzme na um, da je on, kao prvorodjenac imao biti ne samo baštinik markgrofa, svog otca, nego i dvajuh svojih striceva, naime Alfonza, gospodara Kastela Giufreda i Orazija, gospodara Solferina. Pošto Orazije nije imao djece, a Alfonzo imao tek jedinicu kćerku, to su njihove zemlje budući carska feuda, po njihovoj smrti imale nuždno pripasti našem Alojziju. Markgrofica, veoma pobožna gospoja, željela je, da se ovaj njezin sinak već od mlada priuči bogoljubnosti i za to, čim se Alojziju stao razriešavati jezik, ona ga sama učila križati se, izgovarati presveta imena Isus i Marija, moliti »Otče

naš«, »Zdravu Mariju« i druge molitvice; a hotjela da tako čine i drugi, koji su diete posluživali, ili s kojimi se diete družilo. I bio je mali Alojzije, kako mu i željela majka, tako bogoljuban, da se od jasnosti rujne zore njegova djetinstva moglo naslućivati, kolik će biti sjaj podneva života njegova. Pripoviedahu gospodje, koje su u ono vrieme dvorile markgroficu i kojim bilo oblačiti i svlačiti ovo diete, da su u njega zapazile od maloće strah Božji i veoma veliku pobožnost. Med ostalim osobito dvie se stvari pripoviedaju iz njegova djetinstva:

Prvo, da je milovao siromake, i da nikada ne bi sirotu odpustio, a da je ne bi liepom milostinjom nadario, a drugo, da je mnogo i usrdno molio, a to je najljepša hvala za mladost; ta molitva je mlieko, kojim se nevinost hrani. Čim je diete prohodalo, često bi se sakrivalo u kutice, da se ondje Bogu moli. Mnogo puta tražeći ga dugo amo i onamo, našli bi ga u kakovu kutu, ili zabitnu mjestu, gdje se dragomu Bogu moli. Tomu se već onda svi čudili i nagovieštali, da će postati velik svetac. Gdjekoji priznaše pod zakletvu, da su, kad bi ga kao diete uzeli u naručaj, oćutili, kako im se srce užiže na bogoljubnost i činilo im se, kao da nose u rukama angjela s neba. Tako je Alojzije od najranije mladosti rasao u krilu svetosti, zadojen sladkom pobožnosti.

Svetom radosti gledala majka, kako joj sinčić raste ne samo u dobi, već i u gorljivosti i bogoljubnosti. Ali misli otca Alojzijeva ne sudarahu se sa željami majke njegove. Otac bivši vojnik naumi diete navrnuti na istu stazu života, kojom je i sam koracao. Tek što su Alojziju bile četiri godine, dade mu otac načiniti vojničku opremu i vojničko oružje, sve dakako u malom prema njegovoj dobi i snazi. Kada se spremao u Tunis,[1]) kamo je morao poći po nalogu kralja katoličkoga sa četom od 3000 momaka, trgne malića sina iz naručja majčina i otme ga brigi i njegi gospoja, akoprem mu bilo tek 4—5 godina i povede ga sa sobom u tvrdju Casale na rieci Padu; ovu si naime tvrdju odabra markgrof za glavno stjecište vojske. Tu bi se Alojzije svaki put, kad se pregledavala vojska, po nalogu otčevu odjeven na vojničku, zaštićen lahkim oklopom, držeći kopljić u ruci, postavio bojnim redovom na čelo; a otac se nasladjivao videći, kako su djetetu u velike omiljele ove vojničke vježbe. U Casalu ostane

---

[1]) Grad Tunis i okružje na berberskoj obali Afrike, što ga Karlo V. 1535. za kršćanstvo osvojio, pade s vremenom ponovno u ruke Muhamedovaca; jedina Goleta na ulazu zatona tuniškoga ostade Španjolcem. Donu Juanu, austrijskomu, bude naloženo, da sa svojimi galerami, što no se slavodobitno vraćale s vojne kod Lepanta (1571.) krene put Tunisa; tom sgodom bude naredjeno markgrofu castiglionskomu, da pripomogne sa 3000 talijanske pješadije i predano mu zapovjedničtvo nad jednim dielom pomorske vojske.

Alojzije njekoliko mjeseci, pa kao što ona djetinja doba običaje lasno prihvatiti sve što vidi, da drugi čine, osobito stariji, tako i on, igrajući se i zabavljajući po vas dan sa vojnici, prihvati običaje i vojnički duh. Činilo se za onda, kao da je sklon onoj slavi, na koju ga riečju i primjerom poticao otac markgrof.

Dogodilo se po više puta, da je pokušavajuć se na oružju, poimence učeć se, kako da puškom vlada, zašao u očitu pogibelj života. Iz ovih ga pogibelji Božja providnost, koja ga čuvala za savršeniji život, kao čudom izbavila. Tako jednom opalivši pušku, ljudski si oprži lice; a drugda opet, bilo to ljeti, malo da ne dospije topu pod kolesa. Dok su naime iza podneva markgrof i mnogi vojnici počivali, uze on kradimice vojnikom iz barutnjače nješto puščanoga praha i sam samcat nabije top, što bijaše u kuli, i izpruži ga; no top se silovito odbije i malo da ne zahvati Alojzija, te ga svega ne razmrska.

Na prasak topa probudi se markgrof; u strahu da nije možda med vojnici nastala kakova buna, umah pošlje njekoga, da vidi što se dogodilo. Doznavši što je, htjede da kazni malića; nu vojaci, kojim se mililo vidjeti u tako nježnoj dobi toliku smionost, stanu molit otca, da mu prosti — i otac mu oprosti. Često i često sjećao se Alojzije tih dogodjaja, u svom potonjem životu i zahvaljivao Bogu što ga je iz

tolikih pogibelji života milostivo izbavio. Ovo i ovim slične stvari pripoviedao bi kasnije u redu, da pokaže kolika je bila dobrota Božja prema njemu. Još ga samo mučilo, što je vojnikom uzeo ono praha kradom, no tješio se, misleći, da bi mu ga i sami rado bili dali, da ih je za to uprosio.

Kad je nastalo ljeto godine 1573. povede Ferdinando svoje vojnike preko mora put Tunisa, a Alojzija pošlje natrag u Castiglione. Petgodišnjem dječaku bilo sad započeti s naukom. Učiteljem bude mu Ivan Albertinelli iz Castigliona, po smrti pak njegovoj Julije Bresciani iz Cremone, a uzgojiteljem izvrstni Petar Franjo del Turco iz Firence. Pošto je pak obćeć sa vojnici čuo od njih mnogo puta rieči surove i proste (kako je već u običaju kod takovih ljudi) uze ih i on izušćivati ne znajući, što znamenuju. To je i sam priznao Isusovcu Piatti-u, kojemu je, bivši u samostanu, izpripovjedio sav svoj život, što ga je provodio u svietu.

Jednom čuje ga, gdje tako govori, njegov uzgojitelj, Petar Franjo del Turco. Razžalošćen s toga, zaviče na njega i oštro ga izkara. Od ovoga časa Alojzije nikad više ne izusti rieči, koja ne bi bila pristojna i čedna, pače, kad bi čuo, gdje drugi nečedno govore, on bi ili postidio se i oborio oči nice, ili bi ih svratio na drugu stranu, pokazujući tim, da ili ne pazi na ono, što se govori, ili da mu je ono mrzko.

Odatle se razabire, da nikad ne bi bio izustio onih rieči, da je znao, što znače. Rieči ove, izrečene od njega u onoj djetinjoj dobi, a da im nije znao pravoga znamenovanja, najveće su pogrješke u njegovu životu. A pošto su ga uputili, da su to zle rieči i da ne dolikuju njegovoj časti i njegovu plemstvu, stane ih se toliko sramiti, da ih je samo težkom mukom izpovjedio; pače kroz cieli svoj život oplakivao ih, kao da je učinio jedan od najvećih grieha. Buduć pak ne učini nikada veće pogrješke, znao bi ovu na svoju sramotu pripoviedati u samostanu svojim pouzdanikom, da im naime pokaže, kako je bio zločest, dok je bio diete. Bez dvojbe Bog je osobitom providnosti pripustio ovu pogrješku, da Alojzije uz tolike milosti i darove, što ih diljem života svoga od Boga primao, ima razloga poniziti se (držeći ono za grieh, što po svoj prilici nije ni bio grieh, jer nije spoznao grdobu onih riečih), pa da povuče natrag nogu, (kako veli sv. Gregorije o sv. Benediktu) kojom bješe već zakročio u ovaj griešni sviet.

Dovinuv se pak sedmoj godini, (u koje vrieme djeca obično dolaze k razumu i postaju sposobna činiti dobro i zlo), tako se obrati cielom dušom i svim srcem ka G. Bogu i tako se žrtvova i posveti Božjemu Veličanstvu, da je kasnije ono vrieme nazivao vrieme svoga obraćenja. Kada je poznije davao račun o svojoj duši duhovnim otcem, koji ga ravnali i vodili putem

kriepost, reče im, da drži ponajvećim darom, što ga iz ruku Božjih primio to, što se u dobi od sedam godina od svieta obratio k Bogu. A kolika je milost u onom času, kad mu stao svitati razum, napunila njegovu dušu, jasno se razabire iz onoga, što njegova četiri izpovjednika o njem pismeno izjaviše. Ovi su ga izpovjednici izpoviedali u razno vrieme, na raznih mjestih u svietu i u samostanu, da oni su slušali i njegove obćenite izpoviedi; jedan od ovih, kardinal Roberto Bellarmino slušao je njegovu zadnju veliku izpovied od cieloga života malo pred njegovu smrt: pa svi ovi izpovjednici, ne znajući jedan za drugoga pismeno očitovaše, da Alojzije nije u svem svojem životu nikada učinio smrtnoga grieha i da nikada nije izgubio one milosti, koju je dobio na sv. krstu. Tomu se čuditi tim više, što Alojzije u najpogibeljnijoj dobi života nije živio zatvoren u samostanu, gdje je mnogo laglje sačuvati milost Božju, jer nema toliko prilika na grieh, a ima mnogo krasnih primjera, koji potiču na dobro i obilje duhovne pomoći, nego je živio u svietu, i to od djetinstva svoga na razkošnih dvorovih.

Tako se je na dvoru svog otca rodio i odhranio, a boravio je mnogo godina na dvorovih velevojvode toskanskoga i kralja španjolskoga; uz to mu je bilo razpravljati sa knezovi i visokom gospodom i obćiti s ljudima svake ruke, kako se već prilika pružila; pa ipak po-

red sve razkoši doma otčinskoga, usred griešnih prilika i napasti na dvorovih sačuvao on vazda čistu i neokaljanu odoricu krstne nevinosti.

Kardinal Bellarmino govoreći jednom u prisuću mnogih o izvrstnih kriepostih Alojzijevih, još za njega živa i tumačeći da se može na temelju jakih razloga vjerovati, da Božja providnost vazda čuva u vojujućoj crkvi njekoliko svetaca, koji su za života u milosti utvrdjeni, pridoda i ove rieči: »Što je mene, ja držim, da je jedan od onih, koji su u milosti utvrdjeni, naš Alojzije Gonzaga, jer znam, što se dogadja u onoj duši.« Očitova kardinal Bellarmino još nješto, čemu se valja i više diviti i divit će se svatko, tko se iole razumije u duhovni život, a to je, da je Alojzije počevši od sedme godine pak sve do smrti živio život savršen. Doista odlika vanredna i riedka!

Čini se, da je Bog hotio, da i sotona posvjedoči svjetost ovoga djeteta i slavu, koja mu se pripravlja na nebu. U ono vrieme dodje u Castiglione njeki Franjevac, koga držahu posvuda, kuda je prolazio, svetcem. Sustavi se u samostanu svoga reda, po imenu sv. Marija, milju daleko od Castigliona, da odpočine. Dok je tudie boravio, sgrne se k njemu silna svjetina, da ga vidi i da se preporuči njegovoj molitvi; pa jer se prosuo glas, da tvori čudesa, dovedu k njemu razne od biesova obsjednute osobe, da ih zaklinje. Dok je Franjevac pred množtvom

naroda i mnogimi odličnici, medju kojimi bijaše i mladi Alojzije, obsjednute zaklinjao, stane jedan od obsjednutih vikati, i na Alojzija prstom pokazivajuć govoriti: »Vidite onoga ondje, onaj, da onaj će ići u nebo i imati će veliku slavu.« O tom se raznie glas po cielom Castiglionu. Akoprem se nema vjerovati vragovom, jer su otcevi laži, sa svim tim višekrat na svoju su veću sramotu prinuždeni od Boga, da kažu istinu, pa se može vjerovati, da su ju i u onom slučaju rekli; ta ljudi su već onda držali svetoga dječaka angjelom, tako je bio nevina života.

Svaki je dan molio ili sam, ili s kim drugim časoslov bl. dj. Marije, sedam pokorničkih psalama i razne druge molitve i to vazda klečećke na tvrdom tlu. A kad mu htjedoše podmetnuti jastučić ili što drugo, da na to klekne, ne dopusti toga, već pokleknu na golu zemlju. U ovo vrieme navali na njega groznica, koja ga mučila kroz 18 mjeseci, a tresla ga svaki četvrti dan. On je podnio ovu težku i dugu bolest veoma uztrpljivo. Za cielo to vrieme ne bi ni jedan dan ma išto samo propustio od svojih običajnih molitava. Kad se osjećao utrudjen više nego obično, prizvao bi k sebi koju od gospodja, što su dvorile njegovu majku, da mu pomogne moliti.

Tako sveto sprovede Alojzije svoje djetinstvo. To je temelj onoj divnoj sgradi, koju on već u sedmoj godini začeo graditi. Ljubav prema

Bogu, milosrdje prema siromakom, gorljivost u molitvi — majci svih krieposti — to bijaše temelj, to znaci, to blaženi začetci buduće velike svetosti Alojzijeve.

GLAVA III.

Alojzije se u Firenci zavjetuje na vjekovito djevičanstvo i napreduje vrlo u duhovnom životu.

Poslije vojne na Tunis dodje markgrof don Ferdinando u Španiju i tuj se na kraljevskom dvoru zabavi dulje od dvie godine dana. Vrativši se za tim u svoju markgrofiju, ne nadje Alojzija više onako sklona vojničkom umieću, kako ga bješe ostavio, već čedna i posve bogoljubna. S toga, kao što se s jedne strane začudi, kad vidje u njem toliku zrelost i osbiljnost, tako se s druge strane obradova, gledajući, kako se u djeteta krasno razvija značaj poput rumen ruže, kad se o žarkom suncu iz pupoljka razcvieće i čestitao si, da će mu sinak danas sutra biti dika i uporište kuće njegove. No dječak u onoj već dobi — a bilo mu tada osam godina — snovao posve druge osnove, i dušu mu obuzimale uzvišenije misli. Jednoga dana usmjeli se, i odkrije donjekle ono, što mu mlada duša snuje i zamišlja, majci svojoj. Bijaše on većkrat čuo od svoje majke kako želi, da bi koji od njezinih sinova postao redovnikom. Jednom dakle, kad bijahu na samu reče majci: »Gospojo majko! vi rekoste

da biste željela imati sina redovnika, mislim, da će vam Bog izpuniti želju.« A kad je opet jednom ponovio iste rieči, pridoda: »mislim, da ću taj biti ja.« No majka se pričini, kao da ne čuje, što govori, budući on sin prvorodjenac; ali si usadi u pamet njegove rieči i zače mu vjerovati, jer ga vidjela toliko bogoljubna. Istina Alojzije u to doba ne bje još ništa za stalno odlučio (kako je kasnije sam pripovjedao u samostanu), već nastavi živjeti bogoljubno kao i prije.

U to se raznie Italijom glas, da je zarazila kuga.[1]) Markgrof Ferdinando, bojeći se pošasti, podje sa svojom obitelji u Montferrato. Tuj ga saleti grdna uzetost, koja mu zadavaše ljute boli; s toga po savjetu liečnika odluči poć u kupelji Lučke (di Lucca).[2] Tom prilikom uze sa sobom drugorodjenca Rudolfa, koji takodjer pobolјevaše, a povede i Alojzija. Mišljaše naime markgrof proći kroz Firencu i ostaviti ondje na dvoru velevojvode toskanskoga, Franje Medici-a

---

[1]) Sbilja buknu strašna kuga, koja je ustravila cielu Italiju i pustošila po gradovih osobito Veroni, Mantovi i Milanu. To je ona kuga, za koje sv. Karlo Boromejski pokaza svoju junačku ljubav k bližnjemu, ljubav, koja ime njegovo kršćanskim narodom za vjekovita vremena učinila slavnim i milim.

[2]) Za liepe godišnje dobe rado se pohadjala Lucca i ondješnje kazalište, ležeće u sjenovitih kostanjevih dolicah u Apeninu. U ovom starom i vedrom gradu živjelo se udobno i ne odveć skupo. Vladali su tuj još običaji sredovječnih gradova i živjelo se kano u ona sretna stara vremena.

oba svoja sina. Htjede on to učiniti, koje da podrži staro prijateljstvo, što ga bje sklopio sa velevojvodom na dvoru španjolskom, koje opet da mu sinovi tudie lasnije nauče jezik toskanski, (u Toskani govori se najljepše narječje jezika talijanskoga). Spremi se dakle na put sa sinovi svojimi početkom ljeta g. 1577. na veliku žalost markgrofice, koja težkim srcem davaše od sebe djecu u tako nježnoj dobi, te podje ravno u kupke. Iz Lucce zaputi se u Toskanu, zemlju obilja, umjetnosti i ukusa, u zemlju na glasu sa svojih liepih cesta, mostova i taracanih gradova i to u Firencu[1]). Prispjevši do blizu grada, začuje, gdje straže na gradskim vratima najbudnije paze na svakoga došljaka, da ne bi možda tko unio kugu u grad. S toga se markgrof zakloni u njeku vilu svoga znanca, Jakoba del Turco[2])

[1]) Središte sve slave Toskani bijaše Firenca nazvana »krasna«, sielo u poviesti glasovitih Medicejaca, iza Rima najbogatije stjecište znanosti i umjetnosti. Dakako da su vremena Cosme i Lorenza već podavno uminula; sasvim tim bijaše još muževa toga roda, u kojih bilo dosta snage i uma, da podrže staru slavu svojih djedova. God. 1574. zavlada Franjo I., otac Marije Medici; supruga mu bila Ivana austrijska, kći Maksimilijana II.

[2]) Ova vila bila je od Firence kakovu slabu uru udaljena na podnožju briega, na kojem leži staro Fiesole, odakle je krasan vidik na Firencu i svu dolicu Arnovu. Mali ljetnik u toj vili stoji i dan danas ne daleko starog dominikovskog samostana »Sv. Dominik.« Ovaj samostan uz koj se nanizali bezbrojni krasni ljetnici i vrtovi puni milolika cvieća i slastna voća — to je onaj dražestni pe-

blizu mjesta Fiesola. Medjutim dojavi velevojvodi, da mu je došao u pohode. Namah stigne od ovoga odgovor i poziv, te on krene u grad, gdje ga velevojvoda u svojoj palači vrlo ljubezno primi. A kad mu markgrof preda svoja dva sina, htjede na svaki način, da ih pridrži kod sebe na dvoru; nu otac željaše, da mu se sinovi nastane izvan dvora, kako bi se lakše bavili naukom; na koncu pristane velevojvoda na to, pa im označi za stanovanje njeku kuću[1]) u ulici zvanoj »angjeoska.«

Prije no će se odieliti markgrof od svojih sinova, odabere im za uzgojitelja i upravitelja kuće Petra Franju del Turco, (ovaj postade kasnije naddvornik [majordom] u Ivana de Medici). Koliko bijaše del Turco vjeran i mudar, o tom se osvjedočio markgrof imajući ga i sam kroz mnogo godina na svom dvoru. Za sobara dade im Climenta Ghisonija (on postane kasnije naddvornik u markgrofa castiglionskoga); a za učitelja

danj zemlje, kamo je Alojzije za svog boravka u Firenci često polazio, da se ondje odmori i okriepi. Soba ona, u kojoj je ljetovao, pretvorila se kasnije na trošak porodice del Turco, koja još i danas u Firenci žive, u kapelicu. Njeki napis kaže, kako je Alojzije ovo mjesto svojim pohodom posvetio i kako je žrtvenik na trošak one obitelji god. 1727., kad se Alojzije svetim proglasio, podignut i posvećen po sv. otcu papi Benediktu XIII.

[1]) I ova kuća još postoji, a njoj na pročelju slika sv. Alojzija, što ju dao naslikati Cosmo III. Ovaj dade i udjelati mramornu ploču sa nadpisom, na kojoj se čita, da je Alojzije ondje stanovao.

u latinskom jeziku i liepom vladanju dade im čestitoga svećenika po imenu Julija Brescianija iz Cremone.

Alojziju bilo već devet godina, kad ga otac ostavio u Firenci. U ovom gradu ostade preko dvie godine dana. Za to vrieme učio se marljivo jeziku latinskomu i toskanskomu, a u svetačne dane polazio na dvor, da se pokloni velevojvodi.

Iz ove dobe imamo od Alojzija dva pisma, što ih je pisao svomu otcu; pa jer karakterišu desetgodišnjeg dječaka, milo nam je navesti ih ovdje doslovce.

Presvietli gospodine otče!

List Vaše Presvjetlosti od 6. ovoga razžalostio nas, jer nam javljate u njem, da Vas opet muči kostobolja, a k njoj da se pridruž'la i mala groznica; no razabiremo iz njega i to, da je jedno i drugo na bolje krenulo. Njeki drugi list od gospoje majke od 8. više nas utješio, jer smo iz njeg uvidjeli, da ste posve prizdravili. Hvala i slava Božjemu Veličanstvu!

Jučer smo pošli, da vidimo sprovod velevojvodinje Ivane. Sprovod bijaše vrlo liep, a trajao je tri sata. Red u sprovodu bio ovaki: Ponaprieda nosila se zastava sv. Laurencija, za njom sv. križ, iza zastave i križa išlo je 150 ubogara u korutu sa gorućimi bakljami; za njimi redovnici, ne samo ovoga grada, već i svi iz okoline na tri milje daleko, svega skupa od 18

raznih mjesta. Ovi imahu biele svieće od funte. Za tim su išli žaobenici s običnom svojom pratnjom; njim se pridružilo svećenstvo sa isto onakovimi sviećami; za ovimi išla plemčad, vitežtvo i dvorani, sve u žalobnom odielu s bakljami u ruci. Za ovimi sliedio lies pod nebnicom. Lies su nosila gospoda od dvora, a nebnicu gradsko plemstvo. Iza liesa išao velevojvoda u kabanici i baretu, za njim ostalo dvorjansko osoblje, te počastna straža u oružju. Pošto je velevojvoda dopratio tielo visoke pokojnice u crkvu sv. Laurencija, zakloni se u odaje svoje palače.

Mi prosliedujemo u našim naucima i bogoljubnosti. Zdravi smo i dobro nam je. Još mi je na koncu Vašoj Presvjetlosti i gospoji majki, gospodjici sestri i malom bratu poljubiti ruku.

Mjeseca travnja 1578.

Vaše Presvietlosti dobar sin

Aluigi Gonzaga.

Četiri mjeseca po tom pisa Alojzije opet kući, u tom listu opisuje njeku drugu svečanost, koja se nas počudno dojimlje — što naime sliedi tako na brzo iza smrti velevojvodinje.

U nedjelju bijasmo s don Ivanom na istom gledalištu, na kojem i velevojvoda, da motrimo utrkivanje za kabanicu sv. Ane;[1]) ta kabanica

[1]) Kod utrkivanja i obdulja u ono doba obično se davalo za obdar il nadarje plaštove od grimizne, žute il zelene svile ili pak od zlatnoga brokata.

bila crvene masti, te dopala grofa od Banje. U petak podjosmo k donu Ivanu; pošto se on ne htje šetati, probavi cielo vrieme s nama kuhajući koješta. On ne htjede ništa jesti, jer je postio za jubilej, što ga sv. otac papa razpisao, jubilej, kojim se oprašta i krivnja i kazna; za to je i molio po namjeni crkve da se utišaju nemiri u Flandriji, da se uzvisi sv. katolička crkva, da se iztriebe krivovjerstva, pa da Bog sretnimi uzčuva kršćanske vladaoce. I mi ćemo gledati, da dojduće sedmice primimo obilato jubilejsko oproštenje — a u molitvicah svojih sjetit ćemo se i Vas, kano što smo to do sada uviek činili, a činit ćemo i u buduće. Jučer bijasmo s don Ivanom u palači Pitti, pa dok je on s nami pošao na njeki izvor, dodjoše kneginjice, koje su sa sobom vodile silu pasa, jer su htjele, kako rekoše, da im se njihovi psi utrkuju za kabanicu. Dok se psi utrkivali, nadodje i velevojvoda u perivoj, praćen samo od četiri plemića, te je i on gledao, kako se igraju. Sve je trčalo i kneginjice i don Ivan i mi drugi; igra potrajala sve do večeri. Ovih blagdana bijasmo kod sv. mise u crkvi od Blagoviesti; tu smo bl. Gospu molili za sve darove i sve milosti, te za mnogo utjehe i radosti. Mi smo zdravi i učimo marljivo. Na koncu ljubimo Vašu Presvjetlost u ruku.

U Firenci 17. augusta 1578.

Kako vidimo, s početka se Alojzije još igrao i zabavljao kadkada s drugom djecom iz pokornosti prema svom uzgojitelju, koji mu to nalagao, akoprem što je njega samoga, nikad se nije rado igrao. Kad su ga Eleonora de Medici, kasnije vojvodinja mantovanska i njezina sestra Marija, kasnije kraljica francezka, bivši još djevojčice, pozivale, da se s njimi igra bilo u palači, bilo na vrtu, znao bi im reći, da ga igra ne veseli. On je mnogo radje pravio oltariće i zabavljao se drugimi sličnimi pobožnimi čini. Vojvodinja Eleonora, reče kašnje o njem, da je malo govorio, samotu ljubio, a za igre i dokolice često o Bogu govorio, i u svem provodio život upravo svet, tako, da bi im njihove uzgojiteljice često spominjale, neka se ugledaju u Alojzija.

Već umah s početka, kako je došao Alojzije u Firencu, napredovaše vrlo liepo u duhovnom životu i za to bi kasnije Firencu zvao majku svoje bogoljubnosti. Naposeb obljubi on tako nježno bl. djevicu Mariju, da bi se od duhovnoga milja sav raztapao, kad bi govorio o njoj ili promišljao o tajnah njezina životá. Ovo nježno štovanje i žarku ljubav pram Majci Božjoj razplamti još većma velika pobožnost, kojom se štovala u Firenci krasna slika Majke Božje od Blagoviesti. Jedna od najljepših i najvećih crkava u gradu Firenci jest stara servitska crkva, zvana La santissima Annunziata, ponajmilije svetište

Fiorentincem Crkva ta ukrašena je slikami Andrije del Sarto i Perugina, a prikazuju te slike život sv. Bogorodice i sv. Filipa Benizija, Fiorentinca. U toj se crkvi mnogo pohadja kapelica Majke Božje, u kojoj je na liepu naslikana krasna slika iz XIII. vieka, a predočuje navještenje bl. djevice Marije. Blažena Djevica, iz koje prosieva sva dražest i milje njene djevičanske mladosti, sjedi u svojoj sobi u duhu uznesena i sva krasna u svom uznesenju skrenula mile svoje oči prema nebu. Pred nju klekao angjeo u bieloj odori, da joj naviesti najradostniju viest, što ju zemlja čula; a odosgora šalje odabranici svojoj Otac nebeski u tananih zlatnih tracih Duha svetoga. Mila je to i krasna slika! Od velikoga štovanja većinom bila zastrta, a odkrivala se narodu samo za svečanih sgoda, pa je i sada bila odkrivena iz počitanja pram kardinalu Karlu Boromeu, koji je ondje sv. misu čitao. Ovo je svetište osvojilo srce Alojzijevo, onamo bi dolazio danomice, da moli i da ondje često prima sv. sakramente. Alojzije dakle našao je zviezdu svoga života: zviezdu, koja ga vodila putem pravde i svetosti. Mili lik nebeske mu majke lebdio vjekoma pred mladjahnim mu duhom: i to bila njegova zviezda.

Osim ovoga svetišta djelovala na njega mnogo i knjižica »o tajnah sv. krunice«, što ju napisa Isusovac, Gašpar Loarte. Čitajući jednog dana ovu knjižicu, zaželi Alojzije vruće, da učini

nješta Majci Božjoj osobito mila. Razmišljavajući što bi učinio, domisli se, da će ovoj presvetoj Djevici, kraljici svih djevica, najmilije i najdraže biti, ako joj žrtvuje i zavjetom posveti svoje djevičanstvo, da tako što vjernije posliedi njezinu najsvetiju čistoću. Kad je bio jednoga dana u crkvi bl. Djevice od Blagoviesti i molio se pred njenom slikom, Njojzi na čast zavjetova se Bogu vjekovitim djevičanstvom. Djevičanstvo ovo, posvećeno Bogu i prečistoj Djevici, sačuvao je Alojzije kroz cieli svoj viek posve neoskvrnjeno i neokaljano, te se lasno iz toga razabire, koli mila mora da je bila Veličanstvu Božjem ova žrtva, pa kako je bl. Djevica na osobit način primila mladoga Alojzija pod materinsko svoje okrilje. Tvrde njegovi izpovjednici, a poimence kardinal Bellarmino (ovaj potvrdi svoje svjedočanstvo i prisegom) i Jerolim Piatti, Isusovac, da Alojzije nije za cieloga svoga života nikada ośutio u svom tielu ostana, i da nikada nije imao nečiste misli, niti prikaze, protivne svomu zavjetu. Sve ovo u toliko nadilazi sile ljudske i svaki napor čovječji, te je jasno, da je to bio vanredan dar Božji.

Koliko se pak ima cieniti ova odlika, svatko lasno vidi, ako se dosjeti ili čita, kako je sv. Pavao tri puta molio Boga, da ga oslobodi ostana tiela, kako je sv. Jerolim u pustinji gole grudi bridkim razbijao kamenjem, kako se sv. Benedikto bacao u oštro trnje, kako se sveti Franjo

zimi nag valjao po sniegu, kako je sv. Bernardo sve do vrata uronuo u smrznulu vodu i stojao ondje dotle, dok mu ne jenjala žestina napasti. Ima samo posve malo svetaca, koji bi se po vanrednoj milosti Božjoj dovinuli savršenoj i posvemašnjoj nećutljivosti; a oni, koji su do toga došli, izprosili si taj dar samo mnogimi suzami, oštrim postom, strogom trapnjom, te vrućom i uztrajnom molitvom.

Ovu dakle vanrednu milost imao sv. Alojzije svakako zahvaliti mogućoj zaštiti nebeske kraljice, kojoj na čast žrtvova Bogu sebe i svoje najveće i najljepše blago — sv. čistoću; jer Marija premda štiti svakoga, pa i griešnika, ipak budući sva neokaljana i sva liepa, osobitom ljubavi najmoćnije štiti, čuva i brani čiste i ponizne duše. Jednako s jednakim se druži, izmedju jednakih može da obstoji ljubav prijateljstva. Čim je duša čistija, tim je nježnije prijateljstvo izmedju nje i blaž. djevice Marije. S toga baš, što je Alojzije bio toli nevin na duši, ljubila ga Majka Božja i branila vazda. No i Alojzije činio sve, što bilo do njega, da taj dragocjeni darak, taj preliepi biserak nevinosti svoje ne povriedi, već nepovriedjena i nepomućena viekom da sačuva.

Iz ljubavi k čistoći i k djevičanstvu već od ovoga doba pazio je najvećom strogosti na sebe. Koli jako bijaše u Alojzija u djetinjoj već dobi čuvstvo za čistoću i postidnost, razabiremo iz onoga, što nam pripovieda dona Kamila Ferrari.

Jedne večeri, veli ona, koja se i sama često zabavljala u Castiglionu, igralo se naše veselo družtvance njeku igru, u kojoj se morale izkupljivati založene stvari; sgodilo se pak, te imao i Alojzije izkupiti svoj zalog i to tako, da na stieni cjeliva sjenu jedne djevojčice, koja takodjer bila kod igre. Čim mu to samo spomenuše, oblije ga žarka rumen, spopade ga zlovolja i gnjev, te on ovako razgnjevljen u tinji čas ostavi družtvance i nikada ga nitko više ne mogao sklonuti, da se igra ovakovu igru.

Alojzije pazio je najstrože na svako svoje osjetilo. Znao je on, da su vanjska osjetila vrata, na koja se lahko ušulja smrt u dušu, vrata, kroz koja se lahko podkrade sotona, da ugrabi najljepšu dragost duši, sv. čistoću. Poimence obuzdavao je oči svoje, da ne vidi ništa, što bi ga moglo uznemiriti; čedno bi ih vazda obarao nice, kad bi se s kime razgovarao ili ulicama grada prolazio. No nada sve izbjegavao je vazda u cielom svom životu na svakom mjestu, gdje bi boravio, obćiti sa ženama. Od njih je tako zazirao, kao da ima proti njima naravnu antipatiju. Ako bi kada markgrofica, njegova majka, dok je još u Castiglionu bio, poslala k njemu koju od gospoja, što su ju dvorile, da mu štogod dojavi, Alojzije ne bi joj dopustio, da unidje u sobu, već bi ju na vratima oborenih očiju saslušao, na kratko joj odgovorio i namah ju odpravio; pače niti sa rodjenom svojom majkom

nije rado na samu govorio. S toga, ako se kada dogodilo, da bi se oni, koji su bili prisutni, dok je s majkom razgovarao, udaljili, gledao i on, kako da otidje; pa ako mu to bilo ne moguće, oblila bi ga namah rumen sv. stida: u toliko je bio do skrajnosti pazljiv i oprezan. Njeki doktor, koji to zamietio, upita ga jednom, a zašto toliko izbjegava gospoje i istu gospoju majku; a on, ne hoteći mu očitovati svoje kreposti, reče, da je to više njegova naravna nesklonost nego li kriepost. Jedna od pogodaba, što ju učini otcu, bijaše ta, da se njime posluži u svakom poslu, a on da će ga rado slušati, kako po zakonu Božjem i mora, samo ne u tom, da razpravlja sa gospojami. Otac videći, da je u toj prošnji tako odlučan, ne htjede, da ga žalosti i učini mu milost. Alojzije pripoviedaše sám, da nikada nije vidio njekoje gospoje, svoje blize rodjakinje. Budući to bilo svima u kući poznato, običavahu ga ukućani u šali zvati »neprijateljem žena«. On ne dopusti niti da ga ista majka primi za ruku, tako je brižljivo, da najtočnije pazio na svoj zavjet.

Nadalje zače u Firenci češće se izpoviedati, nego li je to činio u Castiglionu. Za izpovjednika odabra mu uzgojitelj o. Franju della Torre, tadanjega rektora u kolegiju družbe Isusove. Na prvu izpovied, što ju učini kod ovoga otca, pripravi se kod kuće najvećom pomnjom, za tim dodje k izpovjedniku s tolikim počitanjem i tako zabunjen i zasramljen, kao da je najveći grješnik

ovoga svieta. Kleknuv do nogu izpovjednikovih od prevelikog kajanja onesvjesnu se. Uzgojitelj priskoči, pridigne ga i odvede kući. Vrativ se za tim k izpovjedniku, izpovjedi se skrušeno od svih grieha svega života. Kad je već bio u samostanu, često je znao pripoviedati, da je u Firenci ovršio obćenitu izpovied na veliku utjehu svoje duše. Kod ove izpoviedi odluči Alojzije: 1. da će radje umrieti nego li se izvrći pogibelji, gdje bi mogao smrtno sagriešiti; 2. da će najstrože paziti na svaku svoju rieč i djelo i da će oštro živjeti. On zadje sada dublje u nutarnjost svoga srca i počme provoditi savršeniji duhovni život. Uze naime izpitivati veoma pomno svako svoje djelo i svaki svoj čin, da vidi, koji je izvor njegovim pogrješkam. Već sada bio on u toliko od Boga razsvietljen, da je dobro razabirao, kako treba naći korien i izvor zlu i pogrješki, hoćemo li stalno se ostaviti kojega zla i koje pogrješke. Izpitujuć tako sama sebe, prije svega vidje, da je po naravi žestok, pak da se za to lasno razsrdi. Akoprem ova srditost ne bijaše tolika, da bi se Alojzije bio izvana uznemirio, sa svim tim ona bi ga u srcu po nješto razdražila; s toga odluči svaku srditost suzbiti i svladati, a da ju što sigurnije svlada, zače promatrati kako je nedostojno i odurno srditi se i jaditi. Kazivaše, da se to jasno vidi, kada se od ljutine umirimo i vratimo u prijašnji pokoj; jer onda se najbolje opaža, kako čovjek za cielo vrieme, što se srdi,

nipošto nije svoj gospodar, več sliepi rob svoje neukrotive strasti. Promatrajući dakle grdobu ljutosti, odluči, da će se u buduće opirati svom snagom ovoj opačini i da će ju posve iztriebiti iz svoje duše. Uz pomoć Božju i svoju veliku revnost doskora izvojšti Alojzije podpunu pobjedu nad ovim neurednim nagnućem i uguši u sebi svaku strast srdjbe. Nadalje opazi, da mu u govoru češće ubjegne gdjekoja riec, koja bi mogla bar donjekle dirnuti u tudje poštenje, pa akoprem bi ove rieči jedva dostigle zloću lahkoga grieha, kako je Alojzije i sam priznao, sa svim tim bude mu vrlo žao, što tako govori. Da se ne mora više izpoviedati od takovih stvari stane uklanjati se ljudskomu družtvu i izbjegavati ne samo prijatelje i znance iz vana, nego i one, koji s njim prebivahu u istoj kući. Tako je većinom samotovao, samo da ne rekne ili ne čuje, što bi ma kako moglo okaljati čistinu njegove duševnosti. I prem su mu gdjekoji to spočitavali i govorili, da je odviše bojazljiv i melankoličan, nije za to mario, jer njemu bila prva i glavna briga, da samo Boga ne uvriedi.

Nadalje postane Alojzije u toliko poslušan svojim starijim, da im se vazda, kako to potvrdi sám njegov uzgojitelj, pokoravao i u najsitnijih stvarih. Što više! ako bi vidio, gdje se Rudolfo, njegov mladji brat, žesti, što ga kori uzgojitelj ili učitelj, on bi ga ljubazno i milo opomenuo, da se umiri i da sluša. Onim, koji ga posluživahu

zapoviedao bi tako čedno i s tolikim počitanjem, da bi se oni sami zasramili. Pripoviedahu njegovi službenici, da nije od njih ništa tražio zapovjedajućim glasom; njegova navada bijaše reći: »Mogli biste malko učiniti ovo, ako vam je sgodno,« ili: »Ako vam nije neprilično, žel o bih ovo« i tomu slične rieči. A izrekao bi ovo tako ljubezno i pokazivao pri tom toliko smilovanje prema službenikom, da si morao osvojiti njihova srca. Jedan njegovih službenika pripovjedi pa i zakletvom potvrdi sliedeće: »Često, kad sam se rječkao i prepirao sa Fiorentincem Antonijem del Turcom, došao bi Alojzije iz svoje sobe, blago me primio za ruku, u svoju me sobu poveo, te milo korio. On bijaše u istinu uzvišen u svojoj poniznosti, a ljubezan u svojoj krotkosti; on nije prezirao nikog okrom sama sebe, on je štovao svakoga, a sam se ugibao časti.«

Alojzije bijaše vanredno postidan. U jutro, dok ga sobar oblačio, rumenio se od stida i obarao oči nice; a kada mu sobar imao obući čarape, jedva bi pomolio nožne prste iz kreveta, tako mu bijaše neugodno, da ga vide razokrivena. Svaki dan slušao je sv. misu, a na blagdane osim toga pribivao večernji. U ono vrieme još nije znao što je molitva u duhu ili pobožno razmišljanje, već je molio samo ustmene molitve, a molio je vrlo sabrano i vazda klečečke. Akoprem Alojzije sada još ne bje odlučio ostaviti

sviet, ipak odluči da će, ostane li u svietu, živjeti što može svetije i savršenije.

Evo do kolike zrelosti i do kolikoga savršenstva uzvinu se Alojzije u dobi još nejačkoj! Do tolikog savršenstva dospievaju mnogi i mnogi jedva iza puno ljeta samostanskoga života.

GLAVA IV.

Alojzije polazi u Mantovu i tuj odlučuje postati službenikom crkve.

Već bijaše Alojzije u Firenci dvie godine i više, kad eto htjede otac njegov, koga vojvoda matovanski Vilim, učinio upraviteljem markgrofije montferratske,[1]) da on i brat mu Rudolfo podju stanovat u Mantovu. Dobrotom velevojvode toskanskoga prispiju sretno u Mantovu g. 1579. u mjesecu studenu, kad je Alojziju bilo jedanaest godina i osam mjeseci. U Mantovi nastavi on živjeti onako, kako bje započeo u Firenci, a k tomu stvori jednu vrlo zamašnu odluku, naime da će se na korist svomu bratu Rudolfu odreći markgrofije castiglionske, koja mu kano prviencu otčevu pripadala. Na tu odluku sklone ga donjekle i bolest, koja ga tuj zadesila, akoprem je bio već prije nakanio ostati djevicom do smrti svoje, kako smo i vidjeli. Bo-

[1]) Markgrofija montferratska sterala se izmedj Genove, Milana i Piemonta, a godine 1536. pripade vojvodi mantovanskomu.

Alojzije prima prvi put sv. pričest.

lest je bila tegotna i vrlo ga mučila. Da se je rieši, odluči po savjetu liečnika vrlo malo jesti, ne bi li u tielu uništio one zle sokove, s kojih je, kako se mislilo, potekla ona težka bolest.

Alojzije počme u toliko se uztezat od jela, da je čudo, što nije umro, jer kad bi za jedan obrok izjeo cielo jaje, (što se ipak dogadjalo vrlo riedko) činilo mu se, da se pogostio. On uztraja u tako strogom postu ne samo one zime, dok je bio u Mantovi, nego i cieloga dojdućega ljeta u Castiglionu; no sada ne više poradi zdravlja, kako se mislilo, nego iz pobožnosti, kako sam prizna u redu otcu Jerolimu Piatti-u. No kolikogod mu je uzdržavanje to koristilo, da se oslobodi one bolesti, koja ga i sbilja nikad više u životu nije mučila, to mu je s druge strane ipak naudilo tielu, jer mu u toliko oslabio želudac, da odslije, sve kad bi i hotio, nije mogao hranu primati, a nekmo li ju zadržati; pa dok je Alojzije dosele bio krepak i punana lica, osuši se sada i ostane takav do smrti, a uz to mu ponestane snage i sila te ostane za dugo vremena vrlo slab. Al i odatle umio on izbiti koristi za dušu svoju: slabina ta bila mu izprikom, da se otme mnogomu koraku, koji bi morao, da je ostao zdrav, učiniti sa knezom mantovanskim. Ovako pak riedko bi izlazio; samo bi pošao da pohodi koju crkvu ili redovnike, s kojimi se razgovarao o stvarih duše, il bi pohodio svoga strica, Prospera Gonzagu. Čim bi

k njemu prispio, s mjesta bi skrenuo u domaću kapelicu, da se Bogu pomoli, a za tim stao sa stricem i drugimi u kući govoriti o Bogu i to tako uzneseno i uzvišeno, da mu se svatko čudit morao, tkogodj ga slušao. Već mu se onda svi divili i držali ga svetcem. Ostalo vrieme probavio bi sám u svojoj sobi, čas čitajući život svetaca, uzpisan Surijem, kojim se spisom vrlo nasladjivao, čas moleći ili obavljajući druge bogoljubne čine. Mnoge je, a ponapried ukućane rado poučavao kršćanskomu životu. A kad bi ga ovi nazivali knezom ili gospodinom, odvraćao bi im: »Bogu služiti, to je slava nadà svu slavu svieta«. To se čulo često s njegovih usta. A toliko se podavao onomu bogoljubnomu životu, da mu je danomice sve više omrznula svaka svjetska zabava i družtvo. Konačno obljubivši sve više samotan život, odluči odstupiti, kako spomenusmo, markgrofoviju svomu bratu Rudolfu, a sam se posvetiti službi crkve, ne možda radi toga, da se domogne kakovih crkvenih časti (ove je vazda odlučno odbijao unatoč tomu, što su mu se nudjale s mnogih stranah u raznih prigodah), već jedino za to, da se uzmogne u onom staležu mirnije i slobodnije sav posvetiti službi Božjoj. Stvorivši ovu odluku čvrsto i stalno, uze nukati markgrofa, svog otca, da bi ga maknuo sa dvora, e da bi se uzmogao laglje baviti naucima; ali mu za sada još ne odkrije, što bje u srcu svom odlučio.

Divna li je moć milosti Božje! Tuj u Mantovi, gdje ga uspomena na velika djela djedova mu i pradjedova imala primamiti svietu; tuj gdje pradjedovi njegovi, koji no ljubljahu umieće i vojnu, zasadiše znakove svojoj slavi, što ju ubraše na bojnom polju; tuj gdje prikupiše djela umjetnosti u divnih gradjevinah i sjajnih umjetninah, gdje nakupiše blago i bogatstvo ovoga svieta, gdje se carstvo zemne ljepote i slave razvilo pred njim u svem svojem sjaju i sve ga mamilo na ovaj sviet: tuj, dà baš tuj zače sviet u srcu njegovu vehnuti, tuj mu se ukaza gubitak svieta najvećim dobitkom i on spozna i uvidi, da nije preskupo plaćena sreća služiti Bogu u crkvi njegovoj i tim, da se u to ime odrekne kneževstva. Kano što se u Mantovi rodila u srcu njegovu prva misao, da ostavi sviet, tako se on konačno i odreče svieta u Mantovi. Koli nedohitno mudro privadja Bog svoje svetce njihovu cilju! »P r a v e d n i k a v o d i B o g p r a v i m p u t e m i p o k a z u j e m u k r a l j e v s t v o B o ž j e.« (Knjiga mudr. X. 10.)

GLAVA V.

Alojzije dobiva od Boga dar razmatranja i pristupa k stolu Gospodnjem.

Pošto je izminula zima, pisa markgrof, neka se Alojzije sa svojim mladjim bratom vrati u Castiglione, da pokuša, ne bi li mu možda vrlo

zdravi zrak rodnoga kraja većma prijao, nego mu prijao zrak u Mantovi. Nije dvojbe, da bi Alojzije u svom rodnom kraju bio posve ozdravio, da je samo štogod hotio popustiti od onoga oštroga življenja, što ga bio odpočeo u Mantovi, osobito uz veliku brigu i nježnu pazku svoje ljubezne majke. Ali on, brineći se više za zdravlje duše nego li tiela, ne htje, da ma išta popusti od svojih duhovnih vježba, pače još ih pomnoža. I ovdje je većinom živio samotno, izbjegavajući svako družtvo, da uzmogne što lakše vršiti svoja bogoljubna djela.

Kao što se Alojzije danomice sve više i više otimao svietu, da se ujedini s Bogom, tako Bog, koji blago nadaruje svakoga, koji mu vjerno služi, nije docnio pokazati, kako mu je mila ova nježna i velikodušna ljubav, kojom mu se posvećuje dječak od 12 tek godina. Sv. Alojzije u ovoj dobi nije još znao, kako već vidjesmo, što je nutarnja molitva iliti razmatranje; već je molio, poput inih dječaka samo ustmene molitve. Razmišljanje ili promatranje jedna je od najznamenitijih i najizvrstnijih vježba bogoljubnosti, a k tomu ugodan put, te sigurno sredstvo, da se čovjek domogne stalnih i jedrih krieposti. Bog, videći, kako mu mladi Alojzije vjerno služi i kako je njegova duša nevina, te vriedna toga dara, htjede sam da mu bude učiteljem u nutarnjoj molitvi ili razmatranju: Bog mu razsvietli um trakom višnje svjetlosti i očitova mu duboke tajne

svoje i nauči ga pobožno razmišljati o veličajnih i divotnih djelih svojih mnogo uzvišenije, nego bi to umjela ikoja mudrost i vještina ljudska. Od kako je Alojzije zapazio, da je po presladkoj milosrdnosti nebeskoga Otca našao si i put i sredstvo, kako da smiri čeznuće svoga srca, od onda bi po ciele dane razmatrao ili presvete tajne našega spasenja ili veličinu Božjih savršenosti, a pri tom uživao toliku slast, da je od prevelike radosti bez prekida sladke ronio suze i njimi nakvasio ne samo svoje odielo nego i pod hladni. Od sada riedko bi kada izlazio iz svoje sobe, bojeći se, da ne izgubi one nježne osjećaje pobožnosti i da ga ne vide zaplakana. Njegovi podvornici, znajući dobro, kako on srdačno obći sa Gospodinom, prisluškivali bi na vratima njegove sobe, ili gledali kroz ključanicu i pukotine da vide, što čini. I na veliko čudo vidješe, kako pobožni markgrofić po ciele sate na tvrdom tlu pred razpelom kleči i moli: čas bi razkrilio ruke, čas ih prekrstio na prsa, a oči svoje upro u rane Propetoga; sad bi težko uzdisao i gorko plakao tako, da se jecanje i na polje čulo, a onda ostao dulje vremena posve miran i nepomičan, ni okom ne bi trenuo, kao da je kip — sav uznesen u Boga. Ako bi tkogod došao u sobu, ili gdje što zaštropotalo, ne bi toga ni zamietio. Pošto se to stalo razglašivati, budu i drugi, koji ne bijahu od dvora, većkrat pripušteni, da ga kroz one pukotine virke motre, i

videći ga onako udubljena u molitvu, čudom se čudjahu. A često ga čuli njegovi, gdje idući stepenicama bez prekida moli »Zdravo Marijo«. Isto tako i u kući i po ulicah, išao pješice ili se vozio, premišljao je o tajnah Božjih.

Alojzije, kako vidjesmo, naučio se razmišljanju po uputi Duha svetoga, nu još nije umio sgodno odabirati predmet za promatranje, niti se znao za promatranja držati stalnoga reda; za to mu dobro dodje knjižica bl. Petra Canisija, Isusovca, u kojoj bijaše liepih uputa za uredno promatranje. Ova knjižica i listovi vjeroviestnika iz Indije pobudiše u njem, kako sam izjavi, veliko počitanje prama otcem družbe Isusove. Knjižica ta, uzpisana od čovjeka sveta u pravom duhu pobožnosti, vrlo je godila njegovu srcu. Listovi blagoviestnika iz Indije izvješćivali su o velikom djelu obraćenja Indije, kojemu se djelu posvećivali Isusovci svim naponom svojih sila, i to jedino na sve veću slavu Božju, i na spas duša, koje još pravoga Boga poznavale nisu. Ovi listovi pobude u Alojzija živu želju, da i sám, koliko je moguće, one častne otce posliedi, te isto tako svoj život posveti slavi Božjoj i spasu neumrlih duša. Za to bi nedjeljom i svetkovinom pribivao tumačenju kršćanskog nauka neobičnom pozornosti, a po tom stao se divnom gorljivosti truditi, da i sám drugu djecu uči, što je čuo, naime što i kako treba vjerovati, kako živjeti, da omilimo Bogu i da se spasimo. A učio bi vrlo

rado svu djecu, najradje nebogu siročad; pa uz to bio tako čedan i ponizan, da je svakoga, tko ga vidio, potaknuo na bogoljubnost. Kad bi dočuo, da se njegovi podložnici prepiru ili svadjaju, nastojao bi, da ih izmiri; kad bi čuo, gdje drugi zle ili nečedne rieči izgovaraju, opominjao ih, da toga ne čine; kad se gdje namjerio na čovjeka grješna i nevaljala, činio sve, što mu ikad bilo moguće, da ga svede na bolji put, na put krieposti i spasa. Nipošto ne mogaše podnositi, da itko pred njim Boga vriedja; a svi njegovi razgovori smjerali lih na Boga i svete stvari. Tko ga čuo govoriti, pomislio bi, da sluša čovjeka odrasla i izkusna, nipošto mladjahna dječaka. Jednom podje on sa svojom majkom u Tortonu, da pohodi vojvodinju lorensku, Kristinu[1]), koja je onuda prolazila sa vojvodinjom brunšvičkom, svojom kćeri. Kad su dvorani one vojvodinje čuli, kako Alojzije govori, snebivali se i rekli, da bi onaj, koji bi ga slušao, a ne bi ga vidio, lahko mogao reći, da govori pametan i svjestan starac, a ne dječak; tako je dobro i uzvišeno govorio o Bogu i sv. stvarih.

U ovo vrieme, a bilo to u srpnju g. 1580.,

[1]) Bijaše ta Kristina, kći Kristijana, kralja danskoga, koja se udala najprije za vojvodu milanskoga, Franju Sforza, a po njegovoj smrti za Franju, vojvodu lotarinžkoga (1544.); njezina pak kći Doroteja pošla je za vojvodu brunsvičkoga Ericha II. Ova visoka lica boravljahu u Tortoni (Derdani) nedaleko Alexandrije, koja je pripala Kristini kano udovština.

sveti Karlo Borromeo, nadbiskup milanski, obilazeć kano apoštolski visitator u ime Gregorija XIII. biskupije podčinjene svojoj nadbiskupiji, pohodi i biskupiju bresciansku, pa tako dodje i u Castiglione i nastani se tuj kod župnika. Sve nagrnulo, da se pokloni svetom nadbiskupu, medju ostalimi pokloni mu se i Alojzije i to u ime svog otca, koji u taj čas bio odsutan. Alojziju bilo tada 12 godina i 4 mjeseca.

Dodje svetac k svetcu. Krasna li prizora angjelom Božjim!

Sv. Karlo primi ga veoma ljubezno i obradova se neobično, kad zagleda ovog angjelka, od Boga toliko odlikovana, i zadrža ga u sebe, da s njime na samo govori o stvarih Božjih; a razgovarao se tako dugo, da se oni, koji su pred vratima čekali, čudili, što ima kardinal sa dječakom toliko da govori. Razveseli se Karlo, kad zamieti, kako je Alojzije uzrasao poput nježna i dražestna rajskoga cvietka, te posred razkoši kneževskih dvorova ostao posvema neizkvaren, pače dosegao toliku ljepotu srca i neobičnu savršenost duha, a sve to jedino milošću i jakošću Duha svetoga. Al se s druge strane i sv. dječak radovao, što je našao onoga, komu je mogao pouzdano odkriti svoje srce i umoliti ga, da mu rieši dvojbe, koje ga zatekle u duhovnom životu. Budući čuo, gdje obćenito slave kardinala kano svetca, prihvatao rieči i upute, koje mu on davao za napredak u započetom

životu, kao da dolaze od samoga Boga. Sveti kardinal izpitivaše Alojzija, koje li duhovne vježbe obavlja, koliko li vremena posvećuje molitvi i da li je već kada pristupio k stolu Božjemu. Sv. mladić odgovori mu, da još nije. Karlo imajući na umu njegovu angjeosku nevinost, a i kako je zrela suda, te Bogom razsvietljen o nebeskih stvarih, savjetova mu, ne samo da pristupi k stolu Gospodnjevu čim prije, već i to, da u buduće pristupa što češće i što dostojnije, e da mu tielo Gospodnje uzbude jaki štit nevinosti i umnoženje svetosti.

On sám u kratko ga pouči, što mu je činiti, da dostojno i sveto i velekoristno primi ovaj presveti Sakramenat. Pošto se angjeoski dječak po uputi sv. nadbiskupa najrevnostnije i najdostojnije pripravio, pričesti ga po prvi put u životu kruhom angjeoskim sam sveti Karlo, pričesti ga onim kruhom, koji rajskom slasti napunja angjele na nebu, a na zemlji krhka čovjeka u angjela pretvara. Tko da pojmi onu divnu pobožnost, onu svetu ljubav, koju je ovaj angjeo osjećao onda, kada se prvi put u hramu srca svoga poklonio Bogu i Spasitelju svomu! Sám Bog Gospodin, kojega je tada nosio na čistim grudima svojim, zna i pozna dubljinu osjećaja one žarke i goruće ljubavi, što je u njem gorjela.

Od sada pristupao je često k stolu Gospodnjem, ako je ikako mogao i svake nedjelje. Cieli

njegov život od prve sv. pričesti pa do smrti ne bijaše ino, nego život za presv. oltarni Sakramenat. Ovaj Sakramenat bijaše središte, s kojega su izhodile i kamo se svraćale sve njegove misli, želje i odluke, sva čeznuća, sva radost i sva ljubav njegova srca. A ne da se lasno pomisliti, kako se vazda najbrižnije pripravljao na svaku sv. pričest. U oči sv. pričesti postio bi po vas dan; ujedno bi na tanko izpitivao svoju savjest, da vidi, ne bi li išta našao, što bi moglo ma i najmanje povriediti visokoga gosta, koga je gorućim srcem očekivao, da se obogati rajskim pokladom, što se u njegovu Božanskom Srcu krije. A za tim bi pošao na sv. izpovied i izpoviedao se tako ponizno i tako se ljuto kajao i plakao, da je i sam izpovjednik imao što da nauči, osobito s toga, što njegovi griesi niesu bili toliko u tom, što bi bio nješta zla učinio, već mnogo više u tom, što mu se vidjelo, da ne čini nikada onoliko dobra, koliko bi mogao prema svjetlu, što mu ga Bog dao. Što više, kroz sve one dane prije sv. pričešti sve njegove misli i svi njegovi razgovori bijahu o presvetom Sakramentu: o njem bi čitao, njemu posvećivao sva svoja promatranja i sve svoje molitve. Molio je toliko, te bi ukućani govorili, da bi rado sa zidinami razgovarao; tako bi često pokleknuo sad u ovom, sad u onom kutiću u kući. Pošto je napokon prikupio sve svoje duševne moći, te usrdnom molitvom i gorućimi uzdisaji razžario srce

svoje, primio bi presveto tielo angjeoskom čednosti; u tom času iz svega mu bića prosievala serafinska ljubav, kojom je ljubio svoga predragoga Meštra. Poslije pričesti ostajao bi dugo i dugo u crkvi klečećke na očigled sakupljenom narodu, da se zahvali Božanskomu gostu za visoki posjet i za milosti, kojima ga obdario. A zar je čudo, da je duša, tako nevina i tako dobro pripravljena, primala od Gospodina, koji tako rado dieli svakoj vjernoj duši svoja dobra, toliku puninu nebeske utjehe i svaki biserak nebeskih milosti!

Pripoviedala majka markgrofica još nješto, vriedno spomena, što su i drugi u razno vrieme opazili, da je naime Alojzije od prve sv. pričesti, pa vazda kasnije imao tako veliku pobožnost pram presv. oltarnom Sakramentu, te bi svako jutro, slušajući sv. misu, čim bi svećenik izrekao rieči pretvorbe, ganuo se toli silno, da bi se sladko razplakao i vidjelo se, gdje mu suze i na zemlju teku. Ovi mu osjećaji ostali kroz cieli njegov život, pa još više plakao u svetačne dneve, kad je primao sv. pričest.

Osim toga, što je sv. Karlo nagovarao Alojzija, da primi sv. pričest i upućivao ga, kako da ju primi, savjetova mu još da često čita rimski katekizam, što ga je dao tiskati sv. Pio V. papa. Ovaj je katekizam sv. kardinal i sbog katoličke nauke, koju sadržaje i sbog čiste i fine latinštine, kojom je uzpisan, toliko cienio, te je

njeko vrieme mislio, da bi se mladićem po školah imao čitati mjesto Cicerona i drugih svjetskih pisaca, e bi im se uz latinštinu u srce i bogoljubnost usadila. Blaženi mladić upamtio si dobro opomene sv. kardinala i od onda je vrlo rado čitao ovaj katekizam, koli za to, što ga našao puna sv. nauke i kršćanskih uputa, toli za to, što mu je savjetovao čitati ga onaj sv. muž, kojega je punim pravom u velike štovao. A kako je kardinal njemu, tako je on drugim savjetovao, da čitaju ovu zlatnu knjigu, navodeći svagda ugled onoga, koji mu to prvi preporučio. Ovaj katekizam i sv. pismo, dvie su poglavite knjige, koje Alojzije najradje čitao, dok je u svietu boravio, najradje za to, jer se u njih nalazi jedino prava mudrost, koja čovjeka i ovdje i ondje vjekoma usrećuje.

Baš iz ovih knjiga crpao je Alojzije uz molitvu onu mudrost, kojoj se tada divili svi, koji su s njim obćili, kojoj se danas još divimo i mi u rečenicah i odgovorih njegovih.

GLAVA VI.

Alojzije odlučuje postati redovnikom.

Dočim je markgrof, don Ferdinando, još uviek boravio u Casalu, pisali mu iz Castigliona, da je don Alojzije, kako se misli od svoje prve bolesti ozdravio, ali jer se prekomjerno trapi, da je tako oslabio i želudac si pokvario, te jedva

podnosi hranu, u tom da mu ne ide ni malo na bolje, i to s toga što sam ne će, da si pomogne. Markgrof, komu bilo mnogo do života i zdravlja ovoga djeteta, nadajući se, da će moći, bude li ga imao uza se, bolje pobrinuti se za njegovo zdravlje, ili barem zapriečiti, da mu ne podje na gore, naredi, da on sa majkom markgroficom i Rudolfom dodju k njemu. Koncem dakle ljeta iste godine 1580. uputi se sve troje iz Castigliona u Montferrato.

Na putu k otcu, dospije Alojzije u pogibao života. Vozeći se naime sa Rudolfom i uzgojiteljem preko jednoga rukava rieke Tičina, slome se kola na dvoje usred rieke, koja je s velike kiše silno nabujala. Prednji dio kola, na kojem je sjedio Rudolfo i vozač, izvuku konji težkom mukom, stražnji pak dio, na kojem sjedio Alojzije s uzgojiteljem, potegne voda silomice sa sobom. Ali Božja providnost bdila je nad Alojzijem: ovaj se dio kola ustavi usred rieke o jedno veliko deblo, što se ondje sustavilo; do mala pripliva njetko na konju do njih, posadi Alojzija na konja i sretno ga izvede na obalu čila i zdrava, a tako poslije i njegova uzgojitelja. Ne daleko odavde bijaše crkvica Majke Božje, oni unidju u nju i srdačno se Bogu zahvale, što ih je tako milostivo izbavio iz strahovite pogibelji. Medjuto puče glas, da su se utopili. Markgrofica, koja se sretno prevezla u prvih kolih, začuvši ovu kobnu viest, povrati se u največem strahu. A pošto ta viest

doprla i do samoga markgrofa, odašlje on umah njekoga, da izvidi, što je, i nikako se ne mogaše umiriti sve dotle, dok nije obaznao cielu stvar.

Alojzije boravljaše u Casalu preko 6 mjeseci. Za to vrieme liepo napredovaše u znanju, imenice u izučavanju klasičnih jezika, a još više u duhovnome životu. Tomu mnogo doprinese liep primjer redovnika Barnabita. S njimi se često razgovarao i u njihovoj crkvi gustokrat primao sv. sakramente izpoviedi i pričesti, i tako si u kratko vrieme stekao još veće svjetlo, da napreduje na putu Božjem. Kao što se on kriepostnimi čini danomice sve više pripravljao, da primi od Boga nove milosti, tako je i Gospodin Bog, prodirući novim svjetlom i novimi nadahnući sve dublje i dublje u njegovu dušu, pobudjivao u njem sve većma želju za višom savršenosti i odklanjao ga od svake zemaljske stvari.

Otac mu nastojaše, kako bi ga raztresao igrom i zabavami, ali to mu lje ne podje za rukom; Alojzije umio se uklanjati zabavam, a da ipak pri tom ne povriedi poslušnosti. Ako mu bilo sprovesti majku na koju zabavu, išao bi s njom sve do mjesta zabave, zatim si izmolio dopuštenje, da se smije udaljiti, a tek onda, kad nadošlo vrieme, da se majka vrati, došao bi po nju. I Alojziju trebalo odmora; ali on se najradje odmarao ili u crkvi bl. dj. Marije, gdje obavljaše svoje pobožnosti, ili u kojem samostanu medju redovnici. Rado je išao k Barnabitom i Kapucinom, pak jer su oni draga srca s njime razgovarali o Bogu, činilo se, da se ne može odtrći od njih. Vazda im se divio, što su toliko vedra duha i radostna srca, kano da posjeduju sve golemo blago ovoga svieta. Što je više promatrao i upoznavao redovnički život, to je više ljubio i obljubio redovničko zvanje. Jednom, kad se desio kod Barnabita i živo si predočio, kako oni žive i rade, stade sam sebi ovako sboriti: »Vidj »Alojzije, kolika je sreća živjeti u samostanu. »Ovi su otcevi prosti sviju spona, koje čovjeka »pripinju o sviet; ovi su otcevi ubjegli zamkam »griešna svieta i daleko su od svake prilike, koja »čovjeka mami na grieh. Dragocjeno vrieme, što »ga ljudi ovoga svieta u ludo trate, idući za »dobri prolaznimi i nasladami taštimi, oni vrieme »ovo upotrebljuju i stiču si prava dobra nebeska »te su sigurni, da njihova sveta djela ne će pro»pasti. Redovnici su u istinu ljudi, koji žive po »razumu, oni ne dopuštaju, da im gospoduje i »da ih tlači pohota i strast; oni ne gramze za »častmi, oni ne precienjuju prolazna zemaljska »dobra, niti zavidjaju svjetovnjakom njihovo ve»selje i sreću. Njim je jedina radost služiti Bogu, »a Bogu služiti znači kraljevati. Kakovo čudo »po tom, ako su vazda veseli i zadovoljni, te se »ne boje ni smrti, ni suda, ni pakla, tà savjest im »je čista. Oni si danju i noću stiču nove zasluge »i vazda posvećuju sile svoje na sveta djela ili »s Bogom il za Boga. Svjedočanstvo čiste sa-

»vjesti podaje im onaj mir i onaj nutarnji pokoj »s kojega potiče ona vedrina, što se odsieva »s njihova lica. Ona čvrsta i razložna nada u »nebeska dobra, ono vjekovito spominjanje, tko »je onaj komu služe, i na čijem dvoru borave, »koga da ne utješi? A ti, Alojzije, što činiš, na »što misliš, za čim ideš ti? Za što ne bi i ti »mogao odabrati za se taki život? Pomisli de na »ona velika dobra, koja im obećao dragi Bog! »Gledj, kako bi lagodno mogao obavljati svoje »pobožnosti, a da te nitko ne uznemiruje. Ako »li ustupiš tvoju markgrofoviju mladjemu si bratu, »kako si već odlučio, a ipak ostaneš uz njega, »možda ćeš vidjeti koješta, što ti se ne bi mililo; »budeš li tada šutio, eto ti grižnje savjesti, budeš »li govorio, ili će ti prigovarati, il te ne će slušati. »Sve ako i postaneš svećenik, ne ćeš tim postići, »što želiš: tako bi se obvezao, da ćeš savršenije »živjeti, nego li moraju svjetovnjaci, a ipak bi »ostao u istih pogibeljih, u kojih su i oni, pače »u gdjekojih stvarih bio bi izvržen još i težim »napastim. Na svaki način trebati će, da se oba- »zireš i na sviet i morat ćeš se klanjati sad »ovomu sad onomu. Ako ne budeš pohadjao »gospodje, svoje rodjakinje, zamjerat će ti, budeš »li ih pak pohadjao i s njimi obćio, iznevjerio si »se svojoj prvoj odluci. Primiš li crkvene časti, »biti ćeš zapleten u poslove svieta kamo li više »nego sada; ako li ih odbiješ, isti tvoji držat će »te za nitkovića, govorit će, da im sramotiš kuću

»i silit će te na sto načina, da ih primiš. Postaneš »li pak redovnikom, evo, u jedan mah presjekao »si sve ove zapreke, zatvorio vrata svim pogi- »beljim, otepao se svih ljudskih obzira i omo- »gućio se, da vazda uživaš podpuni mir i služiš »Bogu svom savršenosti.«

Takve i tim slične pobožne misli, rojile se u glavi svetoga mladića, misli o svetosti i kršćanskom savršenstvu, i tako su silno nanj djelovale, te se vidjelo, da nješto velika zamišlja; no nitko se ne usudi, da ga o tom pita.

Pošto je dugo molio, da ga Bog razsvietli i pošto je osobito iza svake sv. pričesti goruće prosio za ovu milost, konačno odluči, držeći, da ga Bog zove na takav život, posvema i za uviek ostaviti sviet i unići u koji red, da uzmogne ondje zavjet čistoće savršeno očuvati i doprinieti Bogu žrtvu poslušnosti i siromašnosti. No budući premlad, tek mu trinaesta godinica tekla, ne mogaše još svoje odluke da ostvari, za to niti ne odredi, u koji red da stupi, pače ove svoje odluke nikomu niti ne odkrije; ali zače u svietu živjeti na redovničku. Odslije mnogo bi manje izlazio, samo da bude što sabraniji u Bogu, i da se što bolje može posvetiti nauku. Zimi je obično mnogo trpio od studeni, ruke bi mu natekle i otvorile se, radi česa brižno se grijala njegova soba; no od sada ne dopusti više, da mu se soba loži, pa ako bi kada unišao u koju toplu sobu, stao bi il sjeo onamo, gdje se najmanje mogao ugrijati. Kada

mu njegovi donieli čas ovaj, čas onaj liek, da mu izciele rane na rukama, sve bi rado primao, na svem se liepo zahvaljivao, ali od svega ne bi upotrebio ništa, jer mu srce željelo da trpi iz ljubavi k Bogu. Od sad još je više izbjegavao bučna mjesta, zabave, svečanosti, komedije. Otac ga mnogo put pozivao na kojekakve zabave, nu on ne htjedne nikad da podje, sve ako bi se otac kadkada i pokazao razžešćen poradi toga, što se svemu ugiblje i toliko samotuje. Ma i sve pošlo na veselje, on sám ostao bi kod kuće i to vrieme probavio što moleći, što razgovarajući s učenimi i osbiljnimi ljudmi o znanstvenih ili duhovnih stvarih. Bijaše mu posve omrznuo sviet i svaka svjetska zabava. Jednom ga povede otac u Milan, da bude s njim kod pregledavanja konjaničtva. Trebalo je, da otac bude ondje, a i mnoga druga gospoda, jer je tako zahtievala njihova čast i služba. Sila svieta sgrnila se onamo, koje s toga, što se takova šta riedko vidjeva, koje opet s toga, što je to za oko vrlo dražestno. Odličnici tom se prigodom izticahu svojimi gizdavimi konji i slikovitom nošnjom. I Alojzije, da ne razljuti svog otca, koji je svakako hotio, da mu i sin prvorodjenak bude kod svečanosti, podje onamo, ali nikako ne htjedne u prve redove, odakle bi mogao taj svjetsko-krasni prizor lagodno motriti. Za ciele one gizdave svečanosti sv. se mladić drugimi misli bavio, niti je dao svojim očima, da gledaju šaroliki taj prizor.

Sve u jedno može se reći, da je Alojzije proživio djetinstvo, a da djetetom ni bio nije; u toj bo dobi ne pokaza nikakove djetinje lahkoumnosti, kako druga djeca i ini dječaci. Alojzije nikada nije plandovao, pače bio je velik neprijatelj bezposlici, znajući, kako uči mnogu grjehotu. Rado se on zabavljao čitanjem dobrih knjiga; ali nikad ne bi u ruke uzeo knjigu, koja bi odisala taštinom ili nečednošću. Knjige, kojimi si okriepljivao duh, bijahu žiće kršćanskih junaka, život svetaca od Surija i Lippomana. Od svjetskih knjiga običavao čitati one, koje razpravljaju o ćudoredju, kano ti Seneku, Plutarha i Valerija Maxima. Primjere, što ih u ovih knjigah nahodio, upotrebljavao bi u raznih sgoda, da pobudi bližnjega na kršćanski život. Često je govorio o kriepošti, o Bogu i sa pojedincem i u družtvu, a govorio tako razborito, rječito i vatreno, te bi zadivio slušatelje i oni bijahu uvjereni, da je ovome mladiću znanje od Boga uliveno — jer to znanje nadvisivaše shvatanje djetinjega doba. Za to su ga njegovi, akoprem im ne bilo po ćudi, što toliko prezire sviet i tako oštro žive, ipak puštali u miru, videći naime onu njegovu neobičnu razboritost i kriepost, niesu se usudili upitati ga, a zašto čini ovo ili ono?

Kako vidimo, Alojzije ne bijaše više ono četverogodišnje diete, kojemu srce poigravalo, kad bi začuo prasak pušaka, gruvanje topova, odmjereni korak vojnika ili kad bi smotrio lepršanje

vojničkih zastava i perjanica: što mu sve to sada bilo, njemu, koj je svoje radovanje tražio i nalazio jedino u crkvi, u samostanu i sobici svojoj, u bogoljubnih razgovorih, duhovnom čitanju i obćenju s Bogom u molitvi. »Što mi je na nebu, što hoću na zemlji bez tebe, Bože!« (Ps. 72, 25.) »Bog je moja baština, i diel moga kaleža.« (Ps. 15, 5.)

GLAVA VII.

Alojzije vraća se u Castiglione; tuj živi život veoma oštar i spasi se kao čudom od požara.

Kad je markgrofu proteklo doba namjestničtva u Montferratu, vrati se sa svojom obitelji u Castiglione. Alojzije nije ni ovdje ni malo popustio od svoga strogoga života, pače ga poostrio, te je za čudo, kako nije na novo obolio. Razlog, tomu, da je mogao tako oštro živjeti biti će možda i to, što nije više bio pod pazkom uzgojitelja[1]), već se smatrao za odrasla. Ali je za

[1]) Godine 1681. pisao je zahvalni pitomac svom uzgojitelju u Firencu:

Predragi prijatelju!

Primio sam Vaš list. On me neizrecivo obradovao; ali me i zaboljelo, što ste mogli misliti, da sam se u toliko zaboravio, te bi me one Vaše rieči, koje u meni imadoše pobuditi samo ljubav k Vama, mogle potaći na mržnju ili kakovu srdjbu, — toga lje nikada. Uviek i na svakom mjestu biti će mi draga i mila uspomena na

čudo kako mu roditelji, koji su za sve to znali, niesu kratili, da tako strogo živi. No što da se čudimo? Mudro je tako pripustila providnost Božja; nevini Alojzije imao biti uzor oštre pokore: uzor nevinim, da si trapnjom uzčuvaju nevinost kao i on; uzor skrušenim grješnikom, da si trapnjom očiste dušu i učvrste se u dobru: to bijaše njegovo zvanje.

Usred razkoši življaše Alojzije poput pustinjaka, njegova soba ne bijaše baš prostrana, posteljina priprosta, a odielo i manje neg priprosto. Uz onu veliku uzdržaljivost u jelu, što ju zače u Mantovi sbog zdravlja, a produlji kasnije iz pobožnosti, zadade si sada i mnoge postove. Obično bi postio u tjednu po tri puta: u subotu na čast bl. dj. Marije, u petak na uspomenu presvete muke Spasiteljeve i u sriedu; petkom i subotom o kruhu i vodi, a sriedom, gdjekad o kruhu i vodi, a gdjekad po običaju sv. crkve. Osim ovih dana postio bi i drugda, bilo u oči kojega blagdana, bilo da ga je inače revnost njegova bogoljubna srca na to nagonila. Al i obično tako je malo jeo, te se svi u dvoru čudili, kako može o toj hrani živjeti. Njeki od onih, koji su bili više radoznali, odlučiše jednoga dana, a da Alojzije o tom ništa ne zna, utegnuti hranu, što ju on običavao uzeti za je-

Vas. Ja sam onih 75 soldina, što sam Vam bio dužan, predao Vašemu bratu; javite ako je možda što više.

Na koncu preporučam se Vama i gosp. Jakovu i g. Bastijanu, gospoji Mariji i malomu Ivanu i Angjelinu.

dan obrok i vidješe, a kasnije i prisegom potvrdiše, da sve jelo skupa sa kruhom ne bi doseglo 2 lota. To dakako u toliko nadilazi običnu potrebu naravi, ter se mora reći, da ga je Bog, kako i mnoge druge svetce, nadnaravnim načinom čuvao na životu. Nije bo moguće, da tko bez vanredne milosti Božje uz tako malo hrane kroz toliko ljeta živi. Kod blagovanja običavao odabirati manje tečne jestvine, a i od ovih bi tek što okusio. Sve to zakletvom potvrdiše i sami oni, koji su ga kod stola dvorili.

K onoj skrajnoj umjerenosti u jelu pridruži i ina djela trapnje, da razapne i pokori svoje tielo. Tako se bičevaše sve do krvi barem tri puta u tjednu, zadnjih godina, što bijaše u svietu, bičevaše se svaki dan, a pod konac svoga svjetovnoga života i po tri puta, što u danu, što u noći. Ne imajući u početku sgodna za to biča, udaraše se remenjem, užeti, lančići, već kako je mogao što naći u kući. Često bi ga njegovi poslužnici zatekli, gdje pred razpelom kleči i šiba se i bičuje, kano da je najveći zločinac; često bi našli, kad su mu postelju sterali, pod uzglavjem one stvari, kojimi se tukao. Mnogo puta majka bolna srca promatrala mu košulje, natopljene njegovom nevinom krvi. Doznav za to i otac, jednom medju ostalim ljuto ga izkara i žalostna srca reče markgrofici, svojoj supruzi: »Ovaj dječak hoće sama sebe da usmrti«. Baš posve krivo nije imao otac, jer s onako žestoke trapnje bile

bi s vremenom Alojziju sasvim oslabile sile, da mu niesu kasnije u redu zabranili u tolikoj se mjeri trapiti. No sve to ne udovolji još pokornički duh Alojzijev, on željaše da čini pokoru po vas dan i svu noć. Buduć nije imao običajnoga pokorničkog pasa, pripasao bi si (doista stvar nova i nečuvena) o golo tielo britke ostruge, pa pošto se oštri šiljci ovih željeznih zvjezdica zagrizli u nježno mu tielo, ljuto ga to mučilo. Često bi metnuo tajom pod plahtu u krevet svoj kakovu daščicu, ili drugi kaki komadić drveta, da si muči tielo i u snu, pa da ga ova muka sjeti na muke dragoga Spasitelja. Koli krasan primjer prave kršćanske pokore ne podade nam Alojzije ovim svojim životom! On, koji je u tako nježnoj dobi od trinaest i pol godine bez svake upute ljudske usred burnih zabava i svakojake razkoši na sjajnim dvorovima svoje nevino tielo tako oštro krotio, tako kruto stezao!

Ali jednaku gorljivost, koju u trapnji tiela pokaza i u duhovnih vježbah osobito u molitvi. Mnogi, koji bijahu s njime na dvoru, pripoviedahu poslije njegove smrti, da niesu nikad došli k njemu, a da ga ne bi zatekli, gdje moli, i često im valjalo liepo vremence počekati pred vratima, dok bi molitvu svršio. Svako jutro, čim je ustao, promatrao bi kroz cielu uru, koju je mjerio ne po dobniku, već po revnosti svoga srca, a zatim bi izmolio svoje jutarnje molitve. Svaki dan slušao bi po jednu ili više misa, kako je već

mogao, a često bi dvorio svećeniku kod sv. mise s velikim veseljem. Sa redovnici molio bi časoslov, a pri tom ih svojom čednosti i revnosti pobudjivao na sve veću pobožnost. Kroz dan većinom bijaše sam u svojoj sobi, moleći ili čitajući duhovne knjige. Na večer, prije nego bi pošao na počinak, sproveo bi u molitvi po jedan i po dva sata, i činilo se, kao da je ne može svršiti. Sluge, koje čekahu na njegov poziv pred vratima, ne bijahu s tog dugoga molenja ni malo nestrpljive, pače to i njih same poticalo na bogoljubnost. Vireći tajom kroz vrata, ne mogahu da se dosta nagledaju svoga gospodara, a dirnuti njegovim primjerom u dnu duše i sami bi poklekli, da se Svevišnjemu pomole. U obće naš Alojzije bio je tako sabran i toliko molio i promatrao, te se može pravom reći, da je molio bez prestanka. Otac njegov često bi se tužio na njega, da uviek čami u sobi i da ne može, da ga izvuče iz nje. Pripoviedao markgrof i otcu Prosperu Malavolti, kako je često našao mjesto, na kojem se Alojzije molio, nakvašeno suzama. Ako li je sv. mladić poradi kakova posla morao izaći iz sobe, nije se za to raztresao, niti prekinuo svoja promatranja; jer sve ono, što je jutrom promatrao, bilo to o muci Spasiteljevoj ili o čem drugom, tako se utisnulo u njegovu pamet, da mu se duh uviek onim predmetom bavio, radio inače što mu drago. No nije mu bilo dosta, da

moli kroz dan i u večer, već je želio, da moli i promatra i ob noć. Obično oko ponoći, kad je već sve spavalo, ustao bi onako samo u košuljici, pa molio i promatrao u to gluho doba noći u tamnoj sobi po više sati, a da se nije pri tom o ništa naslanjao. I to je činio ne samo ljeti već i za ciče zime; pa jer je u Lombardiji zima ljuta, to nije čudo, što je od velike studeni drhtao po svem tielu. Ovo bi ga dakako ponješto u molitvi raztreslo, a on, misleći da je to nesavršenost, odluči svladati ju: i toliku si silu nanese, da se uzdrži sabran u molitvi, da mu je duh, kao izvio se iznad tiela i tako nije više niti osjećao nemile studeni. Naravno, da mu je tielo po tom u toliko oslabilo, da nije mogao više ni klečati; no jer ne htjede da sjedne, a niti rukama o što da se nasloni, ovako u košulji spustio bi se i pružio na gol i hladan pod, pa na zemlji ležeći nastavio svoje promatranje. I za čudo je, kako nije ovim dopanuo kakove težke bolesti, ili se od studeni smrznuo i umro. Često bi ga u toliko ostavile sile, da nije mogao ni da pljune. No tim što se toliko naprezao, da bude u molitvi vazda sabran, dobavi se ljute glavobolje, i ova ga bolja jako mučila kroz cieli život. No on je željom želio, da nješto trpi i da bude bar donjekle sličan Spasitelju, trnjem okrunjenu; toga radi, ne samo, da nije ničim hotio doskočiti svojoj glavobolji, već je brižno nastojao, da ju sačuva i poveća. Ona ga spominjala

na presvetu muku Isusovu, i bila mu izvorom zasluga, a ipak ga obično nije u toliko smetala, da ne bi mogao obavljati svojih poslova.

No jednom ga zaboli glava ljuće, nego obično i on morade prije reda u krevet. U to se dosjeti, da nije izmolio kako obično pokorničke psalme i ne htjedne, da usne, dok ih ne izmoli. Sluga mu primakne svieću k postelji i otide. Kad je Alojzije psalme izmolio, shrva ga težka bol a i san, te usne, zaboraviv ugasnuti svjetlo. Svieća dogori. Ne zna se baš kako, ali krevet se zapali. Već gorjela zavjesa, gorjelo pokrivalo, gorjele strunjača i slamnjača, a i sam krevet; nu vatra se samo tajom i kao pridušena širila oko na oko po krevetu. U to se prene Alojzije. Osjetiv veliku vrućinu, pomisli da ima vrućicu; nu kad stade rukama tapati na sve strane po postelji, oćuti, da je svuda jednako vruće, i začudi se veoma, ne moguć si odgonenuti odakle tolika vrućina. No pošto je vrućina rasla a i dim ga prietio zagušiti, ustane i poteče k vratima, da prizove slugu. Samo što je vrata otvorio, bukne vatra u plam, te za čas izgori sve, što je još bilo preostalo od kreveta. Priskoče u pomoć vojnici, što su bili u tvrdjavici, pobacaju paljevinu kroz prozore u šanac i tako spase cielu kuću. Bez dvojbe, da nije Alojzije za vrieme skočio iz kreveta, bio bi zaglavio ili bi naime bio izgorio, ili bi ga dim bio zadušio, ponapried s toga, što je sobica, u kojoj je

spavao, bila veoma malena, a onda baš i zatvorena. No dragi Bog, koji ga odabrao za veće stvari, očuva ga osobitom providnosti. Sve je mislilo i govorilo, da ga je Bog osobitim čudom izbavio iz one smrtne pogibelji.

Glas o tom, da se naime s prvorodjencem markgrofa Gonzage dogodilo čudo, doprie i na dvor vojvode mantovanskoga; pa kad je kasnije vojvodinja Eleonora ustmeno zamolila Alojzija, da joj pripovjedi onaj dogodjaj, zarumeni se on i zastidi ne malo za to, što se ta stvar saznala. Alojzije pak, koji je već toliko put izkusio, kako Bog za nj ljubezno skrbi i kako ga milo čuva, steče veliko pouzdanje u Gospodina, te se u svih potrebah i svojih i svog otca uticaše molitvom k njemu, siguran, da će biti uslišan: »U Tvoje se ruke predajem, Bože, i molim višnje Veličanstvo Tvoje, koje sve vidi i sve zna, da upraviš svaku, kako je najbolje.« To su rieči, kojimi običavaše preporučivati Bogu svoje potrebe, niti ga ikad prevarila nada u Boga. Sam pripoviedaše stvar doista vrlo čudnu, naime, da nije nikada preporučio Bogu ništa, ni malo, ni veliko, što se ne bi bilo onako svršilo, kako on želio; akoprem to često bilo vrlo zamršeno, te se po sudu drugih činilo, da nema tuj više pomoći.« Tako je rado uslišao Bog svoje miljenče. Buduć je Alojzije tako nježno i neprekidno obćio s dragim Bogom, steče on osim velikoga pouzdanja u pomoć Božju, još i njeki

drugi dar, koji je sam najviše cienio, steče naime onu uznositost, veličinu i slobodu duha, kojom je sve stvari ovoga svieta prezirao i smatrao za ništa. S toga, kad je vidio u kneževskih palačah i kraljevskih dvorovih raznoliko posudje od zlata i srebra, umjetno pokućtvo i dragocjeni nakit i plazenje i laskanje udvorica, jedva je mogao, da se od smieha uztegne, tako mu se sve ono činilo neznatno i malo vriedno. Više puta razgovarajući se s majkom, pouzdano bi joj rekao, »da se ne može dosta načuditi i da ne može naći razloga, kako da svi ljudi ne postanu redovnici, jer je odviše jasno, koliko dobra donosi sobom redovničko zvanje ne samo za budući život nego i za sadašnji, dok stvari zemaljske nanose štetu i sadašnjemu i budućemu životu, a tako i tako treba da ih do mala ostavimo.« Majka uvidje odatle, kakove želje pohranjuje on u srcu svome, naime, da želi poći u samostan; no za onaj čas ne reče mu ništa. Alojzije promatrao je sve u svjetlu sv. vjere, za to je tako bezazleno al i istinito sudio. Dakako, da sviet, komu nije do savršenstva, niti hoće, niti može da shvati ovakovo umovanje.

U svojih razgovorih bijaše Alojzije veoma oprezan i uzoran: govorio bi samo o Božjih stvarih, jer mu je otih bilo srce puno i prepuno. Obično bi obćio sa svećenici i redovnici, koji prebivahu u Castiglionu, i veselio se, kad mu poklonili na uzdarje koju svetu stvarcu kao

n. pr. sličicu, krunicu, Agnus Dei itd. Ovamo dolažahu redovnici i s drugih krajeva. Čim bi Alojzije dočuo, da je prispio koji redovnik, osobito ako je bio Benediktinac sa briega Cassina, namah bi pohrlio k njemu, da se s njim porazgovori o dragom Bogu. Isto je tako obćio rado s otcima reda sv. Dominika. Jedan od ovih, imenom Claudije Fini, učitelj bogoslovja i tada glasoviti propovjednik u Lombardiji, pred sudištem biskupskim malo prije smrti izreče i prisegom potvrdi o Alojziju medju inim i ove rieči: »»Ja sam po licu poznavao presvietlog gospodina Alojzija Gonzagu, i s njime ne jedanput govorio, kad sam se s mojimi drugovi za odmor desio u Castiglionu. . . . Markgrofica, njegova majka, rado je vidjevala, gdje s nami obći, poimence sa mnom, jer sam u njem baš uživao s njegova mudra govora i čedna ponašanja. — Cielim njegovim bićem prosievala je divna i uzorita svetost. U prijateljskom razgovoru odavao je duboku poniznost i hvalio najrevnije, kako je mudro razkrstit se sa častmi i veličinom ovoga svieta. Jednom medju ostalim reče mi u Castiglionu: »Ne valja, da se visokim svojom rodom razmetamo, jer se prah, u koji se razpada tielo kojega kneza, ni malo ne razlikuje od praha kojega siromaka, ako ne možda tim, što većma zaudara.« U onoj nježnoj dobi ne pokazivaše ništa djećinskoga, već bijaše u njega čednost preodabrana. . . . Često sborahu

njegova usta ove rieči: »O Bože! hotio bih, da Te mogu ljubiti svim žarom, koji se dolikuje Tvome neizmjernome Veličanstvu i srce mi plače, što su Ti kršćani toliko nezahvalni«. . . . Kada bi čuo kakovu manje čednu rieč, koju bi tko tek iz lakrdije ili šale izustio, zarumenio bi se i najuljudnijim načinom pokazao, kako ga to boli i koliko žali, što drugi grieši. . . . Kada mu se govorilo o duhovnih stvarih ili kako je tko stupio u ovaj ili onaj red, obradovao bi se neobično, i vedra čela po više puta uzdahnuv, rekao bi: »Oj kolika mora da je radost na nebu u sbiljnom uživanju, ako već na zemlji osjećamo toliku radost, kada samo govorimo o tih stvarih«. . . Ja ga niesam poznavao kano redovnika, nu lasno sam razabirao iz njegova života, da zamišlja i snuje ostaviti sviet. Kad i kad išao sam s njime u crkvu, pa kakogod je bio mlad, nadkrilio bi i najstarije ljude i iste redovnike djeli najusrdnije i najsmjernije bogoljubnosti i sve na njem odavalo, koliko je tronut u duši. Često bi upro oči u koju sliku svetca ili svetice Božje i promatrao ju tako pozorno te se činilo, kano da se u nju izgubio; pa ako bi ga tko u takovu času pozvao il mu štogodj rekao, ne bi ni čuo, niti u prvi mah odgovorio. Više put je znao reći, da osobito jako ljubi i štuje Majku Božju i da mu se duša miljem prelieva, kad čuje samo i spomenuti sveto i sladko ime Marijino.««

GLAVA VIII.

Alojzije polazi s otcem u Španiju; vvdje na kraljevskom dvoru živi vrlo sveto.

Bilo to godine 1581., kad se Marija austrijska, kći Karla V. a udova cara Maksimilijana II. vraćala iz Češke u Španiju k svome bratu Filipu II. Putujući udari preko Italije. Po želji njena brata, Filipa kralja, bijahu joj na putu iz Italije u Španiju počastnom pratnjom talijanski knezovi i gospoda, ovisna ob onoj kruni. Medju ovimi bijaše i markgrof don Ferdinando, otac Alojzijev, a i markgrofica njegova supruga, koju je željela imati uza se sama carica. Idući dakle njih oboje na dvor španjolski, povedu sa sobom i svoje troje djece, naime kćerku po imenu Izabelu, (ona je i ostala na dvoru i za njekoliko godina ondje umrla kano dvoranka infante, done Izabele) Alojzija,[1]) svoga prvo-

[1]) Pratiocem na putu imao biti prijašnji uzgojitelj Petar Franjo del Turco. Alojzije pisao mu 1. lipnja 1581. oko 1 sat u noći:

Predragi prijatelju!

Ja sam Vam već pisao dva pisma, jedan poslah preko Mantove, a drugi preko Mletaka. Pošto dvojim, da li su moji listovi k Vama prispjeli, a pošto ipak vruće želim, da dodjete, naumih Vas uprositi ovim listom preko našega Petra (koji je kod te novosti 50 put poskočio), da svakako dodjete i čim prije, da odputujete. Uvjeravam Vas, da moj gospodin otac vrlo želi, da dodjete i da mi svi, osobito pako don Julije i ja to isto želimo.

rodjenca, kojemu je sada bilo 13 godina i pol, i Rudolfa, svoga drugorodjenca. Revnost Alojzijeva u duhovnomu životu na ovom putu nije ni malo jenjala: molio je i razmišljao, kao da je kod kuće. Brodeći morem začuje, gdje mnogi zabrinuto govore, kako bi ih mogli turski brodovi napanuti; nu to ga nimalo ne zastraši, pače s tih riečih preradostan uzklikne: »Dao Bog te bismo imali prilike, da kao kršćani umiremo mučeničkom smrću!« Na ovom putu nadje Alojzije slučajno na nekom ostrvcu kamenčić, na kojemu se vidjelo, kano da su utisnute rane Spasiteljeve, i on, koji se vazda u duhu zabavljao bogoljubnimi stvarmi, pomisli, da je po osobitoj providnosti Božjoj taj kamenčić našao i po njem, da mu Bog naznačuje, kako ima posljedovati muku našega gospodina Isusa Krista. Malo za tim približi se svojoj majci i reče: »Vidite gospojo majko, što mi je Bog dao naći, pa da gospodin otac ne bi htio, da postanem redovnikom!« Dugo je vremena nosio uza se velikom pobožnosti taj kamečak. Sve to pripoviedala markgroficaCepari-u, piscu žića Alojzijeva.

Prispjevši u Madrid na dvor postade do mala Alojzije, a i njegov brat Rudolfo, plemče

---

Vrieme prolazilo, a del Turca ne bude. 25. lipnja piše Alojzije i opet, vruće ga moleć, da ne kasni, a 25. lipnja napiše i treći list iste sadržine. Da li je Turco došao, nije poznato.

Četrnaestgodišnji Alojzije.

princa Jakoba, sina kralja Filipa II. Na kraljevu dvoru zadrža se Alojzije preko dvie godine i pol. Za to vrieme bavio se naukom, poimence proučavao velikim marom uz vrlo vješta učitelja logiku i računstvo, a uz to slušao predavanje o naravnom bogoslovju. Pošto je u njega bilo liepih duševnih darova, a on uz to bio vrlo revan, pa se u nauci držao stalna reda, nije čudo, što je u znanju brzo i odlično napredovao. Evo, kako to zasvjedoči. Jednom se desio u Alcali, baš kad se na visokoj školi prepiralo o njekojim istinam iz bogoslovja. Bio naime običaj na visokim školama, a na gdjekojim još je i sada, da se mladi ljudi, koji na tih školah uče, prepiru ob onom što im je profesor tumačio i razlagao. Jednim je suzbijati ono, što je profesor predavao, drugim pak to braniti i dokazi utvrdjivati. Čini se tako, da se mladim ljudem pojmovi ob onih težkih istinah razbistre i da im se razrieši i razprši svaka dvojba, koja bi im se možda mogla o kojoj istini poroditi. Takove prepirke iliti dispute obavljaju se u krugu profesora i svih učenika one škole, a ima ih sukromnih i javnih; k javnim mogu doći i biskupi i kardinali i ini odličnici. Došav Alojzije u Alcalu, pozovu i njega na znanstvenu prepirku. On se odazove pozivu. Bilo mu se prepirati o veoma težkoj stvari, ali on to činio tako okretno i vješto, da se sve čudilo oštrini uma četrnaestgodišnjega mladića. No Alojzije si ovo znanje

stekao svojom marljivošću i bogoljubnošću. Nikad ne bi začeo učiti, a da se ne bi prije pred sv. slikom, koju je vazda imao na stolu, gdje je učio, pomolio Bogu za razsvietljenje, te pobudio dobru nakanu, neka bude sva nauka i sve učenje Bogu na slavu. Dok je učio, često se spominjao Boga i k njemu se uticao kratkimi molitvicami, da ga obasja nebeskim svjetlom osobito u zamršenijih stvarih. Nikad ne bi išao u školu, a da se ne bi prije svratio u crkvu, da se ondje pokloni Isusu u presvetom Otajstvu. Došavši u školu, sjeo bi k svojim pobožnim saučenikom, a po tom, sazvavši iz svega srca Duha svetoga, najpozornije pazio na svaku rieč svog učitelja, tako da je mal ne već u školi naučio ono, što je trebalo znati. Što je u školi čuo, o tom bi kašnje mnogo razmišljao, a za svaki se napredak u nauci Bogu najsrdačnije zahvaljivao. Uz tako krasan red u nauci, je li čudo, da je Alojzije tako sjajno napredovao! No evo nevolje.

Život na dvoru madridskom, a i osbiljna nauka donjekle je Alojzija smetala i bunila u duhovnom životu. Činilo se iz početka, da mu nedostaje vremena obavljati svoje navadne molitve i primati češće sv. sakramente i malo da ne ohladi njegova prijašnja vatrena revnost i žarka želja ostaviti sviet. Ali milošću Božjom potaknut, odluči, da ne će gledati ni lievo ni desno, već da će i na dvoru živjeti onako strogo

i bogoljubno kao njekoć. Izpovjednikom si odabere Isusovca Ferdinanda Paterna i prosliedi često polaziti k izpoviedi i pričesti ne starajuć se ni malo, što će o tom dvor govoriti. A kako je čisto i sveto živio na onom dvoru, razabire se iz njekoga lista, što ga napisa taj isti izpovjednik g. 1594., gdje umah na početku piše ovako: »Reći ću u kratko Vašoj Velečastnosti, da sam već onda, kad sam u Španiji upoznao Alojzija još kano dječaka, zapazio u njega veliku čistoću savjesti, pače toliku, da u sve ono vrieme, a bilo to od više godina — ne samo da u njega niesam našao smrtnoga grieha, na koji je vazda mrzio iz sve duše i kojim se nikad ogriešio nije, već često puta niesam zamietio ni toliko, da bih ga imao od čega odriešiti; a ne može se reći, da je to poticalo od tuposti, ili što u njega ne bi bilo dovoljno suda, jer mu već onda bila razboritost i osbiljnost kano u kakova starca a i sud, koji premašuje dobu mladenačku. Bio je veliki neprijatelj bezposlici i s toga vazda zabavljen kojim koristnim poslom; napose pomno je čitao i proučavao sv. pismo i njim se upravo nasladjivao. Opazih još i to, da je bio velečedan u govoru i da ne bi nikad u nikoga dirnuo, ma ni u najmanjoj stvari.« Iz ovih rieči njegova izpovjednika lasno se izvadja, da je Alojzije usred dvorskih zabava živio život svet i angjeoski; i doista vele je zamjerno, da živući na dvoru, nije počinio

ni lahkoga grieha, od kojega bi se mogao odriešiti.

Da sačuva čistoću srca, nastojaše i tuj, da bude do skrajnosti čedan i skroman. Gradom bi išao tako smjerno i postidno, da ne bi nikada sa zemlje podigao oka; za to je i mogao kašnje u samostanu reći, da ne bi bio mogao u Madridu, gdje je boravio više godina, niti u Castiglionu, gdje se je rodio i odrasao, ulicami ići, da nije imao koga uza se, koji bi ga vodio. To je činio s toga, da se ne raztrese, nego da može i putem razmišljati o svetih stvarih. Spomenut ćemo još nješto o čednosti njegovih očiju, čemu se čovjek nikada dosti načuditi ne može. Alojzije pratio je caricu Mariju, kako već i spomenuto, iz Italije u Španiju; na kraljevskom dvoru u Španiji boravio je malo ne tri godine dana, za ovo vrieme pohadjao je caricu danomice sa principom Jakobom, a imao je i stotinu drugih prilika i sgoda, da ju vidi i promatra iz bliza i iz daleka, pa ipak tolika bijaše čednost i postidnost njegovih očiju, da nije carici nikada ma ni jedanput samo pogledao u lice, kako je i sam priznao; pa da ju je kašnje i vidjeo, ne bi je bio prepoznao, osim po glasu ili da mu je tko rekao: to ti je carica. A ipak svatko zna, kolika je želja upoznati i motriti tako odlična i visoka lica i kako sve trči i hiti, da ih vidi, kada prolaze kojim mjestom; samo Alojzije krati si svaki i nevini pogled. A i druge odlične gospoje, koje bi mu valjalo kadkada pohoditi, ne bi nikad pogledao u obraz, premda bi ih vazda pozdravljao uljudno, kako se pristojalo.

Njegovi razgovori sa gospodom na dvoru bili vazda o stvarih plemenitih, te odisali strahom Božjim. Nikada nije mogao trpjeti, da se govori, što je kršćanina nedostojno. To je bilo razlogom, da bi ona gospoda namah prekinula svoje većkrat preslobodne govore, čim bi svetoga mladića samo iz daleka zagledala. Buduć se u jednu ruku nikad nije sa njegovih usta čula ma i najsitnija nečedna riečca, niti se ikada vidjelo, da bi išta počinio, što ne bi bilo najpristojnije i najčednije, a buduć se u drugu ruku znalo, da ne trpi nipošto, da se pred njim izrekne bilo u šali, bilo u sbilji, što bi moglo ma i najmanje povriediti kršćansku čednost, za to bi baruni na dvoru govorili: »Markgrofić castiglionski nije od tiela i krvi«.

Rado je nosio već onda priprosto i trošno odielo i pokrpane čarape, česa se i prostiji ljudi srame; nu on, koji iskreno preziraše sviet, nije mario, što li će se o njem govoriti. Kada mu se po nalogu napravilo novo odielo, oklievao je obući ga, doklegod je mogao; a za tim, pošto ga imao jedan ili dva puta na sebi, na liep ga način ostavio i uzeo opet svoje staro odielo. Nikad nije nosio nakita ni uresa, kako je to već običaj na dvoru, recimo zlatne verižice ili što tomu slična: »Ja hoću da služim Bogu, govo-

raše on, a tomu mi ne treba ni taštine ni sjaja svjetskoga». Često ga za to korio otac, koji u početku takova šta nije mogao trpjeti, misleći, da je velika sramota i po njega i po njegovu kuću, što mu se sin tako priprosto odieva i tako strogo živi; no unatoč karanju otčevu, Alojzije ne htjede priljubit se sjaju svieta i iznevjerit se siromaštvu i priprostoći. Konačno otac, savladan uztrajnošću svoga sina, stade s vremenom i sam diviti se onomu, što je s drugih razloga prije zabacivao. Ali prem je Alojzije toliko ljubio siromaštvo za sebe, sasvim tim dopuštao je, da se oni, koji ga posluživahu i pratijahu, odievaju primjereno svomu staležu. Alojzije imao se po želji otčevoj učiti i mačevanju i plesanju; ali je on umio veoma sgodno, kad bi nadošlo vrieme obuke, izniknuti i nestati.

Već u ono vrieme, gdjegod je mogao sv. mladić, pomagao je rado svoga bližnjega. Jednoga dana, kad je baš duvao jak vjetar, stajaše na prozoru princ Diego (Jakob), pa jer mu je vjetar jako dodijavao, razgnjevi se i reče: »Vjetre, ja ti zapoviedam, da me ne uznemiruješ«. Alojzije, koji bijaše do principa, prihvati sgodu i smješeći se reče mu blago: »Vaša Visost može zapoviedati ljudem i oni će ju rado slušati; ali ne može zapoviedati elementom naravi, jer to pripada samo G. Bogu, komu se i Vaša Visost pokoravati mora«. Kad su kralju Filipu, otcu Diegovu, pripovjedili, što se dogodilo, odobri on

govor Alojzijev, kano govor mudar i izrečen baš u sgodan čas.

U Španiji dopade Alojziju u ruke njeka knjižica otca Ljudevita Granade, koja nauča, kako valja promatrati i što je činiti, da bude čovjek u molitvi sabran. Čitajući knjižicu odluči, da će svaki dan barem po jedan sat moliti i promatrati posve sabrano. Kleknuvši po običaju, a da se o ništa ne nasloni, začeo bi svoje promatranje. Ako bi mu poslije pol ili tri četvrta sata sunula glavom i najsitnija misao i raztresla ga, držao je, da ono prijašnje promatranje ne vriedi, i stao iznova još jednu uru promatrati brižljivo pazeć, da se ni malo ne raztrese. Tako je više puti po pet do šest sati uztrajao u molitvi. No da ga ukućani ili tko drugi ne prekidaju, zavukao bi se u kakovu tamnu komoricu ili drvarnicu; tuj bi uživao duh njegov u molitvi velike radosti, premda inače nije bilo baš udobno na tih mjestih. Često bi odlična lica pohadjala mladog Alojzija. Tom prilikom tražili ga ukućani amo i onamo po kući, ali ga ne mogli naći — on bijaše u drvarnici i tuj se moljaše Bogu. Naravno, da su ga karali poimence roditelji, no njemu bilo mnogo više do višnjeg pohoda, kojim ga Bog udostojavao u takvu samotnu kutiću, nego li do pohoda gospode ovoga svieta i za to je volio, da ga sviet drži za neugladjena, nego li da popusti ma i koliko samo izkazivati počitanje Gospodinu Bogu. Kad to njegovi prijatelji zamiete, prestanu

ga pohadjat i častit svojim udvaranjem i tako se on otme dangubi, te mogaše mirno obavljati svoje pobožnosti. Valja spomenuti, da se kasnije, pošto je Alojzije proglašen blaženim, ona soba, u kojoj je u Madridu stanovao, pretvorila njemu na čast u kapelicu.

GLAVA IX.

Alojzije odlučuje unići u družbu Isusovu i odkriva ovu odluku svojim roditeljem.

Već godinu i pol proživi ovako sveti Alojzije na kraljevskom dvoru u Madridu, kad eto potaknut duhom Božjim, koji ga danomice sve više razsvietljivao, pomisli, da je nadošlo vrieme da izvede onu odluku, koju bješe već u Italiji stvorio, naime da stupi u samostan. No u koji samostan ili red da stupi? To veleznamenito pitanje valjalo sada riešiti. Stade gorljivije no ikada prije moliti se Bogu, da ga razsvietli u tako težku poslu i da mu milostivo očituje svoju volju. Mnogo je molio a mnogo o tom i razmišljao.

Po naravi Alojzije jako je naginjao na pokoru i oštar život i za to htjede s početka, da unidje u red bosonogih Kapucina, (to bijaše jedan od strogih redova); ali ga majka njegova, s kojom je o tom pitanju razpravljao, odgovarala od toga, pokazujuć mu, kako poradi svoje slabosti ne bi mogao pravila strogoga reda točno izvršavati. Na rieč majčinu odustane od svoje

prve zamisli. Mnijaše po tom, da bi dobro bilo, unići u kakav red, u kojem je stega popustila. »Možda će mi, Božjom pomoći, govoraše si on, poći za rukom uzkrisiti u takovu redu prvašnju revnost i točnost.« Tim bi dakako Alojzije u velike bio proslavio i Boga i crkvu. Ali s druge strane, držeći, da tomu nije dorasao, stane u poniznosti svojoj ovako sam sebi sboriti: »Što onda, ako ti djelo ne podje za rukom? Što onda, ako ti, umjesto da drugim pomogneš, sam svojoj duši naudiš, ostajuć bez valjane duhovne pomoći?« S toga odluči izabrati onakav red, u kojem se točno živjelo po pravilih. Nu i ovakovih bijaše mnogo. Koji da prihvati? Nije ga srce mnogo vuklo k onim, koji se bave tjelovnimi djeli milosrdja, ali ga mnogo vuklo k onim, koji odieljeni od buke i halabuke svjetske, jedino skrbe za svoju dušu, koji danju i noćju Boga slave molitvom i promatranjem. K ovakovim je redovom većma priklanjao, jer su bili najviše prema njegovu dojakošnjem životu. Tuj bi najlaglje našao željeni pokoj duši svojoj; jer ako je već na dvorovih i u vrevi svieta tako vješto umio naći samoću srca i mir duše, tko da podvoji, da bi ga bio mnogo lakše našao i očuvao u samostanu, gdje bi živio udaljen od svakog bučnog i svjetskog nemira. Nu Alojziju ne bijaše samo do mira vlastite duše, već mnogo više do toga, da proslavi Boga, da duševne svoje darove, koje mu Bog dao, upotrebi za to,

da razširi kraljevstvo Božje. A k tomu bijaše, kako njeki tvrde, čitajuć sv. Tomu doznao, da su najodličniji oni redovi, kojim je zadaća baviti se ne samo molitvom i promatranjem, već i poukom i propoviedanjem. Članovi takovih redova najsličniji su Božanskomu Meštru, tomu najsavršenijemu uzoru podpune svetosti. Božanski Meštar nije boravio vazda zaklonjen u pustarah i samoći, da moli i promatra, niti je vazda naučao i propoviedao; već sad bi se zaklonio na samotna mjesta i briegove, da moli, a onda opet pošao med ljude, da obći s njima, da uči neuke, da im propovieda ono, što je na spas njihovoj duši.

Alojzije dakle konačno odluči, da će se odreći Bogu za ljubav onoga pokoja i blaženstva, kojemu se nadao od samote i tišine u promatrajućem redu i da će se priljubiti redu života mješovita, u kojem naime članovi revno nastoje oko savršenstva vlastite duše, ali se ujedno svim marom trude oko spasa i savršenstva bližnjega svoga. No jer ima u crkvi Božjoj mnogo redova, u tu svrhu ustanovljenih, uze Alojzije jedan red prispodabljati sa drugim i promatrati vježbe i sredstva, kojimi se služe, da postignu cilj. Konačno poslije dugoga i zreloga razmišljanja i mnogih vrućih molitava omilje mu odabrati družbu Isusovu, koja se onda tek nedavno svietu rodila, i u njoj posvetit se službi Božjoj, scieneći da ga u nju Bog zove. Uredbe i pravila

družbe prijahu podpuno njegovu srcu. Medju ostalim bijahu osobito četiri razloga, koja ga uz veliku duševnu utjehu poticahu, da ju odabere. Prvo, što je stega u njoj bila u podpunoj svježosti i u prvotnoj čistimi i nepokvarenosti. Drugo, što njeni članovi polažu poseban zavjet, da ne će težiti za častmi, niti ih primati, ako im se ma od koje strane nudjali, osim jedino ako to sv. otac papa zapovjedi. Bojao se Alojzije, da će roditelji, ako unidje u koji drugi red, nastojati, da mu se poda kakova viša crkvena čast; a to ne bi bilo tako lahko izvesti, ako bi stupio u družbu Isusovu. Treće, što je vidio, da Isusovci imadu toliko škola i bratovština, u kojih uzgajaju mladež, e bi živjela čisto i u strahu Božjem, a scienio je, da je velika usluga crkvi Božjoj i osobita radost Veličanstvu Božjemu, ako se ovi nježni cvietci njeguju plemenitom naukom, kriepostnimi opomenami i svetimi sakramenti, ako se čuvaju s jedne, da ih ne bije led i studen grieha, a s druge, da ih ne oprži jar i vrućina strasti. Četvrto, što je napose družbi Isusovoj zadaća, privadjati jeretike u krilo katoličke crkve, a nevjernike u Indiji, Japanu, Americi i drugdje k spoznanju pravoga Boga i Spasitelja svieta, pa je mislio, da će jednoć možda i njega zapasti sreća, da bude poslan u one krajeve, gdje bi mogao nevjernike privadjati k svetoj vjeri.

Kad se Alojzije tako odlučio, htjede, da se što više osigura, e da li je to sbilja volja Božja

S toga naumi na koji blagdan Majke Božje pričestit se u tu nakanu i onda po zagovoru Kraljice nebeske moliti za milost, da mu Gospodin Bog očituje, e da li mu odobrava odluku. Baš je bio blizu blagdan Velike Gospojine. Na taj dakle dan g. 1583., kad je Alojziju bilo 15 g. i pol, pošto se najsavjestnije pripravio, primi tielo svoga Gospodina i dok je poslije pričesti zahvaljivao se i goruće molio Boga, da mu po zagoru presvete Bogorodice objavi, kamo ga zove: evo, gdje začuje kao jasan i razgovjetan glas[1]), koji mu reče, neka postane redovnikom družbe Isusove i naloži mu (kako je on sam pripovjedio majci i drugim u redu), da sve to odkrije čim prije svomu izpovjedniku. Sladke li radosti Alojziju s tih rieči! Sav blažen, što je izvjestno spoznao što Bog hoće, vrati se kući, čvrst u nakani, da će volju Božju izpuniti čim prije. Još isti dan podje k svomu izpovjedniku, izpripovjedi mu sve, što se dogodilo, i umoli ga, da posreduje kod svojih častnih poglavara, da ga prime što prije u red. Izpovjednik, pošto je svestrano izpitao njegovo zvanje, reče, da je ono doista od Boga, ali da

[1]) U isusovačkoj crkvi u Madridu bude postavljena slika, koja spominje na ovaj događaj. Alojzije u svjetovnom odielu kleči pred svetom Bogorodicom, koja drži djetešce Isusa u naručju. Nad glavom joj lebdi Duh sveti, a na okolo ju okružuju angjeli. Napis je slici ovaj: »Sveta Marija dobroga savjeta, koja je u carskom kolegiju u Madridu glasom jasnim i razgovjetnim govorila Alojziju, nek unidje u družbu Isusovu.«

se za to, ako želi biti primljen u samostan, traži privolja otčeva, i da ga bez nje družba ne bi nikako htjela primiti; s toga, neka podje k markgrofu i neka ga molbami sklone, da mu to dozvoli. Alojzijeva je duša gorjela od želje, da se čim prije posveti Bogu, za to mu svako krzmanje bilo živa muka. Još istoga dana odkrije sve svojoj majci, a ona, oćutiv s toga veliku radost, zahvali se Bogu i kano druga Ana pokloni se Veličanstvu Božjemu i prikaza Mu i žrtvova radostna srca svoga prvienca. Majka je prva, kako je to želio Alojzije, kazala otcu, što sin namjerava i utišala prvu srdjbu njegovu. Budući majka i kasnije više puta zagovarala pred otcem Alojzijevu želju, dočim prije nikada niti riečcom nije spomenula, koliko vazda želi, da se koji njezinih sinova u samostanu Bogu posveti, posumja markgrof, da ona voli mladjega sina Rudolfa, pa da bi rado, da on nasliedi otca u vladavini, a Alojzije da bude redovnikom. Malo za tim dodje i sam Alojzije k svom otcu, te mu očitova dubokim počitanjem i najvećom poniznosti, a ujedno velikim pouzdanjem svoju odluku, da naime želi odreći se kneževine i ostaviti sviet, pak poći u družbu Isusovu, da ondje služi Bogu i bližnjemu svomu. Otac, koji se bio od svoga ljubeznoga sina prije nadao svemu, nego li takovu šta, planu gnjevom i oštro ga koreć, odtjera od sebe i zagrozi mu se, da će ga dati do gola svući i izprebiti. Alojzije mu ponizno odgovori:

»O da bi me dragi Bog udostajao te milosti, da mogu što trpjeti iz ljubavi k Njemu i svetomu zvanju.« To reče i ode. Sve to bijaše preljut udarac za srce otčevo, koji je na Alojziju gradio svu slavu i budućnost kuće svoje, pa shrvan težkom boli, stade nemilice psovati izpovjednika, misleći, da mu je on na to nagovorio sina. Kroz više dana, ne mogaše doći do mira, toliko se bio uzrujao. Pošto se donjekle primirio, dade dozvati izpovjednika i stade pred njim jadikovati, što mu je sina i to baš prvorodjenca na takove misli doveo. Izpovjednik izpripovjedi mirno sve po istini, kako je naime tek prije njekoliko dana Alojzije k njemu došao i odkrio mu svoju nakanu, kako to može i on sam posvjedočiti. Izpovjednik još pridoda, da akoprem nije nikad Alojzija na to nagovarao, ipak se moglo iz njegova života lasno razabrati, da će se danas sutra na takova šta odlučiti. Na ove se rieči otac ponješto umiri i obrativ se k Alojziju, koji je bio takodjer prisutan, reče: »Hotio bih sinko moj, da si bar odabrao koji drugi red, a ne baš ovaj, jer bi se tada laglje domogao kakve crkvene časti, po kojoj bi uzvisio našu kuću, a ovako ne ćeš moći, jer družba Isusova crkvene časti odbija.« Na to odgovori sveti mladić: »Baš to je, gospodine otče, jedan od razloga, za što sam odabrao radje družbu Isusovu, nego li ma ikoji drugi red, da zatvorim naime za uvieke vrata slavohlepju. Da mi je do časti i slave, uživao bih moju mark-

grofiju, koju mi Bog kao prvorodjencu dao, i ne bih pustio ono, što je sigurno, za ono što je nesigurno.«

Otac ipak ne popusti. Nemajući mira, učini sve, da sina odvrati od njegove nakane, pa pošto niesu ništa koristile one prietnje, stade mu ljubazno i laskavo govoriti. Spomenu, kako je slaba zdravlja, kako je težko savršeno slušati, kako su nanj uprte oči rodjaka i cieloga naroda, kako će dobiti bogatu baštinu, a biti mio i samomu kralju. Opomenu ga, neka se smiluje na žalostna otca, koga po Božjoj odredbi mora da sluša, tà i u svietu može, ako hoće, puno dobra činiti i raditi o spasu duše svoje. No Alojzije kano da se oglušio na sve to, kroz suze odgovaraše otcu svomu, kroz suze, kojimi oplakivaše sljepotu njegovu, što ga ne grize savjest, te si sinu mjesto neba zemlju daje. Konačno prekinu jecanje i reče otcu bolnim glasom: »Dragi otče priznajem, da sam u vašoj vlasti. Činite sa mnom što vas volja, ali to vam moram reći, da sam od Boga zvan u družbu Isusovu. Ako se u tom opirete meni, opirete se volji Božjoj.« Ovako i tomu slično odvraćaše Alojzije vazda mudro i čedno svomu otcu, a ovaj ne znadjaše više, što da mu odporeče.

Poslije toga odoše izpovjednik i Alojzije, a otac misleći neprestano o tom, posumnja, nije li možda Alojzije sve to učinio samo za to, da ga odvrati od igre, bijaše on naime strastven igrač.

One iste večeri, kad mu je Alojzije očitovao svoju odluku, proigrao je 6000 škuda, a nekoliko dana prije i više tisuća. Istina, Alojzija je mnogo boljelo, što je otac bio tako strastveno odan igri, i često i prečesto, dok je otac igrao, plakao je on u svojoj samotnoj sobici i govorio svojim službenikom: »da ga ne boli toliko onaj gubitak, koliko što se time vriedja Gospodin Bog.« Tako se činilo, da je sumnja markgrofova bila temeljita, a i cieli je dvor ovako mislio, te se u velike hvalila razboritost Alojzijeva, što je hotio, da zastraši otca i od igre ga odvrati. No budući je Alojzije svaki dan molio otca za privolju i izpoviedao, da u svem tom nema druge nakane, nego samo da može služiti Bogu, svomu Gospodinu, stane markgrof konačno vjerovati, da on osbiljno misli poći u red i da je to nadahnuće od Boga.

Još se više o tom uvjerio, kad si stao doživati u pamet, kako mu je sin od male maloće živio kano pravi angjelak. U tom ga i bolje utvrdi Franjo Gonzaga[1]), tadanji general Franjevaca, a prijatelj i rodjak markgrofu, koji se baš sada desio u Španiji. Ovaj izpitivaše po želji i molbi markgrofovoj Alojzija kroz dobra dva sata. Odgovori mladićevi zadovolje ga podpunoma i

[1]) Ovaj Franjevac bijaše sin Karla Gonzage, kneza od Bozzoli-a, brat kardinalu Scipionu Gonzagi, a stričević markgrofu Ferdinandu. U svietu zvao se Hanibal; u red franjevački stupio je na dvoru madridskom i dobio ime Franjo.

on reče markgrofu, da se ne može ni malo dvojiti da je zvanje njegova sina od Boga. Otac, premda posve osvjedočen, da mu sina Bog zove, ne mogaše se ipak sklonuti, da mu dade dozvolu, već ga zadržavaše liepimi riečmi. Kad je Alojzije opazio, da je tomu tako, htjede pokušati, ne bi li kako na liep način jednim mahom svemu kraj učinio. Princ španjolski, don Diego, bijaše od groznice umro. Alojzije bijaše u žalobnoj pratnji, kojoj bilo mrtvo tielo mladjahnoga princa dopratiti u Eskurial, da ondje počiva u hladnu grobu. Tuj stajao Alojzije u blieštećoj mramornoj grobnici, koju Španjolac ponosito zove svojim panteonom; tuj stajao i gledao, gdje tielo njegova mladog gospodara smještaju, da se pretvori u prah, kao što i tielo svakog samrtnika, i gledao silna monarhu shrvana težkom boli pred malim liesom, koji mu ugrabio najljepšu, da jedinu nadu njegova života, pošto mu od sve djece ostale tek dvie kćerke i slabašni nasljednik priestolja Filip III. Je li išta na tom svietu bilo u toliko kadro pokazati mladom Alojziju svu ništetnost ovoga svieta i utvrdit ga u njegovoj misli, da ostavi sviet, koliko ovaj prizor, gdje no vidje kako onaj, koji imade postati mogućnikom na sjajnom priestolju, u tren oka pada u hladan grob i postaje prašinom zemlje?

Smrću princa oprosti se Alojzije dvorskih dužnosti, te mogaše bez svake težkoće ostaviti kraljevski dvor. Jednoga dana, iza kako se već

prestalo na dvoru za princem žalovati, podje on sa svojim bratom Rudolfom u samostan Isusovaca. Kad je trebalo vratit se kući, okrene se on k bratu i inim pratiocem, pa im reče, neka sami podju, on da želi ostati ondje i ne vratit se više. Ovi ga jedno vrieme mole, da ide s njimi, no kad vide, da nikako ne će, vrate se sami i sve pripovjede markgrofu, koji onda na novo bio oblegao sa svoje bolesti. Čuvši to otac, pošlje s mjesta onamo doktora Petrocenija iz Castigliona, neka bi rekao sinu, da se povrati kući. Junački mladić odgovori otcu preko poslanika ovako: »Ono, što se može učiniti sutra, može se jako dobro učiniti danas, a buduć je meni živjeti u družbi Isusovoj, to molim otca, neka bi mi dopustio, da ostanem ovdje.« Kad je otac razumio odgovor, pomisli, da bi bila velika sramota po njega, kad bi se ciela stvar na taki način svršila i da bi sav dvor imao šta da govori, pa za to mu iznova naloži, da svakako dodje kući; i Alojzije posluša. Jednoga dana razgovarajući se opet markgrof s otcem Gonzagom, uprosi ga i rodbinstvom i prijateljstvom, da bi mu sina odgovarao od samostana i uvjerio ga, da može i kano markgrof u svietu Bogu služiti, to pak da moli za to, što vidi, kolika bi bila šteta i po njega i po njegovu državicu, da izgubi sina tako razborita, koji bi tako vrstno i bogoljubno upravljao svoje narode. General Franjevaca odgovori mu, neka oprosti, ali da mu toga ne dopušta niti

njegovo redovničko zvanje, niti savjest njegova. Ali ga markgrof zače još više prositi, neka bi mu sina barem namolio, da ne prime redovničko odielo u Španiji, već u Italiji, kamo se ima do skora povratiti, ujedno obreče, da mu tamo neće praviti nikakovih potežkoća. Redovnik se težko dao i na taj posao, sjećajući se, kako su i njega njekoć na madridskom dvoru slično napastovali, kad je hotio unići u franjevački red, a kako on nije popustio, već ondje obukao redovničko odielo; no ipak očitova Alojziju naprosto želju otčevu. Dobri mladić, nadajući se, da će mu otac svakako održati zadanu rieč, čim stupi na italsko zemljište, reče generalu, da je pripravan udovoljit otcu, i da nema u tom nikakove potežkoće; jer je već unapred vidio sve, što bi se moglo dogoditi, ali da je on tako čvrst i stalan u svojoj odluci, te mu se po milosti Božjoj čini, kano da je nepomičan i za to da se ne plaši ničesa. General donese odgovor markgrofu i pri tom ostane jedna i druga stranka.

Jedva se ikada tak očituju misli srca čovječega kano onda, kad si tko odabire redovnički stališ. Tu se najbolje vidi, kako se sviet opire Bogu. Bez dvojbe roditelji imaju pravo, a i dužnost, da izpituju zvanje svoje djece, al nemaju prava, da ga zaprieče i onemoguće. I oni i djeca treba, da se poklone višemu zakonu volje Božje, niti se smiju oni, niti tko drugi opirati ovomu zakonu, bio težak koliko mu drago.

Djeca niesu imovina, s kojom bi mogli roditelji činiti, što ih volja, već su mili zalog, što im ga Bog Gospodin povjerio; no vratit im je zalog taj, čim ga Bog uztraži.

Markgrof ne bijaše doduše zao kršćanin, al bijaše čovjek svjetski, koji je mislio na slavu kuće svoje, pa za to se takovu šta od Boga ni nadao nije, te se s toga toliko opirao. No odpor njegov bio samo za to, da se pokaže sva jakost i volje i značaja njegova sina. »*Mislite li, da sam došao da dam mir na zemlju? Ne, kažem vam, nego razdor... Dielit će se otac od sina.*« (Luc. 12, 51. 53.) »*Neprijatelji čovjeku bit će ukućani njegovi.*« (Mat. 10, 36.)

GLAVA X.

Alojzije vraća se u Italiju i s nova se bori za svoje zvanje.

Godine 1584. vrati se markgrof sa svojom obitelju na velikom pomorskom brodu iz Španije u Italiju.[1]) S njimi je putovao otac general Gonzaga, koji bijaše već do onda obavio svoje poslove u Španiji. Nije lako izreći, kolikom si srećom scienio dobri Alojzije, što je mogao

[1]) U Saragosi pristane markgrof i svrati se sa svojimi k plemenitoj obitelji dona Diega de Espez Mendoza. Pripovieda se, da je Alojzije tuj gospoji plemenitog Diega, koja na smrt oboljela, svojom molitvom izprosio zdravlje; barem se čuva uspomena na to još danas u kapelici one palače.

putovati u družtvu tako vrloga muža, uzor redovnika. Kadgod bi ga pogledao, činilo mu se, da vidi živu i istinitu sliku redovničkoga života. Sam je kasnije pripoviedao otcu Cepariu, kako je pomno pazio na svaki čin pobožnog generala, da se njime okoristi. Da je Alojzije pravo sudio, kad je tako visoko cienio toga generala, vidi se odatle, što je taj isti otac general postao kasnije biskupom najprije u Cefalu, a onda u Mantovi, i kao takav živio poput njekadanjih svetih biskupa, vriedan, da ga oposljeduje svaki, koji od redovnika postane biskupom. Na putu mnogo je s njim Alojzije obćio i razgovarao se o raznih mjestih sv. pisma i o drugih duhovnih stvarih, te mu odkrivao dvojbe, koje mu se porodile u duhovnom životu. Tako bijaše Alojziju uz ovoga čestitoga redovnika, koga je to više štovao, što ga je više poznavao, ovo putovanje po moru veleugodno i koristno.

U Italiju prispiju u srpnju iste godine. Tada je bilo Alojziju 16 godina i 4 mjeseca. Očekivaše sada, da će mu otac održati zadanu rieč i izpuniti želju. No druge su bile misli otčeve. Želio je otac, da Alojzije sa mladjim bratom Rudolfom podje pokloniti se knezovom i vojvodam talijanskim u njegovo ime i za to mu naloži, da se spremi na put. To učini markgrof u nadi, da će Alojzija onaj veliki sjaj na kneževskih dvorovih zablieštiti i osvojit mu srce, pa da će ga tako malo po malo minuti želja da

postane redovnikom. Ali čovjek snuje, a Bog naredjuje. Dogodilo se baš protivno. Alojzije posluhne i dade se na put s bratom i mnogobrojnom pratnjom i pohodi svu obližnju veliku gospodu u Italiji.[1]) Ali taština na tih dvorovih sve mu više odbijala srce od svieta i sve ga većma nukala, da postane Isusovcem. Brat mu Rudolfo putovaše u sjajnom odielu, kako je dolikovalo njegovu staležu, nu dobri Alojzije putovaše u crnom vunenom odielu, i ne htjede ništa da metne na se, što bi odavalo taštinu. Otac dade i njemu napraviti krasno i ponosno odielo, bogato zlatom izvezeno i umjetno izkićeno, nu on ne htjede ma nijednom, da se njime zaodjene, niti onda, kada mu se valjalo pokloniti španjolskoj infanti, supruzi vojvode savojskoga.[2])

[1]) U Ferrari, gradu sa mnogo palača, al malo života, stolovaše vojvoda Alfonzo II. d'Este, veliki prijatelj umjetnosti i štitnik Tassov, sa svojom suprugom Margaretom rodjenom Gonzaga iz Mantove. U staroj Parmi vladaše na mjesto Alexandra Farnese, glasovitoga vojskovodje Filipa II. i namjestnika u Nizozemskoj, njegov sin Ranuccio II. On primi Alojzija vrlo liepo i častno. U Paviji upozna se Alojzije s mladim Friderikom Borromeom, nećakom sv. Karla Borromea, koji je kasnije kao nasljednik svog ujaka na biskupskoj stolici u Milanu mnogo učinio, da se proslavi netom preminuli Alojzije, te bio toli sretan, da vidi, gdje ga štuju na žrtvenicima.

[2]) Vojvoda savojski i piemontski bijaše tada Karlo Emanuel, sin Filiberta, pobjednika kod s. Quentina. Alojzije mu se pokloni u Turinu, koji je grad Filiberto učinio glavnim gradom svoje vojvodine.

Koliko je prezirao taštinu svieta, vidi se i odavle, što je rado nosio, kad je samo mogao, poderane čarape; nu pomno ih prikrivao, da toga njegovi ne vide i ne zapovjede mu, da ih promieni. Jednoga dana, uzlazeći stepenicami, padne mu s ruku krunica; kad se prignuo, da ju digne, smotri uzgojitelj njegov, koji idjaše za njim, da su mu čarape poderane, te mu se i noge vide, za to ga ukori i naloži mu, da ih smjesta svuče i druge bolje obuče; a on mu se ne usudi oprieti u strahu, da to ne bi pripovjedio markgrofu, njegovu otcu.

Putujuć od dvora do dvora molio je i promatrao i postio isto tako kao i kod kuće. Prispjevši kamo na konak, zaklonio bi se sam u koju sobu. Stupiv u sobu, razgledao bi se najprije okolo ne bi li gdje ugledao razpelo; ako ga ne bi našao, načinio bi crnilom ili ugljenom znamenje sv. križa na papiru i pred njim bi molio klečeć po više sati. Ako je u kojem gradu, kamo bi prispio, bila kuća ili kolegije Isusovaca, nikada ne bi propustio, pošto se poklonio knezovom, pohoditi otce Isusovce. A kad je došao u kolegije, prvo mu bilo ravno zaputit se u crkvu, da pozdravi presv. Otajstvo, a za tim se razgovarao sa častnimi otcevi dulje ili kraće, kako je već vrieme dopuštalo. Njeki očevidac opisuje pohod Alojzijev, kojim počasti dom isusovačkih novaka u Novelari, mjestu ne daleko od Parme. »Ja bijah novakom družbe Isusove u Novelari, veli oče-

vidac, kad je onamo prispio Alojzije sa svojim bratom i svojom pratnjom. Vlastelinstvo onoga mjesta, koje bijaše takodjer od roda Gonzagova, primilo ga vele počastno. Opazih, kako je Rudolfo, koji je bio i veći i bogatije odjeven, vazda stupao za Alojzijem. Mnogo se naroda sjatilo, da vidi sv. mladića ne samo što bijaše baštinik markgrofov, već i što se posvuda slavila njegova svetost i što se znalo, da želi poć u samostan. Mi novaci poredasmo se u dvoru, kad je Alojzije sa svojom pratnjom stigao. Kad sam ga zagledao, sa čednosti i svetosti, što iz njega prosievala, obuze me toliko čuvstvo počitanja, da se jedva usudih pogledati ga u lice. Bilo nam pako na veliku utjehu i kriepilo nas u zvanju, što je knežević želio stupiti u naš red; akoprem do onda nije znao, kako da to poluči.«

Dvie su stvari, koje se dogodiše u Turinu, kad je pohodio vojvodu savojskog, a vriedne su, da se ubilježe. U Turinu nastani se u palači Jerolima Rovere, svoga rodjaka, koji kasnije postade kardinalom. Ondje bilo i više mladih plemića, s kojimi se Alojzije razgovarao, a medju njimi i njeki starac plemić od 70 godina. Ovaj starac zače na jednom govoriti rieči ne baš čedne, Alojzije čuvši ga, razžesti se i reče mu otvoreno ovako: »Zar se ne srami čovjek starac takova striša, kakova ste vi gospodine, govoriti o takovih stvarih ovim mladim ljudem. To znači smutit ih i dati im zao primjer, jer veli sveti Pavao: »Zli govori kvare

dobro vladanje«. Rekavši to, uzme pobožnu knjižicu i podje u drugu, dosta udaljenu odaju, pokazavši tim, da je uvriedjen. Starac bi silno ali spasonosno zasramljen, a ostali potaknuti na dobro. Isto se tako liepo ponio Alojzije nekom drugom prilikom. Kada je naime Ercole Tana, njegov ujak začuo, da je on u Turinu, posjeti ga i umoli, da s bratom svojim dodje u Chieri pohodit svoje rodjake, tim više, što još nikada nije bio ondje. Alojzije se odazove pozivu i podje onamo sa svojim bratom Rudolfom. Ujak priredi njemu na počast večernju zabavu, kod koje se dakako imalo i plesati; a pozove na zabavu i mnogu gospodu i gospodje. Učini pak to, uvjeren, da se svete odluke najlaglje gube na plesu i svjetskih zabavah, te da na plesu čovjek najlaglje postane mlak za svete stvari. Alojzije opirao se tomu s početka iz petnih žila, nu pošto se nikako ne mogao izvinuti, poglavito ne s toga, što mu govorahu, da se zabava priredila lih poradi njega i brata njegova, i da su ona gospoda došla na zabavu jedino, da izkažu svoju radost sa njihova dolazka, dade se nagovoriti i unidje u dvoranu, ali uz pogodbu, da ne će niti plesati, niti što drugo činiti, već na prosto samo prisustvovati. No jedva što je došao i sjeo, eto već k njemu njeke dame koja ga umoli, da bi s njom plesao, Alojzije zarumeni se i ne reče ni rieči, već uteče iz dvorane nevidom i izčezne bez traga. Ujak Ercole podje, da ga potraži, ali ga nikako ne mogaše naći.

Kasnije, kad je pošao po njekom poslu, vidi ga u služničkoj sobi, gdje se pobožno moli u kutiću izmedju stiene i kreveta. Zadivi se bogoljubnom mladiću, ali se ne usudi prekinut ga u molitvi.

GLAVA XI.

Alojziju se u Castiglionu prave nove težkoće; konačno izprosi od otca, da smije unići u red.

Kada je Alojzije razne dvorove, kako mu je otac želio, obašao, vrati se u Castiglione, ni malo ne dvojeći, da će otac sada izpuniti svoju rieč. Ljuto se prevari. Otac ne htjede ni da čuje o tom i napne sve sile, da mu izbije iz glave misli o samostanu. On se nikako ne mogaše uvjeriti, do bi to bilo zrelo promišljeno, već mišljaše, da je to samo mladenački žar, koji će s vremenom ohladnjeti i izgubiti se. I druga visoka lica napastovahu mnogo Alojzija, koje što su mu bili rodjaci, koje opet što su ga usrdno ljubili i milovali. Na prvom mjestu spomenuti je Vilima, vojvodu mantovanskoga, koji je vazda nježno pazio sv. mladića. Ovaj pošlje k njemu njekoga veoma rječitoga biskupa, da ga u njegovo ime nastoji odgovoriti od redovničkoga staleža. Biskup napomenu sv. mladiću, kako mu vojvoda poručuje, neka bi postao svećenikom u svietu, ako mu je baš dosadio svjetski život, jer će moći kao takav mnogo više činiti na slavu Božju i korist bližnjega, nego i u samom redu. A da je tomu tako, evo su mu primjerom i svjedočanstvom mnogi sv. muževi toli iz drevnine koli iz najnovijega doba, kao n. pr. kardinal Karlo Borromeo, pa i mnogi drugi, koji su postignuv crkvene časti, kamo li više dobra činili za Boga, nego li mnogi i mnogi redovnici. Ujedno spomenu, da mu vojvoda obećaje u svoje vrieme pomoći do kakove crkvene časti. Biskup obavi svoju službu izvrstno; jer je najživljimi bojami oslikao ono dobro, što bi Alojzije mogao činiti kano crkveni dostojanstvenik. No Alojzije ostane miran: preko biskupa zahvali se vojvodi najusrdnije za onu njegovu iskrenu ljubav, koju mu je svakom sgodom izkazivao i iz koje su potekle ove ponude i reče, da se, kao što se već odrekao svake pomoći, koju bi u tom smjeru mogao imati od kuće svoje, tako sada odriče i ovih ponuda njegove Visosti, i da je poglaviti razlog s kojega je odabrao družbu Isusovu to, da se ukloni crkvenim častim, pošto je odlučio u srcu svom na tom svietu ne tražiti ništa, osim jedino Gospodina Boga.

Za tim ga stade napastovati njegov stric Alfonzo Gonzaga, od koga je imao nasljediti Castel Giuffredo. Ovaj mu govorio slično kano i vojvoda mantovanski; ali je i njemu mladić mudro i neustrašivo odgovarao kao i vojvodi. Njeki drugi veleugledni član kuće Gonzagove, pošto je Alojzija ovako i onako napastovao, da ga odvrati od njegova nauma, stade konačno i ogovarati družbu Isusovu i nagovarati ga, da

se, pokle je već odlučio ostaviti sviet, barma okani ove družbe, jer da njeni članovi mnogo obće sa svietom, i za to neka si radje odabere red, koji nije toliko u doticaju sa svietom kano red Kapucina, Kartužana ili koji slični. A govorio je tako ovaj gospodin po svoj prilici ili za to, što bi ga mogao lasnije odgovoriti od svih drugih redova, jer da niesu prema njegovoj snazi i slabom zdravlju ili za to, što bi ga iz ovakovih redova mogli lasno izvaditi i pomoći mu do crkvene časti. No Alojzije mu odvrati: »Ne znam kako bih se više mogao odieliti od svieta, nego li u redu Isusovaca; jer što misli vaše gospodstvo pod svietom? Možda blago zemaljsko? Ali u družbi vlada savršeno siromaštvo, tà nitko u družbi niti ima išta svoga, niti može išta svoga posjedovati. Možda pod svietom razumieva časti i dostojanstva? Al i ovim su ondje zatvorena vrata, tà Isusovci polažu zavjet, da ne će težiti za častmi, niti ih primati, ma ih i kraljevi i carevi nudjali, kano što su ih i sbilja mnogo puta nudjali, osim ako to naloži sv. otac papa.« Ovakovimi odgovori ušutka gospodina i pokaza mu, kako je njegovo zvanje čvrsto i stalno.

Naputi markgrof i druge još osobe, da napadaju sv. mladića, naputi poimence castiglionskoga župnika Pastoria, kojega je Alojzije vrlo štovao. Ali je sv. mladić i njemu tako mudro odgovarao, da je ovaj podpunoma osvjedočen o njegovu zvanju, premetnuo se od poslanika

otčeva u zatočnika Alojzijeva i uzeo uvjeravati markgrofa, da je ovo zvanje od Boga i nagovarati ga, da pusti sina kamo Bog zove. Od onoga je doba Pastorio pred svakim slavio Alojzija kano svetca Božjega. No markgrof svim tim još nezadovoljan, umoli o. Panigarolu, svoga velikoga prijatelja, a tada u Italiji slavnoga govornika, kašnje biskupa, neka bi mu tu ljubav izkazao, pa mu sina kušao i napadao što može vještije i žešće, ne bi l' ga odvratio od njegova zvanja. Premda vrlo nerado, ipak ne moguć, da reče markgrofu ne, učini, što ga ovaj umolio, svom mogućom vještinom; ali ne opravi ništa. Hoteći jednom propovjednik ovaj pohvaliti postojanost Alojzijevu pred njekim kardinalom, reče: »Naložili mi, da vršim kod ovoga mladića službu napastnika (sotone), pa jer bijah primoran, učinih to svom pomnjom i što najbolje mogoh, al ne opravih ništa, jer tako je čvrst i nepomičan, da ga nije moći savladati.«

Uzprkos svemu tomu markgrof u nadi, da mu se sin tolikimi napadaji donjekle umekšao, da vidi, što je u stvari, pozove jednoga dana, kad je baš s uzetosti ležao, Alojzija k sebi i upita ga, što li kani činiti. Alojzije odgovori čedno, ali odlučno, da je vazda želio i sada da želi služiti Bogu u redu Isusovaca. S takova odgovora strašno se razgnjevi otac, mrko ga pogleda, oštro izkara i protjera od sebe, veleći, neka mu se nosi izpred očiju. Mladić shvati ovo

tako, kao da mu otac nalaže, da se seli iz kuće i on se uputi u njeki samostan Franjevaca, udaljen milju od Castigliona. Samostan taj, nazvan sv. Marija, ležao u prekrasnom kraju na divotnom umjetnom jezercu. Tu je imao markgrof Ferdinando udoban ljetnik, gdje je prebivao, kad bi onamo dolazio sa svojom obitelji, da se odmara. U jednoj sobi[1]) ovoga ljetnika nastani se sad Alojzije i ovamo si dade donieti postelju, svoje knjige i drugo pokućtvo i stade tuj provoditi vrlo samotan život. Na dan bičevao bi se po više puta, a cieli dan molio i prosio Boga, neka bi se udostojao primiti ga u svoju službu. Nitko se u kući ne usudi markgrofu o tom progovoriti, bojeći se, da ga ne bi još većma razdražili. Ali za njekoliko dana upita on sam, što čini Alojzije. Saznavši, da je u onom samostanu, dade ga umah dozvati preda se, i stane ga oštro koriti spočitavajuć mu, da je to valjda učinio s toga, da mu što više prkosi. Alojzije odvrati mirno, da je to samo za to učinio, što mu je hotio biti podpuno poslušan, jer da mu je zapovjedio, neka mu se nosi izpred očiju. No markgrof kao da ne pazi na njegove rieči, zagrozi mu se s nova i zapovjedi, da ide u svoju sobu. Sv. mladić nakloniv se otcu djetinjim počitanjem reče: »Idem iz poslušnosti.« Došav u svoju sobu

[1] Soba ova obstoji još i danas, a dielom i ona starinska sgrada. Sada je ta sgrada ljetnikom samostanka u Castiglionu, što no se zovu »djevice Isusove«.

zaključa za sobom vrata, baci se na koljena pred razpelo i stane gorko plakati i goruće moliti Boga za jakost i uztrajnost u borbi. Za tim skine gornje odielo i stane se dugo i ljuto bičevati.

U to se otac silno uzruja, u srcu mu se porodi žestoka borba izmed njegove savjesti i naravne ljubavi, kojom je ljubio sina. Ovamo nije hotio opirati se volji Božjoj, a onamo nije mu srce dalo, da izgubi tako mudra i vrla sina, koga je toli nježno ljubio. Pobojav se, da je svojimi oštrimi ukori odveć razcvilio srce Alojzijevo, pošlje upravitelja zemlje, koji se baš u prednjoj sobi desio, neka vidi, što čini mladić. Ovaj podje; ali kad dodje do sobe Alojzijeve, reče mu poslužnik, da se je zaključao i da neće, da ga itko buni. Upravitelj odvrati, da po zapoviedi markgrofovoj mora vidjeti, što mladić radi i s toga ne mogavši u sobu, proširi bodežem rezinu na vratima. Ali jao ima šta i vidjeti! Alojzije kleči pred razpelom i plače i bije se nemilice po golu tielu. Upravitelj, silno ganut, vrati se k markgrofu suznim očima i reče: »Ah gospodine, kada bi Vaša Preuzvišenost vidjela, što čini gospodin Alojzije, za cielo ne bi mu više kratila u redovnike.« Upitan od markgrofa što je vidio i za što plače, odgovori: »Vidio sam, što bi moglo ganuti i srce od kamena,« i izpripovjedi mu sve. Markgrof se čudom začudi, i jedva to povjerova. Sliedeći dan naloži markgrof njekomu, da ga obaviesti o svem, što Alojzije čini,

a sam se dade u isto doba, u koje se je ono dan prije dogodilo, odnieti pred vrata njegove sobe. Tu vidje kroz onu rezinu onaj isti prizor, što ga je dan prije motrio njegov izaslanik, vidje naime i on, kako sin na tvrdom podu pred razpelom kleči, kako plače i ljuto se bije po golom tielu. Markgrofu se od boli pokrenu srce u grudima i osta za čas kao okamenjen. A za tim naredi, da se pred vratima malo zaštropoće i pokuca na vrata. Alojzije otvori, markgrof sa markgroficom unidju u sobu i tuj vide, kako je mjesto, na kojem je Alojzije klečao, nakvašeno suzama i orošeno krvlju.

Prizor ovaj i neprestane molbe Alojzijeve sklonuše konačno markgrofa, te dade sinu dozvolu, koju je toli željno očekivao. Otac pisa za tim u Rim Scipionu Gonzagi, svomu bratiću, koji je bio u ono vrieme patrijarka jeruzalemski, a kasnije postao stožernik crkve rimske, neka bi zamolio generala Isusovaca, otca Claudija Acquavivu, sina vojvode atrijskoga, da primi u red njegova prvorodjenca, da primi kako reče: »ono što mu je na tom svietu najmilije, na kom je gradio sve nade svoje.« Ujedno ga uprosi, neka bi upitao generala, gdje da Alojzije započme svoje novakovanje (novicijat). Iz Rima stigne povoljan odgovor naime, da se Alojzije prima u družbu Isusovu. A što je novačtva, bude odredjeno, da Alojzije dodje novakovat u Rim a ne u Novellaru, kako se u početku htjelo.

Kada je Alojzije začuo ovu viest, oćuti neopisivu radost i ne mogaše suztegnuti se, a da ne piše odmah otcu generalu. U listu mu se najsrdačnije zahvali za toliko dobročinstvo i nastavi, da mu, pošto ne može riečima da izkaže, što mu srdce ćuti, prikazuje i dariva sama sebe. List glasi ovako:

Veleštovani gospodine, otče moj
u Kristu!

Velečastnost Vaša ne može si pomisliti, kolika bila utjeha, što mi ju ovih dana udostojao se udieliti Gospodin Bog. Viek sam se nadao i od neizmjernog milosrdja Veličanstva Božjega očekivao, da će On težku i mučnu ovu borbu obratit na ono, što je po moj vječni spas dobro, dà najbolje. Pošto pak ni najmanje ne dvojim, da će mi Velečastnost Vaša učiniti, da moja utjeha bude podpuna, mogu sad pouzdano reći: »i nasta tišina velika«, polazeć iz otčinskog doma: »danas je kući mojoj nadošao spas.« Neka bi Velečastnost Vaša u brzo mi najavila, kako najbolje umije, što i kako je s mojim polazkom u sveti grad, gdje stoluje namjestnik Kristov, da i ja postanem dielnikom svetog občenja tolikih svetih muževa, pa da se pokoristim njihovim sv. opomenami, ne bi li se tako poboljšao, te se po njihovu primjeru uz pomoć Božju preobrazio u novoga čovjeka. Moj gospodin otac o svem će Vas obaviestiti. U znak pako,

da Vam se već od ovoga časa obvezujem na poslušnost, ljubim Otčinstvo Vaše u častnu ruku.
Vaš najpokorniji sin u Gospodinu.

Otac general obraduje se veoma listu Alojzijevu, pisanu više žarkom ljubavi nego li perom i crnilom i odpiše mu, da ga prima i svaki dan očekuje. Alojzije bio bi najradje odmah poletio u samostan; nu to nije bilo moguće. Pošto je njega car kano prvorodjenca bio već potvrdio za nasljednika otčeva u markgrofiji, trebalo je, da se odrekne markgrofije, a nasljedstvo da se na koga drugoga prenese, trebalo je u tu svrhu nuždne listine sastaviti, a zatim poslati ih caru na potvrdu. Markgrof je hotio, da Alojzije ustupi markgrofiju Rudolfu, svomu mladjemu bratu. Alojzije drage volje pristane na to i dopusti, da oni sami sastave listinu, kojom da se odrekne nasljedstva. Što je pak njega, reče, da je preko zadovoljan sa svim, kako učine, njemu samo da je do toga, da se sve to čim prije uredi, pa da on, prost svega, što skorije uzmogne odkrilit u samostan. Izradi se listina tako, da se Alojzije po svema odriče svake vlasti, što bi ju mogao imati u svojoj markgrofoviji i svakoga nasljedstva drugih feuda, koja bi mu po pravu pripadala; njemu pak da se izda u onaj mah 2000 škuda u gotovu, da njimi čini, što ga volja; a k tomu da mu se daje doživotno svake godine 400 škuda. Kad se listina napravila, predadu ju raznim pravnikom na pretresivanje, a i senatu u

Milanu, da se izvidi, ne ima li u njoj štogodj, radi česa bi se mogla danas sutra poroditi kakova dvojba ili prepirka. Konačno odprave listinu caru u dvor, da ju cesarsko veličanstvo potvrdi; jer bez careva odobrenja ne mogaše se nasljedstvo prenieti na nikoga drugoga, budući zemlje carska feuda.

Sve to učini Alojzije vanredno vesela srca. Kad mu tom sgodom njeki prijatelj reče, da mu se brat Rudolfo može u velike radovati, što dobiva markgrofiju, odvrati mu on, da ne može biti veća radost Rudolfova, dok sve to dobiva, nego li njegova, dok se svega toga odriče. Na carsku potvrdu bilo bi se valjda dosta dugo čekalo, da nije Alojzije svoju stvar toplo preporučio Eleonori austrijskoj, kćeri Ferdinanda I. vojvodinji mantovanskoj. Eleonora pošto je sve zrelo razmislila i obaviestila se o vrlinah Alojzijevih, ne samo da ga sokolila, da se odazove pozivu Božjem, nego je i pisala o tom caru Rudolfu, svomu nećaku i preporučila mu najtoplije tu stvar; i što je željela, dobila je; car potvrdi listinu.

GLAVA XII.

Otac šalje Alojzija u Milan, da mjesto njega obaví njeki posao.

Dok se očekivala od cara potvrda, pošalje markgrof Alojzija u Milan, da na mjesto njega

obavi njeke veoma znamenite poslove, pošto ne mogaše sam onamo poći, jer je bolovao s uzetosti. Markgrof se mogaše posvema pouzdati u razbor svoga sina, jer je Alojzije već više puta na mjesto njega razpravljao sa knezovi i svagda obavio poslove na podpuno njegovo zadovoljstvo. U Milanu ostao je 8 do 9 mjeseci, te je poslove, prem bijahu veoma težki i zamršeni, sretno kraju priveo, baš onako, kako to otac želio. U ostalom nije ovo vrieme bilo za njega izgubljeno, pače on ga upotrebio izvrstno. Spomenusmo već, da je u Španiji učio svu logiku, a sada poče u kolegiju Isusovaca učiti fiziku, pa kako je bio bistra uma, izvrstna suda, liepo si znanje stekao u tom predmetu. Svako jutro i svaku večer dolazio bi na predavanje, a kad je bio poslovi zapriečen, dao bi si predavanje pisati, da uzmogne predavano kod kuće učiti. Kad su bile školske znanstvene prepirke, branio on i napadao zadane teze kao i svaki drugi slušatelj i nije hotio za sebe nikakove iznimke. Premda je u svih govorih pokazivao oštrinu uma, ipak bi govorio vazda tako čedno, da mu ni jedna rieč ne bila suvišna ili nepromišljena; pa niti u rieči, niti u ponašanju ne pokaza nikada mladenačke lahkoumnosti, kako to svjedoči i sam njegov učitelj, i baš ova mila čednost i u školi i izvan škole učinila ga svima dragim i ljubeznim. Uz fiziku slušao je svaki dan u istom kolegiju po jednu uru matematiku; pa jer profesor svoga

predavanja nije kazivao u pero, Alojzije, da ne zaboravi što se predavalo, došavši kući, namah bi to sam kazivao u pero svomu sobaru i to tako lahko i tako jasno i uz tako sretnu pamet, da nije zaboravio niti jednog dokaza, niti je kad zamienio koji broj, koju mjeru, crtu, točku, nit ikoje vlastito ime, što no zasieca u tu struku; a ipak ima u njegovim bilježkama sijaset takovih stvari. (Ove bilježke čuvao kasnije sobar njegov kao relikvije). U kolegije išao bi veoma čedno, odjeven posve u crno odielo od težkog fiorentinskoga sukna bez mača (mladići njegova stališa obično bi mač pasali) i cielim putem nebi ni rieči progovorio s onimi, koji su ga pratili; išao bi pak obično pješice, prem imaše u pripremi dovoljno konja.

Rado bi i često polıadjao Isusovce i razgovarao se čas s ovim čas s onim bilo o nauku i znanju bilo o duhovnom životu; to mu bijaše za cielo ono vrieme, što ga probavio u Milanu, jedini odmor i sva zabava. Spominje njegov profesor iz filozofije, da je Alojzije bio vele čedan, kad se razgovarao s redovnici ili uglednimi svjetskimi osobami; od počitanja riedko bi ih kada pogledao u lice. Ali nije samo obćio s otcevi i svećenici već i sa fratelli (Isusovci, koji obavljaju poslove, a ne primaju redove) pa s njimi osobito rado, poimence sa vratarom. Veliko veselje bilo Alojziju, ako bi vratar, imajući za čas kamo poći, njemu uručio ključeve, veliko veselje s toga,

što je sama sebe sveto varao, umišljajuć si, da je već u družbi Isusovoj.

Običavahu Isusovci svakoga četvrtka, ako nije u tjednu bio kakov blagdan, poći na vilu Ghisolfa zvanu, da se odmore. Znajući Alojzije za to, uputio bi se u jutro za vrieme prema onoj vili. Sluge, koje ga pratijahu, imale bi ponješto za njim zaostati, a on idući polagano napried, il bi čitao iz kakove pobožne knjige i promatrao, ili u proljetno doba ljubice brao, dok se ne bi ukazao koji od častnih otaca. Zagledavši pako kojeg Isusovca, ustavio bi se, da ga pozdravi što uljudnije, a zatim, idući polagano za njim, pratio ga okom, dokle god bi mogao. Činilo mu se, kao da vidi angjele iz raja i srce mu se prelievalo miljem i radošću. U svojoj prevelikoj radosti uzkliknuo bi: »O vi blaženi otci, vi možete Bogu služiti bez svake zapreke, vi ste već u onom mjestu, za kojim duša moja toli bolno već odkada čezne i gine«. A kad bi oni unišli u vilu i s vidika mu se izgubili, vratio bi se natrag, da susretne i pozdravi druge, konačno bi se sav blažen povratio kući.

Za vrieme poklada išao bi svaki dan u kolegije, da izbjegne halabuki i da se s Isusovci porazgovori o Bogu i o svetih stvarih, veleć, da ga više veseli obćiti s njimi, nego ii ikoja druga stvar na svietu. Govorio je o pustih zabavah svjetskih tako, te se vidjelo, da ih iz sve duše prezire. Jednoga pokladnoga dana, kad se sale-

tilo mlado plemstvo na svojih vilovitih konjih, a u odori bogatoj i kićenoj, kako je tko ljepše mogao, te se sav grad sgrnuo, da gleda šaroliki prizor, prihvati ovu sgodu Alojzije, da potlači taštinu svjetsku. Uzjaši nekog malog starog mulca, akoprem je imao u staji više liepih konja i krasnih oprema, i podje najnapučenijim ulicama grada, praćen od dvojice sluga. Dakako da mu se sviet smijao, nu on još više svietu i njegovoj izpraznosti.

Što se tiče pobožnosti, živio je u Milanu kano i prije. Promatranja nije napustio ni jedan dan. Rado je pohadjao sv. mjesta, osobito čudotvornu sliku Majke Božje u crkvi sv. Celsa, kamo je grnulo mnogo svieta; to mu bijaše obična šetnja. Svake nedjelje i svakog blagdana primao je u crkvi sv. Fidelisa, koju je Karlo Borromeo g. 1566. dao sagraditi za družbu Isusovu, tielo Božanskoga Spasitelja. U takovu času nisi ga mogao pogledati, a da se i sam ne ganeš na pobožnost i ljubav k Isusu. Tvrdio je otac Karlo Regio, koji u ono vrieme bio u toj crkvi propovjednikom, da je svaki put, kad se u govoru hotio razpaliti svetim žarom, gledao, da uoči Alojzija, koji je pribivao svakoj njegovoj propovjedi i stajao tik propovjedaonice; i gle, samo što bi ga zagledao, već mu se i srdce užgalo i zanielo, kao kad se vidi kakova sv. stvar.

Tako se visoko sudilo već tada o njegovoj svetosti.

GLAVA XIII.

Alojzije ima se ponovno boriti za svoje zvanje, nu on pobjedjuje.

Dok je Alojzije bio u Milanu, stigne potvrda od cara, s toga on, komu sada bilo 17 godina, očekivaše dan na dan, da će ga otac pozvati natrag u Castiglione i dopustit mu, da slobodan i prost od svega zakrili onamo, kamo ga srce jedino vuklo i gdje je već svom dušom boravio — u družbu Isusovu. Ali se prevari gorko. Nova se bura iznenada zavitla nad glavom njegovom, koja ga iz luke, u koju mal što ne bje unišao, opet baci u široko more. Otac Alojzijev, ili za to, što je mislio, da ne živi više u srcu sina ona prijašnja čvrsta odluka, i da mu je s dugog očekivanja ponestalo prvašnjega žara, ili za to, što mu otčinsko srce nije dalo, da izgubije takova sina, ili možda sbog drugih ljudskih obzira, glavom podje u Milan, da s nova i sam i po drugima izpituje zvanje sina svoga, neka bi se već jednom razjasnilo, je li volja Božja ili ne, da bude redovnikom. Došavši onamo iznenada, upita Alojzija, što misli učiniti; no vidjevši, da je stalniji u svojoj odluci no ikada prije, raztuži se bolno. U prvi se mah razljuti, nu domala se umiri, pa počme ljubko govoriti sinu, i dokazivati mu, kako on nije tako zao kršćanin, da bi hotio suprotiviti se volji Božjoj i Boga vriedjati; ali da mu razum kaže, da su to više njegovi hiri, nego li zvanje

Božje, jer i počitanje pram otcu, koje Bog nalaže, i mnogi drugi razlozi govore baš za protivno od onoga, što on kani činiti. »Vidiš sinko,« govoraše mu svom ljubavlju otčinskoga srdca, »ako podješ u red uništit ćeš kuću našu, bit ćeš joj na propast. Vidj, Bog ti je dao sretnu narav, za tebe nema tolike pogibelji, da bi propao uz dvorski život, i u svietu mogao bi živjet na redovničku, a uz to ravnati svoje od Boga ti povjerene podložnike, da se drže zakona Božjega, te ih primjerom svojim privoditi na bogoljubnost: evo dakle i u svietu, sine moj, otvoren ti put u nebo.« Spomene mu za tim, kako ga podložnici ljube i štuju, kako se u njega pouzdavaju, kako ga sklopljenim rukama mole, da ih ne ostavi, već da njimi vlada; spomene mu, kako si je stekao milost i naklonost knezova, s kojimi je već obćio, i kako ga vole i u velike štuju. Dozove mu u pamet narav mladjega brata Rudolfa, koji bi ga imao nasliediti, kako je on istina darovit, ali naravi odveć živahne, pa k tomu još mlad i s toga za vladanje manje sposoban. Napokon zaključi i reče: »Vidi sinko, kako sam bolestan i kako me neprestano muči kostobolja; jedva se mogu maknuti i nuždno je, da se riešim težkoga vladanja, a ti bi mi u svem tom mogao pomoći. Ako li me pak ostaviš, te unidješ u red, biti će posala, kojih ne ću moći obavljati i satrt će me briga i zlovolja!« To reče i zaplače gorki plač i izusti mnoge ine rieči, pune tuge i žalosti

Alojzije saslušav otca, srdačno mu se zahvali za svu njegovu ljubav i otčinsku brigu, pa mu reče: »Otče moj, i ja sam na sve to već mislio, te sam uvidio, da bih krivo činio, kad se ne bih na sve to obazirao, da me Bog sám ne zove u red. Znam ja, da sam dužan slušati i pomagati vas moga gospodina otca, jer vam iza Boga najviše dugujem; nu ja ne polazim u samostan iz kojekakovih hira, već za to, što me Bog zove, pa se čvrsto nadam, da će Bog, koji sve zna i vidi i to obratit na dobro naše kuće i naše državice, niti ja od dobrote Božje drugo što očekivat mogu.« Videći otac, da je Alojzije za to čvrst u svojoj odluci, što tvrdo misli, da ga Bog zove, pomisli, da mu najprije treba otu misao izbiti iz glave. S toga umoli razne svećenike i redovnike, da ga s nova izpituju i izkušavaju njegovo zvanje. I činili su to mnogi i crtali Alojziju najživljimi bojami sve težkoće samostanskoga života, samo da ga zastraše; ali sv. mladić ostade miran i stalan. Ovi se muževi uvjeriše, da mu je zvanje od Boga i kako se uvjeriše, tako rekoše otcu, diveći se ujedno stalnosti i bogoljubnosti mladićevoj.

Čuvši markgrof ove izvještaje, koji se nimalo ne sudarahu s njegovimi željami, dade se jednoga dana u nosiljci odnieti u dom Isusovaca k sv. Fidelisu, da se konačno objasni, je li, nije li zvanje Alojzijevo volja Božja. Prispjevši onamo, dade dozvati preda se o. Achila Gagliardija,

muža na glasu u onome gradu, i njemu izpripovjedi, što mu namjerava sin učiniti. »Težko mi je, vrlo težko, reče markgrof, što moram izgubiti svoga prvorodjenca, sina tako vrstna; pa evo za to dolazim, otče, da mi kažete vi, što o tom mislite, i uz vaše ću mnienje pristati; ali jedno je, što vas molim: želio bih naime, da mi sina o njegovu zvanju preda mnom izpitujete i da mu navedete sve moguće razloge proti ovomu zvanju, te da mu osobito živo orišete potežkoće redovničkog života; a po tom ću nastojati da se umirim koliko god budem mogao«. Gagliardi, da udovolji markgrofu, pristane na to. Pozovu Alojzija i on dodje. Isusovac uze sad na nj jurišati. Izpitivaše ga vrlo osbiljno cielu uru i predočivaše mu sve i najveće potežkoće, koje se samo mogu predočiti onomu, koji želi stupiti u koji red, poimence u družbu Isusovu. Govorio je Gagliardi, kano da je i sam o tom osvjedočen, tako da je Alojzije začeo sumnjati ne govori li od sbilje i ne ćuti li u istinu onako, pa jer ga veoma štovao, malko se zamisli, nitko bo mu još nikada ne pogodi tako u živac kako on; ali se ipak ne preplaši, već odvažno i smjelo odgovori na svako pitanje redovnikovo i suzbijaše njegove nasrtaje razlozi crpljenimi ne samo iz razuma nego i iz svetog pisma i naukom bogoslovaca (sv. otaca i crkvenih naučitelja). Učeni Isusovac začudi se i vrlo obradova, kada vidje, kako je sv. mladić čvrst ko klisura u svojoj od-

luci i kako dobro poznaje sveto pismo i bogoslovce, pa pomisli, da je valjda čitao, ono, što o redovih piše angjeoski doktor, sv. Toma: tako vrstni i temeljiti bijahu njegovi odgovori. Konačno uzklikne otac redovnik sav začudjen u ove rieči: »Imate pravo, gospodine Alojzije, bez dvojbe tako je, kako ste rekao, o tom se ne može ni malo dvojiti, ja se s vama podpunoma slažem.« Alojzije se umiri i utješi, jer uvidje, da je njegov kušatelj drugačije mislio, nego li je za izpitivanja pokazivao. Sada i markgrof, pošto je Alojzije otišao, prizna, da je njegovo uzvišeno zvanje od Boga i obreče, da će mu dopustiti unići u red; a za tim uze redovniku pripoviedati kako mu je sin od prvoga djetinstva provodio život angjeoski.

Malo dana za tim vrati se markgrof u Castiglione, a Alojzija ostavi još u Milanu, da obavi ondje njeki posao. Revni se pak mladić žurio, da ga što prije svrši, jer mu se odsada činila svaka ura u svietu kano vrieme od sto godina. Dovršiv sretno svoj posao, krene i on put Castigliona, da se ondje već jednom odrekne markgrofije.

GLAVA XIV.

Alojzije ide u Mantovu, da ondje obavi duhovne vjezbe, za tim se vraća u Castiglione.

Prije nego li će Alojzije krenuti iz Milana, sjećajući se živo, što mu se onomadne dogodilo,

u strahu, da ga ne čeka možda kod kuće nova bura, napisa srdačan list otcu generalu Isusovaca. U listu ga moli za savjet, što li mu je činiti, ako bi mu otac stavljao novih zapreka, i pita ga, ne bi li smio u tom slučaju bez ikakve druge otčeve dozvole pobjeći u koji mu drago njihov samostan, jer da su se već svi do volje mogli osvjedočiti, da je njegovo zvanje od Boga. Generalu bijaše milo sv. mladića i bilo bi mu draže, da ga danas vidi medju svojimi, nego li sutra; ipak mudro mu odpisa neka ne ide nikamo bez naročite dozvole otčeve, jer da će tako biti više na slavu Božju, te na veću korist i njemu i cieloj družbi. Alojzije mirno se podvrže volji generalovoj. Krenuv iz Milana, prije nego li će u Castiglione, podje u Mantovu, da tuj obavi duhovne vježbe, koje na svoju utjehu, koje da se učvrsti u zvanju, te ojači za nove nasrtaje, što ih naslućivaše.

Tekao je mjesec srpanj godine 1585., kad se u Mantovi od dana do dana očekivali japanski poslanici, koji su došli od onih dalekih strana, da se u Rimu u ime svojih kraljeva i vjernika onih krajeva poklone svetom otcu papi, kao Kristovu namjestniku i zasvjedoče mu vjernost, ljubav poslušnost, te duboko svoje počitanje. Pokloniše se najprije papi Gregoriju XIII., a zatim Sikstu V. Bio je naime za njihova boravka u Rimu umro papa Gregorije a odabran Siksto V. Vraćajući se kući preko Loreta, gdje je kućica

Majke Božje, dodjoše iste godine mjeseca srpnja u Mantovu. Vojvoda mantovanski Vilim i njegov sin Vincencije dočekaše poslanike baš kraljevski. Naravno, da se onamo sgrnulo naroda sa svih krajeva, da vidi sjajan doček, a još više same poslanike; a prispije onamo i sam markgrof Ferdinando sa Rudolfom. Jedini Alojzije kano da je izniknuo, ne mari on za one svečanosti; već ostaje miran u svojoj sobici do tri tjedna, premda je ljetna žega pritisnula baš žestoko. Cielo ovo vrieme posveti on dragomu Bogu i to tolikim žarom, da ne propusti ni časa, a da ne bi ili molio, ili promatrao, ili štogodj pobožna čitao, ili pak pomno izpitivao svoju saviest. A jeo je za ovih duhovnih vježba vrlo malo, te se čudili oni, koji mu hranu donosili, kako može uz tako malo hrane ostati na životu.

Duhovne vježbe davao mu njeki, u toj stvari veoma vješti Isusovac, imenom Antonije Valentino, koji je bio 25 godina rektor i duhovni vodja novaka u provinciji mletačkoj. Kod njega učini sv. mladić izpovied od cieloga života, bolno se kajuć za sve svoje griehe. Ova izpovied i cieli njegov život napuni Isusovca najvećim počitanjem prema mladiću, jer zagleda u duši njegovoj divnu čistoću i neobične krieposti, kako je i sam priznao, a kašnje pod prisegom izjavio, kada ga naime u Novellari izpitivao vikar biskupa od Reggia. Tom sgodom upitan je l' mu znano, da je Alojzije bio mladić savršena života i obdaren kriepostmi

i vrhunaravnimi darovi, odgovori ovako: »Dà gospodine, znam to ne samo po onom, što sam čuo govoriti od naših otaca, nego mnogo više po onom, što sam čuo govoriti od njegova sobara, mladića velekriepostna, koji mu je pisao predavanja, a bio mu i drug u nauci. Od njega sam čuo velike stvari o pokori, samotovanju i najodličnijih djelih krieposti, te baš svetom životu njegovu. No znam to i iz mnogo sigurnijeg izvora: imao sam naime u ono vrieme i sam sgodu, da obćim s njime i da ga u dušu upoznam, davajući mu duhovne vježbe, koje činjaše u tu svrhu, da jasnije spozna svoje zvanje za red, kako mu je to i otac želio. Tom prilikom, kako sam god pretresivao njegov život, niesam mogao naći, da je ikada smrtno sagriešio; no zamietio sam u njega veliku svetost i vrlo kriepostan život. Dà, izpoviedam i tvrdim, da mi je ostao visok pojam o svetosti, nevinosti i čistoći njegovoj, i svetcem sam ga svagda slavio.« Kad je pak taj otac morao iz onoga kolegija po njekom poslu, nastavi davati mu duhovne vježbe njeki drugi Isusovac, kod kojega se višeput izpoviedao; i ovaj potvrdi prisegom, da je u njem zagledao riedku dobrotu, čistoću, bogoljubnost, poniznost, trapnju i druge krieposti. Tuj u Mantovi dadoše mu uredbe i pravila reda Isusovaca, da ih čita i prouča; a on, pročitav ih, izjavi, da ne nalazi u njih ništa, što bi ga bunilo u njegovu naumu ili smetalo da prigrli družbu

Isusovu. Kad mu bilo poći odanle, zamoli da mu prepišu razmatranja o muci Isusovoj, da se uzmogne njimi i kasnije poslužiti, pa se onda vrati u Castiglione.

Prispjev kući, zaželi dakako, da čim prije ostavi dom i podje u samostan; ali da ne uvriedi i ne razžalosti otca, pričeka njekoliko dana, ne bi li otac sam o tom zapodjeo govor. Medju to živio je vrlo strog i svet život, tako da mu se ne samo divio dvor, već i sav narod. Kad mu valjalo u grad, išao bi ulicami poniknutih očiju, te bi ih podigao ponješto samo onda, kad bi narodu odzdravljao; a činio to veoma uljudno i tako često, da mu je šešir mal ne uviek u rukama bio. U crkvi, u koju je obično išao, bijaše za njega i za mladjega mu brata pripravljeno klecalo, prostrto sagovi i obloženo jastuci od baršuna. Mladji brat, istina, onamo bi kleknuo, no Alojzije nikada: on bi radje kleknuo na tvrdi kam i tu bi ostao nepomičan oborenih očiju po više satih moleć, razmatrajuć i pribivajuć svetoj misi. Svaku nedjelju i svetak pričešćivao se, a poslije sv. pričesti hvalio Bogu tako dugo, da bi ga mladji brat znao i u crkvi ostaviti, pa se malo i prošetati; a vrativši se po njega, još bi ga našao u molitvi zadubljena. Kod večernje, kojoj marljivo pribivaše, nikada nije sjedio, već vazda klečao. Kod kuće pak molio je i postio po navadi i većinom samovao. Gdjekad znalo proći i po više dana, da bi jedva koju pro-

govorio; a kad bi govorio, bilo to o nuždnih il o duhovnih stvarih. U obće govorio je u to doba tako malo, te bi kasnije sam rekao da govori u redu više u jednom danu, nego li je na dvoru u više mjeseci; pa da mu se ikada vratit u svoj kraj, reče, da bi mu valjalo promieniti život, da ne smuti onih, koji su ga od prije poznavali, jer bi im se moglo pričiniti, da je u redu u svetom životu više popustio, nego li napredovao. A ipak se znade, da nije u samostanu nikada mučanja prekinuo, osim kad bi poglavari u namjeri, da mu se duh od neprestanog promatranja raztrese i odmori, zapovjedili, da govori. Pokorio je svoje tielo u to doba tako jako, da je bio posve oslabio, te se višeput jedva na noguh održao. Dakako, da je u tom pretjerivao i da je u svojem žaru prekoračio prave granice; nu to mu nije zamjeriti: on je scienio, da je za tako oštar život dosta jak, pa jer nije imao duhovnoga vodje, sliedio je sklonost svoga gorućega srdca. Moguće da je dragi Bog tako pripustio, da mu se otac laglje sklone pustit ga u red. Pobožna majka, da nagovori markgrofa na privolju, navodila mu za razlog i oštro živovanje Alojzijevo. »Gledaj,« govoraše margrofica, »ako dulje ostane kod kuće, umrieti će nam ranom smrti, jer nije moguće, da uz taku strogost dugo poživi; a u samostanu brinit će se za njega poglavari, oni će ga obuzdavati u njegovoj prekomjernoj gorljivosti, a on će im se rado pokoravati.« Ove

majčine rieči bijahu na mjestu. I sam Alojzije priznavaše kašnje, da se družba, u kojoj živi, nježno pobrinula ne samo za njegovu dušu, već i za zdravlje njegovo, pošto su poglavari u svojoj ljubavi, obuzdavali, kako govoraše, njegovu nerazboritost.

Ovo zadnje vrieme, što je Alojzije proživio u Castiglionu, trudio se osobito oko toga, da svoju mladju braću uputi u bogoduhi život. A da ih potakne, da rado mole, davao bi im poslije molitve poslastica i milo ih dragao. Izmedju braće najnježniju ljubav izkazivaše najmladjemu bratu Franji (ovaj je nasljedio Rudolfa, kojeg umoriše 3. siečnja god. 1593.) ili za to, što je prema svojoj dobi rado prihvaćao nauku i opomene, ili za to što je odavao znakove razboritosti i bogoljubne ćudi ili za to, što je kako njeki vele, unapried uvidio, da će Franjo danas sutra biti dika kući Gonzagovoj. Pripoviedala bi kasnije više puti margrofica, majka Alojzijeva, sliedeći dogodjaj: »»Jednom se igrao mali Franjo sa dječaci u kući, na jedanput stane ga vika, a ja uplašena s toga, dignem se i podjem k vratima, te rečem Alojziju, koji je bio do mene: »Bojim se učinit će što zla, ovomu djetetu;« al mi Alojzije odvrati: »Ne bojte se gospojo majko, znat će se Franjo obraniti, pače upamtite si, što vam velim: Franjo će danas sutra biti stup i podpora našoj kući.«« Majka si dobro upamtila rieči; i baš se tako kasnije dogodilo. A Franjo del Turco, Alojzijev

uzgojitelj znao je pripoviedati, kako je sv. mladić, dok je još u svietu živio, gdjekojim svojih podanika prorekao mnoge stvari, koje su se kasnije na vlas onako sbile, kako ih je bio prorekao.

GLAVA XV.

Alojzije vojuje po zadnji put za svoje zvanje.

Proteklo već više dana, od kako je Alojzije prispio u Castiglione, a markgrof jošte ne će, da zametne govor o njegovu zvanju. Plemeniti mladić kako se god u jednu ruku čuvao, da ne uvriedi i ne raztuži otca, tako u drugu nije mogao više da suspregne goruću težnju srca svoga, pa s toga podje k otcu i rekne mu milo i čedno, kako misli, da je nadošlo vrieme, da već jednom podje u red. Otac videći, da nije druge nego da mu valja reći »da« ili »ne«, ganut u dno srca, odvrati Alojziju, kako on ne zna, da je ikada kakovu privolju dao, a niti da će je dati tako dugo, dok ne bude njegova odluka zrelija, a on u dobi, u kojoj će moći snašati tegobe redovničkoga zvanja, tako po prilici oko 25. godine. U ostalom, ako hoće, neka ide, kud mu drago, al neka znade, da on nikad privoljeti ne će, niti da će ga više smatrati za svoga sina.

Alojzija zateče taj odgovor kao grom iz vedra neba, on ostane u prvi mah kano okamenjen, a za tim počme plačući moliti otca, nek mu za ime Božje ne čini te krivice; no čim je

*

Alojzije više molio, tim je otcu većma tvrdnulo srce. Sv. mladić videći, kako kobno stoje stvari, vrati se tužan u svoju sobu i razplače se gorko. Do mala preporuči u vrućoj molitvi cielu stvar Bogu i odluči pisat u Rim generalu družbe i zapitati ga, što mu je sad učiniti. Ali ne dodje do pisanja. Otac ga stao ponovno siliti, da mu umah kaže, što je nakanio. Videći se on u velikoj nevolji reče markgrofu: »Otče moj, ništa mi na tom svietu nije tako težko, kano to, što sam prinužden odgadjat pristup u red, no i tu ću žrtvu doprinieti, samo da udovoljim Vašoj Preuzvišenosti, kojoj iza Boga želim najviše ugoditi. Odgodit ću polazak u red još za dvie ili tri godine, ali samo uz dva uvjeta. Ne pristane li Preuzvišenost Vaša uz koji od ovih uvjeta, onda ću radje proti njenoj volji poći u široki sviet, ako li me Isusovci ne bi hotjeli primiti; jer ne mogu mirne savjesti vriedjati Boga, da ugodim svom otcu.« Uvjete pak stavi ove: prvo, da za vrieme čekanja boravi ne u Castiglionu, već u Rimu, koje s toga, da lašnje sačuva svoje zvanje, koje opet, da nastavi svoje nauke; drugo, da otac za ono vrieme pismeno izda privolju generalu reda, da se ne bi možda kasnije porodile nove potežkoće.

Čuvši otac te uvjete, razljuti se i zabaci ih, kao skroz protivne svojoj namjeri i osta za ciela dva dana neumoljiv, ne hoteći se obvezati baš na ništa. Konačno savladan i postojanošću Alojzijevom i pravednošću same stvari, u strahu da nije mladića možda odveć razcvilio, pa da on ne bi štogodj počinio, što bi mu bilo još nepovoljnije, premisli se, pozove ga k sebi i obeća mu, da će učiniti, što je od njega tražio. Alojzije obaviesti namah o svem potanko generala u Rimu i navede razloge, s kojih je odlučio ovako činiti, a na koncu napisa još mnoge rieči, koje su odavale silnu njegovu bol, što mu se tako dugo ne može da izpuni želja. Medju inim pisa i to, da u tom, što ga Svevišnji zove u družbu Isusovu, nazrieva ponajveću milost Božju i da je pripravan radje sto puta umrieti, nego li se iznevjerit svomu zvanju.

One dane bijaše sv. mladić veoma žalostan i oplakivaše gorkimi suzami nesreću (tako govoraše on) što je visoka roda i k tomu prvorodjenac, te zavidjaše svetom zavisti onim, koji niesu tako plemenita i visoka roda, pa ih ne smetaju tolike zapreke, ako žele posvetit se Bogu u kojem redu. No Bog, mili tješitelj žalostnih, On, koji vazda rado usliša molbe nevoljnika, a najradje u čas, kad se tomu po najmanje nadaju, utješi vjernog slugu svoga Alojzija, i pomogne mu do cilja. Bog dragi jednim mahom presieče sve zapreke. Dok se premišljavalo, gdje da se Alojzije u Rimu nastani, zače on novim žarom postit, trapiti se, šiljati pred priestol Božji ognjevite molitvice, i pričešćati se, a sve to u nakani, neka bi se udostojao Bog

ukloniti već jednom zapreke, što ga smetale na putu k njegovu zvanju. Jednoga dana, pošto je u to ime molio kroz četiri — pet sati, osjeti, kako ga nješto u duši nuka, neka podje k svomu otcu, koji opet bio oblegao sa stare svoje bolesti, i neka ga iznovice umoli za dopuštenje. Držeći to za potaknuće Duha sv., osokoli se, ustane od molitve i uputi se ravno k otcu, te mu odriešito i osbiljno reče: »Gospodine otče! ja se predajem posve u vaše ruke: činite sa mnom što hoćete, no ja vam otvoreno izpoviedam, da me Bog zove u družbu Isusovu, pa vam velim, da se protivite volji Božjoj, ako se protivite zvanju momu«. Izrekavši to, ode, ne očekujući, što će otac na to. Rieči ove ljuto rane srce otčevo i on ne uzmože ni rieči da proslovi. A za tim počevši razmišljati, koliko se dosele protivio svomu sinu, uplaši se, da nije možda time uvriedio Boga, a s druge strane osjećajući svu gorkost s gubitka takova sina, snuždi se silno i razžalosti, te okrenuv se k zidu, stane prolievati obilne suze, težko uzdisati, tužaljivo jecati i glasno naricati tako, da se sav dvor preplašio, što li mu se dogodilo. Za njeko vrieme dade si dozvat Alojzija i rekne mu: »Sinko, ljuto si mi ucvilio srce; ja te ljubim i uviek sam te ljubio, kako to i zaslužuješ, u tebe sam stavio sve nade i svoje i kuće naše; no jer te, kako veliš zove Bog, podji u ime Božje, ne ću dulje da ti branim, idi, sinko moj, kamo želiš, evo ja

ti dajem svoj otčinski blagoslov.« Izrekavši to neobično tronuto, brizne iz nova u plač i nitko živ ne mogaše da ga utješi.

Alojzije se srdačno i na kratko zahvali otcu i ode iz sobe, da ga još većma ne razžalosti. Vrativši se u svoju sobu i zaključavši za sobom vrata, baci se na koljena i razkriljenim rukama, a očima prama nebu, zače vrele prolievati suze i hvaliti Bogu za ono nadahnuće, kano i za otčevu dozvolu i blagoslov. U radosti srca svoga prikaza sama sebe Veličanstvu Božjemu za žrtvu, te ne mogaše nikako, da se dosta zahvali Bogu na tolikoj i tako nenadanoj milosti.

To bijaše Alojziju zadnja borba. Pobjednikom osta on sam. Pobjeda njegova bijaše podpuna i slavna, a izvojeva ju Duhom Božjim i najneporočnijim oružjem, oružjem uztrpljivosti, molitve, požrtvovnosti i jakosti. Ono, što mu u svem tom podavalo neodoljivu snagu, bijaše misao, da ga Bog zove, i ovu volju Božju, trebalo mu pošto po to izpuniti. O volji Božjoj konačno sve ovisi. Odabire li čovjek zvanje, nije mu gledati niti na čast, niti na udobnost, niti na slavno djelovanje bud u crkvi, bud u državi, već samo i jedino na volju Božju. Tko nju na zemlji izpunjuje, učinio je sve, tko nje ne vrši, učinio je malo ili ništa, sve njegovo djelovanje i najslavnije, nije drugo, no sjajna nerednost, koja može zabliešititi oči čovjeku i prevariti ga — al nikada Boga. Kada mlad čovjek

odabire stališ redovnički, obično je u prvi mah veća žrtva roditeljem nego li njemu samomu; njega kriepi milost i radost, on unilazi u svoju domovinu; nu roditelji ostaju ostavljeni, ćute gubitak i razstavu, vide si raztepene osnove, koje su zasnovali za budućnost. Za to obično tolik odpor. I markgrof se opirao, jer je žrtva, što se od njega zahtievala, bila vrlo velika. On je imao po naravnu sudeć i jakih razloga za svoje opiranje, tà Alojzije bijaše mu prvienac, sin blagoslova, na kojem je gradio budućnost i moć svoje kuće; ali on bijaše i kršćanin, pa za to su vjera, savjest i strah Božji u njegovu srcu konačno prevladali. On žrtvova svog Alojzija, al ne za badava. Bog ga nagradi preobilno, jer Bog se u veledušju nadkriliti ne da.

GLAVA XVI.

Alojzije odriče se konačno markgrofije i zaodieva se u redovničko odielo.

U tinji čas prosu se glas ob onom, što se na dvoru dogodilo, cielim Castiglionom, i u gradu nastade sveobća žalost. Podložnici Alojzijevi prime ovu viest bolna srca; nebrojene suze, što ih prolievahu, živ bile svjedok, kako im je težko, što gube svog milog, mladog gospodara. Za ono malo dana, što Alojzije morade još ostati u Castiglionu, kad god bi se pokazao na ulici, saletili bi se i muževi i žene i djeca

na prozore ili na kućna vrata, da ga vide i da mu se poklone, te bi plakali ko ljuta godina, tako, da se i samom Alojziju vrelom suzom orosilo oko. Svi su govorili o njem, da je svetac, pa iskreno žalili, što niesu vriedni, da njimi vlada tako svet gospodar. Njeki od onih, što imahu pristup u dvor, rekoše mu jednom: »Gospodine Alojzije, a za što nas ostavljate? Bog Vam je dao tako liepu državu, podložnici ne samo da vas ljube, kako se obično ljubi rodjeni knez, već vas ljube osobitim načinom, kako djeca otca svoga; vi bijaste nada, vi ljubav naša, pa sada, kad treba, da nami zavladate, sad nas ostavljate«. Alojzije se nasmieši i reče: »Iskreno vam velim: Idem da si stečem krunu nebesku, jer mi slava zemaljska ne dostaje. Velikaši ovoga svieta u bogatstvu i moći svojoj vrlo se težko spasavaju; nije moguće služiti dvjema gospodarima i svietu i Bogu; hoću da osiguram spas duše svoje, a tako činite i vi«.

Alojzije je želio, da čim prije izidje iz otčinske kuće, a unidje u kuću Božju; nu bilo mu se strpiti još za njekoliko tjedana, valjalo mu naime počekati, dok se majka vrati iz Turina, kamo je bila pošla, da se pokloni infanti Katarini[1]), vojvodinji savojskoj; a zatim mu valjalo poć u Mantovu. Po izričnoj naredbi carevoj mali

---

[1]) Katarina bila najmladja kćerka Filipa II., kralja španjolskoga, a udala se za savojskog vojvodu, Karla Emanuela

su onda, kad se bude Alojzije odricao svoga prava na markgrofiju, prisutni biti svi najbliži rodjaci kuće Gonzagove, koji bi danas sutra, ako bi izumrla loza markgrofova, na koji mu drago način mogli nasljediti te zemlje. A jer su ova gospoda s veće strane prebivala u Mantovi, da im bude udobnije, naumi markgrof onamo poć, akoprem još sveudilj poboljevaše. Kad je krenuo s Alojzijem put Mantove, digne se jauk i lelek na cielom dvoru: plaču žene, plaču muževi, a malo za tim proplače i ciela zemlja. Kud god bi sv. mladić prolazio, narod bi se razplakao, znajući, da im mladi gospodar odilazi, a da se više ne povrati. One prve dane iza odlazka nisi po kućah i ulicah čuo govoriti o ničem drugom, nego samo o Alojziju, o njegovoj dobroti i njegovoj svetosti. Jedan bi slavio ovu, drugi onu kriepost, a svi ga zvali svetcem i čudom se čudili, što može tako lahko ostaviti gospodstvo u svietu, samo da uzmogne bolje služiti Bogu, pa što je tako junački i postojano podnio i suzbio sve nasrtaje svog otca i tolikih drugih.

U Mantovi zadrži se Alojzije do dva mjeseca. Većinom je boravio u kolegiju Isusovaca; tuj se često izpoviedao i pričešćao na izgled svemu gradu, kojim se bilo u brzo razglasilo tko je on i u koju svrhu dolazi; te ga sve promatralo s počitanjem i govorilo, kako na njem sve odiše bogoljubnost.

Razlog, s kojega se Alojzije tako dugo zadržao u Mantovi, bio je taj, što se odrečnica, kako je gore spomenuto, načinila uz uvjet, da mu se ima, dok on živi, davati godimice 400 škuda, neka ih rabi, kako ga volja; nu rektor družbe Isusove u onom gradu izviesti markgrofa, kako se u redu ne dopušta, da pojedinac posjeduje išta osebita, bilo to u vlastitu korist, bilo da drugim po svojoj volji dieli, nego da skupnim imetkom upravlja poglavar, pa to da se u družbi nepovredivo drži, da se tako uzčuva posvemašnje siromaštvo; jedino kolegija da mogu imati dohodaka, a od ovih da se onda podmiruju potrebe pojedinaca. Kad je markgrof razabrao, da je tomu tako, htjede, da se uništi onaj uvjet, po kojem bi se Alojziju imalo davati godimice 400 škuda, ili ma koji drugi dohodak, veleći, da mu je onda, kada je ustanovljivao onaj dohodak, bila nakana, da novci dodju Alojziju u ruke. Sveti mladić od svoje strane ni sad nije pravio potežkoća, tà on se nije starao o tom, kako da se pravi odrečnica, već samo da se čim prije sve uredi; ali njeki pravnici upozoriše markgrofa, da bi se moglo s vremenom, ako se ukloni samo onaj jedan uvjet, podvojiti o valjanosti ciele odrečnice, pošto je ona od cara potvrdjena uz onaj uvjet. Dok se o tom razpravljalo amo i onamo, dok se pitalo za savjet razne strukovnjake, prodje i više dana, nego se to s početka i mislilo, dakako na preveliku žalost Alojzijevu. Nu on ne dao mira ni pokoja, dok se nije ko-

načno i ova zapreka uklonila i odrečnica sastavila sa svimi nuždnimi opazkami.

Napokon osvane onaj preradostni danak, koji je Alojzije tako dugo i tako željno izčekivao, osvane 2. studeni g. 1585. Na taj dan sakupi se u palači sv. Sebastijana, u kojoj se bio nastanio markgrof Ferdinando, sva najbliža rodbina kuće Gonzaga. Dodje onamo knez, don Vincencije, Prospero Gonzaga i druga gospoda, koja imadjahu tomu činu pribivati, i ovdje, u prisuću nuždnih svjedoka i bližih rodjaka odreče se Alojzije svieta i tašte slave njegove. Pripoviedahu ona gospoda, da je otac Alojzijev, dok je bilježnik čitao onu dugu odrečnicu, bez prekida gorko plakao; nasuprot da je Alojzije, videći, kako je postigao, za čim je težio, bio sav blažen i sretan. Kad se pročitala odrečnica, kojom se sveti mladić na korist Rudolfu odrekao svega, što mu kano prviencu otčevu pripadalo, pristupi on sigurna i smjela koraka k stolu i podpisa na brzo čvrstom rukom odrečnicu. A kad je i Rudolfo svoje ime podpisao i pri tom se veselio, reče mu Alojzije jasnim glasom: »Što misliš, moj dragi Rudolfe, tko je od nas dvojice sretniji, ja ili ti? O, znaj, sretniji sam ja!«

Svjedoči Prospero, da on nije Alojzija, koji obično bijaše blied i ozbiljan, nikad vidjeo tako vedra i vesela, kao onaj dan, akoprem ga ono isto jutro malo prije, nego što mu se bilo odreći svojih prava, njeka mlada gospoda, koja su bila u

družtvu vojvode mantovanskoga, mnogo uznemirivala i podrugivala mu se, što želi postati redovnikom, pa i činila sve moguće, samo da ne dodje do odreke. Vidjelo se jasno na Alojziju, da je postigao sreću, za kojom je odavna težio.

Čim se obavio taj svečani čin, pohiti Alojzije, u svoju sobu, baci se na koljena i moleći se preko uru, zahvaljivaše goruće Veličanstvu Božjemu, što ga riešilo svega blaga ovoga svieta i udostojalo se podati mu drugo bolje, odavna već željeno blago, sv. siromaštvo Kristovo. Tad oćuti sv. mladić toliku radost, utjehu i sladkost u srcu svom, da je smatrao ovu milost ponajodličnijom, što ju je ikada od Boga primio. Za čudo je, kako se markgrof, don Ferdinando, knez tako veledušan i tako blage ruke, da bi prije zaslužio ime razsipnika nego li ne, u ovom slučaju pokazao toli stišljivim i to prema svomu sinu, k tomu prvorodjencu, kojega je vazda nježno ljubio. To je tim čudnovatije, što je on sam, a nitko drugi, zamislio, da mu se zapiše onih 400 godišnjih škuda. Bez dvojbe dragi je Bog pripustio, da je markgrof ovom sgodom zabrazdio u ovu drugu skrajnost; hotio je G. Bog, da radost Alojzijeva, koji je vazda i na prvih dvorovih Europe pokazivao, kako svim srcem prigrljuje siromaštvo, bude podpuna i savršena.

Pošto se Bogu zahvalio, pozove Alojzije k sebi Ljudevita Catanea, svećenika vrlo pobožna, da mu blagoslovi isusovačku halju, što si dao

tajom načiniti ovdje u Mantovi. Kad je bila halja blagoslovljena, svuče si Alojzije kneževske odore i istu košulju pa i svilene čarape, i zaodjene se u redovničko odielo. Tako preobučen ode u dvoranu, gdje bijahu na okupu njegovi rodjaci, a i sva ina gospoda, da blaguju. Čim ga zagledaju, već i proplaču, toliko ih gane taj prizor; osobito se razplače gorko markgrof i plakaše za cielog objeda i nikako se ne mogaše uz svu dobru volju uzdržati od suza. Alojzije pomisli, da treba prihvatit ovu sgodu i stane govoriti o tom, koliko je pogibelji u svietu, koliko li prilike vriedjati Boga, nadalje kako su dobra ovoga svieta ništetna i izprazna, kako je težko knezovom i velikašem spasit si dušu, i za to da se mora svatko osbiljno truditi o spas duše svoje. A govorio on tako oduševljeno i reć bi s njekim dostojanstvom, te ga sva ona gospoda s počitanjem slušala i još se dugo kasnije spominjala njegovih vatrenih rieči.

Isti dan, u koji se Alojzije odrekao svieta, napisa srdačan list generalu Acquavivi. List glasi ovako: »Danas sam svukao odielo staroga čovjeka, a obukao odielo novoga. O tom želim izviestiti Vašu Velečastnost i uvjerit ju, da ne znam, kako bih se Gospodinu Bogu zahvalio za toliku ljubav i dobrotu, i to tim više, što mi je ukazao milost, da ga mogu po primjeru njegovu posliediti posve ubog. Otcu mom svidjelo se naime uzkratit mi svotu, što mi ju obećao dati i na

koju se bio pismeno obvezao. Nu on će podmirit putne i druge nuzgredne troškove. Prosim G. Boga, da sve na najbolje okrene, pa da učini, ako vidi, da je dobro, da moj otac izpuni ono, što je redu obećao. Ob ovih stvarih donosim listove od rektora ovdješnjeg kolegija, kano i od moje gospoje majke, pa ću ih Vam uručiti. Molim sada Velečastnost Vašu za ljubav Božju na koljenih i iz sveg srca, da me primi iz milosrdja u luku spasa i to čim prije. Ja ću uznastojati, da učinim u što kraće vrieme nuždne pohode. Na koncu ljubim Vašu Prečastnost u otčinsku ruku.

Mantova 2. studena 1585.

CLAVA XVII.

Alojzije se oprašta od svojih i ulazi u Rim u družbu Isusovu.

Sliedeći dan, bilo to 3. studena, oprosti se Alojzije sa vojvodom Vilimom i njegovim sinom, te njihovimi suprugami, nadvojvodinjom Eleonorom i velevojvodinjom Eleonorom s kojom se kano diete u Firenci igrao. Majka željaše, da se Alojzije oprosti i sa gospojami na dvoru; on se za čas zamisli i reče: »Ja ću se za njih moliti«, i podje svojim putem. Istoga dana u veče dodje k svojim roditeljem, baci se na koljena do nogu njihovih, te ih ponizno umoli za roditeljski blagoslov. Tko da izrekne njihovu bol, tko da izbroji suze, što ih proliše osobito otac, blagoslivljući

svoje milo čedo, koje se klečeći evo od njih dieli za uviek. Otcu ne bi moglo biti teže, da mu je tko pola srca ugrabio. Majka istina vazda je željela, da se koj od njenih sinova u samostanu Bogu posveti, pa je za to markgrofa i nagovarala, da odobri želje Alojzijeve; nu sa svim tim u ovom času kad vidje, gdje joj se za uviek iz krila otimlje onaj, kojega je ljubila i štovala kano angjela, bol njena bijaše neizreciva. No, dok su otac i majka plakali, Alojzije bio miran i vedar: s njegova lica sjala najčistija i najsvetija radost; te on u svojoj radosti opominjao pritomne neka si otaru suze i neka se umire.

Sutra dan u jutro valjalo poći. Prizor bijaše još ganutljiviji nego li dan prije. Ali dok su drugi kod njegova odlazka plakali, on sam osta stalan i miran: viša moć kriepila tada njegovu dušu i viša nebeska čustva prelievala se njegovim srcem. Alojzije udari sa svojom pratnjom put Rima, U pratnji ovoj, koju mu bijaše otac dodielio, bijahu Cataneo, dvorski kapelan, njegov na putu duhovnik, del Turco, njegov bivši uzgojitelj, dr. Ivan Bono, sobar Jakob Belarini i drugi; a pratio ga u kolesnici i brat mu Rudolfo sve do rieke Pada: tuj se Alojzije od njega oprosti i ukrca sa svojom pratnjom u brod. Kad je na ladji Alojziju njeki gospodin rekao: »Mislim, da će biti don Rudolfo veliku radost oćutio s toga, što ga zapala vaša markgrofovija;« odvrati on: »Ne će biti tolika njegova radost, što ju je dobio, kolika je moja, što sam se je odrekao.« Putujući prispiju u Ferraru, gdje Alojzije pohodi vojvodu Alfonza d' Este i njegovu suprugu, svoju rodjakinju, Margaritu Gonzaga; odanle odputuje umah u Bolognu.

Na ovom putu htjede skrenuti i u Firencu i pohoditi velevojvodu Franju, a za se tim odanle zaputit u Loreto. Nu ne moguć u Firencu, jer su na granicah straže budno pazile i branile došljakom ulaz u grad od bojazni, da ne bi tko unio kakovu kužnu bolest, bude prinužden vratit se u Bolognu. Odavle pisa velevojvodi i izpriča se, što nije mogao sam glavom doći, da mu se pokloni i da se s njim oprosti. Iz Bologne zaputi se Romagnom ravno u Loreto.

Hotio je Alojzije na svaki način da pohodi kućicu Majke Božje, koje iz pobožnosti k premiloj Majci nebeskoj, koje opet da izpuni zavjet, što ga učinila majka kod njegova poroda. Majka si dala svoj prvotni zavjet za njekoga jubileja pretvoriti u drugo dobro djelo, i ovo dobro djelo bješe već obavila; sa svim tim htjede Alojzije da izpuni prvu želju i obećanje materino i da smiri svoju pobožnost.

Svatko si može umisliti, kolikom se ljubavi i radosti napunilo srce Alojzijevo, kad je zakročio na ono sveto mjesto, kud je njekoč stupala ona sveta noga, koja je zmaju glavu satrla; kad je zakročio na ono sveto mjesto, gdje no

Rieč tielom postala i med nami prebivala; kad je zakročio na ono mjesto, gdje je njekoč živjela najsvetija obitelj, što ju poviest svieta poznaje. Prvo jutro slušao je u kapelici 5—6 sv. misa, jednu za drugom, a za tim se pričestio najvećom pobožnosti. Promatrajući po tom neizmjerno dobročinstvo, koje je ljudski rod na ovom sv. mjestu dobio i kako je Veličanstvo Božje ovdje kroz tolike godine sakriveno prebivalo, sav se u suze raztočio i činilo se, kao da se ne može odtrgnuti od onoga mjesta. Za stalno se na tom sv. mjestu najsrdačnije zahvaljivao Dobroti Božjoj za veliku milost, što je mogao nakon tolike borbe i muke ostaviti sviet i poći u red Isusovaca, da se ondje posvema i za uviek posveti Bogu Gospodinu svomu. Bio bi se on rado tuj za vazda nastanio, da ga nije volja Božja drugamo zvala. Poslije objeda pohodi opet sv. kapelicu; a da uzmogne slobodnije kroz cieli dan moliti i promatrati na onom sv. mjestu, ne htjede, da podje stanovat u kolegije Isusovaca, kamo ga zvao rektor o. Franjo Mercati, već se radje zakloni sa svojimi u gostionicu. Brzo se pročulo i raznielo Loretom, tko je on, odkuda je i za što polazi u Rim. Prstom bi pokazivali na njega i čudom se čudili, kako se taj mladić, plemenit i bogat, toliko mučio i molio, da postane siromašnim redovnikom, koliko se drugi jedva muče, da steku časti i bogatstva ovoga svieta. Drugi dan u jutro prije nego će na put bijaše opet kod sv. mise i pričesti, a za

tim, pomoliv se još jedno vrieme na onom sv. mjestu, odtrže se od njega težkom mukom i uz mnoge suze, te krenu na konju put Rima. Njegovo putovanje u Rim bijaše pravo hodočašće. Na putu točno se držao dnevnoga reda: u jutro posvetio bi $1/4$ sata promatranju, a za tim molio sa svećenikom Cataneom jutarnji dio časoslova; izmolivši još njeke posebne molitve za sretno putovanje, uzjašio bi konja i krenuo dalje. Mnogo puti jašio on sam izpred svoje pratnje, samo da može mirnije Bogu se moliti i promatrati sv. stvari. Pratnja njegova znala je, koliko mu ono šutenje i ona samotinja mila i draga, pa ga za to ne htjela smetati, već navlastice za njim zaostajala. Kad je hotio govoriti, prizvao bi k sebi svećenika Catanea, i s njim se razgovarao o Bogu. Bivši pak za sebe, mnogo je mislio na trapnju i pokoru, što će u Rimu činiti, pa na Indiju i obraćenje pogana, te gojio sladku nadu, da će možda i njega poglavari jednoga dana poslati kano vjeroviestnika u one krajeve. Kad trebalo stati i konje hraniti, okriepio bi se sa malo jela, a za tim molio sa Cataneom od časoslova večernju i komplet. Odmorivši se, jašili bi sve do večeri. Na večer došavši u gostonicu na konak, akoprem se od one zime sav uledenio, ne bi se hotio ugrijati, već bi pošao sam u koju sobicu i ondje se pred razpelom, što ga vazda sa sobom izpod odiela nosio, klečeći po dva sata dragomu Bogu molio. A molio je toli žarko, te su

njegovi pred vratima čuli, kako jeca i uzdiše, što je i njih poticalo na pobožnost i skrušenost srca. Domolivši svoje molitve, stao bi se ljuto bičevati i to ne bi propustio niti jedne večeri. Po tom bi molio sa Cataneom jutarnju i hvalospjev i založio se malom večerom. Spremajući se na počinak ne bi dao, da mu postelju ugriju, a niti da ga drugi svlače, kako mu se to kod kuće kano kneževiću činilo, veleći, da bi to bilo proti svetom siromaštvu. Težko mu bilo s početka svlačiti suknene čarape, jer prije nije nikad suknenih nosio. Videći jednom Cataneo, kako mučno skida svoje čarape, priskoči mu u pomoć; pri tom osjeti, da su mu noge mrzle kao led; no Alojzije ipak ne dopusti, da mu se stope, koliko god ga molio svećenik. On htjede, da i na putu strogo posti sriedom, petkom i subotom, ali Cataneo, videći kako je slab i koliko trpi, ne dopusti mu toga, i on posluhnu; no u Rimu zače postit kano i prije. Tako je živio Alojzije i na putu mnogo bogoljubnije, nego li žive mnogi kod kuće u svojoj sobici.

Konačno se nadje mala družba na domaku sv. grada. Na obzorju pomoli se Monte Maria i sv. Petar sa orijaškom još nedogradjenom kubom. Poznato je iz listova Alojzijevih, koliko je težio za sv. gradom, gradom Kristova namjestnika, njemu to milijim, što je bio i gradom sv. Ignacija i družbe Isusove. Lahko si možemo pomisliti, kako ga se dojmio prvi pogled na taj Kanaan

njegova srca, na tu zemnu domovinu njegove duše, kojom li radosti, kojim li čeznućem upirao on oči svoje prema cilju želja svoga srca, te kojom je zahvalnosti i ljubavi prema Bogu uljezao u vječni grad.

Putnici se zaklone kod Scipiona Gonzage, strica Alojzijeva, patriarke jeruzolimskoga. Odmoriv se ponješto, prvo bilo Alojziju da podje u kuću zavjetovanika družbe, zvanu »al Gesù«, i da se pokloni otcu generalu. General reda, Claudije Acquaviva, susretne ga baš na vrtu. Čim Alojzije zagleda vrhovnog glavara družbe, baci mu se do nogu, prikaže mu se i umoli, da ga prime za svoga sina i podložnika. General ga primi ljubezno, kano svoga sina, poljubi ga u čelo i pomogne mu pridignuti se sa zemlje. Sada mu Alojzije preda preporučni list od svoga otca. List taj glasi ovako:

Prečastni i veleštovani moj gospodine!

Kao što sam prije mislio, da je sgodno, ako zategnem dopustiti donu Alojziju, sinu momu, da unidje u ovaj Vaš sv. red, bojeći se, da možda sbog svoje malodobnosti nije posve stalan u svojoj odluci, tako sada, jer mi se čini, da mogu biti siguran, da ga zove Bog Gospodin, ne samo, da se ne usudjujem priečit ga više i odgadjat dopuštenje, za koje me vazda toli vruće molio, već protivno, da mu udovoljim, šaljem ga posve mirna i utješena srca Vašoj Prečastnosti, kano

onoj, koja će mu odsele biti otac i bolji od mene. Ja ne tražim za njegovu osobu ništa osobita, jedino uvjeravam Vašu Prečastnost, da ona postaje gospodarom najdražega blaga, što ga imam na tom svietu i poglavite nade, na kojoj sam gradio budućnost kuće moje, koja će se od sada zaufano pouzdavati u molitve sina i Vaše Prečastnosti, kojoj se usrdno preporučam, moleći joj od našega gospodina onu sreću, koju si sama želi.

U Mantovi, 3. novembra 1585.

Vaše Prečastnosti najodaniji sluga,
knez markgrof castiglionski.

Pošto se Alojzije poklonio generalu reda, podje da se pokloni i kardinalom Alexandru Farnese-u, Ljudevitu Este, Ferdinandu Medici, potonjem velevojvodi toskanskomu i njegovu bratu Alexandru. Kardinali primiše ga vrlo milo, osobito kardinali Farnese i Medici, koji ga silno nagovarahu, da ostane kod njih. Za tim pohodi sedam glasovitih crkava rimskih i druga glasovitija svetišta. Neopisiva bijaše njegova pobožnost na tih svetih mjestih. Idući iz jedne crkve u drugu, neprestano je molio i razmišljao, a u crkvi po sto put naklanjao se raznim svetinjam. Svim žarom srca molio je bl. Djevicu i sv. mučenike, da mu budu na pomoć u novom zvanju. Iza toga uvedoše ga kardinali k papi Sixtu V. da dobije od njega sveti blagoslov. Brzo se raznielo dvorom papinskim, tko je došao i u koju svrhu, pa s toga, kad je Alojzije čekao u prednjoj sobi Njegove Svetosti, strčali se dvoranici, da ga gledju kano kakovo čudo. Unišav k sv. otcu, poljubi ga u nogu i preda mu pismo od svog otca. Sveti otac veoma se obradova, gledajući pred sobom veledušnoga mladića i stade ga izpitavati o njegovu zvanju, poimence jesu li mu poznate težkoće redovničkoga života i je li sve dobro promislio? A kad je sv. mladić odvratio, da je već odavna sve dobro promislio, povladi mu sv. otac njegovu revnost i odluku, te ga blagoslovi i odpusti veoma ljubezno. To je bilo jedne subote. Budući Alojzije dan prije postio o kruhu i vodi, a toga se dana radi audiencije kod pape dugo ničim založio, ili možda s kojega drugoga razloga oćuti, vraćajući se kući, da mu je pozlilo i zabrine se, da ne bi nastale nove zapreke; nu uskoro mu odlahne i on se umiri.

Sutra dan u jutro, dakle u nedjelju podje u crkvu Isusovaca »al Gesù«, da primi presveto tielo Gospodnje i da sluša sv. misu i propovied. Otac general ustavi ga u kući zavjetovanika na ručku, a pozove na ručak i patriarku Scipiona Gonzagu. Kod objeda ne htjede general, da se čita, kako je to navada, već odredi, da njeki redovnik rekne slovo. Redovnik govorio je o svjetskih nasladah i o bogatstvu, pa tako razborito i tako čedno, da mu se patriarka nije mogao dosta načuditi. Dok je Alojzije bio kod

patriarke, pribivao je svako jutro sv. misi u njegovoj kapelici. Dvorani, koje Alojzije svojim primjerom mnogo poticao na bogodušnost, opaze, gdje mu danomice, kad je svećenik pod sv. misom podizao tielo Gospodnje, riekom potekle suze; on ih gledao sakriti, ali mu to ne bilo moguće.

Sliedeći ponedjeljak 25. studena g. 1585. baš na dan sv. Katarine, djevice i mučenice, uputi se Alojzlje, komu sada bilo 17 godina, 8 mjeseci i 16 dana, sav radostan na Quirinal u dom novaka družbe Isusove kraj crkve sv. Andrije a Montecavallo. Pratili ga svi njegovi, imenice patriarka Gonzaga. Ovaj je tuj služio sv. misu i pričestio angjeoskoga mladića svojom rukom. I na taj dan umoli general družbe, koji je i sam došao u kuću novaka, patriarku, da ostane na ručku. A kad je prispio onaj sretni čas, u koji imaše Alojzije začeti svoje novačtvo, okrene se onim, koji su ga pratili od Mantove i opomene ih, neka nastoje, da si spase dušu. Srdačno im se zahvali na družtvu i umoli sobara, neka pozdravi gospoju majku markgroficu; na koncu reče donu Ljudevitu: »Recite gospodinu markgrofu, mojem otcu, od moje strane ove rieči: »Zaboravi na narod tvoj i na kuću otca tvoga.« Hotio time reći, da odsele ne će više misliti niti na kuću otčinsku, niti na narod i državu, što ju ostavio. A kad ga upita Cataneo, što da reče Rudolfu, odgovori, neka mu kaže: »Tko se Boga boji, čini dobro.« Tim odpusti svoje pratioce. Oni odu plačući, što su izgubili tako dobra gospodina i gospodara. Na koncu se Alojzije zahvali svomu rodjaku Scipionu Gonzagi za ljubav, kojom se toliko brinuo za njegovo zvanje i obeća mu, da će se za njega Bogu moliti. Rieči Alojzijeve tako su dirnule patriarku, te on nije mogao suzam da se otme. Ostavljajući ga, reče, da mu zavidja sv. zavisti, što si umio odabrati najbolji dio, a Isusovcem reče: »Danas ste dobili angjela s neba.« Kad se Alojzije oprostio od svojih i od svih stvarih ovoga svieta, odvede ga duhovni vodja novaka u njeku sobicu, gdje mu bilo kroz više dana samovati i podvrći se prvoj kušnji, kako je to običajno u družbi. Ulazeći on u sobicu, mišljaše, da unilazi u raj i uzklikne u ove rieči: »Tuj mi je pokoj do vieka, tuj ću stanovati, jer sam ga odabrao!« A kad je bio sam, baci se na koljena i sipajući suze radostnice, zahvali se Bogu, što ga je izveo iz Egypta i uveo u obećanu zemlju, što no teče mliekom i medom nebeskih slasti. Sav se posveti i prikaza Veličanstvu Božjemu u savršenu žrtvu i zaprosi milost, da može dostojno prebivati u kući Božjoj sve dane života svoga i umrieti u sv. službi njegovoj. Od onda pa do smrti slavio je Alojzije najpobožnije godišnjicu onoga dana, na koji je stupio u red i odabere si za osobitu zaštitnicu sv. Katarinu, djevicu i mučenicu, jer je baš na njezin dan uljezao u kuću novaka družbe Isusove.

Bog moj i sve moje!

DRUGI DIO.

Alojzije u družbi Isusovoj.

GLAVA I.

Alojzije u kući novaka.

Do sada smo opisivali život Alojzijev i krieposti, kojimi je sjao, dok je bio u svietu, vrieme je, da pripoviedamo o životu, koji je provodio u družbi Isusovoj. Angjeoski mladić prosliedi i u redu onako sveto živjeti, kako je bio odpočeo u svietu, i tuj postavi svim svojim kriepostim krunu savršenstva. Obćeći sa svietom, naučio je prezirati taštinu i sve radosti svjetske. Ljuta, ali junačka bila borba, što ju bješe zametnuo sa svietom i samim sobom. Ono, što mu u toj borbi podavalo srčanost, jakost i uztrajnost, ono što mu žarku ljubav sve većma uzplamćivalo, to bijaše velika sabranost duha, pa uztrajnost i gorljivost u molitvi. Moglo se u prvi mah mnogim prividjeti, da je sjajno svjetlo njegova života med samostanskim zidinama potamnjelo. Ali tomu nebje tako. Blieštеći sjaj toga svjetla, istina, ostao je za čas svietu prikriven, no svjetlo je sjalo sve

čišće, sve krepčije, sve nebesnije. U svietu bile Alojziju ruke proste i on se trapio, kako ga žarko srce gonilo, trapio se prekomjerno; u redu pak sapeše mu poglavari ruke i slobodu sv. poslušnosti i obuzdaše ga u oštrom življenju. Tko bi sudio samo po vanjštini, mogao bi misliti, da je Alojzije prestao činiti velika djela, što ih je tvorio u kući otčinskoj; ali onaj, koji pozna puteve Božje, čovjek razsvietljen, uvidit će, da su djela njegova u samostanu mnogo sjajnija i dragocjenija: on je u samostanu udario svim svojim djelom biljeg kršćanske savršenosti, jer je sve činio i posvećivao sv. poslušnosti; u samostanu obavljao je svoja djela jasnijom spoznajom i većom ljubavi i svako i najmanje djelo oplemenio najčistijom nakanom — »sve na veću slavu Božju«. U pravilih svoga reda i u zapoviedih svojih poglavara spoznavaše jasno, a da se ni malo ne prevari, što je volja Božja; a da ovu volju Božju u svem vrši radostno i podpuno, to bijaše odslije i cilj i život njegov u samostanu; pa baš u tom i jest podpuna savršenost čovjeka redovnika. Tako bijaše Alojzije u redu svjetlo, što no je, istina, pritajivalo svoj sjaj, ali samo za to, da poslije smrti zablisne cielomu svietu u svoj krasoti i milini i sjaje u viekove.

Med junačkimi kriepostmi dvie su osobito, kojimi se Alojzije odlikovao umah u početku svoga redovničkoga života. Akoprem kneževskoga roda, k tomu nježna i slabašna tiela, sa svim tim tako

se priljubio zajedničkomu životu i domaćemu redu, da se nije u ničem razlikovao od drugih. Žalostilo ga, kad bi mu poglavari, osobito iz početka, htjeli u čem olahkotit ili mu što boljega podati. Sve domaće poslove i najprostije i najniže obavljao je on tako radostno, kao da je sav svoj viek samo služio, a ne od drugih posluživan bio. Druga kriepost, kojom se iztakao odmah u početku, bijaše ponizna podložnost prema poglavarom i savršena točnost, kojom je vršio pravila svoga reda. Alojzije jasno je spoznao, da je samo onaj istinit i savršen redovnik, koji posve točno živi po pravilih reda, onaj, koji svom pomnjom savršeno izpunjuje sve svoje i najmanje svakdanje dužnosti, pa je s toga činio i jedno i drugo i uzvinuo se do tolikoga savršenstva, te je postao idealom savršene svetosti svim redovnikom, svim podložnikom i mladom svietu, koji svi treba, da se savršeno pokoravaju, ako žele sveto živjeti. Tako postavi Alojzije već u kući novaka temelj svim kriepostim i onoj savršenosti, kojom je zadivio potonji sviet.

Sve dane svoga prvoga izkušavanja provodio je veoma sabrano i uz veliki duševni mir i zadovoljstvo: čas bi molio i razmišljao, čas opet čitao, premda i svako njegovo čitanje bijaše molitva i promatranje, tako je bio u duhu s Bogom ujedinjen. Budući ono vrieme ponješto boležljiv, možda s toga, što je promienio zrak i hranu ili što je neprestance pokoru činio, a i većim ža-

rom duhovne vježbe obavljao, naume poglavari, skratiti mu vrieme izkušavanja; a to mogahu tim laglje, što je on već bio privikao samotnomu životu i što je prije njekoliko mjeseci u Mantovi duhovne vježbe obavio, te već proučio pravila reda Isusovaca. Što je pak njegova zvanja, nije trebalo, da ga izkušavaju, tà bio on izkušan preko dosta u kući svojih roditelja.

Predadu ga sada liečniku, da se njegovom brigom oporavi. Pregledavajući njegovu, od kuće donesenu rubinu, opaze, gdje su mu sve rubače okrvavljene, jer se danomice bičevao. Kad je Alojzije začeo s novaci obćiti, opazi nastavnik, da on drži glavu odviše k zemlji prignutu, pa koje da ga odući od toga, a koje opet, da ga uvježba u samozataji, dade mu načiniti ovisoki ogrljak, neka bi mu priečio onako jako sagibati glavu. Alojzije ga nosio s veseljem kroz više dana, pa se tomu u kolu novaka sladko smijao. Sve novake tako je štovao i počitavao, kao da je on posljednji u kući. Umah u početku zaprosi duhovnika, da mu dopusti postiti, bičevati se, i inako se raznovrstno mrtviti. Do mala opazi, da ostali novaci nemaju onako liepi biret i onako finu halju, kako je bila ona njegova, što si ju dao još u svietu načiniti, s toga zaprosi poglavara, da mu se poda odielo, kakovo nose svi ostali novaci. I izpune mu želju. Ujedno videć, da su korice časoslova, što ga iz svieta donio, zlatom okovane i listovi pozlaćena reza,

umoli namah, da mu dadu obični časoslov u priprostim koricama. I to mu učine. Tako se Alojzije malo po malo lišio svega, što je bio iz svieta sa sobom ponio.

Nauka je sv. otaca, potvrdjena sv. pismom, da dragi Bog svoje vjerne sluge često na težki način kuša i to sâm, a ne po sotoni ne možda za to, kao da su štogodj skrivili, nego da im poveća zasluge; osobito čini tako dragi Bog s onimi, koji su savršeniji. Ovakovim uzimlje pokadšto onu duhovnu radost, kojom ih inače obilno obdaruje. Veli sv. Bernardo, da dragi Bog u svojoj visokoj mudrosti obično tako čini, pače da je i nuždno da čini tako. Ovako je ljubežljiva providnost Božja vodila i Alojzija: velika bijaše suša i žalost, koja ga obuzela u početku novoga života. Istina, ova ga bezutješnost nije uznemirivala, niti poticala na ikakovo zlo, ali mu je uzela onu duhovnu radost i sladkoću, koju je u svietu malo ne vazda uživao. Žalovaše Alojzije, što je izgubio onu duhovnu radost, ali mu ostala jedna utjeha: kadgod bi se naime utekao u molitvu, svagda bi mu odlanulo. Za malo ne stade one žalosti. Otac nebeski, koji se bješe sakrio, da ga Alojzije još nježnije potraži, opet mu se pokaza i utješi ga sladkim mirom. Drugda napastovaše ga sotona na malodušnost i uznemirivaše ovom misli: »Što će družba Isusova s tobom?« No on, opaziv u brzo da je to napasti suzbije crnu misao i za pol sata posve pobied,

sotonu. Samo ove dvie kušnje imao je za cielo vrieme, što je bio kod novaka, kako je sam izpovjedio, inače mu duša uviek bila u svetom miru i sladkom pokoju. Pa nije ni čudo. Tà on se bio već podpuno odciepio od svieta, te u svakom dogodjaju nazrievao volju Božju; za to ga na tom svietu ništa više nije moglo smesti ni uznemiriti.

GLAVA II.

Kako se Alojzije ponio, primivši viest, da mu je otac umro.

Alojzije nježno je ljubio svog otca. Često bi kazivao, da na ovom svietu osim Boga nikoga toliko ne ljubi, koliko njega. Ovaj mu dragi otac umrie dva mjeseca i pô, od kako je on ostavio sviet i pošao u red. Kad priobćiše sv. mladiću, da mu je otac umro, ostane miran, kao da se ništa nije dogodilo. Isti dan po savjetu drugih pisa majci, da ju utješi, a list svoj započe ovimi riečmi: »Hvalim Gospodinu Bogu, što od sada mogu mnogo slobodnije i istinitije reći: »Otče naš, koji si na nebesih!« Umah za tim pisa i drugi list majci 10. travnja 1586.

»Vidim, majko, kako je potrebno, da Vas, koja toliko tugujete sa gubitka moga gospodina otca, blage uspomene, utješim, a i saznao sam iz lista o. ministra u kolegiju mantovanskom, koliko želite, da Vas sa njekoliko rieči potješim.

Moram, da i ovimi redci spomenem ono, što sam Vam preporučio već u prijašnjem listu, naime, da se predate u volju Božju, koji je otca k sebi pozvao toli blaženom smrti, te se možemo nadati, da je sretno unišao u život, za kojim svi težimo. Nam se je dakle više radovati, nego li žalostiti, jer onaj, koga ljubljasmo, dovinuo se cilju svome. Uzdajmo se u Boga, koji je svojom otčinskom providnosti sve ovo naredio: tako će biti sigurno najbolje. Pokojnik će bez prestanka Bogu se moliti, osobito za one, koji mu se preporučuju, kano što Vaša Presvjetlost i njezin dom; a tako sam i ja vazda činio. Ne prestajem moliti Veličanstvo Božje, da Vas tješi i u svem ravna. Osjećam čistu radost, što sam doznao, kako liepo uspieva moj brat, gospodin Rudolfo, komu na koncu svako dobro od Boga prosim.«

Svi se čudili, osobito oni, kojim bilo poznato, koliko je Alojzije ljubio svoga otca, kako je mogao viest o smrti njegovoj tako mirno primiti. No on prizna jednomu svomu pouzdaniku, da bi se odista mnogo žalostio, kad bi promatrao smrt otčevu samu o sebi, ali on da ju promatra kao od Boga poslanu i za to, da se ne može žalostiti sbog onoga, što se svidjelo učiniti Veličanstvu Božjemu. To je ono, što gore napomenusmo, da se je u svakom dogodjaju smjerno klanjao volji Božjoj, pa za to ga ništa na tom svietu, nit sreća nit nesreća, ne mogaše smesti.

Ali baš ova smrt otčeva bila Alojziju nov znak, kako ga Bog nježno ljubi i osobitom providnosti štiti; jer da je otac markgrof dva tri mjeseca prije umro, valja da nikad nebi bio postao redovnikom: ili ga naime ne bi bio primio vrhovni glavar družbe Isusove, da ne otme obitelji čovjeka tako mudra i sposobna za vladanje, ili bi podložnici, koji ga toliko ljubljahu, bili sve moguće učinili, da ih ne ostavi, ili bi se on sam bio dao sklonuti, da barem njeko vrieme vlada podložnici svojimi, da ne dodje vladavina u ruke mladomu još i neizkusnomu Rudolfu. No Bog, koji ga toliko ljubio, učini, da je najprije on ostavio sviet i pošao u red, a za tim pozva u vječnost otca njegova.

Jednaku ljubav i providnost pokaza dragi Bog i samom otcu prije njegove smrti. Markgrof bijaše velikaš mnogo čašćen; cielo njegovo žiće i biće išlo za tim, da sebi i svojoj djeci pribavi što veću moć i što veće časti u svietu; ali odkako mu Alojzije stupio u red, sav se promienio i podao bogoljubnomu životu. Svatko se živ čudio, tko ga vidio i odprije poznavao. On se posvema odreče igre, kojoj dosele bijaše vrlo odan. Budući poradi bolesti ne mogao iz postelje, dao bi si svaku večer donieti njeko razpelce, što ga ostavio Alojzije, i pred njim bi molio pokorničke psalme Davidove i litanije. Pri tom morao mu pomagati njekadanji sobar Alojzijev Ghisoni, koga je markgrof bio zadržao kod

sebe. Kad je molio litanije, dao bi prizvati markgroficu i svu djecu, da mu kod molitve odgovaraju. Dok je molio, bijaše silno ganut i prolievaše bez prestanka gorke suze kajalice. Domolivši molitvu, uzeo bi svaki put razpelo u ruke i stao se udarat u prsa, te vapiti kroz suze: »Smiluj mi se Gospodine! Gospodine sagrieših, smiluj se meni!« I sam se markgrof čudio ovom svojem kajanju i suzam ovim, ali se do skora dosjeti i reče: »Znam ja, znam odakle meni ove suze: sve to učinio moj Alojzije, Alojzije mi izprosio od milosrdnoga Boga ovo skrušeno kajanje.« Što više, dozvavši k sebi Ljudevita Catanea, koji se već iz Rima povratio, obavi pred njim veliku izpovied od cieloga života i to veoma sdušno i skrušeno. U toj revnosti uztraja markgrof do konca. Buduć mu od dana do dana bivalo sve to gore, podje u Milan, ne bi li mu ondješni liečnici mogli štogod pomoći. Ali pomoći mu ne bi više: on umrie u Milanu već za njekoliko dana. Malo prije smrti dodje k njemu jedne večeri general Franjevaca i naviesti mu, da mu valja poći u vječnost. Markgrof se ne uzbuni ni malo, već zamoli generala, da mu pošlje kojega Franjevca, da se pred njim izpovjedi. Još iste večeri dodje Franjevac i markgrof se izpovjedi skrušeno. Sutra dan načini oporuku, a za tim stane tješiti svoje, koji plakahu i jadikovahu, što ih ostavlja. Reče im, neka ne plaču, već neka se vesele, što ga je Bog po-

milovao i dao mu vremena, da se za prijašnji život razkaje i tako razkajan, da podje u vječnost. Ovako liepo pripravljen i odan u volju Božju umrie markgrof 13. veljače 1586. i bude pokopan, kako je sam želio u Mantovi, u crkvi sv. Franje.

Kad su Alojziju pripoviedali, kako mu otac umro dragocjenom smrti, obradova se u duhu i srdačno se zahvali predobrostivomu i premilosrdnomu Bogu.

GLAVA III.

Alojzije kao novak revno se odaje trapnji i pokori.

Često kazivaše Alojzije, da je od svoga otca medju inim naučio i ovu liepu nauku: »Kada si tko odabere koje zvanje, ili naumi nješto učiniti, neka se trsi, da to učini, što najbolje može; pa pošto je tako njegov otac mislio u svjetovnih stvarih, kud i kamo više treba, da on tako i misli i radi u duhovnih stvarih.« Alojzije i sborom i tvorom pokaza, da je dobro shvatio nauku otčevu, jer je umah u početku svimi silami uznastojao, da si steče sve kriepostì, koje treba da riese pravoga kršćanina i redovnika. Od svega toga napomenut ćemo njeke stvari, kojim se svatko divio, poimence pak iztaknut ćemo njegovu gorljivost u trapljenju.

Da se posve odciepi od svieta, započe najprije s onimi, koji su čovječjem srcu iza Boga najviše prirasli, naime sa svojom rodbinom. Umah

u početku tako odkloni svaku misao na svoj rod, kao da ga je posve zaboravio. Upitan jednoga dana koliko ima braće, nije znao odgovoriti, dok nije malo mislio i na tiho ih izbrojio. Upitan opet njekom drugom sgodom, da li ga muči misao na njegov rod, odvrati: ni malo, jer da ne misli na nj, osim onda, kad ga u molitvi Bogu preporuča. Treba znati, da je Alojzije po milosti Božjoj u toliko zavladao svojimi misli, da nije nikad na ništa drugo mislio, osim na ono, na što je baš hotio.

Veoma je pomno bdio na sva svoja osjetila i trapio ih svakom sgodom. Dok je god bio u redu, ne vidje se nikada u rukuh njegovih kakav mirisavi cvietak, ili druga koja mirisava stvarca. Pohadjajući bolestnike po bolnicah (a molio često, da smije onamo poći), najradje bi se zadržavao uz one, koji su bolovali od najogavnijih bolesti i podnosio svaki smrad kao da je ugodan miris. Dakako iz početka se njegova narav u bolnicah sgražala te bi probliedio u licu, kad bi zagledao krvave ovoje s rana, jer nije mogao vidjeti krvi, a da se ne bi onesvjesnuo; ali on je umio veledušno nadvladati svoju narav, te se upravo jagmio, da dvori ranjave bolestnike. Kojom pak nakanom i kojimi osjećaji njegovaše on siromašne bolestnike, očitova jednom njekomu svojemu drugu, baš kad su polazili u bolnicu: »Mislit nam je, reče on, da primamo izranjeno i mrtvo tielo Gospodnje iz krila žalostne Majke Božje, i

da nam je čast ovo tielo njegovati, prati i pomazati.« Tielo bi svoje morio bičem, oštrim pasom, postom o kruhu i vodi i drugimi premnogimi trapnjami; nu ipak uza sve to nikad se nije mogao toliko trapiti, koliko je želio. sbog slabašna mu tiela ne dopustiše toga poglavari. Jednom reče posve pouzdano njekomu otcu redovniku, »da u redu ne čini nikakove pokore, ako li se ova pokora u redu prispodobi s onom, što ju činio u svietu; no ipak da se tješi mišlju, da je samostan kao brod, u kojem oni, koji iz poslušnosti planduju, u savršenosti jednako liepo napreduju kao i oni, koji se muče veslajući t j. koji iz poslušnosti revno posluju.« Jednoga dana, bilo to u oči njeke svetkovine, umoli nastavnika svoga, da mu dopusti postit o kruhu i vodi. Ovaj mu to dopusti. Nu kod stola opazi nastavnik, da Alojzije skoro ništa ne jede, i s toga mu zadade drugu pokoru, naloži mu naime, da ide po drugi put k stolu i da jede sve, što mu se dade. On posluhne i učini, kako mu bje naloženo. Njetko to opazi i stane ga poslije objeda bockati, veleći mu; »Dà, brate Alojzije, tako je lahko postiti: prvi put malo jesti, da uzmogneš po drugi put što više.« Alojzije posmješkujući se, odvrati: »Što hoćete, da učinim?« »Kao živinče postao pred Tobom,« veli prorok.

Što je osjetila sluha, nikada nije rado slušao one, koji su pripoviedali kakove novosti ili druge nekoristne stvari. U takovu slučaju, ako je mogao

svratio bi govor na što boljega; ako pak nije mogao za to, što su govorili stariji ili ugledniji, zašutio bi i uosbiljio se; a ovi bi odatle razabrali, da mu takovi govori niesu po ćudi. Kao što je već u svietu obuzdavao svoje oči, tako i u redu, pače i više. Običavahu novaci za odmor i okrepu polaziti svake godine češće u njeki vinograd, i Alojzije bio ondje već njekoliko puti. Dogodi se pak, ne znam za što, te ih pošlju jednoga dana u drugi njeki vinograd. Kad se vraćali kući, upitaju Alojzija, koji mu se od oba vinograda više mili. Na ovaj se upit začudi on ne baš malo, jer je sve dotle mislo, da je to onaj isti vinograd, u koji su obično polazili, akoprem su putevi u jedan i drugi vinograd, pa i kućice ondje i mnoge druge stvari bile veoma različite; no promisliv se malko, dosjeti se da je u ovom vinogradu vidio kapelicu, a u onom da nije nikakove vidio. Već tri mjeseca blagovao on u blagovalištu novaka, a još nije znao kako su poredani stolovi. Jednom ga pošlje njeki o. Isusovac, da mu donese iz blagovališta knjigu, koju bješe ostavio na mjestu, gdje sjedi otac rektor; ali gle neprilike, Alojzije ne zna, gdje je to mjesto, već ga moraju o tom uputiti. Drugi put pošto je bio već više mjeseci kod novaka, pripovjedi svome nastavniku kao stvar osobito veliku, koja ga mnogo mučila, da mu se naime slučajno i nehotice dva tri puta podkrale oči na njegova najbližega susjeda, koji je do njega

sjedio i poboja se, nije li to možda iz zvjedljivosti bilo. Ujedno pridoda — a tomu nam se najviše čuditi — da je to prvi put, što je pogrješio svojim očima, odkada je došao u samostan.

Što je sjetila okusa, čini se kao da ga je posve izgubio; jer nije osjećao nikakove slasti u jelu i bilo mu svejedno, da li je jelo slastno ili ne. Koliko je mogao, birao je svagda goru i manje tečnu hranu. U vino ulievao je toliko vode da nit je bilo vino niti voda. Ali dok je tielo kriepio zemaljskom, istina, siromašnom hranom, kriepio si duh nebeskim razmišljanjem: za objeda pazio je na ono, što se čita iz sv. pisma i drugih dobrih knjiga; u jutro kod doručka promatrao je muku Isusovu na križu, osobito gorkost žući, kojom su dragoga Spasitelja napajali; a na večer promatrao je otajstvo zadnje večere, koju je Isus na veliki četvrtak u oči svoje muke u prevelikoj svojoj ljubavi k nam premilostivo naredio.

No nada sve pazio je Alojzije najrevnije na svoj jezik, znajući, kako se u govoru lahko posklizne i kako prečesto malena riečca veliko zlo počini. Često mu bile uzdahom rieči psalmiste: »Postavi, Gospodine, stražu ustam mojim i vrata naokolo usana mojih,« Kad se razgovarao često bi napominjao one sv. pisma: »Tko ne povriedi riečju, savršen je čovjek;« i »Ako tko misli, da je bogoljuban, a ne obuzdaje svoga jezika,

to je njegova bogoljubnost tašta.« Kamo li više volio je šutjeti, nego li govoriti. I za to jedva se može reći, kako je točno u kući i izvan kuće pazio na pravilo, koje nalaže šutjeti. Jednom mu bilo pratiti njekoga svećenika na šetnju. Budući mu izriekom ne rekli, da smije govoriti, ne prosbori za cieloga puta ni rieči već ili je čitao iz knjižice, što ju sa sobom bio ponio, ili se pak zadubio u promatranje. Njegovu drugu, svećeniku, godilo to, što sv. mladić čini, pa ga pustio u miru, te i sam zaronio mišlju u sveto razmatranje. Razlog, za što je Alojzije rado šutio i malo govorio, bijaše prvo taj, što se bojao, da ne bi kojom rieči uvriedio dragoga Boga, a drugo taj, da bude što više sabran u duhu i s Bogom svojim ujedinjen. Njegova duša bila puna duhovne utjehe, pa za to nije mario za onu utjehu, koju ljudi ćute, kada se medjusobno razgovaraju. Kada mu pak valjalo govoriti, bio je vrlo oprezan, što će reći, te je prije, rekao bih, svaku slovku dobro utegnuo. Običaj je u družbi Isusovoj, da oni, koji polaze od kuće, jave vrataru, kamo idu; budući pak novaci u Rimu često polazili u kuću otaca zavjetovanika (professa), bilo da dvore kod sv. mise, bilo da slušaju propovied u svetačne dneve, upita Alojzije svoga poglavara, nije li suviše reći: »Idem u kuću zavjetovanika« pošto bi njemu kao novaku, bilo dosta samo da rekne: »Idem u kuću,« tà vratar razumije u koju kuću.« Niti za vrieme

odmora poslije objeda i večere, kad je slobodno razgovarati se, nije mnogo govorio; a kad je i govorio, bilo to tek o Bogu i svetih stvarih. Dogodilo se pak ne jedan put, da bi začeo govoriti, a na jednom u sred rieči prekinuo govor i zamuknuo, za govora naime palo mu na pamet, da bi bolje bilo ono zašutjeti, i ne bi hotio dalje da govori, ma ga silili koliko mu drago. Tako je Alojzije pazio na sva svoja osjetila: živio je na zemlji, kao da niti što vidi, niti što čuje, niti što osjeća od ovoga svieta.

Što je odiela, vruće je molio, da mu dadu najtrošnije, što ga ima u kući. Jednom naredi poglavar, da mu naprave novo odielo. Kad je odielo bilo gotovo i Alojzije ga po prvi put obukao, bude mu tako težko, te opaze to i krojač i drugi, koji bijahu prisutni. A kad je Alojzije svomu duhovnom otcu pripovjedio, kako mu bilo težko, kad je dobio novo odielo, reče mu onaj, da takova težkoća i mrzost može poteći i iz samomilja i želje, da drugi o nami dobro misle i sude. Ove rieči potaknu Alojzija, da je kroz mnogo dana izpitivao sve svoje misli. No koliko se god izpitivao, nije mogao da nadje u sebi krivnje; što više, sjeti se, da su ga, istina u početku novačkoga života gdjekad saletale misli samomilja, nu da je po milosti Božjoj tako pazio na se, te nije nikad ni uz jednu takovu misao pristao. A da o tom bude što sigurniji, promatrao je kroz više mjeseci muku Isusovu ne bi

li ovim promatranjem ugušio u sebi i svaku klicu neuredna samomilja, i zamrzio na sebe sv. mržnjom. Osobito se trapio u onom, što je njegove časti, jer je uvidio, da je mnogo nuždnije i koristnije trapiti neuredno častoljublje, nego li pokoriti tielo; pa gle, neprestanim vježbanjem došao je tako daleko, da mu više nije bilo nimalo mučno trapiti svoje častoljublje niti u kući niti izvan kuće.

Često bi zamolio svoje poglavare, da mu dopuste u starom trošnom odielu s bisagama na ramenih zarediti gradom Rimom i prositi milodare. A kad ga upitali, zar mu to nije težko ili zar se toga ne srami, mudro im odpovrne: »Ne, jer mi je na umu primjer Isusa Krista i vječna plata, koju si stičem, pa s toga činim to rado i s veseljem; pače, ako pravo sudim, niti ne znam, za što da se stidim. Oni, koji me vide, ili me poznaju ili ne, ako me ne poznaju, nije mi se brinuti, što o meni sude, niti je tuj za mene kakove trapnje, pošto me niti ne poznaju; ako li me poznaju, i opet mi nije težko, ti ja im samo dobar primjer dajem, niti šta gubim kod njih od svoga dobrog glasa, šta više oni će o meni prije dobro misliti, nego li zlo. Tako je to za mene prije pogibelj, da me ne saleti tašta slava, nego li mi je to kakova trapnja; jer biti siromakom ne po rodu, već drage volje i iz ljubavi k Bogu, to je i pred svietom častno i dično.« Isto se tako Alojzije radovao, kad bi

mu njegovi poglavari naložili ili dopustili, da na svetačne dane po trgovih i javnih ulicah uči siromašne i neuke kršćanskomu nauku. Naučao je katekizam tako rado i ljubezno, te bi se svatko u duhu obradovao, tko bi ga u tih časovih motrio; često se znali ustaviti i visoki crkveni dostojanstvenici, da ga s udivljenjem gledaju i slušaju. Takovom bi sgodom većkrat i okorjele griešnike obratio na pokoru. Jednom nadje čovjeka, koji se nije kroz šest godina izpoviedao; on mu ne dao mira, već mu govorio k srcu tolikim žarom i/jsve dotle, dok se nije privolio na izpovied. Alojzije ga na to umah odveo velikom radosti k njekomu otcu Isusovcu i ovaj ga izpoviedi. Tako je učinio i s drugimi.

Nikad nije hotio, da samo i spomene, što je bio u svietu. Jednom upitan, kojega je razreda plemče on u Madridu bio, odgovori naglo »prvoga;« no jedva, što to izreče, ljuto ga zabolje u duši, jer mišljaše, da se mrzko ogriešio o svetu poniznost.

Samo jedno bilo Alojziju u to vrieme, kako je i sam priznao, donjekle trpko i težko, naime kad bi ga radi pogrješaka javno prekoravali. Nije mu to bilo težko možda za to, što će ga drugi s toga manje cieniti držeći ga malo kriepostna, tà njemu nije bilo do toga ma baš ništa, već za to, što su mu one pogrješke same sobom bile težke i neugodne; s toga ne bi za ništa toliko molio i prosio, koliko za to, da ga javno

prekoravaju, pa je tvrdio da mu odatle velika korist.

Alojzije kako rekosmo u toliko je bio zavladao svojom fantazijom, da je mogao upraviti misli po volji na što je hotio, kad su ga dakle prekoravali, mogao je misliti na drugo što, a ne na ono, što mu spočitavaju; nu on toga nije hotio, i da ne vara, kako je običavao reći, sama sebe i sv. poslušnost, i da si steče što više zasluga kod Boga. (Treba znati, da one pogrješke niesu bili griesi) Alojzije nikada se nije izpričavao niti onda, kad bi ga poglavari ni kriva ni dužna korili, pače bilo mu milo i drago, kad ga prem nevina korili i ponizivali, za takova bi prekoravanja nastojao, da se pobudi na duhovnu radost, što ima sgodu trpiti i tako biti sličan Isusu Kristu, Gospodinu našem. Videći nastavnik novaka, kako je Alojzije u svih stvarih pazljiv i vele obziran, htjede da ga jednom kuša i u onoj stvari, kojoj nije bio vješt: učini ga pomoćnikom trpezaru. Bilo mu sad blagovalište mesti, spremati i stolove prostirati. Trpezaru naloži nastavnik neka kuša Alojzija na svaki način, neka mu se pokaže u svem protivan i nek ga kroz cieli dan kudi i kori. Trpezar činio na vlas, kako mu bilo naloženo; ali kakogod je siromaka Alojzija mučio, tako ga nije nikada smeo: nikad se on nije izpričavao, nikad opravdavao, premda je sve vrlo točno činio, što mu je bilo naloženo. Trpezar se divio i snebivao sbog tolike uztrplji-

vosti i poniznosti sv. mladića i jedva mogao vjerovati, što je na svoje vlastite oči gledao.

Jednoga dana pohodi Alojzija patrijarka Gonzaga. Kad je od njega otišao, upita na samu otca rektora, kako se Alojzije vlada, a rektor mu odgovori: »Gospodine, ne mogu drugo da rečem Vašoj Presvjetlosti, nego to da mi svi od njega imamo što da učimo.«

Alojzije bijaše u kući novaka već u početku tako od srca dobar, u ponašanju tako skroman i čedan, u jelu i pilu tako uzdržaljiv, u nošnji i odielu tako priprost i zadovoljan, postu i duševnoj trapnji tako odan, tako oštar krotitelj tiela svoga, tako savršen vršitelj svih i najmanjih pravila reda, tako ponizan u sebi samom, a tako blag i ljubezan prema drugim, prema poglavarom tako pun počitanja, njihovim nalogom tako pokoran, tako pobožan prema Bogu, tako srcem odciepljen od svake zemaljske stvari, tako užežen ljubavlju Božjom, tako savršen u svakoj krieposti, da su ga svi novaci štovali kao svetca i pobožno cjelivali stvari, što ih je on rabio ili ih se samo dotaknuo, te su obćili s njim velikim samo počitanjem, kao sa svetom osobom. I drugi, ne novaci, nastojali bi, da dobiju kakovu stvar od njega i čuvali bi ju kao svete moći. Evo kako se je Alojzije već u kući novaka, u kući izkušavanja, uzvinuo do velike svetosti i kršćanske savršenosti!

GLAVA IV.

Alojzije u kući zavjetovanika. Njegova odlična pobožnost k presvetom oltarnom Sakramentu.

Običaj je u družbi Isusovoj u Rimu, da se novaci, pošto su njekoliko mjeseci u redu probavili i uputili se donjekle u život redovnički, šalju u kuću zavjetovanika (professa), zvanu »al Gesù«. Ondje im je zadaća dvoriti kod sv. mise, čitati kod objeda i večere, pa obavljati razne ine vježbe, koje bi obavljali, da su u kući novaka. U kući zavjetovanika ima poseban odjel za njih i tamo ostaju po više tjedana. Jedan od novaka, kojega zovu nadstojnikom, dieli im službe, odredjuje naime, što će koji kroz dan raditi i u koje doba, a jedan od otaca bdije nad njimi, izpovieda ih, ravna ih, riečju čini ono, što čini nastavnik u kući novaka. Već je bio Alojzije u redu oko 3 mjeseca, kad eto naloži mu o. rektor, da ide u kuću zavjetovanika. Tomu se Alojzije vrlo obradovao, poimence s dva razloga. Prvi razlog bijaše, što se nadao, da će imati ondje sgodu ugledavati se u liep primjer onih častnih starih otaca, koji su malo ne cieli svoj viek dovjekovali služeći Bogu i svojemu redu. Bijahu to u istinu častna lica, drugim živa pravila, sjajni uzori, kako treba na redovničku živjeti. Drugi razlog bijaše, što je nježno i u velike štovao presveti oltarni Sakramenat. Dok je još u kući svoga otca bio, veselio se, kad je mogao dvo-

riti kod sv. mise; a sad mu bilo veselje kud i kamo veće, kad nije dvorio samo iz pobožnosti nego i iz poslušnosti; dà neizreciva bila za njega slast u ovoj misli: dvoriti kod sv. mise, to je sada moja služba.

Da je Alojzije na osobit način štovao presv. oltarni Sakramenat bilo je znano svima, koji su s njim obćili. S toga, kada se namjeravalo naslikati njegovu sliku, bijahu mnogi za to, da ga se naslika, kako kleči pred presv. Oltarnim otajstvom, te se klanja najdubljim počitanjem Bogu svomu sakrivenomu, pa tako se još i danas na mnogih slikah prikazuje. Ova velika pobožnost k Presvetomu poticala je iz nježne ljubavi, kojom je ljubio svoga Spasitelja a za tim iz duhovne slasti, koju je vazda svom dušom uživao, kad je primao tielo Isusovo. A nije ni čudo, da je kod sv. pričesti ćutio veliku duhovnu sladkoću pošto se znade, kako je bio čista i nevina srca, i kako se je najpomnije pripravljao na svaku pričest. Jedna pričest bila mu priprava za drugu. Uz mnoge druge pobožnosti, kojimi se dostojno pripravljao na gostbu Božju, spominje se osobito ovo: Cieli tjedan porazdieli tako, da je prva tri dana, naime ponedjeljak, utorak i sriedu zahvaljivao osebice svakoj Božanskoj osobi presvetoga Trojstva, što je smio blagovati Janje Božje, a druga tri dana, naime četvrtak, petak i subotu isto je tako posvećivao presv. Trojstvu, moleći napose svaku Božansku Osobu, da ga učini do-

stojnim primiti u nedjelju presv. tielo Gospodnje. Svaki dan išao bi više puti u stanovito vrieme u crkvu, da se pokloni Isusu i da ondje njeko vrieme moli.

Dan prije sv. pričesti, govorio bi jedino o presv. oltarskom Otajstvu, a govorio bi uzvišeno i svim žarom srca svoga. Opazivši to mnogi svećenici, Isusovci, nastojahu, da subotom sprovedu vrieme odmora u družtvu s Alojzijem, da ga čuju, gdje onako uznosito sbori o preslavnom i predivnom Otajstvu. Svećenici ovi izpoviedahu, da niesu nikada sv. misu tako pobožno služili, kao u nedjelju iza toga; tako im razplamtila srca rieč Alojzijeva. To bijaše obće poznato, pa za to, kada je tko poželio, da se osobito pobožno pričesti ili služi sv. misu, gledao je samo, da se dan prije za vrieme odmora sastane s Alojzijem, i na liep način, da zametne govor o presvetom Sakramentu. U subotu na večer zadnje mu misli bile na presv. Otajstvo i na sv. pričest, u tih bi mislih i usnuo; a u nedjelju u jutro, čim se probudio, prvom se mišlju klanjao i žrtvovao Božanskomu Spasitelju; za tim bi promatrao kroz cielu uru o sv. pričesti. Dovršiv razmatranje, pošao bi k sv. misi, a kod mise klečao cielo vrieme vazda ne pomično. Primiv presv. tielo, povukao bi se u kakav kutić i usrdno se Bogu zahvaljivao i ostao dugo vremena kano izvan sebe — u gorućoj ljubavi izgubio bi se duhom u Miljeniku svome, Isusu Kristu, i težkom bi samo

mukom ustao i otišao iz crkve; on je ćutio, kako mu se srce i duša napunja rajskim miljem i nebeskom slasti. Cielo prije podne proveo bi šute, što moleć i razmatrajuć, što čitajuć iz koje pobožne knjige od sv. Augustina ili sv. Bernarda,

U kući zavjetovanika bijaše tada novakom izpovjednik i duhovni vodja otac Jerolim Piatti, muž u družbi vele odličan sa svojih liepih kriepostih i sa svoga velikoga znanja o duhovnih stvarih, što svjedoče i učena djela, koja je napisao, djela, u kojih uči, kako se može čovjek lahko otresti svieta i dovinuti velikoj kršćanskoj savršenosti. On bijaše odličan i s toga, što je divnom vještinom umio voditi novake na putu krieposti i svetosti. Taj bogoduhi otac vrlo se obradova, kad njegovoj brizi povjeriše Alojzija; on bo stade o njem visoko misliti već prvih dana, kako ga je upoznao, što se razabire iz lista, koji pisa otcu Vitelleschiu u Napulj. A kad ga zače izpoviedati i s njim razpravljati o Bogu i o duši, dade si potanko izpripovjediti sav njegov život, što ga je provodio u svietu, pa si je ono, što je od njega čuo i pobilježio. Tom sgodom upozna u mladića takovu nevinost, toliko svjetlo o nebeskih stvarih i toliku savršenost, da ga je od onda pa sve do svoje smrti držao za velikoga svetca, te je tako o njem i pred drugimi govorio, kadgod se zadesila prilika. To učini osobito jednom, kad se s njekim otcem Isusovcem, razgovarao o nebeskoj domovini. Rekavši ovomu

otcu, da se svetci na nebu upriličuju volji Božjoj, te ništa drugo ne ljube, niti hoće osim jedino ono, što Bog ljubi i hoće, doda još i ovo: »Čini mi se da za to imamo krasan primjer u našem Alojziju. Svetci na nebu vide, kako je Bogu vanredno mila njegova duša, pa za to ga i oni, jerbo se upriličuju volji Božjoj, tako ljube te nastoje uresit ga nebeskimi milostmi i darovi, i učinit mu svako dobro i molit se za njega, pače čini mi se, da se natječu, tko li će mu više izprosit: tako ga rado ima Bog i svetci na nebu, i tako je nakićen kriepostmi i vrhunaravnimi milostmi.«

Taj isti o. Piatti, kad je jednom prolazio kroz Sienu i slavio junačke krieposti Alojzijeve, reče, da se vrlo čudi, što Alojzije kraj tolike svetosti, koja u njem sjaje, ne čini već za života mnoga i očita čudesa. I kardinal Bellarmino, vidjevši u njega neobičnu svetost, reče, da se čudi, što ne tvori očita čudesa, za koja bi i sviet doznao.

GLAVA V.

Kako je živio Alojzije, dok je boravio u kući zavjetovanika.

Alojzije boravio je u kući zavjetovanika dulje, nego li to običavahu drugi novaci. Svojim uzornim vladanjem odlikovao se daleko nad sve svoje sudrugove. Svakoga jutra, dovršiv promatranje, pošao bi u sakristiju, da dvori svećenikom kod sv. mise, a dvorio bi kod pet ili šest

sv. misa i to vrlo pobožno i s velikim veseljem. Prema sudrugovom bijaše milostiva srca i veoma uslužan, osobito prema dvojici, koji bijahu slabašni i krhka zdravlja. Radi njih podje i sam k poglavaru i umoli ga, da ih poštedi, te im ne dopusti dvoriti kod toliko misa. Za stanke izmedju jedne i druge sv. mise pazio je strogo na sveto mučanje, pa u kakovu kutiću promatrao ili molio časoslov bl. dj. Marije ili čitao iz koje pobožne knjige. Kad mu bilo štogod upitati sakristana, došao bi k njemu, držeći biret u ruci, i pitao ga tako smjerno i čedno, te bi se i sam sakristan našao u neprilici. Njegove naloge, kao i naloge svojih sudrugova vršio bi tako radostno i točno, kao da mu zapovieda sam Isus Krist. Na veliki četvrtak naloži mu sakristan, da bude kod Božjega groba i da pazi ondje na svjetila. Silna svjetina nagrnula u crkvu, da obidje Božji grobak, koji no bijaše kako obično, divno izkićen. Alojzije, akoprem je ondje stražio kroz više sati, ne podiže oka, da vidi onaj preliepi nakit. A kad ga kasnije njeki novak upitao, kako mu se svidja Božji grobak, odvrati, da ga nije ni vidio, jer nije mislio, da bi mu bilo dopušteno gledati ga, pošto mu sakristan naložio tek da pazi na svjetila.

Još je više štovao i počitavao novaka nadstojnika, istoga prvoga poglavara reda ne bi bio mogao većma počitavati. Kad bi god taj novak kraj njega prošao, Alojzije bi svaki put

ustao, svoj biret skinuo i svakojako mu izkazivao smjerno počitanje. Novak nadstojnik zasramljen, što ga Alojzije toliko časti, potuži se svomu poglavaru; ovaj opomene Alojzija, da se u tom suzpregne i on posluhne. No nije nam se čuditi, što je Alojzije toliko štovao svakoga svojega i najnižega poglavara i što se je tako sdušno pokoravao njihovim zapoviedim, tà on nije gledao na osobu, koja mu zapovieda, nego na Onoga, koga ta osoba zastupa, na G. Boga: glas poglavara ne bijaše mu glas čovjeka, nego glas samoga Isusa Krista. Kazivaše, da ovako čini ne samo poradi veće zasluge, koju stiče, ako tako sluša, već mnogo više za to, što ćuti njeku osobitu radost, kad misli, da mu Spasitelj na usta poglavara zapovieda, a on da ima liepu sgodu služiti svomu najvišemu i najboljemu Gospodinu i kralju. Što više, znao bi reći, da se radje pokorava nižim poglavarom nego li višim, a to ne toliko iz poniznosti, koliko iz njekoga ponosa; jer na čovječju sudeći, težko bi nam bilo pokoravat se čovjeku, osobito, ako je ovaj nižega roda, ili ako ima manje znanja, vještine i drugih vrlina; ali pokoravati se Bogu, ili što je isto, pokoravati se čovjeku na mjesto Boga, to je za nas najveća čast; a čim je manji onaj, koji nam zapovieda i čim je naša poslušnost prema njemu savršenija, tim je jasnije, da mu se ne pokoravamo poradi njega i njegovih vrlina, već lih poradi Gospodina Boga.«

Kad se sv. mise doslužile, bilo je novakom obavljati razne poslove po kući: jedni posluživali u kuhinji, drugi čitali u blagovalištu, treći pomagali sakristanu u crkvi i t. d. Kad bi došao red na Alojzija, obavljao i on svaki posao u kući tako revno i radostno kano da mu je od djetinstva privikao. Kod stola čitao je polagano i razgovjetno. Kad ga jednom onaj novak nadzirač namjerice korio, da nije dobro čitao, nije se on nimalo izpričavao, već ga umolio za oproštenje i obećao, da će se u buduće popraviti.

Otac Jerolim Piatti, videći, da Alojzije tako napeto moli i razmatra, uvidi, da potrebuje više odmora, za to mu naloži, da se i o podne i na večer odmara ne samo s onimi, koji su blagovali kod prvoga, nego i s onimi, koji su blagovali kod drugoga stola. Otac ministar (tako zovu onoga otca, koji se u družbi brine za vremenite stvari) nije znao za ovaj nalog, s toga videći Alojzija kod odmora i poslije drugoga stola, naloži mu, da ovrši javno njeku pokoru u blagovalištu, jer da je prekršio kućni red, i on ju ovrši ne izpričavajući se nimalo; no umah iza toga ostane po nalogu Piattievu kod drugoga odmaranja kao i prije. Otac ministar opaziv ga opet, začudi se silno i kazni ga po drugi put javnom pokorom. Alojzije ovrši i sada pokoru ne spomenuvši ni riečcom, da je to učinio po nalogu svoga duhovnoga otca. Poslije bla-

govanja prizove ga k sebi otac Piatti i reče mu, da su se mnogi smutili, što je on kao novak dva puta jedno za drugim bio kažnjen za istu pogrješku, i upita ga, za što nije o. ministru ništa rekao o njegovu nalogu. Alojzije mu odvrati, da je dakako i njemu bilo na misli, da bi mogao druge smutiti, ako zašuti njegovu zapovied, no jer se bojao, da ga ne bi, ako li očituje nalog, potajice prevarilo sebimilje, koje bi rado izprikom izbjeći pokori, za to da je odlučio šutjeti i obaviti pokoru i po drugi put; ali, pridometne, da je bio nakanio sve očitovati o. ministru, ako bi ga on i po treći put hotio kazniti, a to s toga, da ne bude drugim svojim mučanjem na spačku. Kad se to pročulo, bude svim na radost, što je tako uztrpljivo i rado, premda ni kriv ni dužan, činio pokoru. Dogodilo se pak ne jedanput da su se pogrješke drugih bludnjom njemu pripisavale, a on, ne izpričavajući se nimalo, vršio bi pokoru, kao da ih je sbilja sam počinio; pa se za to ni saznalo ne bi, da niesu krivci, dirnuti njegovom poniznosti, sami došli, svoju krivnju priznali i za pokoru molili.

Bio u Rimu običaj, da otci izpovjednici po više puti u tjednu pohadjaju bolestnike po bolnicah i utamničenike po tamnicah, pa one, koji bi to zaželili, izpoviedaju. Tom sgodom pratili ih na ova mjesta novaci, kojim je bilo, dok su o. Isusovci jedne izpoviedali, učiti druge kršćanskom nauku i pripravljati ih na sv. izpovied. To

je činio vrlo rado i Alojzije. Kad je pak bio kod kuće, čistio je stanje i obavljao druge kućne poslove veoma revno i savjestno. Jednom je slagao i redio rubeninu sa drugimi novaci. Do mala se sjeti, da onoga dana nije još čitao sv. Bernarda, kako je to danomice običavao. U prvi mah htjede da otide i obavi svoju pobožnost, a i mogao je na njeko vrieme otići od posla, kao što su i drugi odilazili, no on ipak ne podje, veleći sam sebi ovako: »Da čitaš sv. Bernarda, što bi te drugo učio, nego da slušaš? Bilo ti dakle kao da si ga čitao i radi ono, što ti poslušnost nalaže.«

Alojzije nije hotio nikada nikomu za volju, pa biib osoba još tako ugledna, prestupiti ni jednoga ma i najsitnijega pravila svoga reda. Jednoga dana dodje u sakristiju kardinal della Rovere, njegov rodjak, i htjede da s njime govori; no Alojzije ne će, izpričavajući se, da nema za to dopuštenja. Kardinalu se ova savjestnost vrlo milila i on pričeka drage volje, dok stiže od generala dopuštenje. U obće Alojzije bijaše u svih stvarih tako točan i savršen, te omilio svima u onoj kući i svi ga štovali kao svetca. Pošto je bio u kući zavjetovanika po prilici dva mjeseca, pozvan bi natrag u dom novaka k sv. Andriji.

GLAVA VI.

Alojzije dovinuo se već kao novak divnoj savršenosti.

Čim se Alojzije iz kuće zavjetovanika, gdje se mnogo okoristio liepim primjerom onih častnih otaca, povratio u kuću novaka, dade prije svega točan račun o svem, što se sbivalo u njegovoj duši za sve ono vrieme, što je bio odsutan. Po tom nastojaše revnije i brižnije nego li ikada vršiti sve dužnosti novačkoga života. Živio je tako savršeno, da ga nitko nije mogao prekoriti s nijedne pogrješke, pače on sám, prem je u toliko pretresivao sva svoja djela, te se činilo, da razčinja ne samo svoja djela, već i iste misli svoje, on sám, koliko je god o sebi mislio, nije mogao u svem svojem životu naći nijedne pogrješke, radi koje bi se bio morao prekoriti. To se pak saznalo ovako: Jednom dodje k svomu duhovniku, da mu priobći njeku duševnu tjeskobu, koja ga vrlo mučila. Očitova mu naime, da je mnogo i mnogo izpitivao svoju duševnost, ali da nije mogao ništa naći, što bi bilo lahki grieh: to da ga je jako uznemirilo, jer je mislio, da ne pozna sama sebe i bojao se, da ga nije možda oklopila duševna tmina i duševna sljepota; a bojao se toga za to, što je već više puti čuo, a i čitao, da je duša, koja se nahodi u duševnoj sljepoti, u najvećoj pogibelji za svoj spas. Odavle se jasno razabire, kolika je bila čistina i bistrina u

njegovoj duši. Ova čistina njegove savjesti bijaše plod mnogih milosti i njegove neprestane borbe.

Neprekidnim vježbanjem i uztrajnom borbom došao je do toga, da se u njem ne pojavi nit najmanje ganuće ma ikoje strasti, te je postao kano bezćutan za sve, što bi ga moglo mamiti na grieh. Mnogi, koji su s njime obćili, priznaše zakletvom, »da niesu nikada vidjeli u njegovu životu ništa, što bi se moglo osuditi za lahki grieh; što više, da niesu nikada opazili niti najmanji znak nestrpljivosti, srditosti ili kakove druge strasti«. Ovo je tim čudnije, što je Alojzije bio po naravi živahan, vatren, te pronicava uma, a k tomu sada još mladić, dakle u dobi, gdje u čovjeku sve vrije. Alojzije domože se ove jakosti duhovne, kako rekosmo, uz osobitu milost Božju i uztrajnim trapljenjem svake neuredne želje, a i tim, što se u svojem radu i djelovanju nikada nije dao voditi čuvstvom i osjećajem, koje čovjeka toliko puta zanosi preko granica zdrava razuma, nego samo svjetlom uma, pročišćena svjetlom sv. vjere. I sam govoraše, da je čovjek u pogibli često pogriešiti, dade li se ravnati svojim čuvstvom.

Divnu čednost i plemenitost srca odavaše u običnom razgovoru. Nije išao za tim, da druge predobije po što po to za svoje mnienje, niti da suzbije tudje mnienje, koje bijaše u opreci sa njegovim, već bi jednostavno rekao ono, što misli i ćuti, pa ako mu se protuslovilo, ne bi

odvraćao, već bi jedino na obranu istine znao pridodati koju umnu rieč mirno i ljubezno; a onda bi ušutio, niti ikoju više izustio, ma ga ne znam koliko napastovali. Što više, živo je nastojao, da odkloni od sebe svaku želju ne samo nedužnu, nego i dobru i svetu, koja bi mu mogla uznemiriti srce, ili mu zadati kojekakovih briga, za to je njegova duša uživala vječiti mir. Toga mu mira ne mogaše nitko oteti, tako mu je, rekao bih, prelio se u krv. Najviše mu pomoglo do toga blaženoga duševnoga mira prvo to, što je imao uvjek pred očima G. Boga, i toga radi obavljao sva svoja djela tako savršeno, kako je samo mogao, a drugo to, što je bio po molitvi vazda sdružen s Bogom svojim. Molitva je kao ti vez, koji čovjeka s Bogom sjedinjuje; po njoj nam dotječe od Boga svaka milost i nadahnuće i viša snaga. Alojzije cienio je i njegovao molitvu u toliko, kao da je u njoj sva kršćanska savršenost. Znao on reći: »Skoro je nemoguće, da onaj, koji nije čovjek molitve i sabranosti, dodje do podpune pobjede samoga sebe i do odlične svetosti i savršenosti, kako nam to svjedoči i samo izkustvo. Đa se mnogi tako slabo trape, a tako lahko i brzo uznemire i ozlovolje, sve to dolazi odatle, što ne će, da revno mole i promatraju.«

Molitvu nazivao je Alojzije priekim putem do savršenosti. Želio je, da se svatko o tom uvjeri, jer je mislio, da ne bi nitko, koji bi jednom samo

okusio slasti molitve, ikada je više zapustio. Čudio se, a i vrlo žalio, što se gdjekoji, zapriečeni kadšto nuždnim kojim poslom, da obave svoje obično promatranje, s vremenom tako zanemare, da ne promatraju niti onda, kada bi mogli, a to s toga, što su već odviknuli promatranju.

GLAVA VII.

O gorljivosti Alojzijevoj u molitvi.

Sv. mladić bijaše vanredno odan promatranju i molitvi, molitva bijaše naslada i razkoš njegovu duhu; i baš tim, što je neprekidno molio, naučio se izvrstno moliti. Kardinal Bellarmino, kad bi još kao priprost redovnik u kolegiju rimskom mladim ljudem davao duhovne vježbe, pa ih učio, kako bi mogli liepo promatrati, znao bi reći: »To sam naučio od našega Alojzija.« Alojzije pripravljaše se najvećom brižljivosti na molitvu. Svake večeri, prije nego li će poć na počinak, čitao bi kroz kakovih sedam ili osam časova i priredio si, što će sutradan u jutro promatrati. U jutro gledao je, da se obuče i uredi dobrano prije, nego li se dadne znak na molitvu. Za ovo vrieme nastojaše, da se posve sabere, da odkloni svaku brigu, želju i misao, koja bi ga mogla ma i najmanje uznemiriti; jer nije moguće, govoraše on, da duša, koju za promatranja uznemiruju štokakve brige, čuvstva i želje, bude u molitvi sabrana i da misli na ono,

što promatra, te da prima u sebe sliku Božju, komu se promatrajući upriličiti želi. Da pokaže, koliko je potrebito, da čovjek bude za promatranja sabran, rado se služio ovom prispodobom: »Kao što voda, vjetrom uzburkana, ili ne prikazuje sliku čovjeka, što uz nju stoji, jer je mutna, ili ako i ostane čista, ne pokazuje cjelovitu sliku, već samo pojedina uda, kao da je jedno udo tiela odkinuto od drugoga: isto tako nije ni duša, koju u promatranju uznemiruju kojekakve misli i želje, ni sposobna ni spremna shvatiti cjelovitu istinu i važnost onoga, što promatra; ona nije kadra, primiti u se sliku Božju, i upriličiti se onom Božjem Veličanstvu, o kojem razmišlja.«

Čim se dao znak na molitvu, kleknuo bi Alojzije najvećim počitanjem na svoje priprosto klecalo i začeo promatrati u ime Božje. Promatrajući pak, u toliko je pazio na ono, što promatra, da se ne bi usudio niti zakašljati, sve ako i nužda bila, od samoga straha, da se ne bi raztresao. Tako se udubio u promatranje, da bi ga često, jer se odveć napinjao, ostavile u toliko tjelesne sile, te bi se jedva mogao dići sa klecala. Dogodilo mu se ne riedko, da je poslije molitve njeko vrieme bio kao izvan sebe, te nije znao, gdje je. To mu se dogadjalo osobito onda, kad je promatrao neizmjerne savršenosti Božje. Za molitve obilne bi suze ronio, te su poglavari upotrebljivali razna sredstva, da ih uti-

šaju, bojeći se, da mu ne bi oči oslabile i još ga više zaboljela glava; ali zaludu bijaše sve: ni jedno sredstvo ne mogaše tok suza da ustavi. No što je najčudnovatije, Alojzije u svojih molitvah ne bijaše skoro nikada raztresen. To svjedoče njegovi izpovjednici, a osobito kardinal Bellarmino. A da je to odličan i velik dar Božji, uvidjet će svatko, ako pomisli, kako je čovjek u molitvi i brzo i često raztresen. Ovaj dar stekao si Alojzije uz vanrednu milost Božju, najviše time, što je neprekidno molio i promatrao. Neprekidno promatrajući zavladao je posve svojom pameti i svojom maštom, on se mogao u misao, koja mu bila na pameti, tako udubiti, da ne bi ništa znao od svega, što se oko njega sbiva, niti je bilo više pogibli, da se još raztrese. Običaj je i u kući novaka i po kolegijah, da se malo ne svako jutro pregledava, da li svatko u odredjeno vrieme promatra; pa ipak nije Alojzije kroz sve one godine, što je živio u redu Isusovaca, nikad zamietio, da ga tko za molitve pohadja i nadzire — jasan dokaz, kako je bio u molitvi do skrajnosti sabran. Sam on prizna jednom, da je u molitvi malo ne posve prost od svake raztresenosti.

Pravilo je u družbi Isusovoj, da svaki član družbe na početku svoga novakovanja, a kasnije kroz cieli život svakih šest mjeseci, daje svomu poglavaru račun o svem, što mu se u duši za ono vrieme dogadjalo: valja dakle očitovati ne

samo svoje pogrješke i slaboće već i milosti, kriepošti i darove, koje tko od Gospodina dobio. Čini se to radi toga, da poglavar upozna svoje podložnike, da ih može pravo prosuditi i očuvat ih svakojakih prevara od strane sotone i svieta, a dati im spasonosne upute i nauke, te ih tako voditi putem savršenosti. Na ovaj način saznalo se za mnoge kriepošti Alojzijeve. Alojzije hotio je točno vršiti pravila reda, i želio, da ga poglavar mudro ravna i svemu upućuje, za to bi on svojim poglavarom i duhovnikom iskreno očitovao sve, što je Bog djelovao u njegovoj duši. Dobro je to znati, da se nitko ne čudi, zašto je on odkrivao svoje kriepošti. Jednom dakle, kad je davao račun o svojoj savjesti, upita ga Piatti, njegov glavar i duhovnik, da li je u molitvi raztresen, a on mu odgovori iskreno: »kad bi se sve raztresenosti, što ih imao za ono šest mjeseci u svih svojih molitvah, promatranjih i izpitavanjih savjesti, sabrale u jedno, da ne bi izpunile vrieme, u koje se izmoli jedna »Zdrava Marija.«

Ustmene molitve obavljao je Alojzije ponješto teže, ne što bi za takvih molitava bio raztresen, nego za to, što nije mogao tako brzo i lahko proniknuti u smisao psalama i drugih molitava, s toga govoraše, »da se njemu dogadja ono, što se dogadja čovjeku kod zatvorenih ili pritvorenih vrata, na koja niti može unići, a niti mu se hoće da odanle otide«. U ostalom i za ustmenih

molitava bio on pun duhovne radosti, osobito kad je molio psalme: duša mu tada osjećala ona duboka čuvstva, što no ih bogoduhi pjesnik izlio u one divne hvalospjeve; ova čuvstva bijahu često tako silna, te bi jedva mogao izgovarati rieči i dalje moliti.

Što se tiče predmeta promatranja, bijaše mu jedan od najmilijih presv. muka Gospodina našega. Svako podne sjećao bi se na muku Spasiteljevu: u duhu predočio bi si Isusa propetoga i izmolio kratku molitvicu, a sve bi to činio tako živim i nježnim osjećajem, kao da gleda ono, što se njekoć dogadjalo na veliki petak.

Koli je ljubio presv. oltarno Otajstvo, i koliku je puninu radosti i utjehe osjećao, kad je promatrao i primao ovo Otajstvo ljubavi, spomenusmo već prije. Iza pobožnosti k presvetom oltarnom Sakramentu i presvetoj muki Isusovoj bijaše srcu njegovu najmilija pobožnost k Majci Božjoj. Već od Firence bijaše bl. dj. Marija kraljica njegova srca i sjajna zviezda njegova života. Na nju bi udilj mislio, nju hvalio, nju slavio, nju ljubio; a sada više no ikada prije, pošto je jasnije spoznao, koliku joj hvalu duguje za sveto zvanje. Opet i opet preporuča majci svojoj u listovih pobožnost k blaženoj djevici Mariji i nuka ju, da se u nesgodah života ugledava u Majku Božju i sokoli ju, da služi Kraljici nebesa, jer biti kod nje u milosti, to je kamo li više, nego li biti dvorankom kraljice Španjolske.

Nježno je štovao i sv. angjele, osobito svoga angjela čuvara i o njih rado razmišljao; bijaše mu prava slast hvaliti ih i zazivati. O angjelih je sv. mladić mnogu krasnu misao primio od Boga, te o njih i mnogo liepa i mila napisao: medju ostalim jednom i ovo:

»Pomisli, da se nahodiš medju devet sborova svetih angjela, koji se mole Bogu i pjevaju onaj hvalospjev: Bože sveti, sveti i jaki, sveti i neumrli, smiluj nam se! I ti moli s njimi ovu molitvicu i izgovori ju devet puta.«

»Tvomu se angjelu čuvaru preporuči osobitim načinom tri puta na dan. U jutro, na večer i kroz dan, kad ideš u crkvu pohoditi žrtvenike, moli svom angjelu ovu molitvicu: Angjele Božji, čuvaru moj, mene, po Božjoj dobroti Tebi povjerena, razsvietli, čuvaj, vodi i ravnaj. Amen.«

»Imaj na umu, da te ima voditi tvoj angjeo kao sliepca, koji ne videći sam pogibli na putu sav se predaje u ruke onomu, koji ga vodi.« To su Alojzijeve rieči.

Njegova pobožnost k sv. angjelom bijaše njegovoj braći tako poznata, da ga je otac Vinko Bruno, hoteći izdati knjigu razmatranja, umolio, da on sastavi razmatranje o angjelih, što je Alojzije i radostno učinio. Ovo krasno i dugo razmatranje o angjelih posjedujemo još i danas, a imademo ga i u prievodu. Krasno je, kako Alojzije spaja u I. dielu toga razmatranja pobožnost k sv. angjelom sa svojom ponajmilijom

krieposti, sv. poniznosti. »Promatraj, veli on, kako se na svetkovinu nepobjedivog arkangjela čita evangjelje o krieposti poniznosti: kano što je oholi Lucifer, jer je posegao za Božanskom časti, s uzvišena priestolja nebeskog strmoglavljen u dubine paklene, tako je ponizni Mihael sa cielom četom dobrih angjela velečašćen i uzvišen na najveće dostojanstvo, jer su se podložili svomu Stvoritelju i puni revnosti za njegovu čast i slavu oholoj se zmiji oprieli. Isto se evangjelje čita na blagdan svih angjela, koji su sa Mihaelom stekli krunu slave, e bi svi ljudi upoznali nedokučivu i vječitu odluku Božju, kako nitko ne može doći do slave angjela kojim drugim putem nego li putem poniznosti. Dà i Krist, Spasitelj naš, stekao je blagoslovom ove krieposti slavu svoga presv. tiela, kako i veli sv. apostol: O n s e p o n i z i o i p o s t a o p o k o r a n s v e d o s m r t i, z a t o g a j e B o g u z v i s i o. (Fil. 2., 9.) S toga pravo bi čudo bilo, kad bi njegovi vjernici hotjeli kojim drugim putem unići u nebo, nego li njihova glava . . . Ja vas prosim, o blaženi angjeli, vodite me svojom pomoći kano za ruku kraljevskim putem poniznosti, kojim ste najprije vi hodali, e da zaslužim iza ovoga života gledati lice vječnog Otca i zapremiti mjesto jednoga onih angjela, koje oholost oborila s neba u pakao . . .«

Može se dakle punim pravom reći, da sav život Alojzijev u samostanu nije bio drugo nego

neprekidna molitva. Kako se kroz tolike godine neprestano zatajavao, trapio, postio, promatrao, molio i svoja osjetila u svem sustezao, došao je do toga, da je u svem, štogodj bi činio, više gledao na ono, što je nutarnje i duhovno, nego li na ono, što je vanjsko i svjetovno. On bijaše tako sabran u sebi, da se jedva svojimi osjetili služio: očima da gleda, ušima da sluša. Njemu ne bijaše ništa tako lahko, kano uzdržati se po cieli dan sjedinjen s Bogom, Gospodinom svojim, pa i onda, kad je što radio ili s drugimi obćio. Jednom prizna i sam »da je njemu tako težko raztresti se i ne misliti na Boga, kako je drugim težko sabrati duh svoj i misliti na Boga.« Kroz sve ono vrieme, u koje nastojaše, da ne misli na Boga, trpio je mnogo i silovito se opirao samu sebi; a to mu kamo li više škodilo zdravlju, nego li ga slabila neprekidna misao na Boga. Kadkada pohodio bi ga Bog presladkom nebeskom utjehom, i to ne samo na kratak čas: već bi ta utjeha potrajala po cielu uru a i dulje. U takovih časovih bijaše Alojzije kano preobražen, lice mu se zalilo žarkom rumeni, koja odavala žestinu ognja, što mu u srcu gorio. Gdjekad mu se srce užgalo tolikim nebeskim žarom i kucalo mu tako silno i neprekidno, te se činilo, da će mu probiti grudi.

Uz toliku nebesku slast, što ju uživala duša Alojzijeva, malo se on brinuo za zdravlje tiela. On stade danomice sve to većma mršaviti i sla-

biti, a glavobolja u mjesto da popusti, sve ga ljuće mučila. Poglavari njegovi vidjevši, da je slabić tielom, pa da uz ovakovo naprezanje duha i ovakovo trapljenje tiela ne će moći dugo poživjeti, zabrane mu postiti, trapiti se, a produlje mu vrieme spavanja. Skrate mu i vrieme molitve, i to najprije za pol, a kasnije za cieli sat i ne dopuste mu, da tako često kano dosele šalje k Bogu uzdahe i strjelovite molitvice. U obće reknu mu, da što bude manje molio, tim da će biti poslušniji, a poslušnost da je Bogu najugodnija žrtva. Osim toga odrede mu mnogo vanjskoga posla, da mu manje vremena preostane za pobožnost; ujedno ga nastojahu osvjedočiti, da je poradi Boga i njegove slave dužan umjeriti se i čuvati si zdravlje. Nije im ni težko bilo uvjeriti ga o svem tom, jer je bio vrlo poslušan i ravnodušan prama svakoj stvari. To pokaza i ovom sgodom. Njeki mu se otac Isusovac ponudi, da će mu on od generala izprositi, da smije svaki dan po cielu uru promatrati, što mu bio, kako znamo, njegov duhovnik zabranio. No Alojzije ćuteći, kako mu se srce mami za onim dopuštenjem, pomisli, da je to proti sv. poslušnosti i ravnodušnosti, koju treba da ima pravi podložnik, te brižno uznastoja, da odkloni od sebe ono nagnuće i da postane ravnodušan kano obično.

U svem tom samo ga jedno mučilo, naime što nije znao, kako da izpuni volju svojih poglavara; jer premda je napinjao sve svoje sile, da ne misli na Boga, sasvim tim malo po malo duh mu se opet zamislio u Boga — i zaronio u promatranja nebeskih stvarih, a da on toga niti opazio nije. Kao što kamen po naravnom zakonu teži i pada k središtu, tako je i duša Alojzijeva kao po naravi težila i hrlila k Bogu i ondje nalazila svoj mir i pokoj; pa ako ju Alojzije i silom odklanjao od Boga, ona se ipak sama sobom vraćala k Njemu kao k središtu svomu. Jednoga dana, kad mu bilo teže no drugda u tom izpuniti zapovied poglavara reče o. Gasparu Alperiju, s kojim je pouzdanije obćio: »Doista ne znam, što da činim: otac mi rektor zabranjuje moliti, da si sabranošću ne napinjem glave, ali vjerujte mi, ja se više silim i napinjem, dok nastojim misli od Boga odvratiti, nego li onda, kad sam sabran u Bogu; jer mi je to vježbom prešlo u krv i u tom ćutim mir i pokoj, a nikakovu muku; no ipak ću se siliti, da učinim što bolje mogu ono, što mi zapoviedaju«.

U zamjenu toga, što nije smio moliti, pohadjao bi često presv. oltarni Sakramenat. Nu došavši u crkvu pred svoga Spasitelja, jedva što bi pokleknuo, već bi i ustao i pobjegao u strahu, da ga nebi okupila sladka misao na Boga i duh mu se uzneo, te se tako izgubio u Gospodinu. Al zaludu mu bijaše svako naprezanje: čim je više iz poslušnosti bježao od Boga, tim je više na svakom mjestu nalazio Gospodina svoga. Bog ga dragi u ovo vrieme mnogo puta pohadjao i

obasjavao višnjim svjetlom i darivao ga nebeskim utjehom; on pak ćuteć punoću nebeske naslade, ne htjede da ju primi, da se ne uzprotivi zapoviedi svojih poglavara, pa za to milo i ljubezno govorio Gospodinu svomu: »Prodji me se Gospodine, prodji me se« i gledao da se raztrese. Velika mu bila muka, služiti se svojimi osjetili; jer kad je bio duhom uznesen, — a to bivalo vrlo često — činilo se, da niti što čuje, niti što vidi. Tako sveto i savršeno sprovede on sve ono vrieme, što je boravio u novicijatu sv. Andrije, naime do konca listopada godine 1586. Divili mu se poglavari, koji su ravnali njegovom dušom, a divili mu se i njegovi sunovaci, kojim je bila najveća radost, što su imali u sredini svojoj uzor savršenosti, uzor, koji ih sborom i tvorom poticao na svaku kriepost.

GLAVA VIII.

Alojzije trsi se posliediti nastavnika novakom čovjeka vele pobožna i kriepostna.

Za vrieme, što je Alojzije boravio u domu sv. Andrije, bio je rektor onoj kući, a ujedno duhovni otac novakom o. Ivan Pescatore, Novaranin, slavljen sa velike svetosti i riedke kršćanske savršenosti. Taj sv. čovjek mnogo je postio, mnogo se bičevao, mnogo bdio i molio i na svaki se mogući način trapio; a sve to činio je tako tajom koliko je samo mogao. No mladi

novaci upirahu neprestano oči u svoga vodju i oni vidješe njegova sveta djela uzprkos tomu, što bi ih ovaj rado bio pritajio. Vrli taj Isusovac ili hodao, ili stojao, ili sjedio, ili što mu drago radio, u svem svojem vladanju bijaše vele sabran i skroman, prava i živa slika sv. čednosti. Licem mu prosievala njeka mila vedrost, a dražest i blagi osmjeh titrao njegovim ustnama. Tko ga vidio, i razvedrio se. Nikad se nije promienio, nikad smrknuo čela, dogodilo se, što mu drago, dobro ili zlo. Nikad on nije bio nestrpljiv, zlovoljan, žalostan, al i nikad suviše ili razuzdano veseo: znak, da je ukrotio sve svoje želje i strasti, pa za to je uživao mir duše, kojeg mu ne mogaše oteti ništa na tom svietu. Samoljublje svoje ugušio je u korienu, pa za to je o sebi vazda ponizno mislio i sama sebe prezirao. Sva svoja djela zaodjenuo bi miljem čednosti i poniznosti. Razumieva se samo sobom, da je takav muž bio svom dušom odan molitvi: molio je on i danju i noćju. Jednom, pošto novaci već bili pošli na počinak, nadje ga njetko, gdje se lebdeć u zraku goruće Bogu moli. (To se dogadjalo češće onim svetim dušam, koje su osobitim žarom ljubile Boga i njemu se vatreno molile). U govoru bijaše vrlo oprezan: malo bi govorio, nikad ne rekao rieči uzalud, a još manje kojom rieči ikoga uvriedio. Obćeć bio je vrlo ljubezan, a znao kadkada reći i koju mudru i čednu pošalicu. Prema siromakom

osobito stidljivim, bio je tako milosrdan, te bi kadkada i odielo sa sebe skinuo i njima ga darivao. Prema gojencem svojim ne bijaše odveć oštar, već bi strogost i oštrinu ublaživao blagošću i krotkošću, a jedno i drugo ukrasivao poniznošću, za to je i bio svakomu mio i častan. Ljubio je sve svoje novake otčinski, i brinuo se za svakoga pojedinca, kao da mu je majka. Uztrpljivo je snašao njihove slaboće i nesavršenosti, dok ih ne bi doveo malo po malo do veće savršenosti i kreposti. Sbog njihovih slaboća i pogrješaka nije se ljutio ili mrgodio, nije o njih zlo mislio, već ih poput majke pomilovao, blago ih opominjao, milo ih korio, a uz to se kadikad i nasmiešio, da tim ublaži trpkost ukora, pa im pokaže, da je na njihovu pogrješku već i zaboravio. On bi ih žalostne tješio i sokolio i ne bi ih od sebe pustio, dok se niesu umirili i razvedrili. Pomno je izpitivao temperamenat i ćud njihovu, da ih prouči, te ih tako uzmogne ravnati prema njihovoj naravi, znajući, da je nemoguće uz toliku različitost ćudi i sklonosti voditi sve istim putem do savršenosti. Glavna mu bila briga, da novaci udare u srcu čvrst temelj svim jezgrovitim kriepostim, osobito, da se priuče zatajivati same sebe i savršeno se pokoravati. A što je čednosti, nije mu nipošto bilo do toga, da novaci budu u vanjskom ponašanju, ne znam kako sapeti, već više da se priuče onoj miloj čednosti, koja nikada ne dotežčava i ne dosadjuje,

a koja treba da ih kao kršćane i redovnike vazda riesi. Želio je, da novaci štuju one, koji su već dulje u redu, i da o njih dobro misle, kako je i pravo, veleći: »o tom treba da budu osvjedočeni, da je, što se tiče kreposti i duhovnosti, tolika razlika izmedju njih i onih, koji već uče po kolegijah, kolika je izmedju onih, koji uče čitati i koji proučavaju znanosti.« On je ravnao stotinu i stotinu novaka i mnoge druge, koji su pripadali redu, a svi su hvalili mudrost njegove uprave. Bit će tomu razlog, što je bio prema svakomu vrlo ponizan i ljubezan, ili — a to je mnogo više — što je bio prema svakomu jednako od srca dobar, te je svaki pojedinac mogao misliti, da njega ponajviše miluje i ljubi. Za to su opet njega ljubili svi novaci, ljubili nježno kao majku svoju i k njemu se posve pouzdano utjecali u svih potrebah tiela i duše. Učio ih pako kriepostnu životu ne samo riečju nego i živim primjerom, za to se i prihvatala svaka njegova onih mladih srdaca i urodila liepim plodom. Nitko mu nije mogao ni u najmanjoj stvari spočitnuti kakav prekršaj ili prestup. A štovali su novaci ovoga svoga duhovnoga vodju tim više, što se o njem pronosilo, da vidi buduće stvari i da čini čudesa. Jednom, tako se pripovienalo u Rimu već od g. 1582. nadje se kuća novaka na velikoj nevolji, jer ne bijaše u kući više ni novca ni hrane. Pescatore zatvori se u svoju sobicu i stane vruće moliti nebo za

pomoć. Na jednom dodje njeki mladić, pokuca na kućna vrata i dade dozvati o. Pescatora; a kad ovaj dodje, predade mu liepu svoticu novaca, pa iznikne u tinji čas. Bijaše to angjeo Gospodnji.

Ovoga muža počitovao je i ljubio jako sv. Alojzije ne samo s toga, što mu bio poglavar, dakle namjestnik Božji, nego i s toga što ga vidio toliko sveta. On je u njem nazrievao savršena redovnika, pa si ga odabrao uzorom, koji treba da posliedi. Za to bi pomno pazio na svaku njegovu rieč i svako djelo njegovo, i pouzdavajuć se podpuno u njega, odkrivao mu svu nutarnjost srca i duše svoje: e bi ga duhovni otac pravo spoznao i sigurno vodio putem savršenstva. S druge opet strane bijaše duhovniku milina ravnati dušu Alojzijevu, dušu tako nevinu, tako punu darova Božjih, tako uputljivu na svako dobro. Šteta, vječna šteta, što je taj vriedni otac prerano umro. Bez dvojbe on bi znao o kriepostih Alojzijevih mnogo toga reći, što nam je sada sakriveno i ostati će sakriveno do sudnjega dana.

GLAVA IX.

Alojzije u Napulju.

U jesen g. 1586. razbolje se isti o. Pescatore, stade naime krv bacati; za to odluči vrhovni glavar reda poslati ga u Napulj, ne bi li

se promjenom zraka oporavio. Pošto bi tako odlučeno, upita Pescatore jednoga dana Alojzija, bi li rado pošao s njime, a on, ne misleći dalje odgovori, da bi. Kada je Pescatore iz Rima polazio, naredi vrhovni glavar, da sa sobom povede i tri najslabija novaka, da se pokuša, ne bi li promjena zraka i njima pomogla. Jedan od one trojice bijaše i naš Alojzije, komu se tražilo lieka od glavobolje. Saznavši sveti mladić, da mu je poći u Napulj, vrlo se snuždi misleći, da je on sam dao povoda toj naredbi, kad je naime onomadne nastavniku, koji ga upitao, bi li rado s njim u Napulj, onako odrešito rekao, da bi rado pošao, umjesto da je rekao, da se predaje u volju svojih poglavara. Ali vrhovni glavar nije ga s toga poslao, što se on onako izjavio, već sbog slabašna mu zdravlja. Alojzije morade poći, no ujedno odluči čvrsto, da će u buduće u svem biti ravnodušan, pa da ne će reći niti »da«, niti »ne«, već naprosto činiti, što poslušnost zahtieva, »jer«, reče, »kad činim svoju volju, trpim vrlo mnogo u duši«. No kad je već morao poći, bilo mu vrlo milo, što ide u družtvu sa o. Pescatorem, jer željaše od njega da nauči, kako se ima redovnik na putu vladati. Iz Rima krenuše 27. listopada iste godine. Kad im se gubio s vidika vječni grad Rim, okrene se Alojzije prema gradu i preporuči se žarkom molitvicom sv. apostolom Petru i Pavlu, glavnim zaštitnikom Rima. Na putu je gledao, da se trapi gdje i kako je samo mo-

gao. Pescatore morao je sbog svoje bolesti po nalogu liečnika putovati u nosiljci[1]) za bolestnike; od novaka imala su dvojica putovati na konju, a treći s Pescatorem u nosiljci. Buduć to bilo udobnije, htjede Alojzije, da doušti ovu pogodnost jednomu od one dvojice, ali jer je on bio najslabiji, morade on s Pescatorem. Popevši se na nosiljku, smota kabanicu u klupko i sjedne na nju; a tako se voziti, bilo kamo li mučnije, nego li jahati. Na putu je molio s otcem nastavnikom časoslov i izpitivao ga o duhovnom životu. Ovaj pak znajući, kako je Alojzijeva duša sveta i kako rado prima svaku nauku, odkrivaše mu tajne duhovnoga života. Alojzije reče kasnije i sam svojim drugovom, da je u ono malo dana naučio od svog duhovnog otca više, nego li je naučio kroz više mjeseci u kući novaka. Kad bi gdje konakovali, gledao bi Alojzije, da mu drugove dopane, što bilo bolje i udobnije, a za sebe odabirao vazda, što bilo slabije i gore. Prvoga studena, dakle peti dan iza odlazka, prispiju sretno u Napulj. U ovo baš vrieme započimlju ondje nauci. Poglavari odrede, da se Alojzije prije svega odmori i oporavi, a za tim da sluša metafiziku iz filozofije; jerbo je logiku i fiziku učio, dok je još u svietu boravio. Tako i bude.

Rektor kolegija u Napulju bijaše čovjek oštra života, odan trapnji i pokori; pa za to s vese-

[1] Posebna vrst nosiljke, što je uredjena tako, da ju mogu mulci nositi.

ljem dopusti sv. mladiću nješto više trapiti se, nego mu to bilo dopušteno u Rimu. Alojzije se tomu veselio kao velikoj sreći. U ostalom i u Napulju bijaše Alojzije uzor čednosti i razboritosti, poniznosti, poslušnosti i svetosti. Tko god je s njim obćio, zagledao je u njem svetca Božjega. Medju inimi slavio ga osobito njegov profesor iz metafizike, otac Ivan Camerota. Kad se poslije smrti Alojzijeve u nadbiskupiji napuljskoj izpitivalo o njegovu životu, reče profesor Camerota uz ostalo i ovo: »Ja sam poznavao blaženog Alojzija, bijaše on vrlo ponizan, te iskren prezirač samoga sebe; željno bi prihvatao svaku sgodu, koja mu se pružila, da bude prezren. Bio on vanredno odan trapljenju, molitvi i obćenju s Bogom, našim Gospodinom. Savjesti bio vrlo čiste, a na pravila pazio najtočnije. Uz svetost života, bio vrlo bistra i pronicava uma, a uz to veoma čedan i ponizan. Sve to znam, jer sam ga poznavao i pomno motrio njegov život i djela njegova za sve ono vrieme, što je bio u Napulju mojim učenikom. Sbog njegovih svetih djela držao sam ga za vrlo kriepostna i sveta, a tako su mislili o njem i svi u napuljskom kolegiju, na poseb o. Pescatore, muž vele bogoljuban, nastavnik novakom i izpovjednik njihov. I on ga držao takovim i govorio mi višekrat o njem, kano o njekom, u koga je više nego obična svetost«.

U Napulju pomno je Alojzije nastojao, da živi nepoznat, da se ne sazna za njegov rod i

plemstvo i za to se najradje zabavljao sa fratelli (pomoćnici u redu). Čuvši da je Gonzaga, jerusolimski patrijarka, postao kardinalom, ne gane se ni malo, kao da ni ne pozna ote osobe; a ipak ga je u velike ljubio i štovao ne samo radi toga što mu je bio rodjak, već i radi toga, što mu je bio na ruku kad se on borio za svoje zvanje.

Živahni Napuljci ne mogahu dokučiti, kako može Alojzije biti tako hladan i nehajan za sve krasote grada i divne njegove okoline; on bijaše valjda prvi, za kog ni cigli jedan čas nije vriedila ona njihova stara: »Vidj Napulj, pa umri!«[1] No oni se divili njegovu trajnom miru, savjestnosti u sboru i tvoru i njegovoj miloj dobroti, koja je sve ljubezno primala, sve na najbolje tumačila i posvuda blago posredovala.

Glavari u Napulju željahu, da se novaci ugledaju u njega, za to odrede, da stanuje u najvećoj odaji u kući novaka. No to bijaše nepovoljno po njegovo zdravlje. Buduć on mnogo trpio od glavobolje, nije mogao noći spavati, i s toga je morao jutrom, kad ga obično san hvatao, ostajati dulje u krevetu. Ali drugi su novaci rano ustajali, kako je već propis u redu,

[1] Što je Alojzije manje mario za krasote u Napulju, to je više Napulj u kasnije doba revnovao za njega i njegovu slavu. — One sobe u starom kolegiju, u kojih je Alojzije njekoć obitavao, danas su u velikoj časti. Grad Napulj odabra ga svojim zaštitnikom, i štuje ga u velike do današnjega dana.

i tim ga uznemirivali, pa tako nije mogao spavati ni u jutro. Glavari odrede mu sada drugu odaju, lih za njega sama, misleći, da će biti pogodnija za počinak. No ova je bila izpod velike odaje, kojom se neprestano prolazilo, pa je tu Alojzija štropot još više uznemirivao, nego li u predjašnjoj. On se tomu radovao i hvalio Bogu za osobitu ljubav, što mu daje prilike, da vazda nješto trpi.

I doista, čini se, da je tako sam Bog hotio; jer koliko se god u Napulju poglavari za Alojzija brinuli, sa svim tim dogadjale se stvari tako neobične, te je jasno, da se dogadjale po osobitoj providnosti Božjoj. Bog naime hotio je, da se Alojzije sasvim usavrši i da si steče mnogo zasluga za nebo. Tako mu davali, kad bi pošao u grad, neobično kratko, izlizano i posve iztrošeno odielo. Bez dvojbe poglavari ne bi nikomu dopustili, da tako izlazi u grad, ali na njem kao da svega toga ni opazili niesu. Moguće, da je on sam takovo odielo molio, a oni mu ga dali, da ga udovolje. U svetačne dane poslije objeda išli bi novaci u kuću zavjetovanika, da tamo kod večernje pjevaju. Ako je bilo vrieme nepogodno, ostajali bi slabići kod kuće, samo Alojzije, prem slabiji od mnogih drugih, mogao je svagda ići, njega kao da niesu ni vidjeli, kad bi polazio. Što više, ako se igdje brinulo za bolestnike, a to za sigurno u kolegiju napuljskom; pa ipak Alojzije jednom na smrt bolestan, (bolovao od

požarice ili vrbanca), ostade cielu noć bez pokrivala, akoprem se bolničari baš za njega naposeb brinuli. Takova šta valjda se još nikada nikomu nije dogodilo u družbi Isusovoj. Alojzije želio je trpjeti i mnogo trpjeti, a Bog, koji ga milovao, davao mu priliku, da i sbilja može trpjeti. Za one bolesti, koja potraja preko mjesec dana, pokaza junačku uztrpljivost. Unatoč tomu, što je neprestano trpio težke boli, bio on vazda vedra lica i razgovarao s onimi, koji ga pohadjali, veoma ljubezno, ponizno i smjerno, niti se ikada kome potužio. Već je prošlo pol godine, odkako je došao u Napulj, no glavobolja mu nimalo ne jenjala, pače se još pooštrila. Videći vrhovni glavar, da mu zrak ondje ne prija, pozove ga natrag u Rim; i on odputova put vječnoga grada s otcem Gregorijem Mastrilliem 8. svibnja g. 1587.

GLAVA X.

Alojzije u kolegiju Isusovaca u Rimu.

S povratka Alojzijeva u Rim u velike se obradovaše mladići u rimskom kolegiju, osobito oni, koji su s njime već obćili u kući novaka, nadajući se, da će se mnogo okoristiti njegovim svetim primjerom i drugovanjem s njime; no isto se tako radovao i sam Alojzije, što je mogao nastaviti svoje nauke ondje, gdje stoluje glava reda, na prvom sveučilištu i kolegiju isusovačkom.[1]) Alojzije nastavi svoje filozofijske nauke tolikim marom i uznapredova tako sjajno, te ga za šest mjeseci njegov profesor o. Pavao Valle i poglavari smatrali vrstnim, da brani u znanstvenom priegovoru (prepirci, disputi) zadatke (teze) iz ukupne filozofije i to javno pred svečanom skupštinom.

Ovomu priegovoru htjedoše prisustvovati kardinali della Rovere, di Mondovi i Gonzaga, a još i njeki drugi crkveni dostojanstvenici i gospoda; toga radi, pa da bude sve što svečanije, imao se priegovor ovaj razpredati ne u školi, gdje se predavalo bogoslovje, kako je to obično bivalo, već u velikoj dvorani onoga kolegija. Alojzije branio je zadane teze tako sjajno, te mu je živo pljeskala sva dvorana. Svi se divili, a najpače kardinali, kako je mogao u tako kratko vrieme, uz toliku glavobolju i inu boležljivost polučiti u nauku toli sjajan uspjeh. O tom priegovoru vriedno je spomenuti osobito dvoje. Prvo, da se Alojziju prije pregovaranja zarodila dvojba, bi li dobro ili loše odgovarao: loše da se ponizi i zataja. No ne hoteći, da sam što odluči, posavjetova se s otcem Mucijem

[1]) Od onoga vremena, veli o. Cepari, pisac života našega svetca, pa sve do smrti ja sam s mnogimi drugimi u rimskom kolegiju pouzdano obćio s Alojzijem; i na svoje sam oči vidio većim dielom ono, što ću odsele pripoviedati, a pripoviedati ću to tim laglje, što sam već onda stao bilježiti njegove rieči i njegova djela.

Angelom, profesorom iz filozofije na onom kolegiju, čovjekom ne samo vrlo učenim, nego i vrlo kriepostnim, s kojim je mnogo razpravljao i o duhovnih stvarih. Ovaj ga razboritimi razlozi odvraćao od nauma, da loše odgovara; sa svim tim, kad je nadošao čas pregovaranja, saleti ga s nova želja da se ponizi i zataja i s toga se malko zamisli; nu konačno prevladan razlozi otca profesora, odluči odgovarat i braniti, što bude bolje mogao. Drugo je, da se siromašni Alojzije, kad je njeki doktor, koji se s njime pregovarao, stao slaviti rod Gonzagov, tako zastidio, te bi ga prisutni, kojim je bilo znano, koliko s toga trpi, sažaljevali; dočim kardinal de Mondovi s milinom gledao, gdje se mladiću stidnom rumeni zalieva lice. Alojzije odgovarao je onomu doktoru za ciela priegovora, kano na pola srdito.

Svršiv filozofske, stade u jeseni 1587. učiti bogoslovske nauke. Kroz one 4 godine, što je učio ove nauke, imao je za profesore muževe na glasu sa duboka znanja i svojih učenih djela, po imenu o. o. Augustina i Benedikta Giustiniania iz Genove, i Španjolce, o. o. Ivana Azora i Gabrijela Vasqueza; ovaj se potonji ubraja med najodličnije katoličke bogoslovce. Alojzije štovao je i počitavao ove svoje profesore i o njih govorio vele pohvalno. Nikad se ne bi preko njih tužio, nikad na njima štogod pokudio, recimo: način predavanja ili da prekratko ili preveć na široko tumače ili što slična. On se

trsio, da prihvati i usvoji mnienje svoga profesora i tražio dokaza, kojimi da ono mnienje ukriepi i obrani. Nikad nije bio zanesen za kojeg pojedinog učitelja, da ne bi tim umanjio ugled drugoga; isto se tako nije dao zanieti za mnienja obriedka, neobična i već obljubi svom dušom djela sv. Tome, ne samo za to, što je počitao svetca Božjega poradi njegovih krieposti, već naposeb i s toga, što se istine kršćanske u njegovih djelih najjasnijom bistrinom, divnim oštroumljem tumače i brane. Alojzije bijaše krasna uma, bistra razuma, zrela suda. To se vidjelo u njegovih pitanjih i odgovorih, kako su posvjedočili i profesori, koji ga ubrajahu medju najoštroumnije mladiće. Jednom reče jedan njegov profesor, da ga nikada nijedan učenik nije u nepriliku doveo bilo ma kojim pitanjem, osim jedanput Alojzije Gonzaga. Uz krasne darove bijaše Alojzije veoma marljiv, učio je, koliko mu slaboća tiela dopuštala. Nikad ne bi počeo učiti, a da ne bi prije pokleknuo i Bogu se pomolio. U nauku nije išao za tim, da čita sad ovo sad ono, već da promozga svestrano ono, što je učitelj predavao. Dvojbe i težkoće u naucih, koje si nije mogao sam da rieši, pobilježio si; pa ih ili umah na koncu opetovanja, pošto su drugi već izkazali svoje težkoće, podnio profesorom i umolio, da mu ih razjasne i rieše, ili bi, ako se više toga nabralo, pošao k profesorom u sobu u vrieme njima najpogodnije, te ih ondje umolio

•

za tu ljubav. Izlažući svoje težkoće, govorio je vazda na jeziku latinskom, držeći smjerno svoj biret u ruci, osim kad bi ga prisilili, da se pokrije; a kad mu profesor protumačio stvar, onda bi se ponizno zahvalio i u svoju se sobu povratio. Bez dopuštenja ili savjeta svog učitelja, ne bi čitao nijedne knjige, koja govori o predmetu, što ga proučavaše. Kako je bio u tom savjestan, vidi se odatle: Jednom dodje k profesoru o. Augustinu Guistinianiu, da mu ovaj rieši njeku dvojbu o predodredbi (predestinaciji.) Profesor, protumačiv stvar, o kojoj je pitao, otvori mu sv. Augustina i pokaza prstom, što da čita. Alojzije pročita cielu označenu stranu do kraja, ali ne okrenu lista, da pročita preostalih deset redaka i to s toga, što mu otac profesor ne reče, da čita i ono što je na drugoj strani. Medjutim se o. profesor ne bje dosjetio, da još i na drugoj strani o tom sliedi.

Rado bi sudjelovao kod priegovora (prepiraka) bilo u školi, bilo kod kuće, kad god bi mu to naložili; a i sam se nudio, neka bi bi ga na to odredili u svako doba, kad god bi uztrebalo. Kod tih priegovora jasno je pokazao, koliko je bistrouman: u prvi mah uočio bi i pogodio, u čem je glavna težkoća, akoprem nije nikada nit najmanjim riekom odavao, da se ponosi svojim umom ili svojim znanjem, ili da želi druge nadhitriti. Pregovarao se krepko al čedno: nikada nije nikoga bockao, nikada se razvikao,

već svagda mirno i dostojno branio i oprovrgavao; pa kao što se sam nije dao smesti, tako se čuvao, da ni on druge ne smete, već im dao vremena, da odgovore i protumače svoje mnienje. A kad je vidio, da su dvojbu riešili kako treba, izkazao bi im svoje zadovoljstvo i ušutio.

Prije nego bi se dao znak na polazak u školu, običavaše pohoditi presv. Otajstvo, a to bi činio i poslije škole, i prije i poslije podne. Na putu u školu ili iz škole kano i za predavanja i školskih priepiraka ne bi progovorio nit rieči, niti sa svjetovnjaci, niti sa svojimi drugovi, već bi vazda mramorkome šutjeo.

Divna bila čednost Alojzijeva za svega školskoga mu života. Mladi ljudi ne mogahu, da ga se dosta nagledaju. Mnogi učenici iz grada dolazili bi u dvorište, samo da vide Alojzija, kad ide u školu, i iz škole; čednost njegova privlačila ih onamo. Njeki opat, koji je već bio svršio bogoslovske nauke u istom kolegiju, išao bi u školu samo za to, da ga motri, te ne bi za cieloga predavanja skinuo oka s njega. Tko ga vidio onako čedna, sabrana, krotka, ponizna, bogoljubna, i sam bi postao bogoljuban, i slika njegove čednosti lebdila mu kroz više dana u pameti. Gdje se on ukazao, sve bi se umirilo i uosbiljilo, a svojimi blagimi duhovnimi govori umio bi do mala svačije srce uzdignuti k Bogu. Često je besjedio kratke duhovne govore u skupštini Marijanske bratovštine, a djaci ga slušali

kano svetca. Na njem se obistinile rieči sv. pisma: »Oni, koji se Tebe boje, o Gospodine, vidjet će me i obradovat će se.« Ili ono, što veli sv. Ambrosije, koji tumači ove rieči sv. pisma: »Milo je vidjeti čovjeka pravedna; jer je pogled na pravednika većini opomena, da se poboljšaju, a savršenijim je na radost.« I opet: »Pogled na pravednika ozdravljuje, te se čini, da ista zraka njegova oka ulieva kriepost u one, koji vjerno žele vidjeti ga.«

Poglavari njegovi, videći ga vazda tako slabašna, ne dopustiše mu, da piše predavanja za učiteljem, osobito, što nije navikao brzu pisanju, te ih ne bi mogao sliediti u kazivanju, s toga narede, da si dade po kom drugom pisati predavanje; i on se pokori. Alojzije mišljaše, da nije shodno, da se oni, koji si porad bolešljivosti daju pisati predavanja sami brine, kako da izplate pisača — veleći, da u tom nazrieva pogibao, da se ne bi odatle porodile razne nesavršenosti proti čistoći siromaštva; za to bi on slao pisače k pokladniku zavoda, neka im ovaj izplati, a sam ne htje ni u što da se pača. Svoje bilježke rado bi posudjivao saučenikom, niti ih tražio natrag, dokle mu ih ne bi sami povratili. Dogodi se jedne godine, da profesor Vasquez nije mogao cielu nauku o »presv. Trojstvu« kazivati u pero, vec kazivao ono, što je

najnuždnije, a ostalo dao učenikom, da si prepišu. Poglavari narede, da si to i Alojzije dade prepisati. On pregledavši onaj rukopis, izostavi sve, što je bilo laglje, a dade si prepisati tek ono, što je teže i najnuždnije. Upitan, a za što tako čini, odgovori: »Ja sam siromah i činim to, da očuvam siromaštvo, jer siromasi ne smiju trošiti za stvari, koje niesu nuždne.« Pod zadnje godine svojih nauka pobojavši se, da mu ne bi to, što ne piše sam predavanja, zlo tumačili, kao da mu se iz udobnosti ne da pisati, umoli poglavare, da mu dopuste, da u buduće piše sam, i navede za to takove razloge, te mu poglavari moradoše udovoljiti želji. Nu jer sbilja nije mogao sliediti brzi profesorov govor, slušao bi njeko vrieme, što profesor kazuje, a onda bi sve ono u kratko ubilježio. Poslije obuke posudio bi bilježke od saučenika, da si pobilježi nuždno i potrebno od onoga, što je njegovu peru izmaklo; a pri tom se radovao, što se tako muči, samo da može podati drugim liep izgled.

U sobi svojoj ne htjede imati knjiga, koje mu ne bijahu svakim časom potrebne; jer mišljaše, da nije dostojno redovnika, zaručnika sv. siromaštva, da ima uza se knjiga, koje mu riedko kada trebaju, pošto može uz malu nepriliku poći u knjižnicu i ondje si nuždno pogledati. Konačno se liši svih knjiga, osim sv. pisma i Sume sv. Tome. Kada je hotio čitati sv. otce, ili kakovu drugu knjigu, pošao bi u zajedničku knjižnicu;

što više, dočuvši, kako njeki učenik, koji je tek ne davno došao u kolegije, ne ima Sume sv. Tome, podje k rektoru i umoli ga, neka mu dopusti, da mu on smije dati svoju i navede za razlog, da će se sam, ako mu uztreba, poslužiti onom, što ju ima njegov sobni drug, i tako je umio sboriti, te mu poglavar odobrio želju. Tomu se Alojzije neizrecivo radovao, ne samo s toga, što je bratu izkazao ljubav, već i s toga, što mu se činilo, da je siromašniji, nego li prije, jer od svoga nije imao ništa više, a od zajedničkoga preostalo mu tek sveto pismo. Alojzije bijaše veoma revan u naucih, no ova ga revnost nije priečila, da pohadja često presv. oltarno Otajstvo, da obavlja u kući najniže poslove i nahrani siromake na samostanskim vratima.

To je, što se može reći o naucima sv. Alojzija. Mnogo nam više preostaje razpravljat o kršćanskih kriepostih, koje su u ovo vrieme u njem sjale u preliepu sjaju. On bijaše živi uzor svake savršenosti i nutarnje i vanjske; to je moglo posvjedočiti do dvie stotine redovnika družbe Isusove, sami svjedoci očevidci, koji su u ono vrieme stanovali u istom kolegiju i s njime neprekidno obćili.

GLAVA XI.

Alojzije čini zavjete i dobiva niže redove.

Već je Alojzije živio dvie podpune godine u družbi Isusovoj; pa kano što je on bio sretan što je u družbi, tako je i družba bila presretna, što je njega dobila od Boga za svoga člana. U to nadodje čas, da se Bogu podpuno žrtvuje, zavjetujući se na tri obična redovnička zavjeta. Pošto se povukao u osamu i učinio kroz njekoliko dana duhovne vježbe, na sam dan sv. Katarine, na 25. studena g. 1587. primiv u kapelici kolegija rimskoga iz rukuh o. Vincencija Bruna, tadanjega rektora, kod sv. mise presv. tielo Gospodnje, u prisuću mnogih lica, zavjetova se Alojzije na čistoću, siromaštvo i poslušnost. Kod toga čina, napuni se sv. mladić vas nebeskom radosti, jer želja njegova života bijaše konačno izpunjena. On posta pravim redovnikom, sdružen s Bogom sada mnogo tjesnije nego li prije. Tom sgodom pisa svojoj majci: »Priobćujem Vašoj Presvjetlosti, da sam učinio zavjete i žrtvovao se Veličanstvu Božjem i to na blagdan sv. Katarine. Molim Vas majko, da sa mnom hvalite Gospodina, te mi od Njega izprosite milost, da ono obdržajem i u onom napredujem, na što se On udostojao pozvati me, e da se iza ovoga života s njime sjedinimo i radujemo na nebesih, gdje On toli željno sve svoje očekuje.

U Rimu, 2. prosinca 1587.«

Sliedeće godine, dakle 1588. dne 25. veljače dobije u crkvi sv. Ivana lateranskoga s mnogimi drugimi iz družbe Isusove tonsuru. Medju ovimi bijaše i o. Abraham Giorgi, koji polazeći iz Indije u Etiopiju, umrie mučeničkom smrću za sv.

vjeru. Alojzije dobi tonsuru »znamenje kršćanske slobode,« »duhovni počastni vienac, znak krunisanja u budućem kraljevstvu Kristovu« »kraljevski počastni znak svećenstva.« Tonsura je znamenje, da se čovjek odvaja od svieta a Boga da si odabire za baštinu svoju i diel svoj. Biskup naime davajući tonsuru govori rieči: »Gospodin je dio moje baštine i moga kaleža. Ti si, koji ćeš mi povratiti moju baštinu.« Iste one godine u ožujku primi Alojzije u istoj crkvi sv. Ivana sa svojimi drugovi četiri niža reda. Tim se Alojzije još većma odvoji od svieta i dalje pokroči u svetište crkve. Za tim nastavi on u rimskom kolegiju provoditi život redovnički, život svet i bogoljuban, život pun najljepših vrlina i kreposti. Tim kriepostim divio se tadanji sviet u Rimu, a vriedno je, da ih i mi pobliže upoznamo.

GLAVA XII.

O dubokoj poniznosti Alojzijevoj.

Poniznost je temelj svetosti i kršćanske savršenosti, ona je čuvarica svakoj krieposti. Kao što je oholost početak grieha i propasti, tako je poniznost početak i najdublji temelj krieposti i svetosti. Kao što je oholost vrielo nemira i svake nesreće, tako je poniznost izvor mira i duševne sreće. O poniznosti svaka se kriepost kuša. Tko nije ponizan, ne će uztrajati u nijednoj krieposti. U ovoj toli nuždnoj krieposti dao nam najdivniji i najsavršeniji izgled sam naš Spasitelj; jer On — Sin Boga živoga, uze poradi nas podobu sluge. Ovu poniznost Spasiteljevu vazda je sv. Alojzije imao pred očima, pa s toga se uz milost Božju i domogao prave kršćanske poniznosti. Akoprem bijaše sv. mladić visoka roda i obdaren od Boga milostmi i naravnimi i vrhunaravnimi, kao malo tko, ipak se toga radi nikad ne ponese. On je znao: Božja ruka dala, na darku joj hvala: Bogu slava i čast! A imao i onu apoštolovu na pameti: »Mi smo bezkoristne sluge.«

U nijednoj se krieposti nije toliko vježbao, koliko u ovoj. Poslije njegove smrti našlo se njekoliko spisa o duhovnom životu, što ih napisao vlastitom rukom, medju ovimi jedan spis, što ga sastavio za sebe, kako da se ravna u djelih svojih; na koncu toga spisa naniza njeke veoma liepe misli o poniznosti. Evo kako veli Alojzije:

»Prije svega, piše on, treba da si u pamet dozoveš, da si stvoren za Boga, pa da ti je dužnost živjeti za njega, jerbo te on stvorio, odkupio i pozvao; odatle sliedi, da ti se je uzdržavati ne samo od svakoga zločestoga čina, nego i od svakoga indiferentnog i bezkoristnoga. Pače valja ti nastojati, da svako tvoje djelo i nutarnje i vanjsko bude djelo kriepostno, da se tako svedj većma približiš Bogu. A da što sigurnije stupaš putem Božjim, ravnaj se stalno po ovih načelih

1. »Promisli, da si kao što je svaki član družbe Isusove i ti naposeb pozvan, da sliediš zastavu Kristovu i njegovih svetaca; s toga će svaka služba, svako djelo, svaka vježba samo u toliko biti prema tvojem zvanju i samo u toliko treba, da ju sliediš ili izbjegavaš, u koliko se sklada ili ne sa primjerom Krista Gospodina i njegovih svetaca — i za to ćeš nastojati, da skroz proučiš život i djela Isusa Krista, promatrajući ih revno i djela svetaca, čitajući ih pomno i pozorno.

»Drugo načelo za ravnanje tvojih afekta bilo ti ovo: Znaj, da ćeš samo u toliko živjeti život redovnički i duhovni, u koliko budeš nastojao, da te vode razlozi vječni, a ne vremeniti, tako da sve ono, što ljubiš ili želiš i što te veseli, bude iz vrhunaravnih razloga, isto tako, ako što mrziš ili preziréš; i uvjeri se, da je baš u tom bit prave duhovne osobe.«

»Treće načelo bilo ti ovo: Kano što te sotona najviše napastuje taštinom i samomiljem, jer zna, da je to tvoja slaba stranka, tako se moraš i ti najviše i neprestano trsiti, da mu se oprieš poniznošću, vanjskim i nutarnjim preziranjem samoga sebe.

»Da se pako što revnije vježbaš u poniznosti, evo ti njekoliko pravila, kojim nas sam Gospodin naš naučao, a potvrdilo ih izkustvo.

»Ako hoćeš da stečeš poniznost, prije svega imaj na umu, da ova kriepost, prem svakomu

čovjeku najviše potrebna, ipak ne rodi na zemlji našoj, nego treba da ju izprosimo od Boga, od Onoga, od koga dolazi svaki dar najbolji i svaka milost savršena. S toga premda si ohol, ipak nastoj svimi silami i najvećom poniznosti izprositi si ovu kriepost od Njegova neizmjernoga Veličanstva, od prvog i glavnog začetnika njena i to po posredovanju i zasluzi duboke poniznosti Isusa Krista, koji budući Bog, ponizio se i primio podobu sluge.

»Uteci se u zaštitu svetaca osobito onih, koji se ovom krieposti najviše odlikovali, jer kao što su bili vriedni, dok su na zemlji živjeli, dobit od Boga ovu kriepost u velikoj mjeri, tako će biti vriedni dobit ju i sada na nebu, gdje su Bogu miliji, nego su mu na zemlji bili; pošto ju pako na nebu više ne trebaju za sebe, jer se baš poniznošću uzvinuli u nebeske visine, za to će moli ih, da ju sada od Boga izprose za tebe. Već na ovoj zemlji svatko nastoji, da drugima koristi i pomogne najviše u onom, u čem se on sam najviše odlikuje. Tako n. pr. veliki vojskovodja na kraljevu dvoru nastoji kralju osobito one preporučiti, koji se vojničtvu posvećuju; veliki učenjak nastoji promaknuti one, koji uče knjigu i znanosti njeguju, a isto tako veliki graditelj i matematik one, koji teže i nastoje, da postanu vrstni u graditeljstvu i matematici. Jednako pomažu i svetci Božji na nebu osobito rado one ljude, koji teže za kriepostmi, kojimi

se oni sami na zemlji najviše proslavili, ako im se u to ime preporučuju. S toga uteci se prije svega bl. djevici Mariji, u kojoj izmed stvorova ova kriepost najviše sjala. Premda odabrana Majkom Božjom, ipak se nazivala samo službenicom njegovom: »Evo službenice Gospodnje.« Zatim se uteci sv. apostolu Petru, koji o sebi reče: »Idi Gospodine od mene, jer ja sam griešnik«; i sv. apostolu Pavlu, koji prem uznesen u treće nebo, o sebi pisa; »Došao je Isus, da spasi griešnike, a od svih ja sam prvi.« Tako ti dakle svetci Božji i mogu ovu kriepost od Boga izprosit i učinit će to vrlo rado, ako ih ponizno zamoliš. »Iz ovih i mnogih drugih rieči vidi se, kako je Alojzije cielom dušom pregnuo za poniznošću.

Na njekom drugom listiću napisa ove rieči: »Želje, koje želiš, preporuči Bogu, ne kako su u tvojem srcu, već onako kako su u Srcu Isusovu, jer budući ove želje dobre, one su prije u Isusu nego u tebi, a on će ih neprispodobivo većom ljubavi preporučiti nebeskom Otcu, nego li ti. Ako želiš kakovu kriepost, uteci se onim svetcem, koji se u njoj većma iztaknuli, ... tako, ako želiš jakost, uteci se mučenikom, ako želiš duh pokore, uteci se izpovjedaocem, ako želiš poniznost, uteci se sv. Franju i Alexiju.«

Alojzije vrlo je ponizno o sebi mislio, a to je pokazao i riečju i činom. Nikad ne učini ništa, što bi ma iz daleka bilo njemu na slavu; pače

sakrivao je divnim mukom svaku veličinu bile kuće i roda svoga, bilo vlastite osobe, kao na primjer oštroumje, liepo znanje ili kakovu drugu stvar, koja mu mogla biti na hvalu. Izbjegavao je pomno svako odlikovanje i zarumenio se poput stidne djevice kod najsitnije hvale; tko ga želio vidjeti, gdje se zapodieva stidnom rumeni, trebao samo, da ga začme hvaliti.

Evo tomu dva primjera, a da ne govorimo ob ostalih. Jednom kad je poboljevao, zače ga liečnik, dr. Zucchi, slaviti sbog plemstva roda Gonzaga i sbog bliza rodbinstva s vojvodami mantovanskimi; ali on, koji ne htje, da ga drže za ono, što je bio, raztuži se i pokaže liečniku, kako mu je težko; pa budući mu se takova šta često dogadjalo, žalio je, što se rodio od visoka roda, pače ničim ga niesi mogao više raztužiti, nego li pokazujuć mu, da ga častiš sbog koje naravne vrline ili sbog koje svjetske odlike. Činilo se, da je u sebi ugušio sve strasti, samo bi se mrvu razdražio, kad bi ga poštivali i slavili poradi takovih stvari.

Opet drugda, kad je u blagovalištu propoviedao ob očišćavanju blažene djevice Marije i to vrlo duhovito, bude pravom od svih sbog te liepe besjede pohvaljen; a jer ga o. Piatti stao u lice hvaliti, ustidi se i pokaza, da sluša onu hvalu, kao da ga niti ne ide, i bila je prava milina gledati ga tako ponizna: pa upravo ova poniznost činila ga svakom draga i ljubazna.

U razgovoru rado je drugim popuštao i prilagodjivao se njihovoj volji, ma i ne bili oni klerici, već braća pomoćnici kao n. pr. krojač ili kuhač. Svagda bi i u kući i izvan kuće ustupao častnije mjesto drugima. Ako mu kada valjalo poći s braćom pomoćnici, svagda bi i njima dao odličnije mjesto, pa akoprem se ovi uztručavali, on ih znao na liep način prinuditi na to, a oni videći, da nije druge, popustili mu, samo da ga ne žaloste. Poglavari ga toga radi ukore i zabrane mu u napredak tako činiti, veleći, kako treba, da više gleda na tonsuru i svoju duhovnu čast, nego li na vlastito ponizivanje. Kod kuće rado je i često razgovarao sa braćom pomoćnici i u blagovalištu najradje blagovao u zakutku blagovališta za stolom, za kojim bi blagovala ona braća, koja su bila u kuhinji ili drugdje zabavljena. Videći ga poglavari slabašna i boljkava, odrede, da blaguje kod stola ozdravljenika, gdje se davala bolja hrana i da ne ustaje jutrom tako rano kao drugi, i oproste ga od mnogih težkih dužnosti. No Alojzije, bojeći se, da to čine obzirući se na njegov rod, umio ih je tako vješto i liepo uvjeriti, da mu ovih polakšica ne treba, te mu oni konačno dopuste, da žive kao i svaki drugi. Kad ga njekoji, koji su s njim pouzdanije obćili, nagovarahu, da čini, kako mu se naredjuje, jer da će inače oboljeti, odvrati im: »Buduć on redovnik, to mu je nastojati onako da živi, kako

svi drugi redovnici; a što je bolesti, koja bi ga mogla zateći, dok čini ono, na što ga red obvezuje, da ga za nju ne tare briga, dokle god ne čini ništa, što bilo proti poslušnosti.« — U rimskom kolegiju stanovalo je obično preko 200 duša, s toga nije bilo moguće, da svaki učenik dobije za sebe sobicu, i za to su poglavari tek svećenikom, profesorom i drugim njekojim, ili što im to bilo potrebno, ili što su obavljali stanovite službe, dodieljivali osebne sobice, a ostali bi zajednički obitavali, učili se i u zajedničkoj spavaonici spavali, kako bi to već naredili poglavari. I Alojziju htjedoše dati posebnu sobicu sbog njegova krhka zdravlja; nu on predoči rektoru, da je za izgled drugim bolje, da bude s kojim drûgom u sobi, pa si to i izprosi. On se nije brinuo da mu bude drug koji bogoslov, jer mu se činilo, da je to nješta velika, već si želio druga manje ugledna, akoprem se svagda prilagodio onomu, kojega mu dali.

Alojzije htjede, da preuzme službu nadziratelja u sjemeništu dječaka; ta je služba vrlo težka, ona je neprestano vježbanje u poniznosti i puna kojekakvih trpkoća, neprekidno podvrgavanje tudjoj volji, za to je i bila za slabića Alojzija pretežka. Nadalje željaše, da ga poslije svršenih bogoslovskih nauka postave učiteljem latinskoga jezika u najnižem razredu, a to bi bio rado, koje da se neprestano vježba u poniznosti, koje opet za to, da onu nježnu dobu

uči krieposti i kršćanskoj bogoljubnosti. On je svetom zavisti zavidjao profesorom onih škola, i vazda ih u razgovoru nazivao sretne i blažene. A da se ne čini, kano da to traži iz poniznosti ili iz krieposti, reče otcu rektoru, da on nije dosta vješt latinskomu jeziku, a svakako treba da se u njem izvješti, da tako uzmogne družbi služiti. Rektor, hoteći se osvjedočiti, dade mu druga, s kojim bi se mogao u latinskom vježbati; ovaj pak nadje, da Alojzije liepo umije latinski.

I sada bi često polazio u grad Rim u starom otrcanom odielu s dvojačami (bisagami) na ramenima vrlo veselo i prosio milostinju; u kući pak ne bilo službe tako proste i nizke, koju on ne bi želio obavljati većom radosti, nego što tašti ljudi žele domoći se časti i dostojanstva. Obično bi svake sedmice ponedjeljkom i utorkom o podne i na večer pomagao u kuhinji; tu mu bilo prati pladnje i sabirati ostatke od jela, koji se dielili siromakom. Kad ga zapalo, dieliti siromakom (a to bivalo često, jer je rado i često molio dopuštenje za to) išao bi na vrata, noseći u košarici siromakom one ostatke i dielio ih medju nje vrlo ponizno i ljubezno. Svaki težatak obavljao je poslije dovršena predavanja kakov prostiji posao, tako je n. pr. meo sobe, hodnike i druga mjesta ili ih čistio od paučine. Kroz više godina bila mu služba čistiti i priredjivati svjetiljke po hodnicih i dvoranah. Obavljajući te

poslove tako je bio veseo, da mu sve srdce od radosti igralo, pa se nije mogao obuzdati, a da tu radost i izvana ne pokaže. Mnogi bi, vidjevši ga kod tih posala znali reći, da on slavlje slavi i da je postigao, što je želio; on je sam tvrdio, da mu se ona radost, koju ćuti, dok tako radi, kao u krv prelila. Ove i tim slične stvari same po sebi niesu ništa vanredna, tim manje što u kolegijah ovakove poslove svi obavljaju, ali ako pomislimo, tko je bio Alojzije, ako pomislimo, kako je radostno i koli čistom nakanom on sve to vršio, tada ne možemo, a da se ne divimo. Priberemo li sve, što je doslije rečeno, u jedno, to valja priznati, da je Alojzije u istinu prezirao samoga sebe, i da je svakom sgodom gledao, da se od srca ponizi.

GLAVA XIII.

O savršenoj poslušnosti Alojzijevoj.

Ako je poniznost kriepost, kojom se čovjek odriče sama sebe i odumire svojoj volji, a to je poslušnost kriepost, kojom se čovjek predaje Bogu i podvrgava Njegovoj svetoj volji. Iskrenu poniznost treba da nadopuni i usavrši djetinja poslušnost: poniznost i poslušnost dvie su svete i nerazdieljive družice. U Alojzija bijaše poslušnost toli savršena, da se ni on sam ne sjećaše, da se ikada od volje svojih poglavara odklonio, pače toga niti pomislio, niti najlaganijom željom

*

poželio nije. U svih stvarih bijaše volja poglavara i njegova volja. Što više, on je onako i mislio i sudio, kako njegov poglavar. Nije on nikada izpitivao, za što je ovo ili ono naredjeno, dosta mu bilo znati, da je ono poglavar naložio i već bi uz to pristajao i držao za dobro.

Tako savršena poslušnost potjecala odatle, što je u svakom poglavaru nazrievao namjestnika Božjega. I sam kazivaše: »Mi smo dužni pokoravati se Bogu nevidljivomu, no budući ne možemo od njega neposredno primati naredbe i saznavati njegovu volju, za to je on postavio na zemlji svoje namjestnike i tumače svoje volje, a to su nama naši poglavari. Po ovih nam Bog doglasuje, što od nas traži, te hoće da se njima pokoravamo kao glasnicima njegove volje. To izreče sv. Pavao, kad no pisa Efežanom: »Slušajte zemaljske gospodare kao Krista i kao sluge Kristove činite volju Božju od srca« i Kološanom: »Štogod činite, činite od srca kao Gospodinu, a ne kao ljudem...« A zar nije tako i u svietu? — Kada kralj ili drugi kaki velikaš pošlje svoga činovnika, da oglasi podanikom koju naredbu, ne veli se tada, da je ono naredba činovnika, koji ju donosi, već naredba samoga kralja, a i podanici ju prihvataju i vrše kao naredbu svoga kralja, tako treba da i mi prihvatamo naredbe naših glavara, kao naredbe samoga

Boga Gospodina, sve ako nam ih i šalje po čovjeku; pa kao takove valja nam ih i vršiti rado i s počitanjem.«

Iz ovoga osvjedočenja niknulo u Alojzija veliko štovanje i počitanje prema svakomu glavaru. On ih držao za namjestnike Božje, za tumače volje Veličanstva Božjega, pa se naposeb s toga onoliko radovao njihovim zapoviestim. Njemu bilo svejedno, zapoviedao mu glavar niži ili viši, učen ili neuk, sposoban ili nesposoban, svet ili nesavršen, svakomu se pokoravao jednako, kao namjestniku Božjemu. Znao bi reći: »Dvostruka je korist onomu, koj ovako radi Boga sluša: prvo što mu nije težko ni mučno, već upravo lahko i milo slušati i pokoravati se; drugo, što ovako postaje pravim poslušnikom. Protivno je, kad tko sluša ili za to, što mu se naloženo svidja, te mu godi, ili sbog sposobnosti i darova poglavarovih ili iz ljubavi, koju goji prema njemu. Prije svega ne čini se, da je takav zavriedio platu poslušnosti, niti se može nazvati pravim poslušnikom, a drugo takov će trpjeti mnogo i biti će izvržen kojekakovim pogibeljim, osobito ako dobije poglavare, kojim nije toliko sklon, ili mu ovi zapovjede štogod, što mu nije u volju.« Pokoravati se komu lih iz naravnih, a ne vrhunaravnih razloga, to je držao za slaboću i podlost duha. Nimalo mu nije bilo po ćudi, što gdjekoji poglavari za svoje zapoviedi kadkada navode lih naravne razloge, hoteći se tim prilago-

diti nesavršenosti i slaboći svojih podložnika, a nije mu to bilo po ćudi, jer da im se tako samo škodi. Po njegovu imaju poglavari kad zapoviedaju, biti posve neovisni i slobodni i treba da za svoje naredbe navadjaju lih vrhunaravne razloge, kao n. pr. »Mislim, da ćete tako služiti Bogu, ili biti će na veću slavu Božju, ako idete na ono mjesto — ako obavite ovaj posao — idite dakle i činite to u ime Božje!« Čine li poglavari tako, reče Alojzije, pokazuju, da se u podložnika pouzdavaju, da ga drže za dobra i poslušna, pa ga ujedno priučavaju pravoj poslušnosti, te mu daju priliku, da si stiče tim više zasluga, čim je manje pri tom ljudskoga. Navode li se pak lih naravni razlozi, to se podložnici lišavaju mnogih zasluga, ne vježbaju se pravo u poslušnosti i daje im se prilika, da se kojekako izpričavaju, osobito, ako zamiete, ili bar posumnjaju, da su drugi razlozi, za što se premještaju, ili za što im se ovo ili ono nalaže, nego li oni, koji se navode. Govorio bi, da se rado pokorava poglavarom i za to, što je vršeć njihove naloge zapazio osobito nježnu providnost Božju prama sebi. Često bi mu oni, a da ih nije za to ni umolio, naložili ili dopustili, da čini ono, što je i sam želio ili iz pobožnosti, ili po nadahnuću Božjemu. Tako promatrajući jednom muku Isusovu i mjesta, kojimi vodjahu Gospodina za njegove muke, zaželi vruće pohoditi sedam glavnih rimskih crkava. Pa gle, još u istu uru pozove

ga poglavar i naloži mu neka ide pohoditi te svete crkve, akoprem ga nije niti umolio, niti mu svoje želje očitovao. To mu bijaše dvostruko milo i sbog same stvari i sbog toga, što je vidio, kako se Bog za njega brine i u sitnih stvarih. Takovih slučajeva bijaše u životu Alojzijevu vrlo mnogo.

Kad bi ga poglavar radi česa korio ili opominjao, slušao ga Alojzije odkrivene glave i oborenih očiju, ne izpričavajuć se niti riečcom. Dogodi se jednom, te ga ukori poglavar, ne znam radi česa, ovaj se ukor tako ljuto kosnu srca njegova, da se je onesvjesnuo; no jedva što se prizvao k sebi, namah se baci na koljena i suznim očima stade moliti za oproštenje tako ponizno, te ga jedva mogahu pridići sa zemlje. Ovoj se poslušnosti ima uračunati, što je Alojzije vršio svako i najsitnije pravilo reda tako točno, te se mnogim moglo pričiniti, da u tom pretjeruje. Svako pravilo vršio bi do najsitnije sitnine, kao da mu najveće pogibelji i štete odatle, ako bi ga prestupio. Da ne vrši pravila reda (a zvao bi ih tiskane naloge Božje) od toga ne mogaše ga odvratiti nikoja osoba na svietu i nikakav obzir ljudski. Jednoga dana pošlje ga poglavar, da pohodi kardinala della Rovere, svoga rodjaka. Kardinal ga ustavljaše, da s njime ruča, ali mu on odvrati: »Uzoriti gospodine. nije moguće, jer je to proti jednom našem pravilu«. Kardinalu se milila ta savjetnost i od onda bi,

kadgod je od njega što tražio, pridodao: »ako to nije proti kojem vašem pravilu«. A tako je kardinal radio, kako je sam izpovjedio, da ne povriedi nježne savjesti Alojzijeve i da sudjeluje s milošću Božjom, koja tako moćno djeluje u duši njegovoj. Drugda umoli ga drug u njegovoj sobi pol arka listovna papira, što mu još trebalo, da dovrši list. No njeko pravilo reda krati davati ili posudjivati ma išto bez dopuštenja. Alojzije ne hoteći prestupiti pravila, pričini se, kao da druga ne čuje, već ode do poglavara i umoli ga, da smije drugu posuditi papira. Vrativ se u sobu reče drugu vrlo prijatno: »Čini mi se, da ste me molili papira? Evo vam ga«. Tako mu se dogodilo i s drugim osobama. Konačno koli je poslušan bio, i kako je točno vršio pravila redovnička najjasnije se vidi odatle, što kroz svih šest godina redovničkoga života nije nikada prestupio pravila o mučanju; a ipak svatko znade, koli je lasno pogriešit u tom pogledu.

GLAVA XIV.

O podpunom siromaštvu Alojzijevu.

Sv. siromaštvo ljubio je Alojzije više, nego li lakomica i bogatnik svoje blago. Ljubio je siromaštvo, dok je još u svietu bio, kud i kamo više u družbi, koju bi nazivao: »kućom sv. siromaštva«. Kad bilo Alojziju jednom, kako je već

običaj u družbi Isusovoj, u blagovalištu pred sakupljenimi redovnici besjediti i to baš na Svesvete, odabere si kao najugodniji predmet besjede, slaviti sveto siromaštvo. Mladi govornik željaše odgovoriti na ova dva pitanja: 1. Za što je Krist Gospodin ovu blaženost postavio na prvo mjesto veleći: »Blaženi siromasi duhom, jer njihovo je kraljevstvo nebesko! 2. S kojih razloga treba da ju mi prigrlimo? Da odgovori na prvo pitanje, navede Alojzije cieli niz rečenica sv. otaca i drugih svetaca: Ambrozija, Jeronima, Augustina, Bonaventure, Franciska i Katarine sienske, koji svi govore, koli je vele znamenita po duhovni život sv. siromašnost.

U 2. dielu slavi posljedice i plodove siromaštva. »Štogod je dobro, koristno, ugodno, pristojno, sve to posjeduje duhovna siromašnost.« Od dobara, koja nam dotječu od sv. siromaštva, želi mladi govornik samo jedno iztaći, naime nebesko kraljevstvo. Ja se pozivljem na sv. Augustina, koji veli: »Velika je sreća po kršćane, da si siromaštvom mogu nebo kupiti. Hoćeš li znati, koliko je dragocieno siromaštvo? Za nj se dobiva nebo. Koje blago na svietu vriedi toliko koliko vriedi sv. siromaštvo!« Što bi nam koristilo, da smo stekli veliko blago i liep posjed u dalekoj zemlji, ako ga ne hismo mogli nikada zaposjesti, niti se plodova njegovih naužiti? Da nam se to pak ne sbude, evo svetog siromaštva,

koje nas svega oslobadja, što bi nam moglo biti zaprekom, da dospijemo u našu domovinu. Ali siromaštvo nije samo koristno, nego i dražestno i utješljivo. Ne samo s toga što se po njem nadamo steći vječna dobra, nego i sbog istih vremenitih dobara, kojih smo se Kristu za volju odrekli. Siromaštvo je konačno i častno 1. jer se Bogu mili 2. jer je Isus bio siromašan. Na koncu kliče mladi govornik sa sv. Gregorijem Nazianzenskim: Siromašnost je moje bogatstvo, u njoj je moja slava, dà ona me gotovo zavodi na oholost. Dok me poradi nje moji neprijatelji preziru i grde, čini mi se, da mi ne spočituju drugo, nego da pristajem za stopami onoga, koji budući bogat, postade siromašan poradi nas. O da mogu odbaciti ove jadne prnje, što ih još na sebi imam, da se još većma izpletem, te izmrsim iz trnja ovoga svieta, koje bi trnje rado svakoga, koji Bogu spješi, zaplesti i zaustaviti.«

Kako je Alojzije govorio, tako je i činio. On nije ništa hotio da ima, što bi mogao nazvati svojim niti ure, niti posebne knjige, niti suvišna posoblja, niti dragocjenih krunica ili što slična. Imao je samo dvie priproste slike, jednu sv. Katarine, jer je na njezin dan stupio u red, a drugu sv. Tome Aquinskoga, jer je proučavao njegova djela; i ove je tek na silu primio. Niti u časoslovu, niti u molitvenici ne htjede imati slika, kao što su drugi imali. Mnogi koji su ga vrlo štovali, silili bi ga, da primi od njih po koju

pobožnu sličicu, a za to si izprosili i dopuštenje od glavara; no Alojzije, ako ih ne mogao odbiti, a da ih ne raztuži, primio bi slike, al ih i namah odnio poglavaru, ili ih njegovom dozvolom što prije porazdielio. U obće nije mu bilo drago, kad bi ga tko ma ičim darivao. Njegovo radovanje bijaše ne posjedovati i ne željeti ništa od ovoga svieta, već biti slobodan i prost od svega, što je zemaljsko. Ne bi se nikada zaodjenuo drugim odielom, osim onim, što mu ga družba dala. Kad mu se davalo odielo za zimu ili za ljeto, nikad ne bi rekao: Ovo je predugo ili prekratko, odviše prostrano ili pretiesno. A kad bi ga upitao krojač, da li mu pristaje, vazda bi odgovorio; »Čini mi se, da pristaje.«

Radovao se vanredno, ako je mogao dobiti loše stvari i koliko bilo do njega, svagdje bi odabirao ono, što je najgore. Jedno pravilo družbe Isusove glasi ovako: »Svako neka se uvjeri, da će mu se od stvarih, što su u kući, dati najgore za veće trapljenje i veću korist njegovoj duši« Ovo je pravilo ovako tumačio angjeoski mladić: »Kao što je siromah, koji prosjači, siguran, da će mu se dati, ne najbolje odielo, što ga ima u kući, nego najgore i najtrošnije, tako treba, da i mi, ako smo pravi siromasi, mislimo, te se uvjerimo, da nas ide uviek ono, što je najgore.« Često je pripoviedao svomu izpovjedniku, kako njega kod podjele zapanu gustokrat najgore i najlošije stvari, pa jer je od srca ljubio siro-

maštvo, smatrao je to velikim dobročinstvom i preodabranom milosti Božjom.

Živio je Alojzije u redu u tolikom siromaštvu i tako skromno, kao da je bio ubogo sirotče, što su ga na putu našli, pak iz milosrdja u kuću prigrnuli: i za to mu bilo sve, što god mu dali, dobro i liepo, da i predobro i preliepo. Svaku stvarcu, koju mu dali, smatrao je milodarkom. Za jela, kad je mislio, da bi mu koja hrana mogla naškoditi, ostavio bi ju, nu nipošto nije hotio da mu se zamieni boljom; pa znao je to učiniti tako vješto, da oni, koji su kod stola dvorili, toga ni opazili niesu. Tako je Alojzije svesrdno ljubio siromaštvo; a ova ljubav k siromaštvu, koju je gojio u srcu svom, podavala tek pravu vriednost njegovom vanjskom siromaštvu.

Često, i često smiri Bog njegovu želju i dade mu sgodu, da se vježba u siromaštvu i odricanju. Njeki njegov saučenik pripoviedao jednom ovo: »Kad je Alojzije obolio, imadoh ustupiti mu moje mjesto u bolnici, a ja podjoh stanovat u njegovu sobu, što mi ju on na moju molbu izprosi od poglavara. Ali kako sam se začudio, kad sam u nju stupio! Bila duga i široka samo 8 stopa, a visoka, da sam mogao rukom strop doseći. Tu nije bilo ni pravoga prozora; a u sobi bila samo sirotinjska postelja sa vunenim pokrivalom, te pisaći stol i na njem sv. pismo. Tada sam, veli dalje saučenik, počeo visoko

misliti o ljubavi Alojzijevoj k siromaštvu, imao bo sam prije sgodu vidjeti gradinu u Castiglionu i bogatstvo, što ga ondje ostavio sv. mladić.«

Njegovo siromaštvo bijaše veliko i u samom redu, gdje su svi siromašni, njegovo siromaštvo bijaše častno, jer odabrano drage volje iz najplemenitijih i najuzvišenijih razloga, naime iz ljubavi k siromašnom Spasitelju i kraljevstvu njegovu; bijaše to siromaštvo bogato, jer je bilo na izgled mnogim i bezbrojnim, a obogatilo i njega sama nebrojenimi zaslugami: ono ga usposobilo za sve, što je dobro i veliko i bilo mu izvorom najčistije radosti i utjehe nebeske. Bog sam bijaše i jest bogata plata tog svetog siromaštva.

GLAVA XV.

O angjeoskoj čistoći i pokorničkom duhu Alozijevu.

Prije se već pripoviedalo, kako se bogoljubni mladić divno odlikovao u krieposti sv. čistoće, pa kako od prvog djetinstva, tako je sve do smrti pazio na čistoću tiela i srca više nego li na zjenicu oka svoga. Nikad ne zasjeni svietli sjaj svete mu čistoće ni najtajnija zla misao. On kao da je izišao iz tiela i nadvio se nad čovječju narav, jer akoprem u krhkom i slabašnom tielu, ipak ne oćuti ostana tiela: on bijaše u istinu po čistoći i nevinosti angjeo u tielu. Kao što je njekoć na dvorovih kneževskih i velikaških u družtvu kojekakvih ljudi, usred pogibelji i

taština svieta rastao poput ruže medju trnjem, tako je u redu medju samostanci sjao kao bieli ljiljan u vrtiću Božjem. Tko ga god poznavao, a još više, tko je zagledao u dubljinu srca njegova, morao je radostno uzkliknuti: »O kako je liep čist naraštaj u sjaju krieposti.«

Rajskom čistoćom sjalo srce Alojzijevo, ali u tom srcu živio i velik pokornički duh. On je tako oštro živio i tako revnostno svoje tielo morio, da bi sigurno bio u svojem žaru skratio si život, da ga poglavari niesu suztezali i obuzdavali. Gdjekoji videći njegovo slabo zdravlje, govorili bi mu, da se čude, što se ne žaca bez prekida dosadjivati poglavarom i molit ih za pokoru; Alojzije im pak ljubezno odgovarao: »da on istina vidi, kako je slaba tiela, no jer ga nješto u duši sili na pokornička djela, mora da ide k poglavarom: oni da ga poznaju, pa će mu samo ono dopustiti, što i koliko je Bogu drago, a u drugom, da će ga odbiti.« Ujedno pridometne: »da je često molio za pokornička djela, premda je znao posve sigurno, da mu ne će biti dozvoljena, a to za to, da bar želju i dobru volju prinese Bogu za žrtvu, kad već ne može sama djela. Na ovaj način, reče dalje sv. mladić, da se vježba i u poniznosti, prvo s toga, što mu poglavari prošnje odbijaju, a drugo s toga, što mu mnogi, kad ga vide, gdje prosi takove stvari, zamjeravaju i misle, da on ne pozna u tom pogledu sama sebe.« Dopusti pak dragi Bog,

da mu se često dozvolilo činiti tako oštru pokoru, te bi se svi tomu čudili.

Jednom mu reče njetko veoma osbiljno, kako može on, čovjek toli razborit, ne hajati za savjet pobožnih i uglednih otaca, koji ga toliko opominju, da ne živi tako strogo i ne misli tako žestoko na duhovne stvari. Alojzije mu pak svom iskrenosti odpovrne ovako: »Oni, koji mi tako svjetuju, diele se u dvoje: jedni žive sveto i savršeno i sve što čine, vriedno je, da se oposljeduje. Mnogo puta htjedoh, da posliedim njihove savjete; no videći, da niti sami tako ne čine, kako svjetuju, pomislih, da će biti bolje posliediti njihove čine nego li njihove savjete, koje mi daju tek iz ljubavi i pomilovanja. Drugi dakako i sami čine onako, kako savjetuju, te se ne trape baš toliko, no sudim, da je bolje oponašat djela i primjer onih prvih, nego li raditi po savjetu ovih drugih.« A navede i to, da on jako dvoji, bili se mogla narav bez pokore i trapljenja dugo uzdržati u dobru, već misli, da bi se malo po malo vratila u svoje prvotno stanje, te izgubila spremnost za trapljenje, što no si ju stekla tek mnogogodišnjim vježbanjem. Znao bi reći: »da je on svijeno i izkrivljeno željezo, i za to da je došao u samostan, kako bi se kladivom trapnje i pokore izpravio.« Kad mu gdjekoji prigovorili, da je savršenost u nutarnjih činih, za to da treba osobito volju trapiti i više nego li tielo, odvrati im: »Jedno treba činiti, a

drugo ne propustiti.« Treba i jedno i drugo, tako su činili i svi svetci, napose sv. Ignacije Loyola, utemeljitelj družbe Isusove. Sv. Ignacije nije nikakove pokore propisao za članove reda, držeći, da će biti toliko savršeni, te će sami od sebe težiti za djeli pokore, pače, da će biti toliko odani pokori, te će trebati prije obuzdavati ih nego li na to poticati. Znao bi reći sv. mladić i to, »da se čovjek ima trapiti, dok je mlad, zdrav, krepak, jer u starosti snadju ga kojekave bolesti i slabosti, a ove otimlju snagu za trapljenje; pa s toga i svetci Božji, čim su bivali stariji i u duhu naprednjiji, tim su manje činili pokorničkih djela, premda ih nikad niesu posve odnemarili.«

Kad bi mu poglavar zabranio činiti koje djelo tjelesne trapnje, gledao je, da ga naknadi kojim duhovnim djelom: ili bi čitao iz pobožne knjige ili pohodio presv. oltarni Sakramenat. Isto je tako pomno nastojao, da pronadje, kako bi se trapio i kad hoda i kad stoji i kad sjedi. Ako bi mu poglavari, videći ga slabačka, po gdjekad branili postiti, bičevati se i oštrim se pasom pasati, trudio se on, da nadje drugu pokoru, koja nije bila niti proti volji poglavara, niti je mogla naškoditi njegovu tielu, tako n. pr. molio je glavare, da mu dopuste propoviedati na španjolskom jeziku, misleći, da će mu se tako sve smijati. Dosta je, ako kažemo, da si je u toliko morio tielo pokorničkimi djeli i tako malo pazio na svoje zdravlje, te bi mnogi govorili, da će

ga to u smrtnom času uznemirivati, i da će valjda za to morati trpjeti u čistilištu. Kako je pak o tom Alojzije u smrtnom času mislio i govorio, vidjet ćemo kašnje. Da pako umrtvi svoje strasti, o to se nije mnogo trudio; ali nije bilo ni potrebno, tà već ih tako umrtvio i iztriebio, te se činilo, kao da je bez svake strasti; sa svim tim bdio je najbudnije na svako i najlaganije ganuće svoga srca. Zamietiv, da je pogriešio, ne bi se prekomjerno raztužio, već se odmah pred Bogom ponizio i djetinjim zaufanjem uprosio milosrdje Božje za oproštenje, te odlučio, da će sve griehe izpoviediti; a poslije toga umirio se, kao da se ništa nije dogodilo. Ovo izvrstno sredstvo, koje se Bogu mili, a sotonu zasramljuje i njegovu lukavost i prevaru izjalovljuje, nauči Alojzije od svoga novačkoga nastavnika. Ovaj bi naime svim izkušenikom savjetovao, da se namah, ogrieše li si dušu kojom pogrješkom, ponize pred licem Božjim i skruše duh svoj, govoreći ove ili ovim slične rieči: »O Gospodine, ti vidiš, kako sam slab i biedan, kako lahko posrnem! Oprosti mi, daj mi Gospodine milost, da više ne griešim!« — a nakon toga treba da se posvema umire. Tako je na vlas činio Alojzije' a znao i reći, da preveliko žalovanje poslije pada i grieha može biti znak, da se dovoljno ne poznamo; jer tko se dobro pozna, taj zna, da mu je srce vrt, u kojem bujno uspieva drač i korov, taj zna, da je slab griešnik, koji svaki

čas posrće, ako ga milosrdna ruka Božja ne pridrži. Glavna mu briga bila u tom, da pronadje, što je početak i vrelo njegovim mislim i željam, da po vrelu i same misli i želje prosudi. Za to je u izpoviedi bio vrlo jasan i kratak, te je znao očitovati, dokle je dospjela koja misao ili želja ili djelo tako jasno i bistro, kao da je to u onom času tjelesnim očima gledao, — u toliko je bio od Boga prosvietljen, i tako je dobro poznavao nutarnjost duše svoje. Živo je želio, da ga javno kore, za to je svoje pogrješke napisao i predao ih poglavaru; nu pošto su ga radi toga više hvalili, nego li korili ne budući ono pogrješke, konačno odluči, da ne će više toga činiti, »jer, reče on, da mu je to više na štetu, nego li na dobit.«

GLAVA XVI.

Kako je Alojzije cienio duhovne vježbe sv. Ignacija.

Alojzije u velike je cienio duhovne vježbe (exercicija) sv. Ignacija, ne samo za to, što su one najprikladnije sredstvo, da se duše obrate od grieha k Bogu, nego i za to, što su ona izvrstno sredstvo, da se njimi oživi gorljivost i uzplamti ljubav i duh pomladi onim dušam, koje teže za savršenim životom. Alojzije svake bi godine uprosio svoje poglavare, da se smije za vrieme praznika na njekoliko dana zakloniti u samotu, da obavi tuj duhovne vježbe. Ove duhovne vježbe podieljene su u 4 diela, koja se

razmatraju kroz 4 sedmice. Za svaku ovih sedmica sastavio si Alojzije njeke izreke i opomene prema naravi onih istina, o kojih se u ovih sedmicah promatra. Nu pošto su se njegovi spisi o duhovnom životu poslije njegove smrti umah razgrabili, našlo se samo ono, što je zabilježio o prvoj sedmici.

Čitamo u bilježkah Alojzijevih ovako:

Za duhovne vježbe u prvoj sedmici.

Sudovi su Božji nedohitni. Tko zna da li mi je Bog oprostio moje opačine, što sam ih počinio u svietu?

Stupovi nebeski padoše i skrhaše se; a tko meni obećaje, da ću uztrajati? Sviet je sad ugreznuo u zloću. Tko da utaži gnjev Svemogućega?

Mnoge duhovne osobe zaboravljaju na svoje zvanje, kako da podnosi Bog toliku štetu u kraljevstvu svojem?

Vjernici kao da otimlju Bogu njegovu slavu, jer su toliko mlaki kroz cieli svoj život. Tko da mu naknadi ovu slavu?

Jao si ga svjetovnjakom, koji odgadjaju pokoru do smrtnoga časa! Jao i redovnikom, koji driemaju sve do onoga časa!

To su kao njeka poticala, kojimi treba, da se ponukaš, kako bi se otresao mlitavosti u duhovnom životu i ponovio odluku, da ćeš činiti pokoru, te pravo i uztrajno Bogu služiti!

*

Prava je pokora ona. koja nas sili, da se ljuto kajemo, što smo uvriedili i prezreli Boga, najmilijega.

Ona čini, da oplakujemo ne samo naše težke griehe, nego da se najvećom skrušenosti kajemo i za sve lahke griehe.

Prava pokora ne samo da priznaje i štuje milosrdje Božje, koje nam oprašta griehe, nego ujedno i želi vrlo živo, da pretrpi sve pravedne kazne za svoje griehe i to za to, da se tako proslavi pravda Božja.

S toga podaje Bog onim, koji su dobro pripravljeni, veliku mržnju na sebe same, a ova mržnja pobudjuje i učvršćuje u njih odluku, oštro se trapit i vanjskom pokorom.

Bogu slava i čast!

GLAVA XVII.

O žarkoj ljubavi Alojzijevoj prema Bogu i bližnjemu.

Svom dušom i svim žarom svoga srca ljubio je Alojzije dragoga Boga. Kad se pred njim govorilo o Bogu, miljem mu se prelievala duša, a s lica mu sjalo, što mu srce ćuti; pa tako mu se dogadjalo na svakom mjestu i u svako doba. Ne ćemo ovdje da govorimo, kako je pokazao ovu ljubav k Bogu, odričuć se svega, što je na ovomu svietu, kloneć se svakog i najmanjeg grieha i radostno i najsavršenije izpunjavajuć volju Božju, veselo podnoseć svaku bol i muku, što mu je slala providnost Božja: sve je to Alojzije odavna već prevladao. Tuj ćemo govoriti o zadnjem samo poletu njegove ljubavi prema vječnomu dobru, te o sladkom prebivanju u krilu toga dobra. Svoju ljubav k Bogu pokaza Alojzije prije svega u žarkom i uztrajnom molenju. Osim duhovnih vježba sv. Ignacija, što ih svake godine činio, koje vježbe niti niesu drugo, no tihani sladki počinak duše u Bogu, jedinom pravom stanku njenu, podavao mu Rim mnogo raznolikih prilika, da se vježba u molitvi i bogoljubnosti. Kad bi izlazio iz kuće, pohodio bi sad ovo sad ono svetište i poštivao ostanke svetaca i mučenika toli žarko, te ga ne bilo tako lahko od njih odtrgnuti. Osobito ga često vidjevali u crkvi al Gesù kod Majke Božje, »della Strada«, koju bi milo i ljubezno nazivao majkom i gospojom svojom i danomice počastio krunicom ili čislom. No i izvan molitve bijaše vazda duhom svojim kod Boga i žrtvovaše mu u najčistijoj ljubavi sve svoje djelovanje i živovanje. Konačno očitovala se njegova ljubav k Bogu za vrieme odmora u razgovorih, koji svi smjerahu samo na Boga i duhovne stvari. Upravo ovo neprestano sjedinjenje s Bogom povećavalo mu ljubav k Bogu, koja mu sveti mladjahni život žarom svojim izgarala na podpunu miomirisnu žrtvu Božjemu Veličanstvu.

Tko pako ljubi Boga, taj ljubi i bližnjega

svoga, i tko nastoji oko spasa svoje duše, nije moguće, da je hladan prema bližnjemu osobito prema nevoljniku. Tako bilo i kod Alojzija. On htjede svima, da postane sve. Ljubav ga gonila, da ide u bolnice, da dvori bolestnike, a kad je kod njih: stere im postelju, pruža im hranu, pere im noge, mete sobe i nagovara ih na uztrpljivost i sv. pokoru. U samostanu izprosio si jednom za vazda dopuštenje, da smije kroz dan potješiti bolestnike u kući, i nitko ne bio u tom revniji od njega; a ljubav ovu jednako ukazivao svakomu bolestniku bez razlike. Kad mu glavari branili učiti s bog silne glavobolje, tražio on bolničare, pa im pomagao čistit žlice, noževe, i priredjivati sve, što je na uslugu bolestnikom i ozdravljenikom; no više nego li za dobro tiela, brinio se on za spas njihove duše.

Uviek je živila u njem želja spasavat duše. Koli u otčinskom domu, toli i u samostanu vruća mu i najmilija želja bila poć u Indiju, da ondje obraća pogane. No budući još na naucima, ne bilo moguće, da mu se ostvari želja; s tog je nastojao, da na drugi način dušam pomogne. Bila mu radost tumačiti katekizam ne samo služinčadi rimskoga kolegija, nego i na »Campu di Fiore«, i na trgu zvanu »Montanara«, gdje se obično sakupljalo mnogo naroda sa briegova iz Campagne. Tuj bi se on uzpeo na prvu pozornicu, do koje bi došao, na kojoj možda čas prije kakav čudak doktor ili kakav šljepar narod

svojimi ludorijami zabavljao, te bi ondje tumačio narodu, koji se oko njega okupio, kršćansku nauku. Jednoga dana vozio se Montanarom kardinal Cusa, pa ne znajući, čemu se onoliko naroda oko pozornice prikupilo, upita što je, i odgovoriše mu, da ondje propovieda mladi Alojzije Gonzaga. Niti jedan kateketa nije dovodio izpovjednikom toliko skrušenih grješnika koliko on.

Ali prije svega gledao je, da braći svojoj u samostanu pomogne i na tielu i na duši, kako mu već nadavala mudrost, kojom ga Gospodin obdario. Uz divni izgled, što im ga davao u svakoj kreposti, i što no bijaše svima najljepša i najvrlija propovied, djelovao je na njih silno svojom rieči i besjedom milom. Posavjetovavši se s o. rektorom i dobivši od njega dopuštenje, odluči ići za tim, da se u vrieme odmora poslije objeda i večere, govori lih o duhovnih stvarih, a da se odkloni svaki govor, ne ću reć o stvarih bezkoristnih i pustih, već o stvarih indiferentnih i znanstvenih. Ovu svoju želju očitova svom duhovniku o. Jerolimu Ubaldini-u, (ovaj posta od crkvenog dostojanstvenika redovnikom, te je kao takav sveto živio i umro), pa ga umoli, neka bi i on ovu stvar podupro. Ovaj ju sbilja u molitvi vruće preporuči Bogu. Alojzije si za tim odabere njeke revne mladiće u kolegiju, koji mu se svidjeli prikladni i sgodni, pa im rekne, kako želi duši svojoj na korist u vrieme odmora više put se s njimi sastajati i razgo-

varati o stvarih Božjih. Uz to bi svaki dan čitao po pol sata iz života svetaca ili kakove druge pobožne knjige, da si nabere što više gradiva za sveti razgovor, pa konačno zače s onimi drugovi izvoditi svoju namisao. Bijaše li u družtvu sa mladjimi, on bi prvi započeo govor o svetih stvarih, a ovi ga vrlo rado slušali i govor nastavili, jer su ćutili, da im je to vele koristno. Bijaše li pak sa svećenici ili starijimi od sebe, umolio bi ih, da mu rieše koju dvojbu u duhovnom životu, a odatle bi umio vješto svesti govor na Boga, akoprem bi ovi kad je Alojzije bio uz njih, većinom i sami započeli o Bogu i Božjih stvari besjediti, znajući kako su mu svi ini razgovori dosadni, pače ako su i razpravljali o drugih stvarih, prekinuli bi razgovor i stali govoriti o Bogu, samo da udovolje Alojziju; pa tako su činili i sami poglavari. Što je pak vršnjaka, ako je bio s onimi, koji su bili s njim u dogovoru, tad mu bilo lahko govoriti o stvarih svetih, ako je pak bio s drugimi, tada se on sam usmjelio zapodjeti govor o bogoljubnom predmetu: pa kako su bili svi dobri redovnici, željni napredovati u duhovnom životu, prihvatili bi i prosliedili radostna srdca ove razgovore. Kada je god koji novi član nadošao u kolegije da uči, bilo iz kuće novaka, ili iz kojega drugoga mjesta, prva briga bila Alojziju nastojati, da ili sam ili po kom drugom, koji je onomu bio sunovak ili drug, u njem uzdrži žar i gor-

ljivost duha, što no ju donio iz novačtva. Već prvih dana stao bi s njim pouzdano obćiti i uvjeravati ga, da će mu i sam i mnogi drugi biti na ruku, da se uzdrži i napreduje u bogoljubnosti, što je bez dvojbe i njemu najviše na srcu; no da ih i sam upozna, kad se bude s njimi razgovarao, imenovao bi mu petoricu, šestoricu najrevnijih. Ovim bi opet privezao na dušu, neka gledaju, da se s mladim bratom sastaju i paze, da u revnosti ne popusti, pa je tako Alojzije u svom naumu sretno uspjevao.

Što više, opaziv, da je koji od drugova potreban duševne pomoći, trudio se, da ga ma kako privine k sebi, a onda bi po više dana ili tjedana o podne i na večer govorio jedino s njime, niti ga briga trla, što li će drugi na to. Kad vidje, da ga je priveo k onoj krieposti ili savršenosti, koju je u njem želio, stade malo po malo uzmicati, i ostavljati ga veleći, treba, da i s drugimi obćimo, tako bo traži dobar izgled. No prije ga opomenuo, da si nadje vrle drugove i imenovao mu njeke bolje i revnije, a ove umolio, da se rado s njime druže, jer da je mladić dobra srca. Pošto je ovako s jednim svršio, priljubio se drugomu, da i ovdje započme djelo ljubavi i milosrdja. Krasna li uspjeha njegovu revnovanju! Alojzije utješi mnoge, i u najhladnijih upali žar svete ljubavi te nastane tolika gorljivost u kolegiju, da je bio pravi blagoslov Božji, te milina gledati.

Bilo tada u kolegiju 200 lica. Ljeti za vrieme odmora raztepli bi se po hodnicih i dvorištu sve po dvojica, trojica ili četvorica, a ne bilo družtvanca, u kojem se ne bi govorilo o svetih i Božjih stvarih. Tako bijaše mladim ljudem odmor kao kakav duhovni razgovor i duhovna okrepa i mnogi priznaše, da su gdjekad iz takova razgovora ubrali veće plodove, nego li iz same molitve. Nije ni čudo. Ovi mladi ljudi priobćivali si takovom prilikom iskreno i bezazleno ona nadahnuća i ono svjetlo, kojim ih Bog nadario u molitvi; tako naučiše i napredovaše mnogo u duhovnom životu. A sve to činilo se tako milo, ljubko i radostno, te bi se svaki žalostio, ako mu se bilo vratiti s odmora u sobu, a da se nije mogao sbog kakove nesgode razgovarati s drugovi o Božjih stvarih. Tako se razgovarahu i na šetnji i u dneve školskih praznika na zaselku (vilii). Bila im za praznika najmilija zabava sastajat se po dva po tri i po više njih u kolo, pa sborit o dobrom Spasitelju i krasnoj nebeskoj domovini.

Još krasnije bilo za velikih praznika u mjesecu rujnu i listopadu. U to doba polazili bi mladi Isusovci na njekoliko tjedana u Frascati ne daleko od Rima, da se posvema odmore i okriepe za iduću školsku godinu. Sa sobom bi ponieli s dopuštenjem poglavara što kakve duhovne knjige, jedni: Nasljeduj Krista, drugi život sv. Franje, drugi opet djela Gersonova, a

gdjekoji život svete Katarine ili sv. Ignacija ili dnevnike sv. Dominika ili sv. Franje; jedni se nasladjivali čitajući izpoviesti sv. Augustina ili njegovo samoslovje, a drugi čitajući djela sv. Bernarda; oni, koji su u duhovnom životu dalje pokročili, s radošću bi čitali život sv. Katarine Genovežke, a drugi, odani životu pokorničkom, život bl. Giacoponea i Ivana Kolombina. Oduševljeni s takova štiva, izšetali bi o podne i u veče po dvojica, trojica zajedno na one brežuljke i pripoviedali jedan drugomu, što je tko čitao. Kad i kad sastalo se njih po deset ili dvanaest zajedno u onih šumicah i gajevih oko Frascatia i stali besjediti o duhovnih stvarih tako vatreno i bogoljubno, s tolikom radosti i nasladom, te se činilo, da su angjeli iz raja, a ne ljudi. Tako im bijahu praznici ne samo okrepa tielu nego i duši: jedan bijaše drugom na izgled, jedan drugomu poticalo na sve veću ljubav Božju. Svemu tomu bijahu svjedoci mnogi otcevi i braća, koji bi to s radošću i nasladom srca motrili. No početnik i središte svemu tomu bijaše Alojzije. On je bacio žar sv. gorljivosti u kolo onih mladih ljudi, pa za to su ga svi i milovali i ljubili. Na šetnji gledali su, da se ma gdje s njim sastanu, da ga mogu slušati, gdje im pripovieda o ljubavi Božjoj, o nebeskoj domovini, ili o žiću kojega ugodnika Božjega. S njim su najradje govorili i najradje ga slušali i žalostan je bio svaki, koji nije mogao do njega, da ga

čuje, žalostan kao onaj, koji nema pristupa do svete stvari, za koju misli, da mnogo doprinosi spasu i savršenosti duše njegove.

Milim i ljubeznim činilo ga svima, što je umio vazda mudro prilagodit se mjestu i vremenu i osobi, s kojom je razgovarao. Akoprem inače u djelih svojih osbiljan, ipak u razgovoru ne bijaše ni mrk ni dosadan, već mio, ljubak i sladak. Kad i kad znao bi u govor uplesti koju umnu dosjetku ili kakav primjerić i liepu pripovjedku, da se razvesele, u koliko to dopušta kršćanska čednost. Što se tiče govora, bi on u riečih vazda do skrajnosti istinit i iskren. Svatko je mogao biti siguran, da njegov »da« jest »da«, a njegov »ne« u istinu »ne«, — daleko od svake dvoličnosti i himbe. On bi običavao reći: »da je dvoličnost, dvorječnost, himba i pretvaranje bilo u riečih, bilo u činih, na propast obćenju ljudi u svietu, za mladež pak, da je ljuta kuga, a u samostanu, da je pravi otrov redovničkoj bezazlenosti i priprostoći, i da se takova šta ni malo ne sklada sa redovničkim duhom.

Tako je ljubio Alojzije Boga i bližnjega. Obje su ljubavi jedna kriepost, kojoj samo dvostruk predmet, nu jedan razlog i motiv naime sam vječiti Gospodin Bog. Ako li u srcu ljubav Božja vlada, to ljubav ta hoće, da cieli sviet predobije za se. Ona obuhvata ne samo Boga, u njem samom, već obuhvata Boga i u čovjeku ili bolje čovjeka u Bogu, kako i veli sveti Ivan

evangjelista i »T k o n e l j u b i s v o g a b r a t a, k o g a v i d i, k a k o d a l j u b i B o g a, k o g a n e v i d i« (1. Iv. 4. 20.) Pa tko Boga ljubi, taj rado o njem govori, jer čega je srce puno, onim obiluju usta.

Tako je živio Alojzije prve dvie godine i pol u rimskom zavodu, a to su i krasni i sladki plodovi, kojimi je već tada urodio njegov angjeoski život.

GLAVA XVIII.

Alojzije, angjeo mironos.

U to vrieme umrie u Mantovi Oracije Gonzaga, gospodar Solferina. Solferino pripadao je po pravu Rudolfu, bratu Alojzijevu, kao najbližemu rodjaku Oracijevu; ali u oporuci, što ju ovaj napisa, učini baštinikom ne Rudolfa, nego vojvodu mantovanskoga, te ovaj zaposjednu Solferino. Budući taj posjed državno leno, uputi se markgrofica Marta u Prag, uzevši sa sobom svoja tri sina, medju njimi i Franju, koga je Alojzije toliko milovao. Markgrofica podje, da zatraži pravicu za svoga sina. Još prije nego je odputovala u Prag, pisa joj Alojzije 29. prosinca 1588.

»Pred njekoliko dana primih list Vaše Presvjetlosti, iz kojega razabrah, što i kako misli vojvoda mantovanski glede Solferina. Kano što Vama, majko ova stvar podaje priliku, da

vršite djela ljubavi i materinje brige, tako evo obvezuje mene, da molim Njegovo Božje Veličanstvo, da ravna sve, e se sbude ono, što je najbolje i da Ono Presvjetlost Vašu u ovom poslu blagoslovi. Budući pak Vaša Presvjetlost na ovom putu ima vodiljicom Majku Božju, koja je njekoć na današnji dan, na dan drobne djece, bila na biegu u Egipat, mislim, da Vam jedva što drugo treba za utjehu, nego da u ovu Vašu uzvišenu voditeljicu uprete oči svoje: jer za to je hotio Spasitelj i njegova blagoslovljena Majka, da prodju vodom patnja, e da ovu vodu, time, što su ju sami okusili, zaslade za nas. Meni je, Bogu hvala, dosta dobro, pa jer sada božićnimi blagdani osviće pravo vrieme molitve, to ću se još kamo li više u mojih pobožnostih sjećati Vaše Presvjetlosti; a molim, da to isto činite i Vi za mene, jer mi je to vrlo potrebno. Drugo šta po milosti Božjoj ne trebam. Na koncu preporučam se Vašoj Presvjetlosti i cjelivam ju u ruke.«

Pošto se stvar, kako treba pretresla, dosudi car Solferino markgrofu Rudolfu. Ali tim se nedokrajči razpra izmed Rudolfa i vojvode mantovanskoga. Sotona, koji nikad ne miruje, podpirivaše oganj mržnje i ovaj se razbuktao to bjesnije, što je prije med njima tješnje prijateljstvo bilo. Niti sam nadvojvoda Ferdinando, brat caru Maximiljanu, ne mogaše, da ih pomiri. Napokon Eleonora austrijska, majka vojvode Vincencija, i Marta, majka Rudolfova, željne mira,

stanu nastojati, da odklone smutnju, pa se domisle, da bi njihove sinove najbolje mogao izmiriti Alojzije, znale bo su, koliko ga ljubi i štuje vojvoda, te kolik mu je ugled i upliv na Rudolfa. Majke se obrate na Alojzija u Rim i na njegove poglavare, e da o tom ništa niesu znali njihovi sinovi. Alojzije ne htje iz početka nipošto, da se plete u taj posao, bojeći se, da mu to ne pomuti mir duše i da ga ne uzprieči u vršenju samostanskoga reda; no ipak preporuči stvar Bogu i posavjetova se sa svojim izpovjednikom. Izpovjednik, Bellarmino, pomoliv se Bogu za svjetlo, reče Alojziju: »Alojzije idite, jer mislim, da će to biti na slavu Božju.« Ove rieči uze mladić, kao da su mu od Boga rečene i odluči ono učiniti, što bude glavar reda naložio.

Već je Alojzije bio svršio drugu godinu bogoslovja, a sada praznikovao s ostalimi u Frascatiu, kad eto dodje Bellarmino i donese mu od glave reda zapovied, da se vrati u Rim, pa odanle da podje put Mantove i Castigliona. Za četvrt sata već se spremio na put. Velika zavlada tuga med onimi mladići, kad vidješe, gdje ih ostavlja njihov angjeo, gdje ih ostavlja za više mjesecih onaj, koj ih neprestano pobudjivaše na kriepost i sborom i tvorom. Svi ga izprate do izvan njekoga zavodskoga vinograda. Kad se vratili, stane Bellarmino oduševljeno uzvisivati mladića i slaviti njegove kriepost, a napose reče: »da

on drži, da je ovaj mladić ustaljen u milosti;« i pridoda: »da si ne može predočiti živahnije i bolje, kako je sv. Toma Akvinski živio za svoje mladosti, nego kad promatra, kako živi Alojzije.«

Došavši Alojzije u Rim, oprosti se sa glavom reda i kardinali, svojimi rodjaci. Opraštajući se s kardinalom della Rovere, onesvjesne se. Kad se dozvao k sebi, ukori ga stožernik, što se toliko trapi i opomene ga, neka više pazi na svoje zdravlje; a on mu odvrati: »da niti toliko ne čini, koliko bi bio dužan činiti.« Za suputnika dadu mu brata, laika, Jakoba Burlaska, čovjeka razborita. Ovomu naložе poglavari, da se brine za mladićevo zdravlje; Alojziju pak zapovjede, da se u svem, što je zdravlja, pokorava bratu. Njeki dobročinitelj Isusovaca u Rimu imenom Lj. Corbinelli, znajući, koliko Alojzije trpi s glavobolje, ponudi mu na put suncobran; no on ne htje nikako da ga primi. U jutro, kad mu bilo poći, donesu mu čizme od njekoga visokorodjenog gospodina; kad ih hotio obući, reče mu njetko: »ove su čizme bile od toga i toga gospodina.« To je bilo dosta i već mu niesu bile u volju, te ih stane obuvajući se ogledati amo i onamo, ne bi li se kako izvinuo, da ih ne mora nositi. Drug mu to opazi i upita ga: »Što je s čižmami, zar vam ne pristaju?« A kad Alojzije ne odgovori ništa, prihvati drug: »Dajte ih amo, čekajte, dok donesem druge.« Otišav u drugu sobu, sgnječi ih malo, dade im nješto

drugi oblik, i donese mu iste čizme veleći: »Pokušajte malko ove, možda će vam bolje pristajati:« Alojzije ih ne prepozna, već ih obuče i reče: »Čini mi se, da će ove biti dobre.«

Iz Rima krene na put 12. rujna 1589. u družtvu s onim bratom i o Bernardom Medici, koji je polazio u Milan, da ondje u kolegiju tumači sv. pismo. Na cielom putu ne propusti niti jednom svojih običnih molitava, promatranja, izpitavanja, niti išto od svojih inih pobožnosti. I na putu i i u gostionicah govorio bi lih o Bogu i duhovnih stvarih. Milo bijaše gledati, kako ga s počitanjem slušaju vozari, te mu odkrivaju dušu svoju i cielo srce svoje, niti ga za časak ne će da ostave, te mu izkazuju veliko štovanje i kao njeku pobožnost: stvar doista riedka u takove čeljadi. U Sieni bilo mu težko, što su mu u samostanu izkazivali prenježno štovanje; niti si je dao noge prati, kako je običaj u družbi Isusovoj činiti putnicima. Vrlo se obradovao, kad je opet ugledao Firencu, tu majku i kolievku svoje bogoljubnosti i prve revnosti. Tuj se medjuto mnogo toga promienilo. Velevojvoda Franjo, kano i njegova druga supruga, Bianca Capello, bjehu u brzo jedan za drugim umrli; a kardinal Ferdinando Medici, kojega je Alojzije pohodio, kad je prispio u Rim, nasliedi uz dopuštenje papino pokojnog svoga brata u velevojvodini. Iza kratka boravka u Firenci zaputi se u Bolognu, ostaviv u Firenci o. Bernardina Medici kod njegova roda. Došavši

Alojzije u Bolognu, obkole ga otcevi onoga kolegija, koji su već čuli slaviti ga sa svetosti, a on zače namah s njimi govoriti o Božjih stvarih. Tuj se ustavi jedan dan. Otac rektor dade mu sakristana da mu pokazuje grad; no Alojzije umoli sakristana, da ga ne vodi nikamo osim u crkvu ili drugo koje svetište, jer da ne mari za drugo. I sbilja, pošto ga sakristan poveo u dvie, tri znamenite crkve, dovede ga natrag kući. Putem, kuda god prolazio, svagdje ga liepo dočekali, samo ne baš najljepše u njekoj gostionici izmedju Bologne i Mantove. Prispjevši sa svojim drugom onamo, dade im gospodar za konak sobu sa jednom posteljom. Drug Alojzijev reče gostioničaru na samu, da nije običaj redovnikom, da dvojica skupa spavaju i umoli ga za još jedan krevet. Ali mu gostioničar odvrati, da mu toga ne da, jer da čuva krevete za osobe višega stališa, koji bi mu još mogli na konak pasti. No drug hoće, da ima još jedan krevet, pa se uzesti na gostioničara. Alojzije stane ga miriti; no drug će: »Ovaj krčmar veli, da čuva krevete za odličniju gospodu, kao da smo mi seljaci, a barem na vas imao bi se donjekle obazirati.« Alojzije mu vedra lica posve mirno odvrati: »Brate, ne mojte se uznemirivati, jer imate krivo; mi hoćemo da budemo siromasi, ako dakle on s nami postupa, kako se dolikuje siromasima, niti se možemo, niti smijemo tužiti.« Na večer ne dodje nitko i tako drug dobije, što je želio.

Kad dodje u Mantovu, pohodi s mjesta obudovljelu[1]) Eleonoru austrijsku, onda već častnu staricu. Sveta se ova starica vrlo razveseli, kad opet vidje Alojzija i razgovaraše se s njim na dugo.

Iz Mantove pisa Alojzije bratu Rudolfu u Castiglione ovako·

»Pax Christi Mir Kristov s Vami! Po milosti Božjoj prispio sam u Mantovu i boravim sa svojim pratiocem, po dobroti i gostoljubivosti naših otaca, u ovdješnjem kolegiju. Bude li moguće, još ću se danas pokloniti vojvodi, da pomoćju Božjom poznatu stvar pospješim i obavim. Ja sam ju prije svega metnuo na presvete ruke našemu Gospodinu i Spasitelju, koji će, kako se nadam, učiniti, da se sve dobro svrši. Pod večer prispjeti ćemo mi, moj pratioc i ja, u Castiglione, i ondje ćemo prenoćiti, s toga završujem i molim, da me preporučite Njezinoj Preuzvišenosti, gospoji markgrofici, našoj majci, koju cjelivam u ruku.«

Primivši Rudolfo list, odasla kola po Alojzija, i ovaj krene sa svojim pratiocem put Castigliona. Došav Castiglionu na pomole, uprosi njekoga, koga slučajno sastanuo, da ga najavi njegovu bratu markgrofu. Glasnik poteče ulicami, pa stade razglašivati, tko dolazi. U tinji se čas otvore prozori, otvore vrata i silesija svjeta nagrne sa svih

[1]) Vojvoda Vilim, njezin suprug, umrie 14. kolovoza 1587.

strana. Zvona svečano zazvone, s tvrdje zagruvaju topovi na pozdrav, a na ulicah, kud Alojzije prolazi, dočekuje ga narod na koljenih s najvećim veseljem i počitanjem. Tako ga časte, jer ga drže za velikoga svetca. Dakako, da su sve te počasti Alojziju bile na veliku muku, te se od stida sav rumenio. Isto se tako rumenio i težko mu bilo, kad bi ga njeki od dvora i drugi, kao njekoć, dok je još u svietu bio, oslovili: »Presvietli,« »Preuzvišeni.« Rudolfo izveze mu se u susret sve do podnožja briega, na kojem bila gradina. Kad Rudolfo silazio s kolesnice, jedan od njegovih vazala pokleknu pred njeg i umoli ga za oproštenje radi njekakova prekršaja, uzdajući se u prisutna Alojzija; i markgrof mu oprosti govoreć, da mu oprašta iz ljubavi k otcu Alojziju.

Evo dakle Alojzija opet u Castiglionu, gdje je tako sveto proveo svoju djetinju i mladenačku dobu. On vidje opet prostorije, u kojih je stanovao, molio, trapio se, te suzami i krvlju svojom zvanje si zaslužio. Još niesu minule ni podpune 4 godine, pa ipak kolika promjena! Otac mu bijaše umro i počivaše u grobnici Franjevaca u Mantovi, sestra Izabela umrie u Madridu, a bratac mu Franjo boravljaše na pražkom dvoru. Ali najviše moralo Alojzija, koji još u jutro istoga dana preko Rudolfa izporučio majci pozdrav i cjelov u ruku, iznenaditi i zaboljeti, što na veče, kad je prispio u Castiglione, ne nadje majke

svoje u gradu. Iz valjanih razloga, koje ćemo kasnje napomenuti, ostavila je ona gradinu i nastanila se sa svoja dva sinčića dolje u samom gradiću. U ovaj čas boravljaše u mjestu, zvanu Sv. Martin, udaljenu 12 milja od Castigliona. Alojzije pošlje umah k njojzi glasnika i ona se već sutradan povrati u Castiglione sa svoja dva sinčića. Prispjevši u svoju palaču, dojavi Alojziju, da je nadošla. Alojzije podje sa svojim drugom Jakobom Burlaskom, da pohodi svoju majku, a majka ga dočeka više kano njeko sv. biće, nego kano svoga sina. Ona se ne usudi zagrliti ga ili poljubiti, kako ju nagonila ljubav materinja, već dopustivši, da počitanje prevlada ljubav, dočeka ga na koljenih klanjajući mu se sve do crne zemlje. Niti nam to ne budi za čudo, tà ona ga, dok je još djetetom bio, držala svetim i običavala ga zvati: »moj angjelak.«

GLAVA XIX.

Kako je Alojzije živio u Castiglionu i na drugim mjestima.

Cieli onaj dan ostade Alojzije kod majke i razpravljaše s njom na tanko i na široko o poslovih, radi kojih je došao. Dok je s majkom bio, htjede, da vazda uz njega bude i njegov drug; no videći ovaj, da je majka sbog njegova prisućtva u govoru kao sapeta, ode uz liepu izliku iz sobe.

Kad se iza dužega vremena povratio, nadje ih oboje, klečeć i Bogu se moleć. Na večer, kad je Alojzije sa drugom bio sám, upita ga, »a za što je ono kroz dan iz sobe izišao i njega sama ostavio«; a drug mu odvrati: »Pošto je gospoja markgrofica izprosila od vrhovnoga glavara, da joj pošlje sina tako iz daleka, pa pošto ste vi sbilja k njojzi došao, ne čini mi se umjestno, priečiti ju, da Vam posve slobodno odkrije sve, što ima na srcu; no da vi razpravljate s kojom inom gospojom, a ne s gospojom majkom, rado bih vas poslušao i ostao vazda uz vas.« Alojzije se umiri. On se zadrža u Castiglionu više dana, da točno izpita svoga brata Rudolfa o svem, što se bilo zametnulo izmed njega i vojvode mantovanskoga. Za ovo vrieme podavao je on na svakom mjestu, u svako doba, te svakom prilikom krasan i uzoran primjer kršćanskih krieposti. Kad bi izlazio iz dvora, išao bi vazda pješice, akoprem ga po nalogu majke i brata svedjer sliedila kola. Na putu toliko su ga pozdravljali, da je svoj šešir skoro neprestano u ruci držao. Sa svakim je bez razlike razgovarao ponizno, krotko i s počitanjem, kao da je izmedju svih on najmanji. Nikad nije dopustio, da ga itko podvori, već ako mu što uztrebalo, umolio bi za to svoga drugara, akoprem bi i od njega zatražio tek ono, što mu bilo nuždno, ili bolje drug ga morao prinuditi, da to primi; jer u svojih potrebah Alojzije nije od nikoga ništa tražio,

već se predao Bogu, neka on gane bližnjega, da mu u potrebi pomogne. I skoro da ne htjede ni stanovati u domu majke svoje ili svoga brata, već u kući župnikovoj; ali poglavari, koje o tom pitao, odrediše drugačije i on posluhnu.

On pokaže i u Castiglionu koli istinski ljubi sv. siromaštvo i trapež; nikad ne zaprosi u kući nikoje stvari. Boraveći tudie, zateče ga i zima, s toga mu zatreba zimsko odielo; ali on ne dopusti nipošto svojim, da mu ga dadu napraviti, kako su svakako željli, već pisa o. rektoru u Bresciu i umoli, da pošlje njemu i njegovu drugu, što je potrebno za zimu. Ovaj mu pošlje odielo, ali već nošeno, jer novoga ne bijaše u zalihi. Markgrofica majka silila ga, da primi barem dva mantovanska zobunca, jedan za sebe, a drugi za drugara, ali ni toga ne htje, veleći »da ne će ništa, od onoga, što je tako rado ostavio.« Majka umoli po tom njegova druga, neka bi ga on primorao, da primi zobunac. Ovaj podje jednoga jutra rano k Alojziju i donese mu zobunac, a kad ga Alojzije opet ne će, reče mu drugar: »Uzmite, daje vam ga vaša majka kao milostinju iz ljubavi prama Bogu, pa jer vam je potreban, hoću, da ga uzmete,« i stade neoklevice oblačiti ga u zobunac; Alojzije primi zobunac iz posluš-nosti u ime milostinje. U to mu se poderala i rubina, što ju bio ponio sa sobom iz Rima. Majka mu ugotovi nješto nove rubine sama svojom rukom iz ljubavi i počitanja k njemu; nu on že-

leći do kraja da bude siromašan, ni onoga neće, što mu mila majčina ruka napravila, već zaprosi, da mu se pokrpa njegova poderana rubenina; i jedva ga drugar težkom mukom sklonuo, da konačno u ime milostinje primi od ponudjene rubenine ono, što mu bilo najnuždnije.

Za cielo vrieme nije nikad nikomu ni u dvoru ni izvan dvora ništa zapoviedao ili nalagao, i živio je na dvoru tako skromno i čedno, kao da su ga ona gospoda na ulici našla, te ga iz milosrdja primila pod svoj krov. Kad mu je bilo razgovarati se sa bratom Rudolfom, čekao bi u prednjoj sobi na audienciju, kao i svaki drugi, i ne bi ga hotio buniti u ono vrieme, kad je bio poslom zabavljen. Kad je blagovao kod brata, dao bi se podvoriti kod stola, kao što i svaki drugi, no u kući majčinoj bio je već slobodniji, tim više, što ga majka željela u svem da udovolji. Tako primjerice ne dopusti, da ga nude čašom na srebrnu pladnju, već htjede da mu se čini kako je običaj u družbi Isusovoj. Kod blagovanja bijaše, kao obično vrlo umjeren, i nije mario, da li je jelo i pilo ovakovo ili onakovo, jer je neprekidnim mrtvenjem izgubio mal' ne svaki tek. Kad bi mu majka rekla; »Uzmite, otče Alojzije, ovo je dobro, ovo je bolje,« on bi uzeo i zahvalio se, al i na tanjuru ostavio. Znao bi svomu drugu reći: »O kako nam je dobro u našoj kući! više me kriepi i jači jedno naše jelo, nego ili sva koja su na ovih stolovih.« Nikad ne do-

pusti, da ga tko oblači ili svlači, niti njegov drug; pa kad su prve večeri došle sluge u sobu, da ga svlače kao njekoć, dok je bio markgrofić, on ih odrješito odbi veleći, da neće u krevet, dok ne otidu. Isto tako ne dopusti, da mu fontanelu t. j. ranu, što ju navlaš podržavaše po tadanjem liečničkom umjeću, zavija brat drugar, već se za nju brinuo sam. On u svojoj čednosti nije hotio, da tko drugi čini za njega ono, što je mislio, da može sam učiniti. U domu majčinu, a kad je mogao i u domu markgrofovu, sam si u jutro namještao postelju, te s veseljem pomagao i svomu drugu namještati njegovu. Zapazivši to sluge na dvoru, nastojahu, da ga u tom poslu uviek preteknu. Ništa se nije brinuo za svoje zdravlje, niti starao, da se uzdrži na životu, pače na to nije niti mislio, osim kad ga opomenuo drug, da se čuva.

Milo mu bilo, ako je i tuj mogao samovati, akoprem je rado obćio s majkom, kao s osobom vrlo pobožnom, i mnogo ju tješio. U jutro pošto je ustao i obukao se, posvetio bi namah dobru uru molitvi, a za tim pošao k svetoj misi; kroz dan molio bi veliki časoslov i sv. krunicu; ovu više puta sam, a više puta sa svojim drugom. Ako je mogao danju ukrasti koje vremence, rekao bi bratu drugu: »Ajdmo malko pomolit se Bogu!« Svaku večer proboravio bi tri do četiri sata na samu, a prije počinka molio bi litanije svih sveti i izpitivao svoju savjest. Svaki tjedan

izpovjedio se i pričestio u nedjelju i blagdane u glavnoj crkvi ss. Nazarija i Celsa. Tom sgodom nagrnulo sila svieta u crkvu, da ga gleda, gdje prima svete sakramente i gdje se klanja svomu Spasitelju, radujući se ovamo što je tako bogoljuban, a jadikujući onamo, što su izgubili tako sveta gospodara.

Prvoga blagdana, kad je išao u crkvu, sjatilo se onamo toliko naroda, te je Alojzija obuzela želja, da probesjedi narodu i da ga nagovara, neka živi u strahu Božjem i rado prima sv. sakramente; no ipak se suztegne, hoteći najprije urediti stvari svoga brata, neka bi prije svega sâm dvor prednjačio liepim primjerom. Nikad ne reče drûgu oštre rieči, niti mu ičim pokaza, da mu se ne mili, što on čini, pače u u govoru rado mu je popuštao. Što je zdravlja, dragovoljno mu se pokoravao u svem. Drugar se pak divio njegovoj svetosti, videći, kako je u svem iskren i prostodušan, kako ne haje za nikakav ljudski obzir i ne mari za ništa na ovom svietu, već od srca prezire sve.

Iz Castigliona pošao je sa drugom u Bresciu, u Mantovu i na druga mjesta, kamo je trebalo ići radi bratovih posala. Putem promatrao bi narav i po vidljivih stvarih u naravi uzdizao se duhom gospodinu Bogu. S drugom se razgovarao na široko o Božjih stvarih, pak kad se ovaj već umorio i hotio prestati ili zaželio, da se o čem drugom govori, ne htje Alojzije, da se

raztrese i misli na ono, što je svjetsko, već osta mišlju i srcem kod Boga. Jednoga dana krene put Kaštel-Giuffréd-a, da razpravlja sa svojim stricem, Alfonzom Gonzagom gospodarom ovoga Kaštela. Da nije Alojzije pošao u samostan, bio bi baštinio od strica ovaj Kašteo. Brat mu markgrof dade njekolike poslužnike, da ga na putu prate. Alojzije. ne mogavši ih odbiti u nazočnosti njegovoj, pošlje ih natrag, čim su bili odmakli od Castigliona. Ne znajući vozač pravo puta, zabludi i dodju u Kaštel Giuffrédo kasno u noći, kad bijahu vrata već pozatvarana. Pošto je Giuffredo bila tvrdja, te se noćju nikad nikomu nije otvarala, bilo je prije svega nuždno potanko izviestiti straže, tko je došao i po kakovu poslu, a zatim valjalo čekati, dok se o svem obaviesti gospodar grada, Alfonzo Gonzaga. Tek nakon dugog vremena čuju, gdje se otvaraju vrata i spušta uzvijaći most. Na vratima se ukaže ciela povorka dvorana kneza Alfonza sa zubljami u ruci, da pozdrave Alojzija i da ga uvedu u grad. Kad Alojzije udje u Kašteo, ima šta i gledati. Tuj ga dočekalo na počast množtvo vojnika, povrstanih u dva krila od gradskih vrata, pa sve do palače. Pred palačom pozdravi ga sam stric s najvećim veseljem. Po tom ga odvede na počinak u sobu, izkićenu na kraljevsku. Siromašni Alojzije videći, da je toliko čašćen i da se nalazi u sobi tako bogato uresenoj, reče svomu drugu: »O moj brate, Bog nam pomogao ovu

izpovjedio se i pričestio u nedjelju i blagdane u glavnoj crkvi ss. Nazarija i Celsa. Tom sgodom nagrnulo sila svieta u crkvu, da ga gleda, gdje prima svete sakramente i gdje se klanja svomu Spasitelju, radujući se ovamo što je tako bogoljuban, a jadikujući onamo, što su izgubili tako sveta gospodara.

Prvoga blagdana, kad je išao u crkvu, sjatilo se onamo toliko naroda, te je Alojzija obuzela želja, da probesjedi narodu i da ga nagovara, neka živi u strahu Božjem i rado prima sv. sakramente; no ipak se suztegne, hoteći najprije urediti stvari svoga brata, neka bi prije svega sâm dvor prednjačio liepim primjerom. Nikad ne reče drûgu oštre rieči, niti mu ičim pokaza, da mu se ne mili, što on čini, pače u u govoru rado mu je popuštao. Što je zdravlja, dragovoljno mu se pokoravao u svem. Drugar se pak divio njegovoj svetosti, videći, kako je u svem iskren i prostodušan, kako ne haje za nikakav ljudski obzir i ne mari za ništa na ovom svietu, već od srca prezire sve.

Iz Castigliona pošao je sa drugom u Bresciu, u Mantovu i na druga mjesta, kamo je trebalo ići radi bratovih posala. Putem promatrao bi narav i po vidljivih stvarih u naravi uzdizao se duhom gospodinu Bogu. S drugom se razgovarao na široko o Božjih stvarih, pak kad se ovaj već umorio i hotio prestati ili zaželio, da se o čem drugom govori, ne htje Alojzije, da se

raztrese i misli na ono, što je svjetsko, već osta mišlju i srcem kod Boga. Jednoga dana krene put Kaštel-Giuffréd-a, da razpravlja sa svojim stricem, Alfonzom Gonzagom gospodarom ovoga Kaštela. Da nije Alojzije pošao u samostan, bio bi baštinio od strica ovaj Kašteo. Brat mu markgrof dade njekolike poslužnike, da ga na putu prate. Alojzije. ne mogavši ih odbiti u nazočnosti njegovoj, pošlje ih natrag, čim su bili odmakli od Castigliona. Ne znajući vozač pravo puta, zabludi i dodju u Kaštel Giuffrédo kasno u noći, kad bijahu vrata već pozatvarana. Pošto je Giuffredo bila tvrdja, te se noćju nikad nikomu nije otvarala, bilo je prije svega nuždno potanko izviestiti straže, tko je došao i po kakovu poslu, a zatim valjalo čekati, dok se o svem obaviesti gospodar grada, Alfonzo Gonzaga. Tek nakon dugog vremena čuju, gdje se otvaraju vrata i spušta uzvijaći most. Na vratima se ukaže ciela povorka dvorana kneza Alfonza sa zubljami u ruci, da pozdrave Alojzija i da ga uvedu u grad. Kad Alojzije udje u Kašteo, ima šta i gledati. Tuj ga dočekalo na počast množtvo vojnika, povrstanih u dva krila od gradskih vrata, pa sve do palače. Pred palačom pozdravi ga sam stric s najvećim veseljem. Po tom ga odvede na počinak u sobu, izkićenu na kraljevsku. Siromašni Alojzije videći, da je toliko čašćen i da se nalazi u sobi tako bogato uresenoj, reče svomu drugu: »O moj brate, Bog nam pomogao ovu

večer, a kamo smo mi došli sbog naših grieha? Gledajte, kakove su to sobe i kakovi kreveti! O, koliko bi nam ljepše bilo u priprostih sobicah naše kuće i u naših ubožkih krevetih bez svih ovih časti i tolikih udobnosti!« I bilo mu ono vrieme, što je boravio u Kaštelu, kao tisuć godina i gledao je, da čim prije odanle otidje, ne moguć podnositi, da ga toliko časte.

Dojdući dan vrati se u Castiglione, a odanle se zaputi, pošto se već dobro obaviestio o cieloj stvari, u Mantovu, da razpravlja sa vojvodom mantovanskim. U Mantovi zadrža se njekoliko tjedana. Tom prilikom dodje više puti u kolegije Isusovaca, i tuj prospe toliki miris svoje svetosti, te još dugo po tom spominjahu oni otcevi divne stvari o njegovoj velikoj čednosti i poniznosti, odricanju, samopreziru, o njegovu štovanju i počitanju prema drugim, o skromnosti bezazlenosti u govoru i drugih njegovih kriepostih. Duh mu bijaše vazda odtrgnut od stvarih svieta i uznesen u Bogu. S Veličanstvom Božjim bijaše u toliko svom dušom sdružen, da ne bi ništa ni činio ni govorio, a da ne bi imao Boga pred očima tako, te se onim otcevom činilo, da gledaju živi uzor svih krieposti, te bi govorili, da iz njegova lica prosieva tolika svetost, da se čini prava slika sv. Karla Borromea kardinala, komu da je i u licu donjekle sličan bio. Već isti pogled na njega moćno ih poticao na kriepost. Bio je tada ravnatelj onomu kolegiju otac

Prospero Malavolta, koga je sam sveti Ignacije, utemeljitelj reda, primio u družbu Isusovu. Zagledavši ovaj toliku zrelost i svetost u mladića, naloži mu, da probesjedi jednoga petka svim otcevom kolegija. (Stvar u družbi posve neobična, jer to čine samo poglavari i drugi stariji otcevi, a nikad oni, koji niesu svećenici). Alojzije, kad ču nalog, zarumeni se, al iz poslušnosti probesjedi govor o ljubavi bratskoj na osnovu riečih Spasiteljevih: »Ovo je moja zapovied, da se ljubite medjusobno, kao što sam ja ljubio vas«; govorio je žarko i gorljivo, te u velike utješio i podpuno zadovoljio svakoga, koji ga slušao.

GLAVA XX.

Alojzije uspjeva sretno u zamršenu poslu.

Bivši u Mantovi zače Alojzije o poznatoj već stvari razpravljati s vojvodom mantovskim. No prije nego li će u palaču mogućnika, da traži i nadje pravdu i pravicu, izruči se kralju nebesa, u čijoj su ruci srca svih ljudi, i poniznimi molitvami izprosi u Veličanstva Božjega mudrost i blagoslov za taj posao. Da mu je Bog pomogao, pokaza i sam dogadjaj. Već kod prvoga sastanka sa vojvodom, gdje no je s njim cielu uru i pô razpravljao, dokrajči se prepirka i on postiže, što je želio i od vojvode prosio. Akoprem je bio vojvoda sbog mnogih lažnih izvještaja, koji mu proti Rudolfu stigoše, na njega

vrlo razgnevljen, akoprem je on mogao posumnjati o pravednosti zahtjeva Alojzijevih, budući rodjeni brat Rudolfu, akoprem je bilo i drugih prividnih izlika, da uzkrati Alojziju ono, za što ga molio: sa svim tim vojvoda ne učini toga. On zagleda u mladića svetu dušu, čistu i neokaljanu nakanu, podpunu bezpristranost, i to sve djelovaše tako na njegovo srce, da mu ne mogaše ništa uzkratiti. Kako se čini, obratio se Alojzije ponajprije na kneževsko veledušje vojvode, te ga na koljenih umolio, da se za ljubav Isusu Kristu prije svega izmiri sa njegovim bratom Rudolfom; jer da će se tada sve drugo lasno urediti. Alojzije uvjeravaše vojvodu, da ga njegova obitelj nikada nije namjeravala uvriediti, ona da je samo kanila potražiti svoje pravo; nesretna prepirka da ih je razdvojila, no da je njegova obitelj pripravna radje se Solferina i odreći nego li izgubiti blagonaklonost i prijateljstvo vojvode, s toga neka bi on samo dopustio, da Rudolfo dodje k njemu, i da mu ustupi prieporan posjed. Ove srdačne i ponizne rieči umekšaše srce vojvode Vincencija; ganut zagrli Alojzija i cjeliva ga. Rudolfu oprosti od srca, a Alojziju obeća, da će učiniti štogod bude želio, njemu da prepušta sve. Tako postigne Alojzije u poldrugi sat više, nego li knezovi i vojvode u više mjeseci. Bilo ih je, koji su nastojali, da zaprieče svako pomirenje izmedju vojvode i markgrofa, a drugi su opet vojvodu nagovarali, da odgodi

pomirenje, neka se ne bi činilo, da se je on pomirio lih za volju Alojziju, već i iz štovanja prama onoj gospodi, koja su o tom već prije nastojala, prem toga do onda još niesu bila postigla. Vojvoda odgovori, da on želi i hoće, da se stvar što prije rieši, jer da on ono, što čini, čini lih iz štovanja i ljubavi k Alojziju i da toga ne bi bio nikada nikomu drugomu za volju učinio, pa to neka slobodno i cieli sviet saznade. Svatko se živ tomu čudio.

Alojzije uze po tom priepis svih onih tužaba koje su bile podnesene proti markgrofu Rudolfu i vrativ se s tim u Castiglione, uznastoja, da mu se brat markgrof opravda od prve do zadnje sve po redu. I opet dodje Alojzije u Mantovu, noseći vojvodi odgovore i opravdanje Rudolfovo, i vojvoda se podpuno smiri i udovolji. Ide s nova Alojzije u Castiglione, ali ovaj put po brata, da ga dovede pred vojvodu i da se s njim istinski izmiri. Vojvoda primi markgrofa vrlo ljubezno, pozove ga k sebi na ručak, i zadrži ga kod sebe na zabavi cieli onaj dan. On umoli i Alojzija, da ostane kod njega na ručku, no Alojzije ne će, već ide u kolegije Isusovaca; a kad mu vojvoda reče, neka dodje po podne na svečanu zabavu, odpovrne mu Alojzije posmješke; »da to ne bi bilo drago njegovu drugaru.« U isto vrieme preda vojvoda markgrofu Rudolfu Solferino i tako se dokide razdor i obnovi prijateljstvo izmedju jednoga i drugoga

U svojoj poniznosti pripisivao je Alojzije sretan uspjeh iza Gospodina Boga nastojanju svojih prijatelja. Tako n. pr. veli u jednom listu na Fabija Gonzagu: »Bogu, našemu Gospodinu budi hvala, koji se u svojoj vječitoj ljubavi i milosrdju udostojao ovu toli zamršenu stvar posredovanjem Vaše Presvjetlosti tako sretno dokončati. Tim nieste samo našoj kući povratili mir, nego ste i sebi stekli veliku zaslugu kod Boga, od koga sam ovu milost postigao i koga molim, da Vas za to nagradi na nebu, pače da Vas, kako se od Gospodina nadam, već ovdje na zemlji napuni svojom utjehom.«

Pošto je Alojzije Božjom pomoću odklonio jednu smutnju, htjede da odkloni i drugu, koja se još više ticala njegova roda. Rudolfo se naime bio oženio prije godinu dana sa njekom vrlo čestitom i bogatom gospodjicom po imenu Jelenom Aliprandi, kćeri Ivana Antonija Aliprandia iz plemenite obitelji u Lombardiji. Aliprandi bijaše nadstojnik markgrofove kovnice novaca, dakle njegov podanik. Jelena bijaše jedinica u otca, kojemu je imetak iznosio preko 100.000 škuda, i sve to imalo po smrti otčevoj pripasti njegovoj kćerci. No vjenčanje se obavi uz dopuštenje biskupovo, koji poda i oprost od javnoga prozivanja, na tiho u dvorskoj kapelici u prisuću župnika castiglionskoga i drugih potrebitih svjedoka. Niti majka, niti stric, Alfonzo Gonzaga, niesu o tom ništa znali, a zatajio je

Alojzije, ljubitelj mladeži.

Rudolfo svoje vjenčanje stricu, da ga ne razgnjevi. Imao je naime Alfonzo jedinicu kćerku, već za udaju doraslu. Budući je iza njegove smrti Rudolfo imao zabaštinit Kaštel Giuffrèd, htjede Alfonzo uz papinu dozvolu udati svoju kćerku za Rudolfa, neka se i kćerka uživa otčevine. No Rudolfo mu pomrsi osnove. Odatle, što se o vjenčanju nije javno ništa znalo, nastade posve naravno u narodu velika smutnja. Dakako, da ni Alojzije nije o svem tom ništa znao, s toga uzme Rudolfa nagovarati, da odpusti onu osobu, a da se oženi sa kćerju stričevom. Rudolfo iz svog interesa ne htjede ni sada, da odkrije tajnu, već zavaraše Alojzija liepimi riečmi. Nu Alojzije ne dade bratu mira, bojeći se, da će se stvar, ako se ne svede na čistac sada, dok je on prisutan, još manje urediti onda, kad on otide. Brat mu se zakune, da će ga, što je te stvari posvema udovoljiti; no jer je Alojzije hotio, da odputuje u Milan, obeća mu Rudolfo, da će onamo doći i onda učiniti onako, kako mu on bude savjetovao. Zadovoljan time, odputova Alojzije 25. studena god. 1589. u Milan, da ondje u kolegiju Isusovaca nastavi svoje nauke i bogoljubni život.

Iza dosta dugog vremena evo k njemu Rudolfa baš u jutro jednoga svetčanoga dneva. Alojzije bješe primio malo prije sv. pričest i sada se na koru zahvaljivaše. Vratar dotrči naglo k njemu na kor i reče mu, da ga čeka brat markgrof sa

mnogo druge gospode; on mu ne uzvrati nijedne već osta dva sata na istom mjestu nepomično klečeć i Bogu se zahvaljujuć, a onda tek podje, da pozdravi brata i gospodu. Ovdje mu posve iskreno očitova Rudolfo, da se je, kako to crkva naredjuje, s onom osobom oženio još prije 15 mjeseci, no da je radi strica Alfonza pritajao ženitbu. Alojzije se silno obradova, saznavši, da mu brat ne živi u griehu, kako je to sviet mislio. Ali tim nije bilo još sve učinjeno. Trebalo je ženitbu javno oglasiti, da prestane smutnja kojom se Bog vriedjao, a markgrof i gospoja pred svietom si okrnili dobar glas. Rudolfo obeća, da je pripravan i to učiniti. Alojzije pak uze si zadaćom umiriti svojtu. Kad se to ustanovilo, odputova markgrof u Castiglione. Malo za tim dodje onamo i Alojzije i reče, da je u dva puta dolazio u Castiglione, prvi put da je došao, da uredi stvari svieta, a sad drugi put, da uredi stvari Božje. I on sbilja sklone Rudolfa, te Rudolfo očitova ženitbu majci svojoj i umoli ju, neka bi mu vjerenicu priznala svojom kćerkom i snahom. I prizna ju majka. Narodu pak i raznim rodjakom obznani ženitbu sam Alojzije. I svi se umire, dà i samoga strica Alfonza umio je Alojzije primiriti i sklonuti ga, da je Rudolfu osigurao nasljedstvo na posjed Giuffreda. Na svečanoj gostbi, kojom se pomirenje proslavilo, skupila se ciela obitelj: Dona Marta, Rudolfo, njegova gospoja Jelena i njezin otac; a i sam Alojzije bijaše kod te

gostbe. Tako se po Alojziju ukloni smutnja; a Rudolfu i njegovoj gospoji povrati dobar glas.

Kad je Alojzije obavio taj zamršeni posao, umoli ga majka, da narodu u crkvi prosbori besjedu. Alojzije htjede, da to učini u najvećoj tiši ni, s toga zabrani, da se zvoni na propovied; sa svim tim bijaše crkva dubkom puna. Govorio je pak jedne subote i to vrlo liepo i pobožno o sv. pričesti i pozvao svekolike, da sutra dan u nedjelju, a bila to zadnja pokladska nedjelja, pristupe k stolu Božjemu. Njegovu se pozivu odazove skrušeno ljudstvo u tolikom broju, da su svećenici i redovnici morali izpoviedati kroz cielu noć i sutra dan u jutro. U nedjelju pričesti se majka, brat Rudolfo i njegova supruga i još 700 inih osoba. Alojzije htjede sam da dvori kod sv. mise. Poslije podne opet se sakupi narod u crkvu na kršćanski nauk. Sve se to ovrši na najveću duhovnu radost i Alojzija i sveg onoga naroda. Kad je tako mladi redovnik uredio stvari svoga roda i naroda i preporučio bratu, da liepo postupa sa svojom gospojom, odputi se u Milan 12. ožujka 1590., navršivši tri dana prije 22. godinu svoga vieka. Od ljute zime, koja još u ožujku u Lombardiji traje, natekle mu i izpucale ruke sve do krvi. Mnogi ga iz smilovanja nagovarahu, neka si zaštiti ruke rukavicami ili čim drugim; ali on, prijatelj trapnji, ne htjede ništa da upotriebi. Putujući u Milan udari preko Piacenze i tuj se svrati u kolegije Isusovaca. Čim

e onamo došao, pohrli jedan od otaca, da ga pozdravi i zagrli, kako se običaje u družbi s onimi, koji dolaze iz daleka ili putuju u daljinu. Našavši ga pak ovaj otac, gdje si krpicom čisti cipele, snebi se, sjećajuć se, kako ga je njekoć vidio u Parmi kao svjetovnjaka u pratnji mnogih službenika i dvoranika. Prispjevši Alojzije konačno u isusovački kolegije u Milan, uzkliknu: »O koliku radost osjećam, što opet mogu stalno prebivati u kući našoj; upravo onu radost, koju bi osjećao čovjek, koga bi oledenjela i promrzla metnuli u toplu postelju. Čini mi se, da me je tako ljuta studen bila, dok sam bio izvan naših kuća, a tako blagu toplinu da osjećam sada, gdje sam se povratio u naš dom.«

GLAVA XXI.

Alojzije u kolegiju Isusovaca u Milanu.

Kao što oganj ne prestaje grijati, svjetlo svjetliti, dragomast mirisati, tako ni Alojzije ne presta nikada svojimi vatrenimi riečmi druge razgrijavati, svojim ih svetim životom razsvjetljivati i prosipati ugodan miris premnogih krieposti, kojimi bijaše angjeoska njegova duša nakićena. Vazda i na svakom mjestu osta on jednak sam sebi; pa kao što voda, koja se dugo suzdržala u svom toku, kasnije tim jače i silnije provali, tako i Alojzije, zadržav se njekoliko mjeseci u Castiglionu, gdje nije mogao trapiti se i moriti,

kako je želio i običavao, čim se povukao u kolegije milanski, toliko se stao trapiti, te se činilo, da se ne može dosta nasititi djeli pokore. Jedva, što je došao u kolegije, evo ga već u blagovalištu u poderanom odielu, da rekne svoje pogrješke, i da čini pokoru. On se vrlo obradova, kad vidje, da u onom kolegiju redovnički život bujno cvjeta i da se mladež ona, kako se revno trudi oko nauka i znanja, jednako revno trudi i o tom, da napreduje u bogoljubnosti i kršćanskoj savršenosti. S druge opet strane svi se u onom kolegiju obradovali, što je medju nje došao živi uzor svake krieposti.

U Milanu nastavi Alojzije svoje bogoslovske nauke. Vršio je sve dužnosti učenika kao i svaki drugi, i nije hotio za sebe nikakove polakšice. U sobi je stanovao s drugom, kao i svi ostali; a ovaj drug pazio bi na svaki njegov korak, da se nauči, kako je i njemu samu živjeti. Poglavari dadoše Alojziju za porabu djela sv. Tome u zlatorezu i pozlaćenim koricama; no on stade suznim očima prositi, da mu zamiene ove pozlaćene knjige sa starimi običnimi. Poglavar mu udovolji, samo da ga utješi. On se smatrao siromakom Kristovim, pa za to nije trpio uza se onakovih stvarih, koje ne dolikuju pravomu siromaku. Kroz dan, kad si je mogao ugrabiti koji časak od nauka, išao bi s dopuštenjem poglavara u kuhinju ili blagovalište, da pomaže trpezaru ili kuhaču vodu nositi, zdjelice

i drugo kuhinjsko posudje prati. Da ga i u blagovalištu svaka stvarca na Boga sjeća, da bude i tuj što uže s Bogom sjedinjen, pa da radi što većom zaslugom, nadjene svakomu stolu sveto ime. Onaj stol, gdje je blagovao ravnatelj zavoda, nazva »stolom Gospodnjim« onaj do njega »stolom bl. djevice Marije«, ostale pak stolove, »stolovi apoštola, mučenika, izpovjedalaca, djevica« itd., pa kad je trebalo prostirati, rekao bi: »Ajdmo sterati stol Gospodnji, ili Majke Božje itd.,« pa bi ove poslove obavljao tako srdačno i pobožno, kao da sbilja ima za onim stolom blagovati sam Gospodin ili njegova sveta Majka i drugi svetci.

Osobito se rado razgovarao sa priprostimi i najmanjimi, jer je s njimi najslobodnije i upravo od srca mogao o Bogu sboriti. Osobito obljubi bogoljubna brata Augustina Salombronija, koji ga u njegovoj bolesti veoma brižno i ljubezno njegovao, njeg obljubi u toliko, da je izprosio od poglavara, te mu ga dali za pratioca, kad se vraćao u Rim. Vrlo ga veselilo, kad je mogao komu pomoći, da napreduje u krieposti i bogoljubnosti. Za odmora, ako se sjedilo, on bi si odabrao zadnje ili najnesgodnije mjesto, gdje se nije moglo nasloniti; ako bi se stajalo, sakrio bi se drugim za ledja i slušao što govore; ako se šetalo, ustupio bi vazda častnije mjesto svome drugu. A vidjelo se jasno, da sve to čini bez svakoga pretvaranja ili okolišanja lih iz iskrene i duboke poniznosti. Jednom dodje

k njemu njeki prijašnji njegov podložnik, da ga upita za njeke stvari, koje se ticahu njegove markgrofije. Alojzije pak vrlo mu milo i ponizno odgovori: »da on nije više od ovoga svieta i da nema više nikakova ugleda i nikakove vlasti nad nijednom stvari.« I to reče tako iskreno i čedno, da se je ovaj divio i nazidavao.

Bijaše vrlo zahvalan svakomu i za najmanju uslugu i činilo se, da se onomu, koji mu što dobra učinio, ne može dosta da zahvali, a to opet sve iskreno i od srca. Upitan jednom, je li težko velikomu gospodinu ostavit se taštine ovoga svieta, odgovori: »da je to posve nemoguće, osim ako mu Krist Gospodin naš, ne pomaže blatom oči, kao njekoć onomu sliepcu od poroda, t. j. ako mu ne pokaže ništetnost svih ovih stvarih.« Dodje k njemu jednoć njetko iz zavoda, i umoli ga težko uzdišući, da mu pomogne duši, jer da je vrlo nesavršen. Alojzije, da ga utješi, napomene mu rieči psalmiste: »T v o j e s u o č i v i d j e l e m o j e n e s a v r š e n o s t i, n o i p a k u t v o j o j ć e k n j i z i b i t i s v i u p i s a n i,« a protumači to ovako: »akoprem se moramo žalostiti, kada vidimo, da smo nesavršeni, ipak nas mora u velike tješiti misao, da smo prem tako nesavršeni, ipak upisani u knjizi Božjoj. Bog vidi naše nesavršenosti, ali ne da nas radi njih odsudi, već da nas po njih ukroti, ponizi i tako u bogoljubnosti unapriedi.« Te rieči Alojzijeve izrečene živim žarom, bijahu onomu ucviljenomu bratu i liepa nauka i sladka utjeha.

I u Milanu pokaza, koli u kući, toli i izvan kuće, kako rado trapi svoje častoljublje. Bio je običaj u Milanu, da u pokladsko doba na javnih mjestih propoviedaju mladi Isusovci. Alojzije umoli poglavara, da mu dopusti pratiti kojega od mladih propovjednika, i molio ga tako vruće, da mu je poglavar morao izpuniti želju. Idući Alojzije tako ulicama grada Milana, sazivao bi narod, da dodje slušat mladoga redovnika, a sazivao bi tako ponizno, revno i umiljato, da su se mnogi odazvali njegovu pozivu i došli na propovied. U nedjelju i svetačne dane išao bi i sam vrlo rado na javna mjesta, da naučava puk kršćanskomu nauku, pa akoprem je mnogo trpio od ljute zime, nije za to mario. Jedne večeri začuje, da će njeki Isusovac sutra dan, a bilo to prije nego će učinit zavjete, poći po gradu milostinju moliti (ovakovom trapnjom obićavaju izkušavati u družbi Isusovoj), zaprosi on umah poglavara, da mu dopusti pratiti onoga brata, i poglavar mu to dopusti. Od prevelike radosti s toga podje još iste večeri, prije nego li će na počinak, do kreveta onoga brata, i javi mu tu ugodnu viest. A kad je drugi dan sbilja išao gradom i prosio milostinju, obuze ga tolika duhovna sladkoća. da je idué ulicama često ponavljao rieči: »I Krist naš Gospodin prosio je tako milostinju.« Kad je opet nekom drugom sgodom išao sabirati milostinju, odjeven u nekakovo odrpano odielo, upita ga njeka, po vanjštini sudeć, vrlo tašta gospodja, da li je on od onih redovnika Majke Božje Brerske, gdje je i njeki redovnik, kojega ona poznavala, odvrati joj Alojzije, da on jest od onih redovnika, na to će mu gospoja: »O biedni onaj redovnik, a kamo je otišao umrieti.« Ove rieči potaknu Alojzija, da gospoju boljemu pouči i on joj reče: »da je onaj redovnik sretan i blažen, a ne biedan i nevoljan, kako ona misli, i za to, da ga ne treba sažaljevati, već da treba nju žaliti, koja živi u svietu, gdje je bez prekida u pogibli, da izgubije dušu za uviek, osobito, ako toliko ljubi taštinu, kako se to može sudit iz njezine vanjštine.« Ove gorljive rieči živo se kosnuše srca one gospoje i ona se skruši, te zače čednije i skromnije živjeti.

Da se vježba u poniznosti, kako je želio, bude mu naloženo, da čisti paučine sa stienah po kući. Ovu je službu rado vršio osobito onda, kad je opazio, da je u kući kakov senator ili kakova druga odlična osoba. Takovom sgodom namah bi pograbio svoju metlu i na očigled one visoke osobe stao oprašivati stiene, a to samo za to, da ga što manje ciene i za ništa drže. A činio to tako često, da bi otcevi, kad ga vidjeli, gdje se po hodnicih žuri sa svojom metlicom, umah zaključili, da je u kući koja strana, odlična osoba. Jednoga dana, kad je bilo pozvano u kolegije na ručak više biskupa i njekoliko drugih crkvenih dostojanstvenika, naloži mu poglavar,

da o podne propovieda u blagovalištu. To mu je naložio poglavar za to, da oni crkveni dostojanstvenici upoznaju sv. mladića. Alojzije bio bi se veoma rado izvinuo ovomu nalogu, jer je želio, da ostane svietu nepoznat; sa svim tim, hoteći biti poslušnim, primi ponudu i govoraše vrlo liepo i učeno o službi biskupskoj. Kad mu za tim njetko čestitao, da je vrlo liepo govorio, odvrati mu Alojzije, da ga je u onom govoru najviše to radovalo, što je mogao javno p.. azati, kako je spora jezika; on naime nije mogao »r-a« jasno izgovarati. Prosio je često, da ga u blagovalištu javno kore. U Rimu nije hotio više da za to moli, jer su ga ondje hvalili u mjesto da ga kore. Kako je bio uviek duhom uznesen u Bogu, dogadjalo se kad i kad, da nije opazio, gdje ga pozdravljaju oni, koji kraj njega prolaze. Kod jednoga dakle prekoravanja spočitne mu se ova zaboravnost. Alozije stane se silno prekoravat sa svoje velike oholosti i od onda bijaše u tom vrlo oprezan. Pomno se trsio, da na javnih mjestih istina bude što više u Bogu sabran i s njim sjedinjen, ali tako, da pri tom ipak ne zaboravi na ništa, što od njega zahtieva kršćanska uljudnost. Sve u jedno: Alojzije bijaše cielom onom zavodu divan primjer poniznosti, čednosti, poslušnosti i redovničke točnosti, pa za to je svatko i rado i s počitanjem i s velikim pouzdanjem s njime obćio; akoprem, što je njega, vazda se rado pridruživao najgorljivijem, da može pouzdanije i usrdnije razpravljati o Božjih stvarih.

GLAVA XXII.

Bog objavljuje Alojziju, da će do skora umrieti.

Alojzije narešen tolikimi kriepostmi, bijaše već dozorio za slavu nebesku: angjeoskim svojim životom, što ga je vazda provodio medju ljudmi, učini se dostojnim, da podje prebivat medju angjele na nebu. Gospodin mu i najavi, da će ga domala ubrati s ovoga svieta za rajski vrt, da će ga u brzo okruniti krunom, što si ju zaslužio u kratkom vieku svom tolikim trudom i tolikom gorljivosti. Kad se naime jednoga jutra molio Bogu i sav se zadubio u sveto promatranje, razsvietli mu Bog dušu višnjim svjetlom i on spozna[1]), da ima samo malo još dana na zemlji prebivati, i zato neka se trsi, da mu služi što savršenije, neka se posve odreče svih stvari ovoga svieta i još revnije uznastoji oko svake kriepostі. S ovog razsvietljenja nastane velika promjena u duši Alojzijevoj, srce mu se odciepi više no ikada prije od svih zemaljskih stvari. Ove objave ne odkri Alojzije nikomu, osim o. Vincenciju Brunu i još njekojim no tek, kad se već povratio u Rim. I sada je učio bogoslovje vrlo marljivo kao i prije, ali se nije mogao više

[1]) Ono mjesto, gdje se Gospodin udostojao objaviti Alojziju, da će ga domala pozvati k sebi, pretvori se kasnije u kapelicu. Slika, koja prikazuje angjela, što no Alojziju pokazuje mrtvačku glavu, ovjekovječuje spomen na ovaj divni dogodjaj.

onako priljubiti nauku kao njegda, jer ga srce vuklo za nebeskimi stvarmi, ono ga gonilo, da svu svoju radost traži samo u Bogu i jedino želja za Bogom, za nebeskom domovinom gorjela mu na srcu.

Alojzije bio bi se rado vratio u Rim, gdje je ubrao prvine redovničkoga života, i gdje je imao mnogo duhovnih znanaca i drugova; ali da se ne ogrieši o svetu ravnodušnost, na koju htjede da pazi u svakoj stvari, ne odkri ni ove želje nikomu. No Bog dragi u svojoj mudrosti i dobroti smiri tajnu želju sv. mladića, Bog dragi odredi, da se vrati u Rim, da ondje tješi svoju duhovnu braću i prijatelje, koji ga u rimskom kolegiju najvećom željom očekivahu. Videći vrhovni glavar reda, da je Alojzije obavio poslove, poradi kojih je bio poslan u Lombardiju i da je već minula zima, pa da se može sgodno putovati, naredi, da se sv. mladić vrati u Rim. A na to ga je poticao i rektor zavoda rimskog, otac Bernardino Rosignuoli, koji no je željno očekivao, da se mladić vrati u kolegije, da opet sjaje onoj brojnoj duhovnoj omladini svjetlim primjerom, da ju opet sborom i tvorom na svaku kriepost i vrlinu bodri i potiče. Kad mu o. Cepari prvi put javi, da se ima vratiti u Rim, bijaše njegova radost tako velika, te se poboja, ne raduje li se možda previše, s tog umoli o. Bernardina Medici-a, da služi za to jednu misu i moli Boga, da ga ponizi sbog te želje i radosti, te ne do-

pusti, da se vrati u Rim, ako je to na njegovu veću slavu. Dobivši za tim od samog vrhovnog glavara nalog, da se vrati u vječni grad, pisa mnogim vrlo čuvstvene listove, u kojih nabraja razloge, s kojih se toliko veseli, što će opet prebivati u Rimu. U jednom listu, što ga pisa otcu Cepari-u, veli ovako: »Mislim, da mi ne će biti težko osvjedočit Vas, koliku radost ćutim, što mi je naredjeno, da se vratim u rimski kolegije i što ću ondje opet vidjeti duhovne otce i braću. Medjuto bivam ovim listom već dionikom Vaše zajednice i nadam se u Gospodinu našem, da ću na skoro, uz veće još zadovoljstvo, nego li prije, obćiti s Vami i s tolikimi našimi poznanci; molim Vas, da me njima preporučite na poseb, premda se u obće iz svega srca i sve duše svoje najtoplije preporučam cielomu rimskomu kolegiju.« Drugi list pisa Alojzije o. Gašparu Alperiju, njekoć svomu sunovaku, i u njem spominjući prvu viest, što ju primi o svom povratku u Rim, veli ovako: »Prema ovoj viesti, čim mi stigne nalog, da se vratim, nastojat ću, da pospješim put u Rim i to tim radostnije, što, a k o n a m j e d o m o v i n e n a z e m l j i, n e p o z n a j e m d r u g e d o R i m a, g d j e s a m s e r o d i o u I s u s u K r i s t u.«

Mjeseca svibnja g. 1590. krene Alojzije put Rima u družtvu s Gregorijem Mastrilliem i drugimi otcevi. Na ovom je putu živio onako, kako i vazda, kad je putovao, na veliku duhovnu

utjehu i radost otaca, svojih suputnika. Videći ovi, kako Alojzije većinom šuti i promatra, nastojahu, da ga kojekako raztresu. U ono vrieme bijaše Italijom zavladala velika skupoća, pa s toga vidjevali se po putevih, osobito po brdinah, koje diele Toskanu od Lombardije, mnogi ogladnjeli siromasi. Motreći ove biednike, reče jedan od onih otaca Alojziju: »Veliko nam dobročinstvo, brate Alojzije, učinio G. Bog, što se niesmo rodili, kao ovi siromasi«; Alojzije namah pridoda: »Veće još, što se niesmo rodili medju Turci«. Priziralo se Alojziju, da ga oni otcevi odviše počitavaju i da se u dobroti srca svoga odviše za njega staraju, s toga se potuži i reče njekomu otcu, da bi radje putovao s takovimi, koji ga ne bi nimalo počitavali.

Stigavši u Sienu, zaželi okriepiti se tielom Gospodnjim u kapelici svete Katarine Sienske. Podje onamo i podvori kod sv. mise otca Alagonu, Isusovca, koji je s njim iz Firence došao i pričesti se osobitom pobožnosti. Umole ga u kolegiju sienskom, da probesjedi omladini bratovštine bl. dj. Marije. On primi ponudu i zakloni se u kor, da moli pred presv. oltar. Sakramentom; i tako se pripravi za govor bez svake knjige. Vrativ se u sobu, zabilježi u kratko sve ono, što je mislio, a po tom reče mladeži svoj govor tolikim žarom, tolikom silom i krepkoćom, da je u mnogih od onih mladih ljudi pobudio živu želju, da ostave sviet i Bogu se posvete u

samostanu. Dakako, da su rieči njegove tim moćnije djelovale, što su ga oni mladi ljudi već dobro poznavali, da je naime i on ostavio blješteći sjaj i slavu svjetsku i postao iz ljubavi k svomu Spasitelju poniznim siromakom Božjim. Mnogi od onih, koji su ga slušali, zažele vruće imati prepis njegova govora. I dobiše ga. Sam pako izvornik, što ga Alojzije napisao svojom rukom, čuvao je njeki otac propovjednik iz velikoga poštovanja prema angjeoskom mladiću. Napokon stigne u Rim, gdje ga dočekaju s najvećim veseljem i neopisivom radosti i otcevi i braća rimskoga kolegija, koji ne mogahu, da ga se dosta nagledaju i njegove se rajske besjede naslušaju.

GLAVA XXIII.

O savršenoj svetosti Alojzijevoj.

Veli mudrac u sv. pismu, da je život pravednika poput svjetla, što se jutrom radja, i sve većma raste i sve jasnije biva, dok ne dospije do podneva, kad je sunce nebu na tjemenu, Takovo svjetlo bijaše Alojzije svetim svojim životom. Sedmom godinom sievnu bistrinom svoje nevinosti, a napredujući od krieposti do krieposti zasja tolikim sjajem, tolikom svetosti i savršenosti, te se može reći, da je ne samo dospio do podpuna dana, već da je i on sam postao svjetlom, koje sjaje u ovome svietu, kao što o Filipljanih reče apoštol naroda, sv. Pavao.

Ako ikada prije, a to se takovim svjetlom ukaza njegov život posljednje godine, što ju proživi u zavodu rimskom. Tko ga vidje, taj i opazi, gdje u njem sjaje svaka vrlina u savršenom svjetlu. Provodio je život angjeoski: mišlju i srcem bijaše više na nebu med angjelima, nego li na zemlji med ljudima. Prispjevši u Rim rekne o. Cepariu: »Već sam ukopao svoje mrtve ne treba više na to da mislim, sad je doba, da mislim na drugi život.« Malo za tim podje k rektoru zavoda i preda mu sve, što si bio popisao i pobilježio o duhovnom životu i bogoslovju, a tuj bilo i vrlo liepih razmatranja o djelih sv. Tome, što ih sv. mladić sam sastavio. Kad ga rektor upitao, za što se lišava bilježaka o bogoslovju, koje će mu još trebati, osobito onih, što ih je sam sastavio, odgovori Alojzije: »da to čini s toga, što su jedino ovi spisi, budući plod njegova uma, donjekle još mili njegovu srcu, pa jer ništa više ne ljubi na tom svietu, za to da se i njih lišava, da se podpuno odciepi od svega, što je zemaljsko.« Još više! Po naravi svakomu je čovjeku drago, kad vidi, gdje ga miluju i ljube čestite osobe, osobito ako su to poglavari, jer je to obično jasan dokaz, da su s nami zadovoljni, a mnogi se time i hvale pred drugimi; ne tako Alojzije, on nije želio, da njega više ljube i miluju nego li druge, pa bili to i poglavari, niti da s njim bolje i ljubeznije postupaju, pače ako mu tko pokazao,

da ga osobito miluje, bilo mu to vrlo neugodno: tako bijaše posve odumro svomu samomilju. A poglavari njegovi, koji su to opazili, navlastice ne bi mu pokazivali, da ga više paze nego li druge, samo da ga obraduju.

U razgovoru bijaše vazda ugodan, sada još ugodniji: prema svakomu srdačan i mio, grlio bi svakoga jednako žarkom ljubavi. U vrieme odmora svak je hotio, da bude uz njega, da ga sluša, gdje onako uzvišeno i zanosno govori o Bogu, o nebu, o savršenosti i svetosti, pa mnoge bi njegova žarka rieč većma potaknula na ljubav Božju, nego li gdjekad i ista molitva. Kad bi se sastao sa pobožnim osobama, s kojimi je mogao još pouzdanije obćiti, odkrivao im osjećaje duše svoje, osjećaje tako nebesne, da su se snebivali i uzdišući divili, kako sv. mladić tako nježno i uzvišeno obći s dragim Bogom. Bez prestance hodao je pred licem Božjim i nikad se nije mišlju svojom odvratio od vječnog dobra svoga. Tako ga je svega obuzela žarka i goruća ljubav Božja, da bi se sav u srcu razplamtio i u licu razžario, kad bi čuo o Bogu samo i govoriti ili što čitati: u takovih časovih ne bi mogao od silne ljubavi ni rieči da proslovi. Jednom medju ostalim, kad se blagovalo, čuje on, gdje se čita o ljubavi Božjoj, i gle, u tinji čas užge mu se srce od ljubavi i on ne može dalje da jede. Oni, koji bijahu s njime za stolom, videći ga, pomisle, da mu je pozlilo, i uzmu ga

pitat, što mu je; no Alojzije ne može da govori, već zastidiv se, što ga zatekli u žaru ljubavi, obori oči nice, lice mu se užari, suze ga obliju, a grudi mu se stale toli silovito nadimati, te se pobojali, da će mu prsnuti žila; svi ga sažaljevali. Tek pod konac blagovanja malo po malo opet se umiri. Gdjekoji bi znali navlastice u govoru zapodjeti rieč o ljubavi Božjoj k ljudskomu rodu, da vide, kako će se zarumenit u licu; a drugi bi opet takove govore prekidali, da siromah ne trpi toliko, i zdravlju si možda ne naudi. Vidjevali ga, gdje po hodnicih i dvoranah hoda sav uznesen u Bogu, niti ne opažajući onih, koji mimo prolaze i pozdravljaju ga. Gdjekad bi onuda molio krunicu ili druge molitve: sad bi klečao, sad se digao, a onda opet kleknuo; drugim bi se, da javno takova šta čine, primalo to za osebujnost; u Alojzija pak svak to odobravao. Ove godine odredi si na dan po cielu uru za duhovno štivo. Vrlo je rado čitao samoslovja sv. Augustina, život sv. Katarine genovljanske, razlaganje pjesme nad pjesmama od sv. Bernarda, a naposeb poslanicu pod naslovom »Braći sa božjega briega.« Ovu je poslanicu toliko čitao, te ju naučio skoro na pamet. Što je god čitao, čitao je veoma sabrano i bilježio si ono, što mu se ponajviše svidjalo.

Kad je god. 1590. započeo četvrtu godinu bogoslovja, primora ga poglavar, da stanuje sam u jednoj sobi. On umoli, da mu dadu njeku

majušnu sobicu iznad stepenica. Bila to sobica stara, tiesna, nizka, tamna s malim prozorčićem na krov, tako malena, te je u njoj jedva stao sirotinjski krevet, drveni stolac i klecalo, što mu bilo i za pisaći stol; bila to više luknja ili tamnica, nego li soba, i za to se nije ni davala pitomcem za stan. Kad ga jednoga dana pohodio rektor, nadje ga u onom golubinjaku tako vesela i radostna, kako nije ni najsretniji knez ili kralj u veličanstvenoj svojoj palači. Sudrugovi govorili mu u šali, da on isto tako, kao što je sv. Alexije stanovao u njekakovu kutiću izpod stuba, stanuje i prebiva u ovom kutiću iznad stuba. Na ovom svojem Taboru skrajnjeg siromaštva, gdje no se sve više preobražavao u ljubav Sina Božjega, pripravljao se Alojzije na polet u rajske visine. U obće Alojzije živio je tako savršeno, da nitko, niti poglavari, niti drugovi, niti saučenici, ne mogahu na njem ništa zamietiti, što bi se moglo osuditi lahkim grehom. Što više, o. Bellarmino, njegov izpovjednik, reče, da nije nikad slušao njegovih izpoviedi, a da nije u svakoj izpoviedi nješto nova naučio za duhovni život. A ne manje divit nam se onomu, što pripovieda njeki Isusovac, koji je s Alojzijem kroz dvie godine stanovao u istoj sobi. Ravnatelj im naložio, da jedan drugomu prijateljski spočitne svaku pogrješku, pa da se medjusobno opominju. Drug Alojzijev neprestano ga imao na oku i obćio s njim najpouzdanije,

pa ipak nikad na njem nije opazio niti što velika, niti što mala, u čem bi bilo ma i sjenka pogriješnosti. Bijaše ovaj sv. mladić u željama svojim vele čedan i skroman, u čuvanju osjetila svojih vele pazljiv i budan, za spas bližnjega i savršenost svojih drugova gorljiv i vele revnostan, s Bogom svojim najtješnje sdružen, jednom riečju: on bijaše živa slika svetosti i savršenosti. Njeki redovnik toliko ga štovao poradi vanredne njegove svetosti, da se nije nikad usudio niti približit mu se, premda je i mogao i vrlo želio, da govori s njime.

Njekoliko mjeseci prije smrti obuze ga živa želja za nebeskom domovinom, te bi rado i često govorio o smrti. Medju inim rekao bi: »Što dulje živim, to se većma bojim za svoje spasenje; pa kad bih živio još dulje, te postanuo svećenikom, još bih manje bio siguran, hoću li se spasiti; svećenici strog će račun davati Bogu i o časoslovu, što ga mole, i o misah što ih služe, i o sakramentih, koje diele, a mnogo stroži izpovjednici, propovjednici i duhovni vodje. Pošto ja sada svih tih težkih dužnosti još nemam, pouzdanije se nadam, da ću se spasiti, s toga bih rado umrieti sad u ovoj dobi, ako je tako Božja volja.« I Gospodin mu izkaza milost i dade mu priliku, da Veličanstvu Njegovu prikaže nevini život svoj na ugodnu i miomirisnu žrtvu.

GLAVA XXIV.

Alojzije se posvećuje njegi bolestnika.

Godine 1591. zavlada ljuta nevolja po cieloj Italiji, a napose u gradu Rimu. Ponestane naime živeža, pojavi se ljuti glad, a sbog toga silan pomor, osobito u Rimu, kamo se sgrnulo množtvo naroda, nadajući se ondje obilnoj milostinji. Kršćanska ljubav učini tu sve, što je bilo moguće. Papa Sixto V. odredi prije svoje smrti u zadnjem konsistoriju za siromake 500.000 dukata, a poslije Sixtove smrti priklopi sbor kardinala k onoj svoti još 90.000 dukata. I otci Isusovci učine u ovoj nevolji sve, što su mogli, da ublaže biedu sirotinji: oni porazdiele medju siromake od svoga, koliko su samo mogli, a stanu i moliti milostinju u bogatnika i mogućnika. No to sve ne bilo im dosti, već se i sami posvete svim žarom i marom po raznih bolnicah njegovanju bolestnika; a vrhovni glavar reda, koji je i sam dvorio okužene, naloži, da se uredi za čas nužde još jedna bolnica, što bi i učinjeno. U ovoj strašnoj nevolji pokaza Alojzije svu svoju žarku i požrtvovnu ljubav k bližnjemu. Prebaciv dvanke (bisage) preko ramena, zaredi ulicama vječnoga grada, da moli milostinju; njegova revnost i velika radost pri tom otvara mu srca i pjeneznice mogućnika. On umoli i svoju majku i Rudolfa, da mu pošlju odiela za siromake. Zahvaljujuć majci za obilne milodare,

pisa joj ovako: »Mir Kristov s Vami! U velike me utješi i obradova, što sam po Vama postao milostinjarom nevoljnih siromaka, naše braće u Kristu, i mogao im dieliti poslana odiela. Gospodin Bog, koji naplaćuje sve, što ljubav čini, nadario Vas obilnom platom i hvalom u nebeskoj domovini, za kojom, kako mi se vidi, valja sad više da čeznem, nego li prije. U ovu me domovinu primio Gospodin i to u skoro, jer već osjećam, da se dnevi mog života skraćuju. Bog Vam podielio obilje svoga blagoslova, a ja Vas cjelivam u ruku.«

Saznavši, da je u Rim prispio Ivan Medici, da se u ime velevojvode pokloni sv. otcu Gregoriju XIV., i da s njim razpravlja, Alojzije, koji ga dobro poznavaše još od mladosti, znajući, koliko je uputljiv za Božje stvari, uprosi otca provincijala, da mu dopusti pohodit ga i to u pokrpanom odielu s dvojačami na ramenih. Alojzije reče provincijalu, da želi tako k njemu poći prvo s toga, da dobije što obilniji milodar za siromake bolnike, a drugo s toga, što bi rado pomogao duši ovoga gospodina, jer mu se vidi, da je to dužan učiniti u zahvalu, što ga taj gospodin veoma ljubi; pa da mu se što bolje utisne prezir svih zemaljskih stvarih, misli, da bi bilo vrlo shodno, da ga pohodi u siromaškom odielu. Poglavar mu to dopusti, i Alojzije podje do njega. Kašnje pripovjedi naddvornik Ivana Medici-a, kako je Alojzije postigao jedno i drugo, on je naime dobio obilatu milostinju za siromake, a

onaj velikaš ostao je veoma skrušen i potaknut na dobro, te je kasnije i sam o tom dogodjaju govorio rado i ganutljivo.

No svim se tim Alojzije ne udovolji, on zaželi, da i sam podje dvorit bolestnike. Poglavari iz početka ne će, da mu toga dopuste; no on ih ne prestaje moliti, navadjajuć im za razlog primjer drugih mladih redovnika, te poglavari konačno pristanu na njegovu molbu. Dobivši dozvolu, pohrli Alojzije s drugimi mladimi Isusovci u bolnicu sv. Sixta, u stan tuge i nevolje, da pomaže biedniku i jadniku, hrli on onamo krilatije, nego što hrle djeca ovog svieta u sjajne dvorove i kićene dvorane, da se ondje lahkoumno odaju gostbi, zabavi i plesu. Medju mladimi Isusovci nastane pravo natjecanje, tko će revnije i većom ljubavi dvoriti one nesretnike. Sa svim tim bieda ne jenja, pomor ne prestaje. Strahota bila gledati tolike bolnike, gdje se bore sa težkom bolesti i gorkom smrti: jedni u postelji, drugi na zemlji, treći u kutu, četvrti po stubama, a težka smrada puna je sva kuća. No divno bijaše i gledati, kako posred vaja i žalosti sjaje junačka ljubav i požrtvovnost Alojzija i inih mladih Isusovaca: oni svlače bolestnike, oni ih polažu u postelju, peru im noge, pružaju hranu, steru krevete, opominju ih na strpljivost, pripravljaju na sv. izpovjed i uztraju uz njih, dok im se duša ne odieli u vječni stanak: bijahu to pravi angjeli onih nevoljnika. Alojzije dvorio je većinom najnevoljnije i naj-

jadnije bolestnike, a dvorio ih tolikom brigom, da bi se jedva od njih odtrgnuti mogao. To je uplivalo i na druge. Kad je njetko opomenuo Tiberija Bondia, sudruga Alojzijeva, neka pazi, što čini, jer bi se inače mogao i sam okužiti, odvrati ovaj: »Kad imam pred sobom izgled Alojzijev, ne marim za ikoju pogibelj, ni za istu smrt.« Prije ne bijaše ovaj Tiberije baš najrevniji, ali na radost svijuh na jednom se promieni i postane jedan od najgorljivijih. Zarazna ova bolest prihvati se mnogih drugova Alojzijevih, ponajprije Tiberija Bondia, on i bude uz svoju revnost prva njena žrtva. Za malo umrie Bondi, a Alojzije mu svetom zavisti zavidjao liepu smrt. Gledajući ga, gdje izdiše, reče sv. mladić jednom svomu drugu: »O kako bih se rado zamienio sa Tiberijem i umro mjesto njega, kad bi mi Gospodin Bog hotio udieliti otu milost!« A pošto mu suučenik nješto primjetio, odgovori Alojzije: »Velim to s toga, jer sam sada donjekle uvjeren, da sam u milosti Božjoj, no što će i kako u buduće biti, toga ne znam, pa bih si za to želio umrieti.« Skoro za tim reče o. Bellarminu: »Mislim, otče, da su dnevi moga života odbrojeni.« A upitan, za što tako govori, odvrati: »Jer osjećam vanrednu želju, da radim i služim Bogu i ova je želja tako žestoka, te mi se čini, da mi je Bog ne bi dao, kad me ne bi namjeravao do mala uzeti s ovoga svieta.« Ne bi dugo i Bog izpuni želju angjeoskom mladiću.

GLAVA XXV.

Alojzije oboli na smrt.

Glavari videći, kako su mnogi redovnici, što su po bolnicah bolestnike dvorili, težkih se bolesti dopanuli, zabrane Alojziju nadalje polaziti u bolnicu na dvorbu, da ne bi i sam obolio; no ipak mu dopuste na njegovu vruću molbu, da ide u bolnicu S. Maria della Consolazione zvanu, koja je bila blizu kuće oo. zavjetovanika, na podnožju Kapitola, gdje se obično njegovali bolestnici, koji niesu bolovali od kužnih bolestih. Kad je jednoga dana išao Alojzije u ovu bolnicu, vidje, gdje na putu leži njeki bolnik, zaražen kužnom bolesti. Umah pristupi k njemu, uzme ga na ramena i odnese u bolnicu, da ga ondje dvori. U toj bolnici, koja i danas još postoji, ovjekovječuje ovo djelo požrtvovne ljubavi kip, koji prikazuje, kako angjeoski mladić na svojim ramenima nosi okužena bolestnika. Po svoj prilici ovaj je čin ljubavi bližnjega uzrok smrti Alojzijevoj; on se vrati kući bolan i morade u krevet 3. ožujka 1591. Čim ga bolest zahvatila, mislć, da bi mogla biti posljednja (po onom, što mu bje u Milanu objavljeno), napuni se vanrednom radosti, koja mu i licem odsievala i u svakom se činu odavala. No dok je tako živo želio prestavit se i za uviek sjediniti se s Kristom, Gospodinom svojim, zabrine se u drugu ruku, nije li možda ova prevelika radost i želja za smrću

griešna. Kad je o tom pitao o. Bellarmina, svoga njekadanjeg izpovjednika, reče mu ovaj, da nije zlo, ni griešno željeti si smrt za to, da se čovjek čim prije s Bogom sjedini, tà ovako su ju željeli mnogi svetci, samo treba, da se pri tom posve predamo u volju Božju. Od sada je Alojzije stao misliti samo na smrt i blaženu vječnost. Medjutim grdna bolest, po svoj prilici kužna ognjica, tako je silovito preotela mah, da ga je već u sedam dana privela ka kraju života, s toga on primi najvećom poniznosti i skrušenosti sv. sakramenat pokore i ostale sakramente umirućih po rukuh otca starješine, a primajući sakramente, odgovarao je sam na sve crkvene molitve najsmjernije i najpobožnije. Za ovih svetih čina udare u plač svi prisutni, što im je bilo izgubiti tako mila i sveta brata.

Još ih više ganu sliedeća izjava, što ju Alojzije dade na usta svoga starješine. Dok je Alojzije još zdrav bio, u tolko se morio i trapio, te se mnogim prividjalo, da će si život skratiti, pa ga za to i prekoravali i govorili mu, da će se on toga radi jednom još kajati, ako ne prije, a to sigurno u smrtni čas. Na to se sada sjeti Alojzije, pa da ne ostavi nikoga u toj dvojbi, pošto je primio presv. tielo Isusovo kao poputninu, umoli otca rektora, da obznani svim u sobi, a bila soba dubkom puna otaca i braće, da se ni malo ne kaje, što se u životu svojem trapio, pače da žali, što se nije trapio i više,

kako bi to bio mogao, nu da se tješi tim, što mu to sv. poslušnost nije dozvoljavala. Još više, izpovjedi pred svima, da nije nikad ništa učinio po svojoj glavi, već sve i svaku stvarcu s dopuštenjem svojih glavara; isto tako, da nije nikad znatice i hotice prestupio niti jednoga pravila: sve ovo izrekne, da ne ostane nitko smućen i uvriedjen, ako ga je kada vidio, da što čini, što je preko običnoga reda u zavodu. Nije ga bilo u sobi, koga ne bi ove rieči bile dirnule u dno srdca.

U to unidje u sobu o. Ivan Carminata provincijal (državnik reda). Kad ga opazi Alojzije, uprosi ga, »da mu dopusti bičevati se«. Provincijal mu reče, da je za to odviše slab, pa da se nit ne bi mogao biti; a kada ga Alojzije zaprosi, »da ga barem tko drugi bije svega od pete do glave,« odpovrne provincijal, da mu ni toga ne može dopustiti, jer da sveta crkva zabranjuje tući Bogu posvećene osobe. Videći sv. mladić, da mu se i to krati, zaprosi vruće, »da mu barem dopuste umrieti na zemlji.« Nu niti mu to ne bje dopušteno. Alojzije se, istina, umiri, jer je poslušnost cienio kamo li više, nego li pokornička djela; al ipak pokaza, da je ostao sve do smrti prijatelj križu, mukam i morenju svoga tiela.

Svi za stalno mišljahu, da će umrieti još istoga dana, na koji je baš navršavao dvadeset i treću godinu svoga života; ali Gospodinu se drugačije svidjelo: bolest uze jenjati i zategne

se u dugotrajnu suhobolju, koja ga je puna tri mjeseca izjedala. Htjede dragi Bog, da i na bolesničkoj postelji svietli uzornim primjerom u svakoj kriepposti. — Medjutim prosu se Castiglionom glas, da je Alojzije umro. Njegova majka i brat mu Rudolfo dadu već i odslužiti svečane zadušnice; a kad se domala saznalo, da još žive, markgrof Rudolfo raztrga od radosti zlatnu verižicu, što ju nosaše o vratu i one zlatne komadiće porazdieli medju prisutnike.

GLAVA XXVI.

Alojzijeva se bolest zategne. On i u težkoj bolesti sjaje kršćanskom krieposti.

Dani trpljenja Alojzijeva bijahu dugi. Kad se skrhala prva žestina težke one bolesti, osta Alojziju, kako rekosmo, pritajena suhobolna ognjica, koja ga čas jače, čas manje mučila i malo ga po malo trošila preko tri mjeseca dana. Za ove bolesti dogodi se mnogo toga, što je kadro moćno potaknuti svakoga na kriepost i bogoljubnost. Kad je Alojzije obolio, dadu mu u bolnici, gdje boravljahu oboljeli članovi družbe, nješto bolju postelju, nego li se obično davala bolnim redovnikom. Imala je naime zavjese prem od priprosta platna, pa strunjaču. Postelja ova bila prvobitno pripravljena ne za njega, već za njekoga oboljela starca. Sv. mladić umah zamoli glavara, da mu dadu krevet, kako imadu i svi

drugi; no kad mu glavar protumači, da ova postelja nije bila baš za njega priredjena i da na njoj nema ništa, što bi vriedjalo samostansku siromaštinu, s mjesta se umiri. U početku bolesti propiše liečnik njemu i njekomu drugomu redovniku, koji je bolovao od iste bolesti, njekakov veoma gorak liek. Onaj drugi gleda, da ga što brže popije, a za tim uzme nješto slastna kako to običaju bolestnici, da im se izgubije oduran tek; no Alojzije, hoteći se moriti, uzme čašu i pije svoj liek malo po malo, kao da je najsladje pilo i ničim ne odaje, da mu je ogavan. Bolničar metne mu na stol nješto šećera i nješto soka od okuhana oslada (sladkog korienja) neka bi uzeo kad i kad u usta, kao uztuk protiv katara. Alojzije umoli brata bolničara, da mu poda malo one sladke vodice, a upitan, za što ne radje sladora, odgovori: »Jer je ono više za siromake, nego li slador.«

U bolesti, kad je čuo govoriti o kugi, ponudi se s mjesta glavarom, da će ići dvoriti bolestnike, ako ozdravi. Što više, kada ga iza toga pohodi vrhovni glavar reda, uprosi ga, da se smije na to zavjetovati, pa kad mu to glavar dopusti, učini zavjet velikom radošću.

Mnogo puta dodjoše bolestnom Alojziju u pohode kardinal della Rovere i kardinal Scipion Gonzaga, njegovi rodjaci. Kardinali mu ponude svoje palače, veleći, da će se ondje moći bolje njegovati, pa tako možda i prije ozdraviti, no

Alojzije se zahvali i reče, da se red vrlo dobro za njega skrbi i da je bolje umrieti, tà i svetci su željeli umrieti, da si osiguraju spas duše svoje. Alojzije govorio je s ovimi kardinali svagda o duhovnih stvarih, o vječnom blaženstvu na veliku njihovu utjehu. A kad im jednom otac rektor reče, neka se ne bi sami trudili, da će ih on vjerno izvještivat o stanju bolestnikovu, uzvratiše mu plemeniti stožernici: »Ne možemo, a da ne dodjemo, jer nam je to na veliku duhovnu korist.« A jer je kardinal, Scipion Gonzaga, bolovao od kostobolje, dao bi se odnieti u nosiljci u kolegije do Alojzija, pa tako je rado uz njega bio, te se činilo, da se ne može od njega odieliti. Angjeoski mladić rado je s njime govorio o svojoj blizoj smrti i o velikoj milosti, što ga Bog u mladenačkoj dobi k sebi pozivlje. Medju ostalim reče jednom kardinalu: »da mu duguje najveću zahvalnost, i da ga priznaje otcem i najvećim dobrotvorom svojim, što je iza tolikih zapreka i opreka njegovim posredovanjem uljezao u samostan.« Kardinal, ganut do suza, odvrati: »da on ima njemu biti zahvalan i da ga uzkos tomu, što je mnogo stariji, priznaje za svog duhovnog otca i učitelja, jer su mu vazda na najveću utjehu i pobudu bile njegove rieči i primjer njegova života.« Kad je za tim od njega odilazio, reče sav tronut svojim pratiocem, koli bi se silno žalostio, da umre ovaj sv. mladić, te pridoda, da nikada nije s njim govorio, a da

ne bi osjetio vanredan mir duše, pa da ga on drži za najsretnijega od svih članova roda Gonzaga.

U isto vrieme s Alojzijem bolovao je Isusovac Ljudevit Corbinelli, vriedan i častan starina. Prem dobom nejednaci, ljubili se i poštovali jednako i često jedan drugoga preko bolničara pozdravljali. Starac postajaše danomice slabiji i ne mogaše više iz kreveta. Pred svoju smrt zaželi vruće, da još jednom vidi Alojzija, koga je svetcem poštivao. Liepo uprosi bolničara, da mu donesu bolnoga mladića, koji onda nije više mogao sam hodati u njegovu sobu. Bolničar izkaže starcu ljubav. Obuče Alojzija i donese ga u naručju k starini. Jedva se može opisati, koliko se umirajući starac obradovao, kad je zagledao ovog angjelka u tielu. Pozdravi ga najnježnijim počitanjem kao svetca i uzme s njim razgovarati o smrti i blaženosti. Bodreći jedan drugoga na sv. uztrpljivost i odanje u volju Božju, konačno reče starac: »Ej dragi brate Alojzije: sada ću lahko umrieti; nu pošto vas na ovom svietu ne ću više vidjeti, s toga vas molim za jednu milost, koju mi ne smijete uzkratiti, a ta je, da mi prije, nego li me ostavite, podate svoj blagoslov.« Alojzije se zapanji, kad začuje što ga častni starac prosi i reče: »To se ne dolikuje, pače treba da bude protivno; vi kao starac i kao svećenik imate meni mladiću i kleriku udieliti blagoslov, a ne ja vama, otče.« Ali starac iz poštovanja prema sv. mladiću zače s nova

moliti: »Ne ostavite me, dragi Alojzije, u ovom zadnjem času neutješena.« Za tim se okrene k bolničaru i stane ga moliti: »Ne mojte mi ga iz sobe odnieti, dok me ne blagoslovi.« Mudar se mladić opirao, koliko je samo mogao, napokon se dade od bolničara sklonuti, te se dosjeti, kako da utješi starca, a ne povriedi svoje poniznosti: podigne naime ruku, prekriži se znamenjem sv. križa, i reče jakim glasom ove rieči: »Bog, naš Gospodin, neka nas blagoslovi i jednoga i drugoga!« Za tim poškropi otca svetom vodom i reče: »Otče moj, Bog, naš Gospodin, neka obilato nadari vašu velečastnost svojom svetom milosti i svim onim, što želi na njegovu slavu. Molite za me!« Starac se utješi, a Alojzija odnesu natrag u njegovu sobicu. Sve to dogodi se osam dana prije starčeve smrti. Još u smrtnom času očitova o. Corbinelli, koliko počituje angjeoskoga mladića: izrazi naime želju, da ga svakako sahrane u istoj grobnici, u kojoj je imao biti sahranjen Alojzije poslije svoje smrti, akoprem je ova grobnica bila odieljena od grobnice za svećenike. Poglavari mu izpune želju.

Vele, da je Alojzije prorekao, da će starac umrieti prije njega, pa tako se i sbilo. Starac preminu 1. lipnja u oči blagdana Duhova, oko pô noći, dvadeset dana prije blažene smrti Alojzijeve. Soba, u kojoj je ležao otac Corbinelli, bila je dosta udaljena od sobe Alojzijeve i u drugom hodniku, po tom nije mogao Alojzije

saznati, da starac one noći umire, pa ipak mu se tri puta ukazao one iste noći, kako je i sam pripoviedao bolničaru u jutro drugoga dana. Kad je naime u jutro po navadi došao bolničar u sobu, da otvori prozore, pozdravi Alojzija i upita ga, kako mu je bilo one noći? Alojzije mu odgovori: »Bilo mi je jako težko, neprestano me »mučili čudni, težki sni ili bolje prikaze, jer »vidjeh tri puta Corbinellia svega ožalošćena. »Prvi put mi reče: — Brate, sad je vrieme, da »me od srca preporučite Bogu, neka bi se udo»stojao, podieliti mi uztrpljivost i nuždnu jakost »za težku i pogibeljnu biedu i nevolju, koju tr»pim, jer se bojim, da bez osobite pomoći Božje »ne ću imati dovoljno snage i strpljivosti. — Ja »se probudim i pomislim si, da je to san i rečem »sam sebi: — Bolje bi učinio, da spavaš, okani »se maštanja — Malo za tim jedva usnem i opet »mi se ukaže otac po drugi put i umoli me još »usrdnije nego li prije, da mu pomognem go»rućom molitvom, jer mu težka bolja postaje »skoro nesnosljivom. I opet se probudim i uko»rim s lahkoumnosti te odlučim, da ću u jutro »prositi pokoru, što ne slušam liečnika i pogla»vare, koji mi zapoviedaju, da spavam. Kad sam »opet usnuo, po treći put mi se ukaže starina i »reče mi: — Predragi brate, već sam na kraju »ovoga biednoga života, molite se Bogu, da »sretno preminem i da me dobri Bog po milo»srdju svojom primi u vječno blaženstvo, ondje

»ne ću zaboravit moliti se za vas. — Na to se »probudim i niesam mogao više cielu ostalu noć »oka stisnuti, već mi se neprestano misli vrzale »oko onih čudnovatih prikaza.« Bolničar se pritaji, kao da malo haje za njegove rieči i ne odavši ničim, da se čudi, reče mu, da su to samo sanje i utvare, otcu Corbinelliu da je dobro i za to neka ne bude zabrinut, već neka još malko prispava i počine. Alojzije ne odvrati u onaj čas ništa; no do skora pokaza, da sigurno zna, ne samo da je o. Corbinelli umro, nego i da je već unišao u radost nebesku. Kada ga naime upita otac Bellarmino, što misli o duši onoga starca, da li je u čistilištu, odgovori posve sigurno: »Samo je prošla kroz čistilište«. Odatle razabra Bellarmino, da je on to morao doznati po objavi Božjoj; jer budući vrlo oprezan u svojem govoru, a ponajpače u stvarih dvojbenih, ne bi bio rekao svomu izpovjedniku tako odrešito »da je ona duša samo prošla čistilište,« da mu toga nije G Bog bio objavio.

Alojziju bilo još njekoliko dana poživjeti, a medjuto sve većma rasla mu želja, da umre i u krilu Otca nebeskog da se smiri. Kad bi mu bolničar podavao liek, znao bi ga smijućke upitati: »Mislite li da će ove kapljice uzpriečit mi, da se sjedinim s Bogom u nebu?« A kad bi nastojali, da ga uvjere, kako bi bolje bilo, da si od Boga prosi život i zdravlje, jer bi si tako mogao steći više zasluga, a mogao bi koristit i bližnjemu

u svietu i u redu, on bi svim i svakomu jednako odgovarao: »Bolje je razstavit se«, a to bi rekao tako oduševljeno i tako vedra lica, te se jasno vidjelo, da to želi lih s toga, da se čim prije za uviek sjedini s Bogom, Gospodinom svojim.

GLAVA XXVII.

Dva lista, što ih Alojzije u bolesti pisa majci svojoj.

Na rieči i djela velikih, bogoljubnih duša u zadnjih časovih njihova života mnogo se gleda, jer su ona obično najvjerniji izraz njihova žića i bića. To isto vriedi na osobit način o listovih sv. Alojzija, što ih pisa prije smrti majci svojoj. Oni su najdivnije svjedočanstvo njegova, svetom milosti skroz proniknuta srca, njegova višnjom svjetlosti obasjana duha.

Prvi list kazivao je u pero na početku bolesti, pošto je prva žestoka bol već jenjala. U ovom listu tješi i opominje majku, da bude u nevoljah uztrpljiva i pisa ovako:

Mir Kristov s Vami!

»Ne znam, majko, kako bi Vašu Presvjetlost bolje utješio, nego da ju ponukam, da upre oči u onu Majku, koja je više trpjela, nego ikoja druga majka, kano što je i ona sama upirala oči i ugledavala se u svoga ljubljenoga sina Isusa Krista, koji je sve naše brige, muke i nevolje uzeo na se, i to sve do smrti, da nas opomene na uz-

*

trpljivost u mukah i da nam poda vječno blaženstvo. Mnoge i težke muke taru Vašu Presvjetlost, ali ne će za dugo, jer ako sve primamo svetim odanjem iz ruku Božjeg Veličanstva, to ćemo doskora i sigurno unići u zemlju obećanja. Tješite se dakle sa presvetom Djevicom i upokojite se uz nju.

Ima tomu mjesec dana, što malo ne primih od Boga, našega Gospodina, najveće dobročinstvo, što bih ga mogao primiti, malo naime, te ne umrieh i to, kako se nadah, u njegovoj milosti, i već bijah primio poputninu i posljednje pomazanje. No svidje se Gospodinu i on odgodi smrt, da me pripravi medjuto potajnom ognjicom, koja mi osta. Liečnici ne znadu, kako će se svršiti i nastoje, da tielu povrate zdravlje što kakvimi ljekarijami; nu ja radje mislim, da će mi Bog naš Gospodin dati savršenije zdravlje nego li ga mogu dati liečnici. Tako provodim dane moje bolesti radostno i u nadi, da će me Bog naš Gospodin u malo mjeseci odazvati sa zemlje mrtvih u zemlju živućih, iz družtva ljudi, koji borave na zemlji u družtvo angjela i svetaca, koji borave na nebu, te od gledanja ovih stvari zemaljskih i razpadljivih — na gledanje i uživanje predragoga Boga, koji je najveće dobro. Ovo može biti Vam, presvjetla gospojo, majko moja, na veliku utjehu, jer me ljubite i sreću mi želite. Promis Vas, da se molite za mene i da me preporučite braći kršćanske ljubavi, nek i oni mole

za mene, da ovo kratko vrieme, što mi je još broditi morem ovoga svieta, Bog Gospodin naš udostoji se po zaslugah svoga jedinorodjenoga Sina i po zagovoru svoje presvete Majke i svetaca Nazarija i Celsa utopiti u crvenom moru svoje presvete muke, nesavršenosti moje, da oslobodjen od neprijatelja, uzmognem poći u obećanu zemlju, da gledam i uživam Boga. Taj isti Bog neka utješi Vašu Presvjetlost. Amen.«

Drugi list napisa majci malo prije svoje smrti, kad je već po objavi od Gospodina posve sigurno obaznao dan, na koji će umrieti i poći u nebo. U ovom listu, praštajući se s majkom, piše ovako:

Presvjetla gospojo, veleštovana majko u Kristu!

Mir Kristov s Vami!

Milost i utjeha Duha svetoga neka bude vazda s Vami!

List Vaše Presvjetlosti zatekao me još na životu u ovom kraju mrtvih, ali sam već blizu, da podjem hvalit Boga za uviek u zemlji živućih. Mislio sam, da ću već do ovoga časa biti učinio ovaj veliki korak; ali je ljuta ognjica, kako sam već u prvom listu pisao, od svoje najveće žestine nješto popustila i dovela me malo sve do slavnoga dana Uzašašća Gospodnjeva. Od onda je ognjica, jer me jače pritisnuo katar u prsima na novo osilila, i tako idem malo po malo u

susret sladkom i milom zagrljaju nebeskog Otca i nadam se, da ću moći u njegovu krilu odpočinuti sigurno i za uviek. I tako se slažu one razne viesti o meni, koje dospješe u Vaše krajeve, kako sam pisao o tom gospodinu markgrofu. Ako li ljubav, kako veli sv. Pavao, čini, da plačemo s onimi, koji plaču, a veselimo se s onimi, koji se vesele, to se morate, gospojo majko, u velike radovati sbog milosti, koju Vam Bog daje u osobi mojoj, što me privodi k pravoj radosti, i osigurava me, da je nikad više izgubiti ne ću. Priznajem Vam, da mi se duh gubi i snebiva, kad promatram neizmjernu dobrotu Božju, ovo more bez žala i dna. Ova me Božja dobrota zove na vječni počinak, a za muke tako neznatne i tako kratke; zove me i prizivlje s neba k onom najvećem Dobru, što sam ga toli nemarno tražio i obećaje mi plod onih suza, što sam ih tako oskudno ronio. Neka pazi dobro Vaša Presvjetlost, da se ne ogrieši o ovu neizmjernu dobrotu, a to bi bez dvojbe, kad bi kao mrtva oplakivala onoga, koji ima živjeti pred Bogom, da Vam pomogne svojim molitvama mnogo više, nego li je mogao ovdje. Ne ćemo biti za dugo razstavljeni, ondje gore opet ćemo se vidjeti i radovati, a da se nikad više ne razstanemo. Sdruženi s našim Spasiteljem, hvalit ćemo ga iz svih sila, i slavit viekoma Njegovo veliko milosrdje. Ne dvojim nimalo, da ćemo, ne hajući za ono, što nam prišaptava naša narav, lasno otvoriti

srce svetoj vjeri i onoj priprostoj i čistoj poslušnosti, što ju dugujemo Bogu, pa mu veledušno i radostno žrtvovati ono, što je Njegovo, tim radostnije, čim nam je draže ono, što nam Bog uzimlje, znajući za cielo, da je sve ono, što Bog čini, dobro učinjeno; jer nam uzimlje ono, što nam je prije bio dao, i to samo za to, da ga stavi na mjesto stalno i sigurno, pa da mu udieli ono, za čim svikolici cielim svojim srcem ginemo. Rekao sam sve to samo za to, što želim, da Vaša Presvjetlost sa cielom obitelji smatra odlazak moj s ovoga svieta za dragocjen darak, pa da me materinskim blagoslovom prati, te mi pomogne, da sretno prebrodim burno more ovoga svieta i dospijem na obalu svih nada mojih. Sve to činim tim radje, što ne mogu nikako drugčije da zasvjedočim ljubav i djetinje počitanje, koje gojim prama Vam, presvjetla gospojo majko.

Konačno Vas jošte jednom smjerno i ponizno molim za blagoslov Vaš.«

U Rimu, 10. lipnja 1591.

Vaše Presvjetlosti
najposlušniji sin u Kristu
Alojzije Gonzaga.

GLAVA XXVIII.

Alojzije se pripravlja na smrt.

Prispio je čas da opišemo, kako se angjeoski mladić baš kršćanski i sveto pripravljao,

da sretno podje iz doline suza u kraljevstvo svjetlosti i vječitoga mira. Za svoje bolesti nije on nikada jadikovao, ma bile boli žestoke, koliko mu drago, nikad se nije potužio na bolničara ili dvorbu, nikad nije pokazao nit u licu, nit ikojom rieči, da bi i najmanje bio nestrpljiv, već je bio sveudilj miran i strpljiv kao janješće, sveudilj se pokoravao točno i poglavarom i liečnikom i bolničarom, — dà podao nam je on krasan primjer prave kršćanske strpljivosti i u težkoj bolesti.

Sv. je mladić vazda s najvećim veseljem razgovarao se o Bogu i duhovnih stvarih, ali od onoga časa, od kako je oblegao, pa sve do smrti nije hotio o ničem drugom da govori, osim o Bogu i vječnoj blaženosti; pa su mu ovu želju rado i izpunili. Tko ga pohodio, govorio je, kako je to svetom bolniku godilo, o nebu i vječnosti. Ako se tko kada zaboravio, pa stao o drugih stvarih besjediti, Alojzije se sabrao i zadubio u svoje misli i nije hotio, da pazi na ono, što se govori. Ali kad se dotičnik izpravio i navratio besjedu na duhovno, Alojzije se sav promienio i razblažio, te opet na razgovor pazio, i po koju rekao. A znao bi tomu i razlog navesti veleći: »Akoprem mislim, da se može u običnom govoru razpravljati o indiferentnih stvarih, niti ne mislim, da bi to bilo proti redovničkomu duhu, samo ako se čini razborito, sasvim tim scienim, da je u ovom stanju, u kojem spoznajem, da

sam ja sada, mnoge bolje i Bogu milije, ako u mojem govoru, svaka riečkoju izustim, smjera na slavu dragoga Boga; jer držim, da je svaki trenutak, što mi ga Gospodin Bog još dodjeljuje pod konac moga života, odveć dragocjen, a da ga ne upotrebim na ono, što je najvriednije i najbolje.« Po gdjekad dao si donieti svoje odielo, pa obukav se išao bi polagacko k stolu, na kojem bilo razpelo. Došav onamo, uzeo bi razpelo i ljubio ga i grlio najnježnije, to isto činio je i kod slika Majke Božje, sv. Katarine sienske i drugih svetaca. A kad mu jednom bolničar reče, dà nije nuždno, da se diže i okolo muči, već da će mu on donieti razpelo i slike na postelju, odvrati mu bolnik: »Brate, to su moje postaje.« Tako je činio dok je god mogao ustajati. Što više, kroz dan, kada je bio sam, a vrata njegove sobe bila zatvorena, ustao bi i kleknuo u kutić izmed postelje i zida, da se moli, a čim bi začuo štropot na vratima, digao bi se, i brže bolje opet legao u postelju. Bolničar se čudio, što se tako često diže, dok konačno ne nasluti ono, što je i bilo. Jednoga dana dodje tihano k vratima i otvori ih naglo, i gle, zateče Alojzija, gdje kleči u kutiću i Bogu se moli. Bolničar mu zabrani tako činit u buduće; a on zasramljen, što ga zatekao, ne učini toga više

U ovo vrieme razgovarao se sv. mladić, što je najviše puti mogao s o. Bellarminom, njeka-

danjim svojim izpovjednikom, o duhovnih stvarih. Jedne ga večeri napose upita: »Otče, što mislite, ide li tko u nebo, a da ne mora prije u čistilište?« Bellarmino odvrati, da ima takovih duša, koje idu umah u nebo i znajući, kakove su krieposti Alojzijeve, pridoda: »Pače, ja mislim, da ćete vi biti jedan od takovih, koji idu ravno u nebo, a da ne moraju u čistilište.« Čuvši ovo sv. mladić napuni se neopisivom radosti. Čim je Bellarmino otišao, bude Alozije uznesen u duhu i ugleda slavu nebeskoga Jeruzolima. Ovako uznesen probavi gotovo cielu noć uz neizrecivu sladkost i utjehu duše svoje. I sam reče kašnije Bellarminu, da mu je ona noć prošla kao jedan čas.

Misli se, da mu je u onom uznesenju ili extasi objavljen dan, kada će umrieti; jer je kasnije njekojim posve jasno rekao, da će umrieti osmi dan iza svetkovine brašančeva ili tjelova. A tako i bilo. To je napose rekao njekomu, koji ga često pohadjao, njekoliko dana prije blagdana.

U to, kad ga već ı bolest jače pritisla, pohodi ga jednom, nadstojnik bolnice, o. Vincencije Bruno i potvrdi mu rieči veleć, da ne će moći više dugo živjeti. Alojzije preradostan s toga, doviknu njekomu bratu: »Ne znate li kakovu sam veselu viest dobio: umrieti ću za osam dana. — Ah molim Vas, pomozite mi izmoliti »Tebe Boga hvalimo«, da se Bogu za ovu milost zahvalim. I izmoliše zajedno ovaj hvalospjev. A

kad malo za tim unidje u sobu o. Franjo Suarin Francez, njegov saučenik, s veseljem mu reče: »Otče moj! Radostno idemo, radostno idemo.« Ove rieči izrečene tako veselo, pa u takovu času, ganuše prisutne do plača i suza. Po tom htjede, da se pismeno oprosti od tri otca Isusovca, koje osobito poštivaše, naime od o. Ivana Pescatora, svoga duhovnoga vodje u domu izkušenika, tada rektora u Napulju, o. Mucija d'Angeli-a, profesora bogoslovja u Napulju, i od o. Bartolomeja Recalcatia, rektora u Milanu. Ovoj trojici pisa preko drugih, da polazi, kako se nada u nebo, s toga da jih pozdravlja, te se preporuča u njihove molitve; a jer ne mogaše više od slaboće, da sam podpiše svoga imena, uprosi, da mu pridrže ruku i načini na mjesto svoga imena znamenje sv. križa.

Trudio se najrevnostnije, da ovo osam dana izpuni osobitimi bogoljubnimi djeli. Tako umoli o. Antonija Guelfuccia, komu prije svega naviesti, da će sigurno do skora umrieti, neka kroz ovo osam dana svake večeri k njemu dodje, da mu pomogne moliti sedam pokorničkih psalama. Ovaj bi dolazio rado i ostajali bi sami zajedno po cieli sat. Alojzije bi si dao donieti razpelo i staviti ga više postelje, a otac bi do njega klekao, i molio veoma polagano pokorničke psalme. Otac sustavio bi se kadkada kod ovoga ili onoga redka, a Alojzije, gledajući nepomično u spasitelja na križu, promatrao najpazljivije, što

se čitalo. Pri tom bi odavao toliku pobožnost i takove osjećaje, te bi rečeni otac od ganuća plakao ko malo diete, i Alojziju se polagano krûnile suze, nu duša mu osta u svetom miru. Preko dana u stanovito doba umolio bi sad ovoga, sad onoga, da mu što sveta čitaju, sad nješto od sv. Augustina, a onda opet od sv. Bernarda ili iz sv. pisma. Sam je odabirao psalme, koje da mu čitaju, kao na pr.: »Obradovao sam se u onom, što mi je rečeno. Ići ću u kuću Gospodnju.« »Kao što gine jelen za izvorom vode žive, tako gine duša moja za Tobom o Bože«, i druge slične.

Kad se stao pronositi glas, kako je Alojzije sam prorekao, da će u onoj osmini umrieti, svak je nastojao, da uvreba časak, gdje bi mogao s njime na samu biti, da mu izruči svoje tegobe i da mu se preporuči u molitvice. Sv. bolestnik primao je sve naručbe za nebo vrlo rado i obećavao, da će za sve moliti žarkom ljubavi; a sve to govorio tako, te se jasno vidjelo, kako je siguran, da će do mala u nebo. O smrti svojoj govorio je tako, kako bismo mi govorili, kad bi se selili iz jedne odaje u drugu. Diljem bolesti, najpače zadnjih dana dolazili bi k njemu mnogi otci, da ga vide, i da ga iz počitanja dvore, medju njima i otac Piatti, koji je umro dva mjeseca poslije njega. Izlazeći jednom Piatti iz sobe Alojzijeve, uzkliknu pred svojim drugom: »Velim Vam, da je Alojzije svetac, za sigurno

svetac, toliki svetac, da bi se mogao i živ proglasiti svetim.« Uzklikom ovim smjerao je na rieči pape Nikole V., koji no je onda, kad je svetcem proglašivao Bernardina sienskoga, o prisutnom fiorentinskomu nadbiskupu, sv. Antoninu, rekao: »Mislim da bi se isto tako mogao proglasiti svetim Antonino živ, kako no Bernardino mrtav.«

Pod konac tjelovske osmine bijaše neprestano zabavljen razmišljanjem, koje bi često krat prekidao žarkimi uzdasi k Bogu, a po gdjekad kojom pobožnom rieči. Zadnja tri dana dobivši od otca, Marija Fuccioli-a razpelo od mjedi, koje bilo blagoslovljeno i mnogimi oprosti nadareno, privine ga na svoje grudi i tako ga držaše na grudima do zadnjega svoga daha. Više puti izreče izpoviest vjere i izrazi veliku želju, da se sjedini s Bogom, govoreći: »Želim razriešit se, i biti sa Kristom« — i tomu slične rieči.

GLAVA XXIX.

Alojzije umire blaženo.

Kad je osvanuo posljednji dan tjelovske osmine, dodje rano u jutro pomoćnik bolničarev u sobu Alojzijevu i vidjevši, da mu je, kako obično, reče: »No gledjte, brate Alojzije, da ipak živimo a niesmo umrli, kako ste vi to mislili i govorili«. A kad je Alojzije opet uztvrdio, da će taj dan umrieti, izišavši pomoćnik iz sobe, reče

bolničaru: »Alojzije još uviek stalno misli, da će danas umrieti, a meni se vidi, da mu je bolje, nego li mu drugih dana bilo«. Isto mu tako reče i otac Belmisseri, pohodivši ga: »Brate Alojzije, rekoste mi, da ćete u ovoj osmini umrieti; evo nas danas na izmaku osmine, a meni se čini, da Vam je bolje i da se još može misliti na život«. Alojzije odvrati mirno: »Još nije prošao dan«. To isto izjavi i jasnije o. Guelfucci-u. Kad ga naime ovaj pohodio i opazio, da mnogo trpi s rane, koja mu se otvorila na desnoj strani, što je bio jako omršavio, a i predugo ležao na istoj strani, sažaljevajući ga, reče mu: »Akoprem mi je vrlo žao, što vas gubimo, ipak želim, da vas Gospodin Bog oslobodi ovih muka«. Alojzije mu na to veoma osbiljno odvrati: »Ove ću noći umrieti«. A kad mu otac uzvrati, da mu se ne čini tako slab, te bi morao umrieti, ponovi Alojzije po dva puta: »Ove ću noći umrieti, ove ću noći umrieti«.

Cielo jutro sprovede vrlo pobožno moleći i pobudjujući veoma smjerno vjeru, ufanje, ljubav i čine poklonstva. Oko podneva uze žarko prositi, da mu se poda poputnina, koju je već od rana jutra prosio; ali bolničari misleći, da još ne će umrieti, ne htješe ga poslušati, pa kad ih opet molio, da se pobrinu za to, odgovore mu, da misle, da mu se ne može ponovno dati sv. poputnina, pošto ju je u onoj bolesti već jednom primio. Na to će im Alojzije: »Posljednja

pomast ne, ali poputnina da«. Sa svim tim bolničari za onda ne učine ništa. Medjuto upita papa Gregorije XIV., koji bje valjada od kardinala, Alojzijevih rodjaka, za njegovu dugotrajnu bolest doznao, kako mu je sada; a kad mu rekoše, da je na umoru, pošlje mu od svoje volje sveti blagoslov i obilati oprost. Ovu viest donese mu otac ministar kolegija, na što on, koji je vazda bio ponizan, kako se amo uzradovao papinskomu blagoslovu i obilnom oprostu, tako se onamo, začuvši, da ga se sv. otac opomenuo, zastidio i od prevelikoga stida rukama si lice prikrio. Opaziv to o. ministar, da ga oslobodi onoga srama, primjeti: »To Vam, brate Alojzije, ne budi za čudo, jer je sveti otac slučajno dočuo za vašu opasnu bolest i to ga potaklo, da Vam pošlje svoj blagoslov«.

Pod veče dodje, da ga pohodi iz sv. Andrije otac Ivan Lambertini, s kojim je njekoć zajedno boravio u kući izkušenika. Alojzije ga umoli, neka bi on sklonuo otca rektora, da mu poda svetu poputninu. Ovaj to i učini. S istim otcem izmoli litanije presv. olt. Sakramenta, odgovarajući mu vazda jasnim glasom, a na koncu veselijim licem no obično i osmješkujuć se, zahvali mu se na ljubavi. U to dodje i o. rektor, donoseć mu sv. poputninu. Ah! nebeskom radosti i najvećom bogoljubnosti dočeka i primi angjeoski mladić zadnji put u ovoj suznoj dolini, Gospodina Boga svoga, koga je njegovo srce

od početka pa do kraja mladoga mu žića najiskrenije, najuztrajnije i najsrdačnije ljubilo. Kad vidješe, gdje angjeo u tielu prima Gospodina serafinskom ljubavi, sav razžaren u licu, gdje ga prima tvrdim ufanjem, da će ga do mala gledati u nebu licem u lice; kad čuše sa usta svećenikovih rieči: »Primi, brate, poputninu tiela Gospodina našega Isusa Krista, i on te čuvao od duha zlobnoga i uveo u život vječni«, tad zaplakaše svi, koji bijahu u sobi, i ne bijaše ga, koji bi ostao suha oka. Poslije toga zaželi sv. mladić, da zagrli svakoga, koji je ondje bio, kako je to običaj u družbi Isusovoj s onimi, koji dolaze i odlaze u daleke krajeve, i zagrli svakoga prijazno i ljubezno, kao onaj, koji polazi u daleku zemlju, a da se nikad više ne povrati. Ganutljivo bijaše vidjeti, gdje mu svaki pojedini daje zadnji bratski cjelov i dozivlje mu svoj zadnji »s Bogom«, i nitko ne uzmogne, suzam da se otme, niti da se odtrgne od njega: motre ga bolna srca i opet ga motre i velikom se ljubavi izručuju u njegove svete molitve, a on im milo obećaje, da će se svijuh sjetit u drugom boljem životu.

Jedan od onih, kojega je Alojzije vazda osobito ljubio, po imenu Gasparo Alperio, bivši s njim na samu, reče mu: »Nadam se, brate Alojzije, da ćete doskora poći uživat rajsku blaženost i za to vas molim, da me se ondje sjetite, kao što znam, da ste me se vazda sjećali za života; molim vas, oprostite mi, ako sam vas po

gdjekad svojimi nesavršenostmi uvriedio«. Angjeoski mladić odgovori mu vrlo milo i ljubezno: »Ufam se u neizmjerno milosrdje Božje dobrote, u dragocienu krv Isusa Krista i u zagovor bl. djevice Marije, da ću do mala gledati lice Božje i obećajem Vam, da ću Vas se u nebu sigurno spominjati; jer ako sam vas ljubio na zemlji, kud i kamo više ljubit ću vas na nebu, gdje je ljubav mnogo savršenija«. Govorio je pak Alojzije toli razborito i bez muke, te nije bilo vjerojatno, da će tako brzo umrieti. U isto doba unidje u sobu otac državnik i reče mu: »Kako ste, brate Alojzije?« Odgovori mu mladić: »Otče, polazimo« »A kamo?» upita otac. »U nebo«, odgovori mladić. Opet će državnik: »Šta? zar u nebo? ej!« Alojzije pak pridoda: »Ufam se u milosrdje moga Boga, da ću poći onamo, ako me moji griesi ne uzprieče«. Tada se okrenu državnik k onim, koji bijahu do njega i reče im na tiho: »Molim vas, jeste li ga čuli? besjedi, da ide u nebo, kako bismo mi, da idemo u Frascati! Što da se učini s ovim bratom? Zar da ga sahranimo u zajedničku grobnicu?« I rekoše, da se svakako mora na nj sbog tolike svetosti poseban obzir imati.

Okolo 7 sati na večer, tako pripovieda poznati o. Cepari, pisac života Alojzijeva, dodjem k njemu, da ga podvorim, jednom rukom podržim mu glavu, da mu malo odlane, pa da uzmogne lakše motriti razpelce, što mu ga više postelje smjestili, u koje on nepomično upirao

oči svoje. (Tko bi pred ovim razpelcem u smrtnom času molio, dobio bi obilat oprost.) Dok je Alojzije tako promatrao, na jednom podigne ruku i skine si kapicu s glave, a ja, veli Cepari, misleći da je to čin umirućega, uzmem kapicu i metnem mu ju opet na glavu, ne rekavši ništa. Malo za tim ponovno ju Alojzije skine, a ja ga opet pokrijem i reknem mu: »Brate Alojzije, ostavite kapicu na glavi, da vam ne naudi ovaj večernji zrak«; a sv. mladić pokazujući očima na razpelo, i reče tihano: »Isus, kada je umirao, nije ništa imao na glavi.« Ove me rieči, veli dalje Cepari, ganuše na bogoljubnost i skrušenost; jer vidjeh, kako još i u ovom, po našu narav najtežem času, misli samo na dragoga Spasitelja i još svoje zadnje sile napinje, da posliedi Krista na križu.«

Kad se oko »Zdrave Marije« u njegovu prisuću stali dogovarati, tko da ostane one noći uz njega, Alojzije, prem zadubljen u promatranje, reče dva put otcu, što je do njega bio: »Ostanite vi kod mene!« No brzo se dosjeti, kako je obrekao njekomu drugomu otcu, koji je želio biti kod njega na samrti, da će ga o tom obaviestiti, hoteći održati svoju rieč, kaza istomu otcu: »Gledajte, da ostanete vi!« U to nastane noć. U sobu nagrnu otci i braća, da još po zadnji put vide angjeoskoga mladića živa na ovom svietu. Medjutim o. rektor, videći, da Alojzije još skladno govori, ne htjede povjerovati, da će one noći umrieti, pače mišljaše, da će još

koji dan poživjeti, kako se to često dogadja kod onih, koji od takove groznice boluju, s toga naredi, da podju svi osim dvojice na počinak. Utaman ga mnogi vruće prosili, neka bi im dopustio ostati, on im to nikako ne dopusti, veleći: »Kad bih mislio, da će noćas umrieti, i sam bih uz njega ostao.« »Svatko si može pomisliti, pripovieda dalje Cepari, koli smo se težko i bolna srca razstajali s bratom toli ljubljenim, uvjereni, da ga na ovom svietu ne ćemo više živa vidjeti; a on, znajući za našu bol i žalost, stane nas tješiti i obećavat nam, da će se svijuh nas na nebu spominjati. Još nas uprosi sv. mladić, da mu pomognemo svojim molitvama u onom zadnjem času, a mnogim izporuči još napose koješta, što želi, da učine za njega umah, čim premine. I ostavismo ga suznim očima jedan za drugim, jer je tako htjela sv. poslušnost.

Kod njega ostanu po naredbi rektorovoj otac ministar, Nikola Fabrini, i o. Antonije Guelfucci, a izprose si, da smiju ostati i o. Bellarmino s Mucijem Vitelleschiem. Za kratko vrieme reći će Bellarmino Alojziju: »Brate Alojzije, spomenite me, kad mislite, da je došlo vrieme, da Vam dušu Bogu preporučim; jer ćete vi to bolje znati nego li ja.« Alojzije odgovori, da hoće. Jedno vrieme ostane blaženi bolnik posve na miru, a za tim reče: »Otče, čini mi se, da je sada vrieme.« O. Bellarmino, kleknuvši s ostalimi, preporuči mu dušu Bogu, kako to propisuje sv. mati crkva.

*

Ali niti poslije toga ne pokazaše se znakovi smrti, pače činilo se, da će doživjeti dojdući dan. Za to stane o. ministar moliti i siliti Bellarmina i Vitelleschia, da idu na počinak, i sam bolničar reče Bellarminu, da se ne treba ništa bojati, već da može sasma mirno poći, ako bi pak došlo do smrti, da će ga zvati, — na to odu i Bellarmino i Vitelleschi.

Tako ostanu kod Alojzija samo dva otca i brat bolničar. Angjeoski mladić, ostavši svedjer još nepromienjen u licu, bez prekida se umom i srcem zabavljao s dragim Bogom, izgovarajući, često rieči sv. pisma, osobito pak: »U ruke Tvoje, Gospodine, izručam duh moj.« Oni otcevi i bolničar molili su uza nj razne molitve, škropili časomice ga blagoslovljenom vodom, i nudili mu razpelo na cjelov, nadavajući mu uz to po koji pobožni uzdah.

Kad ga pritisnula zadnja smrtna stiska, poplavi u licu, i oblije ga krupni znoj: odatle razaberu, da trpi mnogo. Umirućim glasom zamoli ih, da ga okrenu na drugu stranu, jer je već kroz tri dana neprestano ležao na istoj strani; no oni bojeći se, da mu tim ne pospješe smrt i znajući, da ono traži više slaba narav, nego l dobra volja, ne htjednu da ga maknu, već ga sjete na tvrdu i uzku postelj, na kojoj je naš Gospodin u neopisivoj muci i tjeskobi za nas umirao. Kad mu to spomenuli, upre oči u Isusa na križu i akoprem ne mogaše više riečima, pokaza živim izrazom lica, da je voljan i više još trpjeti iz ljubavi k svomu predragomu Spasitelju. Videći častni otci, da je već izgubio rieč i da ne može više da se makne, dadu mu u ruku goruću blagoslovljenu voštenicu, pošto ga njome prekrižili; a on u znak, da želi uztrajati do zadnjega daha u svetoj vjeri Isusa Krista, Sina Božjega, živo ju stisne. Držeći svieću u ruci skupi zadnje svoje sile, da izrekne još jednom presveto ime Isusovo i pod konac, maknuv tek malko ustnama, posve mirno i spokojno preda nevin duh svoj Bogu i Stvoritelju svomu u noći od četvrtka na petak. I tako mu budne milost, koju si toliko želio, da naime umre ili u osmini tjelovskoj, jer je vazda žarko ljubio presv. oltarni Sakramenat, ili na koji petak na uspomenu presv. muke Isusove: i on se preseli s ovoga svieta u drugi bolji sviet, upravo onda, kad se svršavala tjelovska osmina i osvitao petak, i to onaj petak, na koji je kašnje ustanovljena svetkovina Božanskoga Srca Isusova; a bilo to u noći od 20. na 21. lipnja god. 1591.

Živio je dakle Alojzije na ovom svietu 23 god. 3 mj. i 11 dana,

GLAVA XXX.

Zadušnice i pogreb.

Ona dva otca, koja su bila kod smrti Alojzijeve, smatrahu si velikom milosti, što bijahu oni

jedini izmedju tolikih odabrani, da budu uz njega, kad polazi s ovoga svieta u bolji sviet; smatrahu to milošću napose s toga, što im je sv. bolnik čas prije smrti obećao, da će se za njih Bogu moliti, dokle godj budu živi. Tek što je Alojzije preminuo, već i oćute moćni njegov zagovor: otcu ministru napuni se duša velikom utjehom, a otca Guelfuccia obuze velika pobožnost i skrušenost srca, te živa želja služiti Bogu po savjetih sv. mladića. Ovi sveti osjećaji, izvor mnogim vrelim suzam, ne bijahu časoviti, već mu ostadoše kroz više mjeseci i godina.

Za malo dodju bolničari, da operu i spreme tielo sv. pokojnika. Odgrnuvši pokrivač, vide, gdje na prsima drži ono mjedeno propelo, što ga je dobio prije tri dana od otca Fucciolia. Na koljenima smotre tvrde žuljeve, što se napravili, jer je već od mala vazda molio klečećke; a našlo ih se, koji su iz pobožnosti odrezali mrvu od onih žuljeva za sv. moći. Njeki bolničar pripovjedi, da je odrezao malko kože s tiela svetčeva i dao metnuti na jednoga bolestnika, i ovaj da je ozdravio.

Čim je Alojzije izdahnuo, pohiti jedan od otaca, što bijahu kod njegove smrti, k onim, s kojimi je sv. mladić za života pouzdanije obćio, i naviesti im, da je njihov angjeo odkrilio put neba. Oni brže ustanu iz kreveta, pa zadahnuti sv. pobožnosti, uzmu koje preporučivati se njegovu zagovoru, sigurni, da je već u krilu vječi-

toga mira i počinka, koje opet moliti one molitve, za koje ih toli ljubezno uprosio tik pred svoju smrt. U jutro 21. lipnja, samo što se je dao znak na ustanak, eto već sve pohrli u sobicu, u kojoj počivaše tielo premilog angjelka, i tuj stanu na koljenima moliti se za njega, ili bolje preporučivati se u njegov zagovor. Tom prilikom raznesu sve na jagmu njegove cipele, košulju, zobunac i druge stvari, i stanu mu odrezivat nokte, vlasi, pače i od samoga tiela, samo da imaju što od pokojnika za sv. moći.

Po tom odnesu tielo u zajedničku kapelicu onoga kolegija, gdje i ostade cielo prije podne. Mnogi podju onamo, da ga vide, a medju ostalimi i mladići, koji bi se inače sgražali od mrtvaca, kad bi ga samo i zapazili, a nekmo li, kad bi ga se doaknuli, pa gle oni, kao da su u tom času svaki strah izgubili, primaknu se k odru, na kojem bijaše sv. tielo i stanu ga grlit i cjelivati, govoreći bez prekida: »o svetče, o svetče!« Istoga jutra služile se sve mise i u kolegiju i u drugih crkvah družbe Isusove u Rimu za pokoj duše njegove, akoprem su ih mnogi služili više za to, da ovrše propis družbe, nego li za to, što bi mislili, da mu treba još kakove pomoći od ovoga svieta.

Ne da se izreći, niti se može opisati onim, koji ne bijahu pritomni, kako je silno potresla smrt Alojzijeva srcem svijuh, koji življahu u onom kolegiju. Dugo vremena niesi čuo o ničem go-

voriti, nego samo o Alojziju, o njegovih kriepostih i njegovoj svetosti: jedan bi spominjao ovu kriepost, drugi onu, a mnogi je više govorio čuvstvom i suzami, nego li sborom i slovom. Bezbrojne su protekle suze u onom kolegiju s pomisli, koliko su blago izgubili u onaj dan, koli svetoga i ljubeznoga brata i druga.

Pod veče, kad se imali moliti časovi za pokojne, prenesu tielo iz one kapele u veliku dvoranu, gdje bijahu na okupu svi otcevi i sva braća. I gle, dočim se nikad ne cjeliva mrtvaca u ruku, osim ako je bio svećenik, Alojzija, koji je primio tek niže redove, cjelivaju u ruku svi redovnici i isti svećenici a sve to poradi njegove velike svetosti.

Kad se to obavilo, bude tielo sv. pokojnika u obhodu preneseno u crkvu Majke Božje od Blagoviesti (tako se zvala stara crkva u kolegiju rimskom, danas je na onom mjestu crkva sv. Ignacija). U crkvi odpjevaju, po običaju časove za pokojne. Pošto se to ovršilo, nagrne toliko učenika iz grada i drugoga svieta k odru, da počasti onaj sveti poklad, te si nadobave odanle kakovih moći, da im se otcevi jedva mogli za dosta oprieti, pače konačno budu prinuždeni da zatvore crkvena vrata. U toj stisci i vrevi odrezalo se od svetoga tiela vlasi, nokata, odiela, jagodica s prstiju i dva sgloba maloga prsta desne ruke. Medju onimi, koji dodjoše, da počituju svetca u njegovu tielu bijaše i visokih ličnosti.

Kada se imalo sahraniti tielo, mišljahu ponajodličniji otci u kolegiju, naposeb Roberto Bellarmino, da se ne sahrani, kako se obično sahranjivali Isusovci, već osebice u kakovu liesu, misleći da će ga Bog po svoj prilici, pošto je tako sveto živio, pred svietom poslije smrti, proslaviti tim više, čim je on više za života nastojao, da se sakrije svietu. No pošto u družbi Isusovoj nije običajno bilo, da se tjelesa sahranjuju u liesovih, upita o rektor rimskoga kolegija o. generala, šta da se učini? General naredi, da tielo pokojnikovo metnu u lies, veleći, da vrlo rado oprašta od obične navade, na koju se pazi u družbi, pošto mu je dobro poznata osobita svetost ovoga mladića. Odavle razaberi svaki, kako su ga velikim svetcem držali, dočim su nastojali, da ga i sahrane kao svetca. Polože dakle njegovo tielo u drveni lies i sahrane ga u crkvi Majke Božje od Blagoviesti u kolegiju rimskom u kapelici sv. križa, na strani evangjelja.

Mnogo i mnogo dana nije se u rimskom kolegiju u zajedničkom razgovoru o ničem drugom govorilo van o angjeoskom mladiću; pa jer oni, koji bijahu u kolegiju, niesu mogli više obćiti s njim živim, stali su ga častiti i štovati mrtva. Gdjekoji bi išli svaki dan na njegov grob i ondje se dugo molili i njemu preporučivali, a mnogi su tako činili danomice kroz više mjeseci i godina, dokle su god bili u Rimu. Jedan od ovih bijaše o. Ivan Antonije Valtrino, koji nije

poznavao Alojzija živa, ali došav malo iza njegove smrti iz Sicilije u kolegije rimski i pročitav život njegov, obljubi ga tako jako, da nije samo danomice pohadjao njegov grob, nego mu je i ovaj dragi grob kitio raznolkim krasnim cviećem, što ga u vrtu ubrao, veleći: »Taj je doista zavriedio, da ga riesi cvieće, koji je za života cvjetao toli krasnimi i odličnimi kriepostmi.«

U onom je liesu počivalo Alojzijevo tielo kroz 7 godina t. j. do god. 1598; a da se ne bi s vremenom pomiešalo s ostalimi tjelesi, bude po naredbi otca generala, Claudija Acquavive, dignuto iz onoga liesa i položeno u drugi manji lies. To se dogodilo 22. lipnja 1598. Kod toga čina bijaše prisutan i otac Bernadino Rosignuoli, — njegda njegov rektor, a sada provincijal. On dopusti, da se uzmu sv. moći, koje se onda raznesle u razne gradove po Italiji, pače i u Poljsku i Indiju. Dobro je spomenuti, što je opazio provincijal, da su naime kosti tiela Alojzijeva ostale u onom istom smjernom i čednom položaju, a glava onako priklonita, kano što je to bilo vidjeti na Alojziju, dok je živio. Pošto je pak dragi Bog stao očitovati svetost Alojzijevu čudesi, koje on tvorio po njegovu zagovoru, naloži isti otac general, da se tielo angjeoskoga mladića izvadi iz onoga groba, u kojem je doslije počivalo, i da se smjesti na dostojnije, od drugih tjelesa odieljeno mjesto. Po nalogu dakle ovom prenesu sv. ostanke i to veoma potajno sa dojakošnjega mjesta u sakristiju 8. lipnja 1602. Prvoga srpnja iste godine spreme sv. ostanke u olovni lies, a ovaj metnu u drveni, i tako ih smjeste pod oltar sv. Sebastijana u istoj zavodskoj crkvi. Premda se taj prenos obavio tako potajno, kako to samo bilo moguće, ipak je pobožni narod znao odkriti i naći mjesto, gdje počiva sv. tielo njegovo. Napokon, pošto se glas o svetosti Alojzijevoj sve više raznosio širom svieta, pošto je Gospodin Bog sve više, tvorio čudesa po njegovu zagovoru, Franjo Gonzaga, rodjeni brat Alojzijev, markgrof castiglionski, poslanik carev kod pape, mnijući, da je odveć neznatno mjesto, kamo smjestiše ostanke svetoga mu brata, umoli generala, da bi ih pohranio na dostojnije mjesto. Otac general naloži, da se lies otvori, i markgrof Franjo Gonzaga uzme nješto sv. moći za sebe i za vojvodu mantovanskoga. Glava svetčeva bude po nalogu generalovu izručena isusovačkoj crkvi »al Gesù« u Rimu, a za tim na molbu markgrofa Franje darovana isusovačkoj crkvi u Castiglionu, gdje se svedjer u velike štovala. Ostalo pak tielo bude 13. svibnja 1605. vrlo svečano po rukuh svećeničkih uz glasbu i sjajnu razsvjetu prenešeno u kapelu Majke Božje u istoj crkvi i postavljeno na stranu evangjelja. Akoprem se htjelo, da se i taj prenos obavi što potajnije sasvim tim, kad je unišao u crkvu markgrof Franjo i vojvoda di Poli i druga visoka gospoda

nagrne silni narod, da cjeliva one sv. moći, te ih se krunicama svojim dotakne prije nego se pohrane na pripravljeno mjesto. Ovamo se smjeste sv. moći, iznad njih se postavi slika svečeva, izpred njih uljenica, koja je vazda gorjela, a oko na oko mnogi zavjetni darovi. Silesija naroda grnula je u crkvu, da časti i slavi grob svečev. Godine 1620. dne 15. lipnja budu prenesene sv. moći u kapelicu sagradjenu na čast samom sv. Alojziju. Medjutim dok se na zemlji sve to sbivalo, duša Alojzijeva molila je na nebu za one, koji na zemlji poštivaju njegove moći, e da oni zavriede, kao i on postati djelnici obećanja Isusa Krista, komu s Otcem i Duhom svetim slava i čast u vieke viekova. Amen.

S. Aluigi Gonzaga
della Comp.a di Gesù.

Ti si Bog srca moga. (Ps. 72)

TREĆI DIO.

ALOJZIJE U NEBESKOJ SLAVI.

GLAVA I.

Kako se sudilo o svetosti Alojzijevoj umah iza njegove smrti.

Akoprem je Alojzije većinom provodio život skroman, te nije imao prilike, da obnaša javne službe, gdje bi mogla zasjati njegova uzvišena svetost, ipak htjede Gospodin Bog, da se umah poslije njegove smrti prospe svietom miomiris njegovih junačkih krieposti tako, da su ga sveobće držali i štovali kao svetca. To je umah razabrala vele pobožna markgrofica, majka Alojzijeva, iz listova, što ih tom prilikom dobivala od raznih ličnosti. Ponajprije uzpisa joj i potješi ju Claudije Acquaviva, general družbe Isusove, veleći joj, da sada imade u svom blaženom sinu vjerna i mila zagovornika na nebu, jer da se za sigurno može vjerovati, da je njegova blaga duša već odkrilila u rajske visine. A da je general tako pisao ne iz puke udvornosti, kako je u svietu običaj za takovih sgoda, nego za to

da iskreno posvjedoči, kako misli o svetosti preminulog mladića, pokaza jasno pismom od 14. lipnja god. 1605., kojim dopušta, da se tiskom izda na svjetlo život blaženoga mladića, što ga napisao otac Cepari. U tom pismu veli general ovako: »Dopuštamo to tim radje, što smo i sami osvjedočeni, da je taj sveti i blagoslovljeni mladić u svakoj krieposti bio savršen i uzoran, da je ne samo u svietu svedjer bio veliko poticalo na svaku kriepost svim onim, koji ga vidjeli i poznavali, već je i bio, odkako ga primismo u družbu, vazda pravi ideal savršene svetosti, pa ga takovim i držali svi, koji su ga poznavali i s njime obćili za ono malo godina, što je medju nama živio, gdje no vidjesmo, koliko je Bog, Gospodin naš, tu dušu milovao i obogaćivao ju izvrstnimi vrhunaravnimi darovi, iz kojih potjecahu njegova vrlo sveta djela i angjeosko živovanje Tako je živio i uztrajao svedjer, dok se nije preselio sa zemlje na nebo, kamo se, kako na temelju jakih razloga mislimo, namah uzvinula sveta mu duša, da ondje uživa vječnu slavu«. Slično pisa markgrofici i o. rektor iz kolegija rimskoga, pisa joj naime, »da je Alojzije živio i umro tako blaženo, da mu svetom zavisti zavidjaju svi i sveti njegov život i blaženu mu smrt.«

Svetost njegova života posvjedočiše i kardinali Scipion Gonzaga i Jerolim della Rovere. Ovaj, govoreći potanje o Alojziju, pisa markgrofici med ostalim i ovo: »U noći od četvrtka

na petak preseli se u bolji život naš dragi otac Alojzije i ostavi u svima toliko čeznuće za sobom i tako liepu uspomenu na svoju svetost, da su oni otcevi, koliko su ga oplakivali, toliko se i divili njegovoj smrti, čvrsto se nadajući, da je pošao u nebo. Sve to budi vam na utjehu i neka ste uvjerena, da će Alojzije kod Gospodina Boga moliti se, da mu braća žive u miru i slogi, a i da ciela vaša kuća bude sretna«. Slično pisa majci i tajnik ovoga kardinala Toma Mancini, koji je bio kod svečanih zadušnica, što se služile za Alojzija. Medju inim, što na široko opisuje markgrofici, veli: »da se i u Rimu i po cielom svietu vrlo visoko misli o svetosti toga njezina presretnoga sina, niti bi se moglo uzvišenije o njem misliti, da je doživio ljeta Noemova«. A opisujući kako su Isusovci sretni, što imaju u svojoj crkvi njegovo tielo, pa kako i narod i druge visoke ličnosti žele i traže, da dobiju štogod od njegova tiela ili njegovih stvari za sv. moći, nastavlja: I» već se našao njetko, tko će opisati njegovo žiće; kardinalu je obećano, da će mu se priposlati primjerak, čim se djelo dovrši. Uzoriti kardinal, kao što se vrlo raztužio, kad sam mu donio viest, da je sv. mladić preminuo, tako se opet utješio, kad sam mu sve to pripoviedao, te i on vruće želi i prosi, da mu se pribavi štogodj od njegova blaženoga rodjaka za uspomenu.« Na veliku slavu Alojzijevu, a na veliku utjehu njegovoj majci, bijahu

rieči nadvojvodinje Eleonore austrijske, vojvodinje mantovanske, koja je i sama slovila sa svetosti. Začuvši ona za smrt mladićevu, reče mnogo toga njemu u hvalu i slavu; pa to je i mogla, jer obćeći s njim pouzdano i dok je bio u svietu i dok je bio u redu, upoznala je u njega one riedke darove, koje mu je Bog udielio. Često bi ju čuli, gdje ponavlja rieči: »Bio je on svet mladić; umro je svetac.« Pripoviedaju, da je i ovom sgodom češće ponavljala ono, što je izrekla onda, kad se Alojzije rodio: »da će on biti prvi svetac iz kuće Gonzagove.« Prema tomu i napisa markgrofici prekrasan list. Na početku lista veli ovako: »Promatrajući, koli gorka mora da je bol, koju Vaša Presvjetlost ćuti, što je izgubila otca dona Alojzija, svoga sina u najljepšem cvietu njegove mladosti, i mjereći ja ovu bol po onom, što sam i sama tom prilikom osjetila, koja mu niesam bila majka, prem sam ga svedj ljubila kao majka, ne mogu, a da Vas s toga toli težkoga gubitka ne sažaljevam, a ne samo Vas, nego i cielu našu kuću, jer po čovječju govoreć, šteta je za sve...« Za tim uze tješiti majku i čestitat joj, što je Božje Veličanstvo, uzevši joj takova sinka »učinilo ga gradjaninom nebeskoga Jerusolima... što joj je sin od umrla čovjeka postao angjelom nebeskim.« Do mala vidje bogoljubna markgrofica i sama na vlastite svoje oči uz veliku duševnu utjehu, koli su istinite ove mile poruke svete nadvojvo-

Alojzije u slavi.

dinje, jer joj se ukaže taj njezin ljubezni sinak sav u sjaju i nebeskoj slavi; ali o tom ćemo pripoviedati na drugom mjestu.

Glas o smrti Alojzijevoj uzkrisi uspomenu na njegova heroička djela i uzvišene krieposti ne samo na dvoru mantovanskom, već i na drugih dvorovih u Italiji kao n. pr. u Firenci, Ferrari, Turinu i Parmi, na koje je dvorove njekoć sv. mladić po nalogu svog otca bio pošao, da se pokloni onim knezovom. Na tih je dvorovih Alojzije b o u tako svetoj uspomeni, te su ga oni knezovi, čim je prispjela viest o njegovoj smrti, stali zazivati kao već blažena na nebu. Navesti ćemo tuj samo ono, što su u procesih izjavila dva francezka vojvode ili bolje vojvoda i vojvodinja. Vojvoda po imenu Ranuzije, koji je Alojzija stao u velike cieniti već onda, kad ga je prvi put vidio u Mantovi, a još više onda, kad je čuo, gdje mnogi slave njegovu blaženu smrt, reče jednom: »Ja sam držao, i sada za stalno držim, da je Alojzije u nebeskoj slavi.« Ujedno pripovjedi, kako se jedne noći, kad nije mogao od težke zubobolje spavati, preporučio sv. Alojziju i kako mu je na to bolja prestala, te je sladko usnuo, a na koncu reče: »Premda sam bio njegov prijatelj, sa svim tim izjavio sam to po istini.« Drugo je svjedočanstvo od Mavre Lucenije, sestre spomenutoga vojvode, duvne kod sv. Aleksandra u Parmi. Ona se oslobodila po zagovoru sv. Alojzija težke glavobolje, a oslo-

bodila se, što se je pouzdavala u njegove zasluge, kao u zasluge svetca Božjega. A svetcem ga štovala vazda počevši od onda, kad joj je još kao djevojčici kneginja Laura Gonzaga Martinenga prstom pokazala Alojzija, onda trinajestgodišnjega dječaka, i rekla joj; »Ovaj dječarak prem je tako malen, ipak živi veoma sveto.« Čuvši to mala vojvodinja, stala ga je pozorno motriti, a dok ga je tako motrila, ćutila bi, kako joj se srce silno potiče na bogoljubnost.

U obće, koliko su ga štovali mal ne svi kršćanski knezovi, razabire se iz listova, što su ih pisali sv. otcu papi, u kojih ga mole, da proglasi Alojzija svetim, navadjajući koji ovaj, koji onaj razlog, s kojega svi tako visoko sude o njegovoj svetosti. Car Rudolfo II divio mu se, što se je tako vitežki odrekao svieta i to u mladenačkoj dobi, on koji se rodio, kao carski knežević, te bio u rodu i sa samom njegovom carskom kućom. Karlo Emanuel I., vojvoda savojski, uznosio je blaženoga mladića, što je tako sjajno prezreo taštinu svieta, kako je to posvjedočio onda, kad se je na njegovu dvoru ukazao u priprostom i vele čednom odielu, što no je slabo pristajalo njegovu stališu. No čim ga manje riesilo odabrano skupocjeno odielo kneževsko, tim ga većma krasila bogumila odorica svake krieposti, dostojne svetca Božjega. Marija Medici, kraljica francezka, ponosila se tim, što je bila tako sretna, te je mogla promatrati Alojzijevu angjeosku nevinost na svom otčinskom dvoru u Firenci, kad no je ondje kao dječarac boravio. Filip III., katolički kralj, piše ovako: »I s toga, što ga u velike štujem, i s toga što se on za prvih godina mladenačtva odgajao na mojem dvoru, želim da se nagrade zasluge mla dića toli uzorna, i to r‾ što veću slavu i čast našega Gospodina, te na utjehu onim vjernikom, koji su ga poznavali i s njime obćili.« Infanta Margarita austrijska, sestra caru Rudolfu, duvna u kraljevskom samostanu sv. Klare u Madridu, kaže medju inim i ovo: »da ga je ne samo njezina majka carica, bivši na španjolskom dvoru, držala za svetca, nego i sav njezin dvor.« Ova i mnoga druga visoka lica izrekoše puno liepa u slavu svetomu Alojziju.

A sad da vidimo, kako su Isusovci o njem sudili. Oni su s njim pouzdanije obćili, te iz bliza motrili nebesko blago, što ga Gospodin sasuo u njegovu nevinu dušu. O. Stjepan Bufalo, profesor bogoslovja u Padovi i Rimu, izjavi, da je bio u bogosloviji saučenik Alojzijev i da ga je već onda vrlo štovao i ljubio, te da mu se je začeo preporučivati odmah, kako je umro, ne dvojeć nimalo, da mu je duša ravno pošla pred lice Božje. Isto je tako i o. Franjo Remondo, glasoviti profesor bogoslovja, smatrao za veliku blagodat Božju, što je bio saučenik sv. mladića. Pripovieda o. Ignacije Bertoloni, da su mnogi i u kući novakâ i u kolegiju rimskom molili po-

glavare, da smiju stanovati uz sobu Alojzijevu, misleći, da će po blizini svetca Božjega i sami dobiti štogodj od njegove svetosti, osobito pak milost, da mogu dobro moliti. Slavni onaj mučenik, bl. Karlo Spinola, koji je za Krista umro u Japanu polagano sažežen na tihom ognju, smatrao si je velikom slavom, što je u Napuju učio s Alojzijem filozofiju, te vesela srca uzkrisuje spomen na to u listu, što ga pisa iz tamnice Vitelleschi-u, tadanjemu generalu Isusovaca, čas prije nego li mu bilo poći na mučeničtvo. Spomenusmo jur, kako su se mnogi čudili, što Alojzije prem tako svet, nije za života već činio čudesa, — tako kardinal Bellarmino, o. Piatti i drugi. No o. Antonije Guelfucci, onaj isti, koji je bio kod blažene smrti Alojzijeve, reče onda, kad se govorilo o prvih čudesih, što ih Bog tvorio, da proslavi svoga slugu: »Ja o svetosti Alojzijevoj za to, što tvori čudesa, ni malo ne mislim uzvišenije, nego li sam prije.« S njim se slagali mnogi drugi učeni i u duhovnom životu izkusni muževi. Isto bi tako kazivao i o. M. Vitelleschi, koji je s Alojzijem u rimskom kolegiju četiri godine veoma pouzdano obćio, »kako sigurno misli, da Bog za Alojzija živa ne bi bio propustio po njegovu zagovoru tvoriti čudesa, da se je za to nadala prilika;« ujedno bi znao reći, »kako si je umišljao, (ne želeći tim nimalo povriediti počitanja, što smo ga dužni izkazivati svetcem), da vidi u Alojzija, dok je u kolegiju

izučavao nauke, drugoga Tomu Aquinskoga.« Tako su govorili i kardinal Bellarmino i mnogi drugi. Kad već spomenusmo angjeoskoga doktora, ne možemo, a da ne spomenemo onu dragocjenu obaviest, što nam ju ostavio o Alojziju isti o. Vitelleschi, a ubilježila ju i sveta rimska Ruota (crkveno vrhovno sudište) u svojem izvještaju na sv. otca. Jednom razgovarajući se Vitelleschi sa sv. mladićem povede rieč i ob onoj nauci sv. Tome, kojom angjeoski doktor tvrdi: »da svaki onaj smrtno grieši, koji ne prikaže Bogu sama sebe u onaj čas, kad dodje k razumu,« Alojzije, kako je običavao govoriti iskreno, reče mu na to posve pouzdano: »Što je mene, to me ovo nimalo ne muči, jer znam sigurno, da sam se u onom času, kad sam došao k razumu, po milosti Božjoj obratio i Bogu posvetio.« Kolika je pak to milost, uvidjet će svatko, tko pomisli, da nitko ne može bez osobite milosti Božje razabrati, prvi onaj čas, u koji mu baš osvanuo razum.

Ne znamo, kako da ljepše dovršimo ovu glavu, nego da navedemo odlično svjedočanstvo kardinala Bellarmina. Ne može se lasno izreći, kako je kardinal vazda u velike štovao i žarko ljubio sv. Alojzija. Prije nego li je postao kardinalom, dok je još boravio u rimskom kolegiju, znao bi češće reći: »kako se ni malo ne boji, da bi se kolegiju dogodila kakova nesreća, dok je u njem Alojzije.« A kad je poslije smrti mladićeve jednom javno besjedio ukućanom, medju

inim, što je njemu u čast i slavu prosborio, reče i ovo: »Kad sam davao Alojziju duhovne vježbe po sv. Ignaciju, zamietio sam u njega toliko obilje božanskoga svjetla, te sam i sám, prem u odmakloj već dobi, od njega naučio, kako treba promatrati.« Koli je to uzvišena pohvala, uvidjet će svaki, koji zna, kako je bio kardinal Bellarmino od Boga u duhovnih stvarih vele prosvietljen. Postavši pak kardinalom, dolazio bi svake godine na grob Alojzijev, kad se spominjao dan njegove blažene smrti, odanle bi se uputio u sobicu, iz koje se duša Alojzijeva vinula put neba i tuj bi prolievao vrele suze, spominjući se onih zadnjih rieči, što ih je govorio s ovim svojim duhovnim djetetom. Što više, misleć, da se ne dolikuje, da ona soba, u kojoj je Alojzije umro, i na dalje služi kao bolnica, izprosi od poglavara, da ju pričuvaju, dok se Bogu ne svidi na drugi način proslaviti svoga slugu. Poglavari učine po želji plemenitoga kardinala. I samo nebo odobri ovu njegovu ljubežljivu revnost; čuo bo se više krat u onoj sobi mili pjev i sladjane armonije, a da se nije moglo razabrati, odakle dolaze, pa se bogoljubno mislilo, da su to spjevi angjeoskih sborova, što no su s neba sašli, da pjevom svojim posvete mjesto, odakle je nevina duša njihova brata, tog angjela u tielu, pohitila u njihovo kolo. Kad je pak sveta Stolica Alojzija proglasila blaženim, tada je kardinal na svoj vlastiti trošak dao tu sobicu u slavu angjeo-

skomu mladiću pretvoriti u kapelicu i ukrasiti ju preliepo osobito slikama, koje prikazivahu važnije sgode iz njegova života. Nu ta kapelica morade kasnije ustupiti mjesto crkvi, što se gradila na čast sv. Ignaciju; a za Alojzijevu kapelicu bude odabrana druga sobica. Tako i raznim drugim načinom pokaza kardinal za svoga života, koliko je počitavao blaženoga mladića, a na samrti očitova želju, da ga sahrane do nogu njegovih. Ovu svoju želju izrazi poglavarom družbe Isusove u oporuci, kojom i krasno zasvjedoči, koliko je cienio kriepost poslušnošti. »Što je mjesta, kamo da sahrane mrtvo tielo moje, tako napisa kardinal, ja bih želio, da ga sahrane do noguh bl. Alojzija, njekoć moga duhovnoga djeteta, sasvim tim poglavari družbe neka pohrane moje mrtvo tielo, kamo ih volja.«

Otac Cepari umoli ovoga glasovitoga kardinala, neka posvjedoči, što i kako misli o Alojziju, s kojim je toliko obćio i komu je ravnao dušu sve do njegove smrti. Kardinal se odazva o. Cepari-u pismom, što ga napisa svojom rukom i to u palači Vatikanskoj, gdje je i stanovao.

Pismo glasi od rieči do rieči evo ovako:

Mnogoćastni otče moj!

Drage volje udovoljavam ovim želji Vaše Velečastnosti, jer mi se čini, da je na slavu Boga Gospodina našega, da se obaznadu oni darovi, koje je Njegovo Božansko Veličanstvo

udielilo slugam svojim. Ja sam dugo vremena izpoviedao našega predragoga i svetoga brata Alojzija Gonzagu, a jednom sam slušao njegovu veliku izpovied od svega života; on mi je dvorio kod mise, pa je i rado sa mnom občio, razgovarajući se o stvarih Božjih. Na temelju svega toga mislim, da smijem posve istinito uztvrditi sliedeće: Prvo, da Alojzije nije nikada smrtno sagriešio; a to držim za sigurno, što je dobe od njegove sedme godine pa sve do smrti, što je pak prvih sedam godina, za kojih nije onako spoznavao Gospodina Boga, kako ga je spoznavao kasnije, to nagadjam, jer nije vjerojatno, da je u djetinstvu smrtno sagriešio, osobito s toga, što ga je providnost Božja preodabrala za toliku čistoću. Drugo, da je od svoje sedme godine, u kojoj se je (kako mi je sâm kazivao), obratio od svieta k Bogu, živio život savršen. Treće, da nije nikad osjetio ostana u tielu. Četvrto, da u molitvi i razmatranju (za kojega bi obično klečao na zemlji, ne oslanjajuć se o ništa) obično nije raztresen bio. Peto, da je bio ogledalo poslušnosti, poniznosti, trapljenja, uzdržavanja, razboritosti, bogoljubnosti i čistoće. U posljednje dane njegova života jedne noći, kad mu se prikazala slava blaženika, napuni mu dušu toli obilna utjeha, te je mislio, da sve to nije potrajalo ni četvrt sata, a kad tamo, trajalo je mal ne cielu noć. U isto vrieme, kad je umro o. Ljudevit Corbinelli, upitav ga ja, što on sudi

ob onoj duši, odgovori veoma sigurno ove rieči: »Samo je prošla kroz čistilište«, a promatrajući ja njegovu narav, kako je naime bio neizmjerno oprezan u govoru i kako se čuvao, da ne uztvrdi, što je dvojbeno, držao sam sigurno, da je to saznao po objavi Božjoj, no ne htjedoh ga dalje pitat, da mu ne bi dao prilike, da se ponese. Mogao bih i mnoge druge stvari kazati, o kojih šutim, jer niesam siguran, da ih se pravo spominjem. Napokon ja držim, da je duša njegova pošla ravno u blaženu vječnost i očitujem, da mi je vazda bilo težko moliti se za njegovu dušu, jer mi se činilo, da činim krivo milosti Božjoj, koju sam u toj duši spoznao, dočim se nikada niesam uztručavao preporučivati se u njegove molitve, u koje se mnogo uzdajem. Velečastnost Vaša neka moli za me.

Iz odaja palače Vatikanske, 17. listopada 1601.

Velečastnosti Vaše najodaniji brat
u Kristu

Roberto kard. Bellarmino.

GLAVA II.

Marija Mandaljena de' Pazzi gleda u vidjenju slavu Alojzijevu. Malo za tim dogodi se po zagovoru Alojzijevu čudo u samostanu iste svetice.

Godine 1599. bijaše o. Virgilije Cepari rektor isusovačkog kolegija u Firenci, a ujedno van-

redni izpovjednik redovnicam samostana sv. Marije angjeoske, medju kojimi življaše i sv. Marija Mandaljena de' Pazzi. Jednom dade o. Cepari ovoj svetoj djevici u rukopisu život Alojzijev, što ga je napisao, dok je Alojzije još živ bio. Ujedno dopusti, da i druge sestre taj rukopis čitaju, a sv. Mandaljeni darova uz rukopis još i moći sv. Alojzija, naime mrvu kosti od njegova prsta. Čitajući redovnice taj životopis, oćute kako im se srce užiže svetom gorljivosti, te si i one zažele po koju mrvicu od onih sv. moći. Hoteći jednom Mandaljena de' Pazzi razveseliti svoje družice, naumi poklonit im nješto od onih sv. moći. Dok je još razmišljala, koli krasna mora da je bila ona duša, kojoj je taj prstić bio orudjem, bude iznenada duhom uznesena na nebo, i tuj ugleda po milosti Božjoj bl. Alojzija. Sgodilo se to 4. travnja 1600. Sveta ova djevica, kao što obično kod mnogih drugih svojih vidjenja, tako je i sada, na prekidce izgovarala ono, što je u duhu gledala. Poglavarica, sestra Vangelista del Giocondo, pomislivši, da bi možda ovo vidjenje danas sutra moglo biti svjedočanstvo za svetost Alojzijevu, naloži, da se sve pobilježi, što svetica govori; na to je bila i u srcu potaknuta, kako je kasnije i sama izjavila. «A ja sam,« (svjedoči sestra Marija Pacifika del Tovaglia, koja je bila prisutna kod toga vidjenja sv. Mandaljene) »popisala rieči, što ih je svetica izrekla, hvatajući ih sa njezinih vlastitih usta.«

Kad je za tim sestra Pacifika dala o. Cepariu prepis onoga, što je napisala, reče, da su to samo njekoje od onih mnogih stvari, što ih je sv. djevica u svojoj ekstazi izrekla. Pošto je pak g. 1606. 15. travnja nadbiskup fiorentinski, Alexander Marzi Medici, zatražio od sv. Mandaljene, da potvrdi prisegom, da je ono istina, što je sestra Pacifika napisala, prisegne ona: »da je u istinu imala ono vidjenje tako, kako se ondje pripovieda.« Kad se poradi toga sv. djevica u svojoj velikoj poniznosti silno ustidila, utješi ju njezin izpovjednik, veleć: »da je to Bog pripustio, e bi što više zasjala slava ovoga blaženika u crkvi Božjoj.«

Rieči, što ih ekstatična djevica izrekla, glase ovako: »O koliku slavu uživa Alojzije, sin Ignacijev! Nikada ne bih toga vjerovala, da mi to niesi pokazao ti, Isuse moj. Niesam ni pomislila, da ima tolike slave na nebu, koliku vidim, da ima Alojzije. Ja velim, da je Alojzije velik svetac. Mi imamo u Crkvi svetaca, za koje mislim, da nemaju tolike slave. O da mogu poći širom svieta, da naviestim, kako je Alojzije, sin Ignacijev, velik svetac, oj da mogu svakomu pokazati njegovu slavu, neka bi se Bog proslavio! — Alojzije ima toliku slavu za to, što je djelovao u nutarnjosti (duhovno, ljubavlju Božjom.) — Tko bi ikada mogao izkazati vriednost i moć nutarnjih djela! Ne da se nikako izporediti vanjski život sa nutarnjim (duhovnim). — Alojzije, boraveći na zemlji, imao je otvorena usta

na pogled Sina Božjega, i za to ima toliku slavu, (htjede reći, da je svetac Božji ljubio nutarnja nadahnuća, koja mu je Rieč̌ Božja slala, pa da je činio, što je Bog od njega tražio). — Alojzije bijaše skroviti mučenik. Jer tko Tebe ljubi, Bože moj, spoznaje, kako si velik i neizmjerno ljubezan, te mu je velika muka, kad vidi, da Te ne ljubi, koliko želi i čezne, da Te ljubi; kad vidi, da Te stvorovi ne spoznaju i ne ljube pače, da Te vriedjaju. — On se sam učini mučenikom: — O koliko je on ljubio na zemlji! Za to i uživa sada Boga na nebu u velikoj punoći ljubavi. — Sipao je strjelice ljubavi u Srce Sina Božjega, dok bijaše samrtnikom, a sada na nebu počivaju one strjelice na njegovu srcu, jer sada razumije i uživa ono sjedinjenje, što ga je zavriedio čini ljubavi; ovi su čini bili strjelice za Srce Božje. — (Tuj vidje svetica i to, da Alojzije moli za one, koji su ga na zemlji duhovno pomagali, za to reče) — I ja ću nastojati, da pomognem dušam; jer ako koja podje u raj, neka moli za mene, kako čini Alojzije za one, koji su mu na zemlji bili u pomoći. Amen.«

Tako je govorila sv. Mandaljena de' Pazzi. Medjutim nije samo onda vidjela ova serafinska djevica slavu angjeoskoga mladića, već i drugda. Tako je njeka sestra pripoviedala o. Cepariu »da je sestra M. Mandaljena više put vidjevala Alojzija na nebu u velikoj slavi i da je njegova duša Bogu vrlo mila.« No u ovom vidjenju, što ga sada gle-

dala Mandaljena de' Pazzi napunila se njena duša tolikim obiljem nebeske slasti, da je došavši k sebi, bolno uzdahnula: »Ah moj Bože! za što kidaš ugovor, što si ga sa mnom sklopio, tà ja sam se iz ljubavi prama Tebi odrekla svake utjehe!«

A naredi providnost Božja, da je svetica i sama svojom rukom posvjedočila to po Alojzija toli slavno vidjenje. Kad je naime ekstasa minula, naslika svetica, imajući još živo u fantaziji vidjenje, što ga malo prije gledala, na artiji lik Alojzijev, što je savršenije umjela. I premda još Alojzije ne bijaše proglašen blaženim, sa svim tim naslika mu oko glave svietao vienac, jer ga vidjela na nebu u tolikoj slavi. Ova se slika još danas čuva u Rimu.

Četiri dana poslije toga vidjenja potvrdi Bog u istom samostanu visoko mnienje, što ga imahu o svetosti i slavi Alojzijevoj, velikim čudom. To je prvo čudo od onih petnaest, što ih je sveta Stolica odobrila za kanonizaciju. Već skoro četiri mjeseca bolovaše s raka na lievoj strani prsiju mlada redovnica, imenom Angjela Catarina Carlini. Ova bolest, ne samo da ju silno mučila, kadgod bi se maknula, već joj mnogu noć nije dala ni spavati. Uz to je redovnica vrlo težko disala i samo mukom mogla malo što blagovati. Sa svim tim ne očitova ona nikomu na svietu svoje boli, koje za to, što je željela trpjeti, koje opet za to, što se stidila liečnika. U to nadodje vrieme, kad su redovnice imale obav-

ljati duhovne vježbe, kako se to svake godine u onom samostanu običavalo činiti. Za ovih vježba, pošto je sestru bolest jače pritisnula, poboja se ona dalje šutjeti, te odkrije sve sestri Mariji Pacifiki. Vidjevši ova, da je bolest posve slična onoj, s koje je nedavno umrla njeka druga redovnica, oćuti se u srcu potaknuta, da ju preporuči sv. Alojziju; pa imajući sv. moći Alojzijeve prekriži ju njimi na onom mjestu, gdje je trpjela. Na to prestane u tinji čas bol iz vana, ali ostane još sva bol u nutri. Trebalo je dakle, da se sutra dan preda liečnikom, neka oni pokušaju svoje umieće. No još isti onaj dan, bilo to 8. travnja, zaželi živo bolestna redovnica, da se Bog proslavi u svom slugi Alojziju, pa za to uze vrlo žarko moliti Alojzija, da bi joj on, ako je svetac, kako ona drži, još onaj dan izprosio od Boga zdravlje. Pod veče, kad je bila, sama u sobi i tako se molila Bogu i to lih za to, da se proslavi G. Bog i sveti Alojzije, osjeti ona u duši, gdje joj svetac Božji govori: »Ti si se toliko pouzdala u mene i u moj zagovor, i tako vruće željela, da Bog očituje slavu, kojom me proslavio, te se je Božjem Veličanstvu svidjelo udielit ti ovu milost«. Iza ovih rieči oćuti na bolestnoj strani strašnu bol, kao da joj nevidljiva ruka otvorila prsi i silom nješto iztrgla. I odista od onoga časa ne stane svake bolesti, ona se oslobodi ne samo raka, već i svih onih boli, koje su ju na onoj istoj strani mučile već

četiri godine dana. No bol, koju je oćutila onda, kad je po zagovoru sv. Alojzija ozdravila, bijaše tolika, da je ostala na mjestu kao polumrtva. Kad su za tim došle redovnice i našle ju tako bliedu i kao mrtvu, polože ju na krevet, a ona, došavši malko k sebi, reče tihano glavarici: »Majko, ja sam ozdravila, ja sam ozdravila!« A kad je oživjela, izpripovjedi cielo čudo. Neopisiva radost zavlada sad cielim samostanom, redovnice ne prestaše slaviti Boga i slugu njegova sv Alojzija za veliku milost, što je Bog onu slavu, koju prije malo dana očitova njihovoj svetoj sestri, sada tako velikim čudom potvrdio.

U toliko uzplamte ove redovnice ljubavju i pobožnosti k Alojziju, da su htjele još one iste večeri njemu na čast podignuti u samostanu oltar, jer su držale, da ga je samo nebo dovoljno proglasilo svetim I morade se o. Cepari svim svojim ugledom oprieti, da im to zabrani. Ali, kad je pet godina kasnije, — a živjela još tada sv. Mandaljena de' Pazzi, iz Rima došla viest, da je Alojzije blaženim proglašen, planu s nova u onom samostanu ljubav i pobožnost k angjeoskom mladiću. U oči svetkovine postile su sve redovnice, a na samu svetkovinu primile su sv. pričest. Za tim su u obhodu nosile sv. moći i sliku Alojzijevu, te ju položile na žrtvenik, pred kojim su molile malo ne cieli onaj dan; pa tako su činile i u kasnija vremena. Alojzije zakriljivao je onaj samostan osobitom zašti-

tom. A to je onaj samostan i zavriedio, jer ne samo, da su one redovnice vrlo revno štovale Alojzija, nego su i vruće želile i javno i ponovno od Boga prosile, da se proglasi svetim.

Ovo sjajno čudo sv. Mandaljene de' Pazzi pobudi veliku radost i u rodu Alojzijevu. Kad su naime velevojvoda toskanski, Ferdinando i Marija, kraljica francezka, tu veselu viest pismeno priobćili Vincenciju, vojvodi mantovanskomu i Eleonori i markgrofu, Franji Gonzagu, bratu Alojzijevu, (Franjo dade onomu, koji mu je prvi o tom donio viest na uzdarje krasnu kuću u Castiglionu) ne samo da su se ovi u velike obradovali, nego su i uznastojali, da su biskupi u raznih gradovih stali izpitivati djela i život Alojzijev, e da bi se mogao proglasiti svetim. Tako pripade Firenci, koju je Alojzije nazivao majkom svoje bogoljubnosti, pravom ta čast, da je ona prva na zemlji očitovala svietu onu slavu, koju Alojzije uživa na nebu. Čini se, da je Bog hotio s ova dva dogodjaja svoga vjernoga slugu proglasiti v etim i prije, nego li je crkva izrekla svoj sud.

GLAVA III.

Sv. Alojzije čudotvorac.

Nije mi bila nakana, veli Cepari, životopisac Alojzijev, da pripoviedam, pišući ovaj životopis, razne one milosti i čudesa, što se na raznih mjestih po zaslugah i zagovoru Alojzijevu do-

godila, već htjedoh jedino da prikupim ona sv. djela i kreposti, što ih je Alojzije za života činio, koja djela može svatko po milosti Božjoj da posliedi. To manje htjedoh pripoviedati o tih čudesih, što oni, koji su Alojzija poznavali i s njim drugovali, ne će tim mnogo uzvišenije suditi o njegovoj svetosti, nego su dosele sudili. Muževi učeni i na glasu više su cienili i ciene one vrhunaravne darove, što ih je Alojzije za života od Boga primio, nego li čudotvornu njegovu moć. Tako n. pr. reče učeni Pavao Contini, kad je čitao sudbene izprave o svetosti Alojzijevoj: »Sudim, da je preblaženi brat Alojzije vriedan i prevriedan, da se uvrsti med svetce; jer cienim većma one darove, koje mu je Bog dao, nego li da je i mrtvace uzkrisivao.« Sasvim tim, da se vidi, da mu Bog ni taj ures svetaca nije uzkratio, napomenuti ćemo njeke milosti i njeka čudesa, što ih Alojzije na raznih mjestih tvorio, te koja su i sudbeno potvrdjena. Je li Alojzije za života svoga tvorio čudesa, ne zna se pravo, barem nije posve poznato, da je koje učinio. Čudili se tomu oni, koji su ga bolje poznavali, no ujedno se tješili tim, da je sam njegov život ponajveće čudo. Nedohitna je Božja mudrost i u tom, kako raznoliko nagradjuje i proslavljuje svoje svetce. — No jedva što je Alojzije preminuo, eto već prospe Bog po njegovu zagovoru cielo more milosti i čudesnih djela na ljudski rod tako, da Alojzija pravo ide naslov »velikoga čudotvorca,« a što je najviše

ovo se more milosti ni danas još nije presušilo. Iz njegovih čudesa prosievaju osobito tri vlastitosti, ljubežljivost, mnogovrstnost i zamjerna množina. Evo tomu njekoliko primjera.

Prvu milost učini Alojzije svojoj dragoj majci. Malo iza blažene mu smrti namršti se obzorje nad njegovom najbližom rodbinom. Jedva minu godina dana od kako je umro, i već bude umoren njegov stric Alfonzo, gospodar kaštela Giuffrèda. Kašteo pripade sada Rudolfu, nu jer se po svoj prilici kći Alfonzova, po imenu Katarina, tomu opirala, morade Rudolfo oružanom silom zauzeti kašteo. Još ne izminu ni druga godina, kad evo umrie i Rudolfo, kako se misli, od ubojničke ruke i sahraniše ga u dvorskoj kapelici u Castiglionu. Ovi strahoviti dogadjaji potresoše tako silno srcem tužne majke, te ona s prevelike tuge i žalosti oboli na smrt. Već je bila primila sv. poputninu i posljednju pomast, pa se očekivalo, da će za koji čas izdahnuti. Sva se obitelj sakupila oko umiruće markgrofice, kad eto svim na čudo u čas otvori ona svoje oči, nebeska joj radost prosievnu licem, sladki osmjeh uztitra usnama, a vrele suze navru joj na oči, njoj, koja od boli i tuge kroz dugo već vremena niti suze spustit nije mogla. A što se sbilo, da se u časak promienila umiruća markgrofica?

Alojzije, njen angjelak, stoji do njezina kreveta, sav u sjaju i nebeskoj slavi, a ona ga sretna i presretna gleda na svoje oči: Alojzije jednim

samo pogledom ozdravi i utješi bolnu svoju majku. U srcu njenu oživi opet sladka nada, da će ljepši dani zarudjeti njenoj obitelji, i — nada ju ne prevari, knez bo Franjo pribavi obitelji opet velik ugled i visoke časti. Tako bijaše prvo čudo, što ga učini Alojzije poslije svoje smrti, čin djetinje ljubavi.

Cintiu Gonzagu, kćerku Rudolfovu, djevicu i redovnicu u Castiglionu, oslobodi Alojzije g. 1668. od velike boljezni na srcu time, što se samo dotaknula njegove slike. Njeku svoju drugu nećakinju, imenom Ivanu, kćerku brata, kneza Franje, izbavi on g. 1674. iz očite pogibli života. Ona je naime hodočastila u crkvu svoga svetoga strica u Sasso u veltlinskoj dolici. Kad se kući vraćala, sunovrati se s kolima u dubinu, kuda dere silovita Adda. Njena pratnja pohiti s mjesta, da ju potraži, e bi se možda još spasiti mogla. Na veliko svoje udivljenje nadju markgroficu, gdje sjedi tik obale rieke Adde, a do nje psetance, pa i konji i kola, sve neozledjeno samo što se s kolesnice odbio krov. Strmoglavljujuć se kneginja u onu dubinu, preporuči se Majci Božjoj i svomu svetomu stricu, i gle, prividje joj se, kao da ju njeka nevidiva ruka lagacko u dubinu nosi. — I svojoj svasti, Jeleni Aliprandi, koja se po smrti Rudolfovoj udala za Claudija Gonzagu, ukaže se Alojzije, kojega je ona svedj vanredno štovala, tjedan dana prije njezine smrti i najavi joj uru, u koju će umrieti. — Vojvodu manto-

vanskoga, Vincencija, svoga rodjaka, izlieči Alojzije dva put od težke boli na nogama.

Alojzije ne zaboravi obdariti nebeskimi darovi ni svoju vjernu služinčad. Njegova stara čuvarica, Kamila Ferrari trpila je grozno kroz 8 godina od suhobolje. Jednom si dade donieti sliku Alojzijevu i ovjesi ju o zavjesu svoje postelje, a za tim stade pouzdano spominjati Alojziju, koliko se ona za njega brinula, dok je on djetetom bio i obeća, da će mu, ako ju ozdravi, žrtvovati srce od srebra; pa gle ona ozdravi u isti čas.

I staromu sobaru Ghisoniju, koji se desio sa knezom Franjom u Rimu, izkaza Alojzije 1606. veliku ljubav. Jednoga naime dana nadje Ghisoni u kućnoj knjigi ubilježeno 500 dukata, za koju svotu nije znao ni kud ni kamo li je dospjela. Starca spopadne smrtna stiska. U toj biedi preporuči se on svomu njekadašnjem ljubeznomu gospodaru i spomene mu milo, kako ga je njekoć vjerno služio. Kad se Ghisoni drugi dan u jutro probudio, pričini mu se, da razgovjetno čuje njeki glas, koji ga nukaše, neka pogleda u račune providnikove, da će ondje naći, što traži. Sbilja nadje tamo ubilježeno, da je providnik svotu od 500 dukata primio, no već ju i izdao. Umah pohiti na grob Alojzijev i pribivaše ondje u ime zahvale sv. misi.

Tako se pokaza Alojzije u nebu vanredno ljubezan pram svojim rodjakom i ukućanom, koje

je ovdje na zemlji, po čovječju sudeći, tako nemilice zanemarivao.

U družbi Isusovoj kola šaljiva rieč, da svetci iz reda svakomu drugomu prije čudom pomažu, nego li svojoj braći redovnikom; no čini se, da Alojzije nije pazio na ovu rieč. On se vele bratski pobrinuo za svoju subraću i pomagao im u raznih sgodah. Njekoga brata redovnika u Rimu zabolje u koljenu tako, da se nije mogao klečeć Bogu moliti, radi česa se on vrlo stidio. Brat se pouzdano preporuči Alojziju i živo mu spomenu, kako je on njekoć braću pomoćnike rado imao, pa ga zamoli, neka bi i njemu pomogao, a on da će mu na čast danomice moliti: »Otče naš i Zdravu Mariju,« I umah ga prestane boljeti koljeno. To se sgodilo god. 1609. — U Padovi izlieči Alojzije novaka Marka Gussona. Marko Gussone, plemeniti Mletčanin, unidje u družbu Isusovu 1602. U drugoj godini svoga novakovanja pod konac 1603. oboli od grdne groznice i požarice i dodje tako za malo dana na rub groba. Jezik mu nabubrio, a usta se napunila gnjile i guste materije, te siromak jedva mogaše otvoriti usta, da izrekne koju rieč; a češće mu se i pamet miešala. Pošto je bolest osililа, izjave liečnici, da mu nema spasa i opomenu jedne večeri otceve, neka bi dali bolniku sutra dan sv. poputninu. Njekim častnim otcevom dodje na um, da bi bilo dobro, da bolnik učini kakav zavjet na čast sv. Alojziju, koga je i onako

vrlo štovao. Kad je jedne noći njeki o. Isusovac molio pred relikvijami sv. Alojzija, oćuti, kako ga Bog u srcu nuka, da predloži ovu misao otcu rektoru, čvrsto se nadajući, da će Bog ovomu bolestniku po zaslugah svoga sluge povratiti zdravlje. Častni otac umah ustane, podje k rektoru i odkrije mu tu ponuku, a rektor odobri predlog, te primi relikvije sv. Alojzija iz ruku istoga otca i poda ih o. ministru, veleći, neka ih sutra u jutro, od njegove strane preda bolestniku pokle mu je već dana sv. poputnina, i neka mu rekne, da učini kakav zavjet na čast svetcu Božjemu, n. pr. da će njemu na čast hodočastit u Loreto k Majci Božjoj ili kamo drugamo. Otac ministar ne čekajući drugoga dana, podje umah k bolestniku, te mu pokaže relikvije i reče, kako o. rektor želi, da se na što zavjetuje. Bolestnik primi sv. moći, poljubi ih vrlo pobožno, te učini zavjet, čvrsto se nadajući, da će to biti njegov jedini spas, i stane se vruće preporučivati u zagovor sv Alojziju; pa vidj, olakša mu i odlane još one iste noći u toliko, da su liečnici u jutro sliedećega dana izrekli, da je izvan pogibelji — niti je bilo više potrebno, da mu podadu sv. pričest kao poputninu, već ju on primi iz pobožnosti. Sve se to sudbeno potvrdilo na biskupskom sudištu u Padovi. U Rim pošlju na svetčev grob zavjetnu sliku u ime zahvale za dobivenu milost.

G. 1605. izlieči Alojzije u Rimu školastika

Ivana Giustiniania; g. 1632. u Gentu otca Vilima Flucka. Isti general reda, Franjo Retz, imao se za svoje zdravlje zahvaliti sv. Alojziju (1736.) Ali je i revnovao u velike za slavu svoga dobročinitelja, izprosio je naime od sv. Stolice za cielu družbu Isusovu posebnu misu i oficije sv. Alojzija i podpuni oprost za svaku od 6 Alojzijanskih nedjelja.

Na divni je način ozdravio Alojzije i skolastika Spinellia u kolegiju palermitanskom. On bijaše već posvema izgubio rieč, te mu sva uda bila kao obumrla. Alojzije mu se višeput ukazivao; najprije mu povrati govor, a drugi put mu ozdravi uda. No uvjeti, pod kojimi ga ozdravio, ne bijahu baš lahki. Spinelli imao je po nalogu Alojzijevu prije svega obaviti velike ekscercicije sv. Ignacija, za tim u svaki dan moliti za $^1/_4$ sata, a nedjeljom za $^1/_2$ sata dulje, nego li doslije, konačno postiti u oči svetkovine Alojzijeve. Sveti mu mladić ujedno reče, da bi imao kroz cieli svoj život ostati niem, nu da ga je Bog izliečio, da očituje njegove zasluge cielomu svietu; za tim ga opomenu, da odsele rabi jezik svoj samo na slavu Božju, i reče mu, da Bog od njega traži velike stvari, nu neka ne klone duhom, on da će ga voditi i biti mu na ruku. Sa sv. Alojzijem ukaza se Spinelliu i sv. Ivan Berchmans. Spinelli odputovao je kasnije u misiju na filipinske otoke.

Na osobito čudnovat način izliečio je Alojzije

novaka Nikolu Celestinia u Rimu, koji je bolujuć od raznih težkih bolesti, konačno oboli na smrt g. 1765. Alojzije mu se ukaže onako, kako se vidja na oltaru u crkvi sv. Ignacija, ali vas u nebeskoj ljepoti i slavi. On upita bolestnika što želi, zdravlje ili smrt? Bolestnik mu odvrati, da on želi samo ono, što Bog hoće. Na to mu Alojzije reče, neka mu, pošto je tako odan u volju Božju, bude život, ali neka od sada ozbiljnije teži za savršenstvom, i neka revno širi pobožnost k presv. Srcu Isusovu, pobožnost, koja je Bogu tako mila, te neka obdržaje šestnedjeljnju Alojzijansku pobožnost. Na te se rieči Nikola osokoli i umoli Alojzija, da ga oslobodi i od glavobolje, koja ga bez prekida mučila. — »To nije volja Božja«, reče svetac, »hoću, da te ova bol bez prekida sjeća na muku Isusovu, kao što sam i ja za moga života vazda želio, da to isto trpim, da tako oćutim nješto od muke moga Gospodina, koji je za mene toliko trpio.« Na to Alojzije blagoslovi bolestnika i izčezne, a bolestnik ozdravi. Kako se vidi, Alojzije postupa sa svojimi bratski, ali odlučno.

Ozdravljenje Filiberta Baronisa u Turinu znamenito je s toga, što nam podaje sliku ličnosti Alojzijeve. Baronis, koji je bolovao na bubrezima, vidje jednom u snu njekoga mladoga redovnika iz družbe Isusove, koji bijaše nješto iznad srednje veličine, blieda lica, ovelika ponješto kukasta nosa. Ovaj ga mladić opasa oko

boka, na što ga u čas umine svaka bol. — Juliju de Mobilis, Fiorentinku, zateče g. 1607. na sam veliki četvrtak za službe Božje tako nenadano i žestoko njeka stara bolest, te su svi mislili, da će morat umrieti, i sav se narod oko nje uzrujao. U svojoj stisci i tjeskobi preporuči se ona Alojziju, čiju je sliku baš pred sobom zagledala. Ona ga stade zaklinjati onom velikom ljubavi, koju je gojio k Majci Božjoj od Blagoviesti, da joj u toj nuždi pomogne. Bilo baš podizanje; na jednom oćuti, da joj je posve dobro, te je mogla sama kući se vratit. — Flaminije Bacci, pomoćnik tajniku sbora za obrede, trpio je mnogo od ljute groznice, a uz to ga hvatala omama, pa je i sluh gubivao. Znajući za sveti život Alojzijev, preporuči se njegovu zagovoru, moleći ga pouzdano, da položi ruke svoje na njegovu glavu i da ga ozdravi. I sbilja osjeti Flaminije u isti čas, kako mu glavu i lice obuhvatila njeka ruka i to tako jako, da mu se prignječio nos; pri tom oćuti najsladji miomiris, ali ne vidje nikoga. Za malo usnu sladko; a kad se probudi bijaše posve zdrav. — U Campoli kod Ascola pade njeki dječak od 7 godina u deruću vodu i utopi se. Mrtvo tielo donesu kući i pomažu ga uljem iz uljenice, što no u rimskom kolegiju gori na grobu sv. Alojzija, i glej, dječak se probudi i stane poskakivati živ i zdrav. — U Rimu pade Franjo Fabrini, jedne večeri sa njeke visoke stiene u dvorište i to tako ne-

sretno, da bi se bio morao o njeki veliki kamen udariti i razmrskati; nu dok je padao, preporučivao se Alojziju, pa gle, kao da ga nosi njeka nevidljiva ruka, pade strmoglavce ne na kamen, nego u njeki veliki sud, iz kojega ne mogaše nikud nikamo. No čim se s nova preporuči Alojziju, izbavi se sretno, i ostane bez svake ozlede. — Njeki prosjak, što no bolovaše od groznice i srdobolje, ne mogaše da se zakloni baš u nijednu bolnicu. Idući u bolnicu na Cöliju, svrati se u crkvu Majke Božje od Blagoviesti i obeća tu sv. Alojziju, da će tako dugo prosjačiti, dok ne skuca jedan dukat, a taj dukat da će njemu žrtvovati, ako ozdravi. Prosjak se još niti ne dohvati bolnice, kad već i ozdravi.

No Alojzije nije pomagao samo u tjelesnih nevoljah, nego i u duševnih. Mnogi se oslobode po zagovoru njegovu od biesova, a mnogi se odreknu krivovjerja i povrate u krilo katoličke crkve.

Silno udivljenje pobudi u Parmi neizčekivano obraćenje njeke preljubnice. Ona se zavjetova na čast sv. Alojziju i odreče se po njegovoj zaštiti posve svoga griešnoga života, te stane živjeti bogoljubno. — Mnogim, koji su bili godine i godine napastovani od nečistih napasti i bili sapeti u griešnih navadah, pomogne Alojzije, pošto su mu na čast učinili kaki mali zavjet. — Mnoga čudesa učini Alojzije i za to, da izbavi koje koga iz neprilika svagdanjega života. Dobrim stanovnikom Landshuta u Bavarskoj, iz-

moli godine 1688. najljepše vrieme, da mogu sretno svoju ljetinu spremiti. — Njeki siromašni Famulus, kojega je njeki gospodin pomagao, da može nastaviti svoje nauke, (ovaj morade za to onoga gospodara dvoriti,) budne jednoga dana tako nesretan, te mu uteče iz krletke gospodareva ptičica pjevačica. I tuj morade pomoći Alojzije; pa on i pomože. Pod večer opazi dječak, gdje ptičica čući pred kućnim vratima, on joj se primakne, a ona se dade voljko uhvatiti. — Njeko si lakoumno djače ljuto opržilo lice s puščanim prahom i bilo se bojati, da će izgubiti očinji vid, nu i tuj pomože Alojzije. — U Castiglionu pribavi njekomu siromašnom otcu brojne obitelji za njega i njegovu djecu svagdašnji krušac. — Još veću pomoć pruži Alojzije njekomu, koga potvorili ni kriva ni dužna, da je počinio velik zločin. Jadnika odsude na muke i mučili ga kroz cielu uru; nu on se preporuči Alojziju — i ne osjeti pri tom nikakove boli. — Njeki krojač u Napulju nadje se jednom u velikoj nevolji, trebalo je platiti, a nije bilo čim. U svojoj biedi, podje u grad. Hodajući tako, prodje kraj crkve isusovačke, kad se ondje baš slavila svetkovina Alojzijeva. Na crkvenim vratima bijaše slika svetčeva; i biednomu se krojaču pričini, kao da ga ljubezno gleda i motri. Krojač se osmjeli i reče pram slici: »O svetče, zvao se ti kako mu drago, što bi ti bilo, da izplatiš moje dugove?« Drugi dan nadje se krojač težka

srca, a praznih ruku pred kućom svoga vjerovnika, ali glej, njeki gospodin u svećeničkom odjelu dodje k njemu, pa mu blago reče, neka se samo vrati kući, jer da su njegovi dugovi već izplaćeni. I još druga dva puta oslobodi taj gospodin krojača iste nevolje. Konačno mu reče: »Ja sam onaj svetac, kojemu si se preporučio, moli svaki dan meni na čast »5 Otče naša i 5 Zdravih Marija.«

Život plemenitoga mladića, Wolfganga Ascha iz Landshuta pun je čudesnih djela Alozijevih, za koja mu je dobri mladić uviek i harno zahvaljivao. Za najljepših godina učio je Wolfgang na isusovačkom kolegiju u Monakovu. Godine 1617. zabole ga oči s nahlade, te on morade prekinuti svoje nauke. Liečnici učiniše, što im bilo moguće, nu zaludu bio svaki liek, mladić izgubi vid. Uz to mu s neprestane glavobolje oslabi pamet u toliko, da nije znao moliti više niti »Otče naš.« No čim je manje tuj mogla pomoći ruka čovječa, tim se mladić više utjecao nebu, da mu pomogne ruka Božja. Na dan Blagoviesti preporuči se goruće preblagoj Dievi, Majki Božjoj. Za malo dana pričini mu se, kao da vidi četiri Isusovca: sv. Ignacija, sv. Franju Xavera, sv. Alojzija i sv. Stanislava; on ih vidje onakve, kako bijahu naslikani u isusovačkoj crkvi u Monakovu i uze se zaufano nadati, da će mu jedan od one četvorice pomoći. Njeki Isusovac, njegov profesor, nagovori ga, da se osobito pouzda u sv.

Alojzija. Bogoljubni mladić uteče se k sv. Alojziju i pomaže si svoje oslepljele oči uljem iz svjetiljke, što goraše pred njegovom slikom. I gle čuda: samo što si pomazao oči, već i pogleda. A za tim samo što zazva njegovo sv. ime, povrati mu se i pamet tako, da je mogao za kratko vrieme naučiti život sv. Alojzija, na široko napisan od Ceparia, i od onda, što god je promišljeno pročitao, nije nikada više zaboravio. Kad je kasnije postao kanonikom i savjetnikom biskupa u Freisingu i Ratisboni, sagradi u zahvalu sv. Alojziju dvie krasne kapelice i nadari ih krasnim crkvenim ruhom i pokućtvom. Ne udovoljiv se time, podje do tri puta u Rim, da pohodi grob sv. Alojzija. Putovao je bez pratnje i to većinom pješice, a jašio je tek onda, kad je bio posve umoran. Svakim ovim hodočašćem steče si Wolfgang po zagovoru sv. Alojzija nove milosti. Na prvom hodočašću pridruži se k njemu njeki luteran, čovjek opak i pogana jezika. Wolfgang, ne mogavši se nikako otresti toga čovjeka, uteče se k sv. Alojziju. Za čas se sruši luteran s konja, pa ozliedivši si nogu o njeko oružje, što ga imadjaše sa sobom, morade se ustaviti u bližnjoj gostionici.

Utekavši Wolfgang prvoj opasnosti, nagazi do skora na drugu. U njekoj šumi navali na njega šest razbojnika. Oplienivši ga, htjedoše da mu i što goreg učine; u to se Wolfgang opet uteče svomu štititelju sv. Alojziju. I vidj, u tinji

se čas ukaže njetko u klerikalnom odielu, pa pogledav oštro one razbojnike, reče im: »Jeste li vi kršćani?« Ciglim ovim riečima zastraši ih ljuto, te oni nagnu bježati glavom bez obzirce; a za tim ga sprovede Alojzije Wolfganga vidljivim načinom sve do Rima. Tuj mu se Alojzije opet ukaže i objavi, da mu je njeki njegov poslužnik ukrao 300 forinti i naloži mu, da ga odpusti. Wolfgang ne imaše srca, da to učini; al eto opet svetca Božjega, on ga ukori i reče mu: »Učini brzo, što sam ti naložio, jer će doći tvoj brat i ubit će slugu«. I sbilja, jedva što je Wolfgang odpustio onoga čovjeka, oprostivši mu kradju, evo gdje nahrupi njegov brat sav biesan poradi pokradena novca. No čuvši od Wolfganga, da su računi u redu, utaži se i umiri.

Devet godina iza toga podje po drugi put k svomu milomu zaštitniku. Da obavi hodočašće što većom pobožnosti, išao bi uviek pješice živeć od milodara dobrih ljudi. I na tom putu nabasa na velike pogibli i po kopnu i po moru; nu pomoćju svoga sv. izbavitelja iznese vazda živu glavu. Treći put dade se na hodočašće, da izpuni svoj zavjet. U ono vrieme pljačkale su čete švedskoga kralja Gustava Adolfa, njemačke zemlje, osobito domovinu Wolfgangovu. S ostalimi bude i on kao taoc odveden iz Landshuta u Augsburg. Tu je mnogo trpio tri godine dana, pa jer su neprijatelji s njim nemilo postupali, oslabi vrlo i oboli na smrt; dà njeko vrieme

držali ga i mrtvim, pače stali i činiti pripreme za pogreb. U to dodje k njemu njegov nebeski liečnik Alojzije i stane sipat mu po postelji miomirisne ruže. Pošto se Wolfgang zavjetovao, da će hodočastit u Rim, ozdravi tako nenadano, te se onim, koji bijahu oko njega činilo, kao da ga je Bog uzkrisio. Čudo bijaše tako očevidno, te ga posvjedočio njeki liečnik, heretik, koji je Wolfganga liečio, veleć: Vi zasramljujete i liečničku umjetnost i liečnike, jer smo sigurno mislili, da ste već mrtav. Taj je isti liečnik i pismeno posvjedočio, da se tuj sbilo čudo Božje svemogućnosti. Došavši Wolfgang i po treći put u Rim, ovjesi na dan sv. Alojzije, 21. lipnja 1636., na grob angjeoskog mladića zavjetni dar od srebra u vjekovitu zahvalu za tolika dobročinstva, što ih je primio od Boga preko Alojzija.

Na taj dan skupi se sila naroda oko njega da vide na svoje oči, rekao bih, živo čudo, što ga počinio sv. Alojzija. Raznoliko i milo zahvaljivao je plemeniti Wolfgang svomu moćnomu zaštitniku za njegove darove. Konačno htjede, da se zakonito izpitaju i potvrde sve one čudesne stvari, koje su se na njem sbile po zagovoru i obrani sv. Alojzija. To željaše i sama Eleonora Gonzaga, jer je u velike štovala svoga svetoga rodjaka. Ove čudestvene sgodjaje potvrdi Wolfgang ovom svečanom zakletvom:

»Pred Bogom i cielim nebeskim dvorom i sv. crkvom izpoviedam i prisižem, ne samo da je

sve to najčistija istina, nego bih mogao pribrojiti k ovim i mnoga druga dobročinstva Božja i sv. Alojzija, ali sam ih hotimice premučao.*)

Ova i nebrojena slična čudesa učini Alojzije, bilo da mu se tko u molitvi preporučio, bilo da se njegovih moći dotakao, ili pak upotriebio ulje iz svetiljaka, koje gori pred njegovom slikom (uljem i ponajčešće) i to ne samo u Italiji nego i u Belgiji, Francezkoj, Španiji, Poljskoj i Njemačkoj, posvuda kamo je samo dopro glas o njegovoj svetosti. U Njemačkoj je poimence ozdravio mnoge učenike na očima. U Italiji uživale se ponajvećeg blagoslova markgrofija Castiglione, Firenca i Veltlin. U veltlinskoj dolici pobudi čitanje njegova žića, koje je onamo doprlo i med narodom se razširilo, vanredno pouzdanje u njegov zagovor, te mu se narod stao u svakoj biedi i nevolji zaufano preporučivati. Doskora podigoše ondješnji stanovnici crkvu Božju u Sassu, koju posveti sam nadbiskup Karlo Fridrik Borromeo. Do godine 1630. znalo se tuj za 103 ovjerovljena čuda, a u samom Castiglionu do g. 1606. za 70, a još se i drugih 300 hvalilo, da su čudnovatim načinom u molitvi uslišani bili.

Pisac njegova žića o. Cepari, znao je za 206 ovjerovljenih čudesa; mnoga druga niti niesu sudbeno izpitana, jer ih je bilo za proglašenje blaženika već i onako u izobilju.

*) Boll.. svez. 4, str. 178.

Čudotvorna ova moć pokazuje se još i danas.

Zaključujuć ovu glavu spominjemo samo još jedno čudo, koje nije samo za to znamenito, što se ponavlja svake godine sve do današnjega dana (1890.), već i za to, što je sasma nalično drugomu njekomu glasovitomu čudu.

Vjerodostojni svjedoci uvjeravaju, da je častni sluga Božji, don Placido Bacher, od njekoga srebrnara po imenu Chiaparellia, dobio moći sv. Alojzija, naime nješto sgrudjene usušene krvi u maloj bočici. Srebrnar pripovjedi, da je to dobio od njekoga francezkoga generala za to, što mu je po volji ugotovio njeku naručbinu. Vele, da je ta krv dobljena iz Castigliona. God. 1837. dobi ju pomenuti Placido, kašnje bude darovana crkvi »Gesù vechio« u Napulju.

Prem se ne može izvjestno kazati ni odakle je ta krv, ni što se s njom sbivalo diljem svega toga vremena, sasvim tim pokazuje javno i očito čudo, da su to prave moći Alojzijeve. Svake godine od prve večernje, što se drži u oči Alojzijeva, pa do večernje na posljednji dan u osmini razriedi se krv u bočici i postane tekućom i svježom, kao da je sad potekla iz tiela. U one se dane izlaže ta krv na Alojzijevu žrtveniku pobožnom narodu na štovanje. Tuj se krv redovito razriedi i razkaplje, pošto se samo malko molilo pred svetčevom slikom.

Ovo je čudo posve jednako s onim, što no

se dogadja sa krvlju sv. mučenika Januarija u Napulju, samo što se za njega manje znade. No Napuljci znadu za nj, te nagrnu silno na one dane u crkvu, kad se krv razkaplje i razriedi, da počaste one sv. moći.

Tako je Alojzije, koji je njekoć toliko ljubio samotu i uklanjao se svietu, postao čudotvorac i dobročnitelj roda ljudskoga Njegov se otac opirao, kad je on hotio da podje u samostan, da podložnici njegovi ne izgube tako mudra i dobra kneza i gospodara; no pitajmo se, bi li bio Alojzije, da je ostao u svietu, ikada mogao toliko učiniti za svoje podložnike i postati cielomu ljudskomu rodu ono, što mu je u istinu postao?

On je postao ne samo otcem svoje domovine, nego i otcem svih kršćanskih zemalja. Njekoć je gorio živom željom, kako bi pomogao bližnjemu svom i na duši i na tielu, da se proslavi Veličanstvo Božje: Divno li je i veličajno izpunio Bog ovu njegovu želju tim, što ga učinio idealom i mogućim pomoćnikom svemu kršćanstvu, a najvećma kršćanskoj omladini. Kano knez u svietu mogao je razpolagati s blagom i bogatstvom svoje kneževine, sada siže on u sam poklad svemogućnosti Božje, i siplje svojom djevičanskom rukom iz toga poklada obilje nebeskih darova biednomu ljudskomu rodu na sve strane. Doista i za njega vriedi ona sv. pisma: S i n o v i č o v j e č i p o u z d a v a t ć e s e u o b r a n u t v o j i h k r i l a. (Ps. 35, 8.)

GLAVA IV.

Alojzije se proglasuje blaženim.

Svetost Alojzijeva stala se u velike slaviti osobito iza onoga čuda, koje se dogodilo na njegov zagovor u samostanu koludrica u Firenci. Otci Isusovci težkom bi samo mukom suzdržali vjernike, da ne izkazuju Alojziju javno štovanje na njegovu grobu prije, nego li je proglašen blaženim, i valjalo im miriti one, koji su se tužili, što se sakrivaju zavjetni darovi, koje su slali sa raznih krajeva na njegov grob. Već se pronosila na usta naroda divna ona čudesa, koja se bjehu dogodila na Alojzijev zagovor. G. 1603. 22. septembra saberu se otci Isusovci provincije mletačke u Piacencu na provincijalnu skupštinu (kongregaciju); onamo dodje i o. Cepari i donese sa sobom cieli svežanj vjerodostojnih izprava i procesa, što ih bio sakupio, da piše poviest života Alojzijeva. Donese pak ove izprave na skupštinu, da se ovi častni otcevi, koji su Alojzija većinom poznavali i s njime obćili, utješe i obraduju, kad vide, kako se visoko cieni svetost njihova blaženoga brata. Kad su oni otcevi izprave pročitali i cielu stvar zrelo prosudili, ne bijaše nijednoga, koji ne bi sudio, da je Alojzije zavriedio, da se proglasi svetcem. S toga umole jednoglasno generala Claudija Acquavivu, da on u svoje vrieme podastre vruće molbe njihove provincije namjestniku Kristovu, ne bi on na li-

redio, da se stane na crkvenom sudištu u Rimu pretresivati i izpitivati život i djela Alojzijeva, da se uzmogne taj njihov blaženi brat proglasiti svetcem.

God. 1604. dne 12 svibnja upravi u istu svrhu drugu još svečaniju molbu na sv. Stolicu biskupija mantovanska. Bijaše tada biskupom u Mantovi častni otac Franjo Gonzaga, čovjek bogoljuban i svet, rodjak Alojziju u 4. koljenu. Ovaj je goruće želio, da sveta Stolica dopusti, da bi se Alojzije, taj savršeni uzor svetosti, smio javno štovati; želio je pak to ne toliko za to, što je bio Alojziju rodjak, koliko za to, što je i sam poznavao njegove angjeoske kreposti već od onda, kada je na španjolskom dvoru izpitivao njegovo zvanje za družbu Isusovu. S toga si dade sastaviti izvadak svega onoga, što se doslije na crkvenih sudištih u raznih biskupijah pretresivalo o životu i svetosti Alojzijevoj, i pošto se porazgovorio s vojvodom Vincencijem, sazove sav kler svoje biskupije u diecezanski sinod, kao i sve poglavare raznih redova, a to za to, da se stvar što većom razboritosti i mudrosti pretrese i da se umoli sv. otca u ime ciele one biskupije, neka bi proglasio ovoga angjeoskoga mladića svetcem.

S ovoga predloga zavlada velika radost cielim onim crkvenim saborom, najpače u onaj čas, kad je monsignor Matej Arigoni, kanonik one katedralke, s propovjednice pročitao jezgru djela Alojzijevih, koja su na raznih biskupskih sudištih

pretresena i sudbeno dokazana, te sbor zaključi jednoglasno, da se umoli sveta Stolica, neka bi Alojzija kanonizovala, a njekoji biskupi izjave, kako vruće žele, da mogu medjuto služiti svetu misu njemu na čast. Glas o tom raznie se po svih stranah tako, da u Lombardiji gotovo nitko više ne bi imenovao Alojzija bez častnoga pridjeva »blaženi«. Tomu se običaju naroda niesu protivili biskupi, pače lasno su dopustili (a to im u ono doba bilo i slobodno dopustiti), da se prave i slike njegove s naslovom »blaženi« i svjetlim viencem oko glave. Prvu ovakovu sliku dala je napraviti vojvodinja u Ferrari, Margarita Gonzaga, a po onoj se slici napravile mnoge slike u Mantovi na želju vojvode i velikaša. Kao što je bogoljuban narod sve te slike na jagmu tražio, tako je s druge strane želio, da se izlože na javno štovanje, a biskupi se niesu uztručavali da to dopuste.

Već g. 1604. zače se slaviti godišnjica smrti Alojzijeve i izlagati po crkvah (biskupskim dopuštenjem) njegova slika. Prva je to učinila učeća mladež u Brescii, koja je taj dan proslavila i u crkvi i u kolegiju uz veliko ganuće cieloga grada. Svečanu misu odpjeva Dominikovac, Augustin Predetti, profesor bogoslovja, u zahvalu presv. Trojstvu za uzvišenje angjeoskoga mladića. U crkvi se sabralo i mnogobrojno plemstvo i svećenstvo, a i mnogo redovnika raznih redova, a naroda nagrnulo ni broja se

ne zna. Mnogi se na taj dan i pričestiše. Poslije službe Božje stade isti častni Dominikovac slaviti divna djela angjeoskoga mladića. (Govor njegov bio i tiskom izdan.) A besjedio je govornik tako zanosno i ganutljivo, te je pobudio toli nježnu pobožnost, da su se mnogi sladkobolno razplakali. Pjevački sbor razigran neobičnim čuvstvom htjede silom da zapjeva onu: »Veselimo se u Gospodinu slaveći svetkovinu na čast blaženomu Alojziju«; no to zaprieče otci Isusovci.

Poslije podne držala je plemenita omladina u čast svomu nebeskomu meceni (zaštitniku) znanstvenu akademiju. Akademiji prisustvovahu upravitelji grada i sve plemstvo, častni katedralni sbor, te mnogi svećenici i redovnici. Akademija ta, u kojoj se govorilo i slovilo i pjevalo u slavu angjeoskoga mladića, ganu neobično sve prisutno slušateljstvo. Mnogi se razplakaše a drugi opet razkajavši se za svoje griehe požele, da još isti dan učine izpovied od cieloga života, polazeći od akademije na sudište sv. pokore. Drugi opet odlučiše, da će većim žarom i revnije Bogu služiti, a mnogi od onih mladića zamrziše u toliko na sviet, da se zakloniše u razne redove; medju ovimi Oktavije Spinola, plemeniti Genovežanin, koji je slovio latinski govor, on unidje u družbu Isusovu, i prozove se Alojzije.

Ovaj dogodjaj u Brescii pobudi bogoljubnost Castiglionaca, te i oni uprose svoga biskupa, da im dopusti obdržavati slično slavlje. Umoli to u ime cieloga naroda, a poimence u ime markgrofice majke angjeoskoga mladića, monsignor Fausto Pastorio, nadžupnik. Od biskupa stigne povoljan odgovor, to više, što je hotio, da utješi staru markgroficu prije neg dokonča dane svoga života. Bude dakle izložena slika Alojzijeva u sbornoj crkvi svetaca Nazarija i Celsa 28. srpnja na sam blagdan onih sv. mučenika. Osim mnogobrojnoga naroda, koji se sgrnuo sa svih krajeva one kneževine, dodje na svečanost i otac Silvestar Ugolotti, Dominikovac, i s njim mnogo redovnika onoga reda.

Ugolotti budući Castiglionac, htjede da bogoljubnim govorom izkaže svoju pobožnost pram blaženom kneževiću. Govor svoj zače ovako: »Onoga, koji pobiedi, učinit ću stupom u hramu Boga moga, i on ne će iz njega više izaći, i zapisat ću iznad njega ime Boga moga.« Govorio je toli divno o borbi i pobjedáh, što ih izvojštio sv. mladić, ostavivši sviet i slavu njegovu, kao i o imenu Isusovu, koje mu Bog utisnuo na čelo onda, kad je sv. mladić stupio u družbu Isusovu da je pobudio veliku pobožnost u svih pritomnih. To bijaše doista dan radosti i veselja po sav onaj narod, kakova do onda još ne doživješe. Nada sve ganutljivo bijaše vidjeti, gdje pred slikom svoga blaženoga sina, podignutom na oltaru u viencu cvieća i svieća, kleči majka

sa svojom snahom, kneginjom Bibianom Pernesteinkom, ganutljiv bijaše osobito onaj čas, kad no se govornik na koncu svoga govora obratio k majci pa ju nazvao blagoslovljenom, dà sto puta blagoslovljenijom od onih majka kraljica i cesarica, koje su, kad no su njihovi sinovi slavili triumfe sa svojih pobjeda, bile djelnicama njihova slavlja. »Sretna si i presretna majko, koja vidiš sada na oltarih okrunjena slavom onoga, koga si, dok je još na zemlji medju nami živio, običavala nazivati »angjelkom svojim!« Za tim se obrati kneginji Bibiani, kojoj bilo do mala poći u Rim, gdje boravljaše njen suprug kao cesarski poslanik, pa joj reče: »Podjite gospojo, podjite, sretno nam putovala, to Vam prosimo od Boga; izmolite od vrhovne glave crkve nam, svojim vjernim podložnikom milost, koju toli željno izgledamo, naime da vidimo našega kneževića Alojzija upisana u imenik svetaca.« Svečanost trajala je puna tri dana: za sva tri dana vidjevalo se, gdje neprekidce narod hrli u crkvu, da poštiva svoga bl. kneževića, nadajući se živo, da će on njima i njihovoj domovini izprositi svako dobro od Gospodina Boga. Velika radost zavlada narodom, kad im spomenu govornik Ugolotti, kako ima markgrofija castiglionska u dva brata kneževića, dva mila zagovornika: jednoga još na svietu kod namjestnika Krista Gospodina, a drugoga kod priestolja Boga Gospodina na nebu.

Dok se u Castiglionu sve ovo sbivalo, pokloni se markgrof castiglionski, carski poslanik na papinu dvoru, sv. otcu Klimentu VIII. Sveti otac upita ga milo, što je njemu onaj Gonzaga, koji je učio u rimskom kolegiju Isusovaca, a umro na glasu velike svetosti, o kojem mu je više put pripoviedao kardinal Scipion Gonzaga divne stvari, a med inim i ovo, da nije nikada, kad godj bi ga pohodio, od njega otišao, »a da ne bi svoju mocetu suzami obilno nakvasio.« A kad sam mu ja rekao, pripovieda markgrof, da je to bio moj brat .... nadostavi sveti otac, da je mnogo puta razmišljao, kako to, da sam ja tolikim pogibeljim toli sretno umaknuo, no sad da mu je sve jasno, sad naime zna, da sve to imam pripisati zagovoru Alojzijevu. Za tim upre sveti otac oči svoje na njeku Alojzijevu sliku i reče kroz suze: »Blago si ga, blago njemu, koji uživa vječni slavu, a blago i Vam, koji imadete takova zagovornika na nebu! Po tom me upita, je li već na svjetlo izdan njegov životopis? A kad mu rekoh, da još nije, ukori me, što se niesam za to postarao i ponuka me, da to učinim za obće dobro.«

Milo nam je tuj spomenuti, što su mnogi zamietili, kako život i krjepostna djela angjeoskoga mladića djeluju njekom čarobnom moći na srce onoga, koji ih čita ili sluša, te ga nježno sile na suze i plač. To nam svjedoči ne samo papa Kliment i kardinal Scipion Gonzaga, kako vidjesmo

malo prije, nego i sam knez Franjo. Pripovieda on: »Kada sam začuo, da je Alojzije preminuo, (a bijaše on tada na dvoru cara Rudolfa), akoprem bih se prije morao radovati nego li plakati, jer sam morao vjerovati, da je Alojzije u nebu, sa svim tim, kad sam primio tu viest, ovlada toliko tronuće mojim srcem, da sam kroz osam ili deset dana bez prestanka plakao, te sam se morao sakrivati od naroda, da mi se ne rugaju, gdje prolievam suze. A ja sam ipak po naravi tvrd na suze, jer niesam nikad više plakao, niti onda, kad mi je otac umro, nit onda, kad mi je umrla majka, a nit onda, kad su oni tužni dogodjaji našu kuću uzdrmali.«

Od pape Klimenta izprosi Franjo, da se tielo Alojzijevo prenese iz kapelice sv. Sebastijana na častnije mjesto u kapelicu Majke Božje. To bi učinjeno 13. svibnja 1605., pošto je papa Kliment već preminuo.

Klimenta nasliedi papa Pavao V. Kad je knez Franjo prvi put k njemu došao, da mu se kano carski poslanik pokloni, uprosi ga namah za milost, da proglasi njegova brata Alojzija svetim. To isto željaše i kardinal Franjo Dietrichstein, njekadašnji Alojzijev saučenik u bogosloviji. Kad se ovaj 21. svibnja oprostio s novim papom, da se povrati u Njemačku, spomenuv se blaženoga mladića, vrati se udilj natrag k sv. otcu i umoli ga neka bi se udostojao narediti, da se na crkvenom sudu u Rimu izpituju

kriepostí Alojzijeve, e bi se uzmogao proglasiti svetim. Ujedno umoli kardinal sv. otca, neka bi dopustio, da se medju to izloži slika Alojzijeva iznad njegova groba, tim više, što su biskupi već njegove kriepostí izpitivali i dopustili, da mu se slika u hramovih štuje, i što je sam sv. otac Kliment ponukao, da se izda njegov životopis i dozvolio, da se štuju njegove moći. Sv. otac dopusti blagohotno, da se slika angjeoskoga mladića ovjesi iznad njegova groba. Kardinal podje za tim u kolegije Isusovaca, gdje ga već čekao knez Franjo, pa izmoliv klečećke časoslov, digne se i umoli, da mu predadu sliku Alojzijevu. Slika se čuvala u sakristiji, a bio na njoj prikazan angjeoski mladić sa svjetlim viencem oko glave, izpod slike čitalo se ime njegovo sa častnim pridjevom »blaženi«. Isusovci kao da krzmaju, nu carski poslanik podje sam glavom u sakristiju, skoči na stolac i skinuvši sa zida sliku, odnese ju na grob angjeoskoga mladića.

Pavao de'Angelis, kardinalov dvoranin, pope se na ljestvice, primi sliku iz ruku kneza Franje i kardinala Dietrichsteina i ovjesi ju iznad groba. Sad povješaju i one zavjetne darove, što ih prinesoše vjernici do onoga dana. Prvi ovjesi svoj darak sam knez Franjo, a Ghisoni ovjesi svoju srebrenu svjetiljku. Umah za tim odsluži kardinal zahvalnu misu na čast Duhu svetom. I na početku i diljem sv. mise mnogo put se sliki Aloj-

zijevoj naklanjao. Poslije sv. mise izjavi kardinal da je sve to učinio dopuštenjem papinim i da je papa Alojziju ustmeno dao naslov »blaženi«.

Sve to pripovjedi markgrof Franjo sv. otcu, a sveti otac odobri to podpunoma.

Tako bude Alojzije proglašen blaženim. Za onda ne bijaše još u običaju, da se takovo proglašenje proslavi u crkvi sv. Petra uz stanovite obrede. To je započelo tek za Alexandra VII.

S najvećim veseljem prime po svih stranah bogoljubne duše viest ob ovom prvom javnom štovanju blaženog Alojzija, što ga povladila sv. stolica. Još iste godine slavila se njegova svetkovina 21. lipnja u mnogih gradovih po Italiji, tako u Brescii, Parmi, Cremoni, Padovi, Modeni i Castiglionu; nu slavila se i izvan Italije. U Castiglionu, zavičaju Alojzijevu, postilo se u oči svetkovine, a na samu svetkovinu primi sv. pričest oko tisuću duša. Na udivljenje i veliku radost onoga naroda obratilo se na onaj dan sedam ili osam okorjelih griešnika. Ovi ne bijahu o Uzkrsu izpunili svoje kršćanske dužnosti, a inače se vazda pokazivali otvrdnula srca. No gle na onaj dan posve iznenada, a da se ne zna kako, umekša im se srce: oni se izpovjede i pričeste, te izprave novim životom smutnju, koju su svojim nekršćanskim životom dali. Učini to milost Božja, koju im izmolio blaženi knežević.

U Brescii nosio je dopuštenjem biskupovim gore spomenuti Ugolotti veliku sliku blaženika

Alojzija u crkvu družbe Isasove, a pratio ga u svečanu obhodu silni narod. U crkvi pak proslavi Ugolotti žarko i ganutljivo život i djela Alojzijeva. U Parmi pribivahu svečanosti ponajodličnija lica, a kad se besjedilo o životu Alojzijevu, zavlada cielom crkvom toliko tronuće te je sve uzdisalo i plakalo. Onaj isti dan ovjese oko slike Alojzijeve mnoge zavjetne darove od srebra.

Knezu Franji ne bijaše dosta, da se ta svetkovina slavi u Rimu samo jedan dan, već se slavila dozvolom sv. otca pape kroz punih osam dana i to tako svečano, te se ne bi moglo svečanije, niti da je Alojzije svetim proglašen. Grob svetčev sjevao u divnom svjetlu, a bio izkićen odabranim cviećem i raznolikim uresom od srebra i zlata, pa tako i ciela ona kapelica. Knez Franjo darova kapelici Majke Božje, u kojoj počivahu ostanci Alojzijevi, misno ruho bogato zlatom izvezeno, da se tako, kao što i sam reče oduži predragoj Majci Božjoj, što je prigrlila blaženoga njegova brata u svoju kapelicu. Kroz onu cielu osminu grnilo sila svieta u crkvu ka grobu Alojzijevu, a dolazio bi ne samo obični puk, već i kardinali, poslanici, crkveni dostojanstvenici i najodličnije rimsko plemstvo. Iza ove osmodnevne crkvene svečanosti slavila se druga osmodnevna svečanost i to znanstvena, a priredila ju omladina u rimskom kolegiju, da plodovi mara i uma svoga, raznimi naime sastavci na grčkom i latinskom jeziku, uzvisi i

proslavi život i krieposti Alojzijeve. I k ovoj bi svečanosti danomice dolazilo mnogo najodličnijega svieta, a svršavala se svečanost pjesmom i govorom, što ih besjedili don Petar d'Aragona, sin vojvode od Terranove, i don Scipion Pignatelli, sin vojvode od Besacci-a.

No i sve to ne bi dosti markgrofu Franji. Videći on, kako sve štuje njegova bl. brata, podje, u srcu potaknut, 29. srpnja k sv. otcu, baci mu se do nogu i umoli ga ponovno da Alojzija proglasi svetim; ujedno mu podastre 18 sudbenih izprava o procesih, što se bili poveli na raznih biskupskih sudištih. Za istu milost umole u kolovozu Njegovu Svetost velevojvoda toskanski i vojvoda parmenski Ranuzio, a 26. kolovoza dodje biskup mantovanski, Franjo Gonzaga sam glavom k sv. otcu, da ga prosi to isto u ime svoje i svoga klera. Sljedeći dan evo do nogu namjestniku Kristovu bogoljubnoga vojvode Vincencija, koji je upravo za to došao iz Mantove, da izprosi ovu milost, koju je toliko želio i sam i ciela porodica Gonzaga i sve njegove državice. A kad mu sv. Otac povoljno odgovorio, zaputi se u pratnji kardinala Scipiona Barghesa i biskupa mantovanskoga, i kneza Perettia na svetčev grob, gdje se dobrahno dugo zadrža, da izlije svoje srce, srce puno ljubavi i bogoljubnosti.

Već je sv. Otac Pavao V. svojom rukom pisao i naložio sboru za obrede, da najkraćim

putem izpita život Alojzijev, a sada odredi tri kardinala, da izpitaju izprave o procesih, što su ih bili poveli oni biskupi, i da prispodobe s njimi život, što ga napisao o. Cepari, te da konačno izjave, može li se medjutim Alojziju dati naslov »blažen«. A bijahu za to odabrani ovi kardinali: Jeronim Bernerio iz reda Dominikovaca, Roberto Bellarmino iz družbe Isusove i Jerolim Pamfilo, namjestnik papin u Rimu. Dne 26. rujna izjave oni, da je Alojzije, ako se ima na umu njegova velika svetost i ono 31 čudo uzeto od stotine onih, što se spominju u onih izpravah ne samo zavriedio, da se proglasi blaženim nego i svetim.

Godine 1605. 19. listopada izda sv. otac breve i upravi ga na kneza Franju: o v i m b r e v e o m p r o g l a s i A l o j z i j a s v e č a n o b l a ž e n i m«,[1]) što je prije bio učinio samo ustmeno i dopusti knezu, da izda tiskom djelo, u kom je opisan život blaženoga Alojzija Gonzage, što ga napisao na talijanskom jeziku o. Virgilije

---

[1]) Milo nam je spomenuti, kako se Alojzija stalo rano častiti na žrtvenicih. Zakon je crkveni, da se na ovakove časti ne povisuje nitko za živih suvremenika; a temelji se zakon taj na valjanih razlozih. Kod Alojzija se nije na taj zakon pazilo. Njega vidimo uzvišena na čast žrtvenika još za živih suvrenika, uzgojitelja, braće redovnika, i rodjene njegove braće, pače, što se o nikom ne čita, za žive njegove rodjene majke.

Slična čast dopade još njekoga drugoga mladića iste družbe Isusove, naime Stanislava Kostku, koji umrie u

Cepari iz družbe Isusove. Ujedno dopusti sv. otac knezu Franji, da dade praviti medaljice s likom Alojzijevim, a ove medaljice obogati crkvenimi oprosti. Breve ovaj potvrdi i samo nebo još isti dan njekim znamenitim čudom, što ga učinio Bog na zagovor Alojzijev na dr. Flaminiju Bacci-u, zamjeniku tajnika u sv. sboru za obrede.

Na dugo bi bilo opisivati sve one svečanosti, koje su se slavile po kršćanskom svietu izvan grada Rima, da se proslavi proglašenje Alojzijevo za blaženika. Najsjajnije obavila se ta svečanost u Mantovi i to na dan sv. Tome apoštola. Biskup naviesti, da će se povesti svečani obhod iz stolne crkve u crkvu družbe Isusove u zahvalu, što je Gospodin Bog kući Gonzagovoj podao blaženika. U oči svetkovine naredi biskup, da se u katedralki otvori nova kapelica, što ju on sam dao Alojziju na čast sagraditi. Bijaše ova kapelica prekrasno urešena, a najdragocjeniji ures bijahu sv. moći angjeoskoga mladića, što no bjehu za onu svečanost iz Rima poslane. Izpred sv. moći bude ovješena svetiljka od srebra, da gori ondje dan i noć. Sutradan krene iz stolne crkve mnogobrojni

Rimu kao novak one iste godine, u kojoj se Alojzije rodio, naime 1568. I Stanislava vidje njegov rodjeni brat Pavao podignuta na čast žrtvenika. No Stanislava zapade ova čast tek nakon 36 godina iza njegove smrti, dočim Alojzija već nakon 13 godina.

narod u svečanom obhodu sa slikom blaženog Alojzija. Sliku tu nosili su kano u triumfu, a pratila ju izabrana glasba. Kod obhoda bio je sav kler i sam biskup u pontifikalnom ruhu. Iza klera stupao je pobožni vojvoda Vincencije sa svojimi sinovi, sva gospoda i ostalo plemstvo i dvorjaničtvo. U crkvi družbe Isusove, koju je sam vojvoda dao baš veličanstveno uresiti, dočekaju obhod vojvodinje mantovanska i ferrarska, knjeginje rodjakinje i njihove dvoranke. Kad stigoše u crkvu i kad se pokloniše slici blaženika, odpjeva biskup najsvečanijim načinom sv. misu na čast presv. Trojstvu uz preodabrani pjev na najveću radost onih knezova i sakupljena naroda. No više nego li sve ovo pokazuje, kolika je bila bogoljubnost u srcu naroda to, što su se mnogi i mnogi na taj dan pričestili, pa i od najvišega plemstva. A svjedoči njihovu bogoljubnost i to, što je narod u crkvi, koja je bila dubkom puna, veoma pozorno i s veseljem slušao malo ne kroz dva sata propovied njekoga kapucina, koji je zanosno slavio život i kreposti angjeoskoga mladića. Po tom se vrati obhod u stolnu crkvu, gdje biskup izloži na žrtveniku u novoj kapelici sv. moći novoga blaženika. Bijaše doista ganutljivo gledati, kako cieli onaj dan sav grad polazi iz crkve isusovačke u stolnu crkvu, da poštiva sv. moći, a iz stolne crkve u isusovačku, da ondje sluša drugi govor na čast Alojziju, i da prisustvuje blagoslovu i moli se

pred slikom blaženika. Nije ga bilo, koji ne bi želio, da sa sobom ponese sl'ku Alojzijevu, da ima, kako se govorilo, novoga zagovornika, koji će se tim više brinuti za njihovo dobro, što im je bio sugradjanin i rodjak njihovim knezovom.

Ovo pouzdanje u zagovor bl. Alojzija poraste, kad se do mala sagradila i druga kapelica u dvorskoj crkvi sv. Barbare. Tu kapelicu dao je sagraditi vojvoda, da izpuni zavjet, što ga bje učinio, kad je, vraćajući se prije njekoliko mjeseci iz Rima, oćutio u svojoj bolesti pomoć Alojzijevu, komu se je bio preporučio.

Toliko budi dosta o tom, kako je Alojzije proglašen blaženim, i kako se je to u kršćanskom svietu proslavilo.

GLAVA V.

Grob Alojzijev. Zadruga djevica Isusovih. Kako se izjavilo o svetosti Alojzijevoj vrhovno crkveno sudište.

Tko promatra, kako je providnost Božja uskorila prvo štovanje sv. Alojzija, tako da ga je sv. Stolica proglasila blaženim i prije, nego li je prošlo 15. godina od njegove smrti, mora da se upravo čudi, kako je moguće bilo, da je od proglašenja za blaženika do proglašenja za svetca proteklo i više nego cielo stoljeće. Tim više nam se čuditi tomu, ako se spomenemo, kako se posvuda živo željelo, da se proglasi svet-

cem i koliko je bilo nade, da će se to do skora sbiti. No iz svega, što će se tuj diljem pripoviedati, razabrati će bogoljubni čitatelj, da je zatezanje ovo baš tomu služilo, da se što više proslavi angjeoski mladić. Bog je za ovo vrieme u toliko umnožao štovanje prema Alojziju, da ima malo blaženika, a malo i svetaca, koje bi vjernici tako obćenito i tako nježno štovali kano upravo njega. Tako je sudio i sv. otac Kliment XI. koji jednom radostno izjavi: »da ništa toliko ne želi, koliko da može proglasiti svetim ovoga preblaženoga mladića, kojega ne samo da svi kano svetca štuju, nego mu se i dive, koji si je već sada, prem istom blaženim proglašenim, stekao takovo štovanje u cieloj crkvi Božjoj, kakovo i koliko je uživalo malo svetaca i poslije kanonizacije . . . Što više, pridometne papa uzhićeno, bilo bi ne samo crkvi milo, nego i po apoštolsku Stolicu dično, da proglasi svetim takova blaženika, kojega je već na njeki način proglasila svetim ciela katolička crkva, tako te se čini, da ga ne će sv. Stolica toliko svetcem proglasiti, koliko lih izjaviti, da ga je već crkva svetim proglasila.«

Ovako reče onaj slavni papa, koji je i sam u velike štovao Alojzija, a i druge poticao i riečju i primjerom, da ga štuju. On je svake godine išao na blagi dan preminuća angjeoskoga mladića na njegov grob i to u pratnji mnog'h kard'nala, knezova, crkvenih dostojanstvenika i dvoranika.

Da pak vidimo, kako se već za prvih godina častio grob Alojzijev, posluhnimo de, što o tom govori njeki sakristan one crkve pred crkvenim sudištem god. 1608. treće godine od kako je Alojzije proglašen za blažena.

»Na grob Alojzijev dolazilo je vazda sila naroda ne samo iz Rima, nego i iz drugih krajeva kao n. pr. iz Praga, Padove itd., da izpune svoje zagovore i zavjete. Često puti dolazili bi na njegov grob kardinali i vojvoda mantovanski, knez Peretti i malo ne svi poslanici raznih knezova; mnogo put je dolazio kardinal Bernerio, da se tuj pomoli; on bi pred svojimi dvorani i drugimi prisutnici u velike slavio svetost ovoga blaženika. Kardinal Baronio, taj prvak crkvenih povjestničara, toliko je štovao i častio ovoga blaženika, da je često i prečesto dolazio na njegov grob i tu se kleknuo i Bogu se molio, i svakim časom naklanjao se do crne zemlje i ljubio pod one kapelice; a naklanjao se i cjelivao zemlju po mnogo puta, jer bi obično dugo molio na grobu. Jednom sam zapazio, reče sakristan, da se više od 12 puti prignuo k zemlji, da ju cjeliva, a osim toga čuo sam, gdje je vazda, opraštajuć se od groba, govorio: O svetče, o svetče, o svetče! Taj je u istinu blažen.

Pod konac svoga života, kad je predzadnji put iz svoje kuće izlazio, i bio već tako slab, da se jedva mogao držati na nogama, dade se po dvojici odvesti na svetčev grob, da se ondje

moli, a kad je odilazio, silno uzdišući, reče jasnim glasom: O blaženi Alojzije, moli Boga za me! Za malo dana umrie kardinal. Opazio sam gdje dolaze na grob mnogi kardinali, biskupi, crkveni dostojanstvenici i bezbrojno svećenstvo, da služe misu u onoj kapelici ili iz bogoljubnosti ili što su se zavjetovali, tako, da se više put u jedno samo jutro ondje služilo po 12 misa, i to u zahvalu za dobivene milosti. Svaki dan dolaze zavjetni darovi sa raznih krajeva iz Njemačke, Poljske, Flandrije, Lombardije, Napulja i drugih mjesta. Darivaju se pak svjetiljke od srebra: tako stiže jedna iz Poljske od velikoga maršala onoga kraljevstva, druga svjetiljka i 6 jantarovih svećnjaka kano i mnogi drugi darovi: zlatne ogrlice, kolajne pa dragulji stigoše iz Praga. Isto tako darovaše iz Rima svjetiljke i veliki srebrni mirisar (profumiere); osim toga darova kraljica francezka svjetiljku u vriednosti od 1000 škuda. Daruje se i mnogo svieća voštanica, obilno ulja itd.« To su rieči svjedoka očevidca. Njeki drugi sakristan spominje osim svih ovih stvari, »kako se sve jagmilo za svetimi moći blaženika, a pripovjedi i to, kako je njetko, koji nije hotio vjerovati, da je Alojzije blažen i svet, obolio grdnom bolesti baš na smrt. Bivši već na umoru, poboja se, da mu se to nije možda dogodilo u kaznu, što nije hotio vjerovati, s toga se zavjetova blaženom Alojziju, da će, ozdravi li, poći na njegov grob, ondje se izpovjediti,

sv. misu slušati i ono čudo javno priznati. I sbilja on ozdravi s mjesta i podje na svetčev grob, te se ondje razplače, i plakaše dugo.«

Sbog svega toga, rasla je sve više pobožnost k bl. Alojziju, a i želja, da ga namjestnik Kristov ubroji medju svetce. Tako je za to vruće umolio sv. otca car Rudolfo II. i njegova sestra Margarita austrijska, za tim Henrik kralj i Marija Medici, kraljica francezka, a i drugi knezovi i visoka gospoda. Na ove prošnje i na temelju 22 biskupska pretresivanja sklonu se Pavao V. te g. 1607. dne 31. kolovoza svojim breveom izruči cielu stvar sboru za sv. obrede, da na običajni način izvide i izpitaju sve, što je potrebno za kanonizaciju. Medjuto dopusti, da zadruga djevica iz Castigliona odabere Alojzija svojim zaštitnikom. Ovu zadrugu zasnovaše tri nećakinje Alojzijeve, kćeri markgrofa Rudolfa, imenom Cintia, Olympia i Gridonia. One se zaklone na dan 21, lipnja 1608. sa još 10 inih djevica u njeki samostan, što ga same pod'goše, i stanu provoditi pod upravom o. Ceparia ne doduše strogo redovnički, no ipak vrlo savršeni kršćanski život. One bi se zavjetovale na doživotnu čistoću i obećale savršenu poslušnost svojoj glavarici, osim toga zakletvom se obvezale, da će živjeti i umrieti u svojoj zadruzi. Bila je ova zadruga u tadanjem svietu u velike na glasu, jer su u njoj kršćanske kriepostí divnim cvietom cvale. Ove su djevice svetom gorljivosti nastojale, da

oposljeduju junačke kriepostí angjeoskoga mladića, kojega si odabraše zaštitnikom. Izmedju svih osobito se odlikovale same nećakinje Alojzijeve. A Bog je njihovu svetost i svietu očitovao. Koliko je već godina proteklo od kako su umrle, pa ipak njihova tjelesa ostadoše neoskvrnuta i cjelovita, kao da su jučer tek preminule, dočim su strunuli liesovi, u koje su bila tjelesa sahranjena, i sprhnulo odielo u koje su bila zaodjeta. Tjelesa počivaju u crkvi sv. Alojzija u Castiglionu. Takovi bijahu prvi temelji duhovne sgrade ove glasovite zadruge, koju je sam sv. otac Pavao V. odobrio i stavio pod okrilje bl. Alojzija baš u ono vrieme, u koje je Rim očekivao, da proslavi blaženika i uvrsti u broj svetaca. Ova častna zadruga, koja se pod zaštitom sv. Alojzija vazda odlikovala kriepostnim životom svojih članova, postoji još i danas.

A sada ajde, da nastavimo nit svoga pripoviedanja. Već g. 1608. 19. siečnja, izjavi sbor za sv. obrede, koji je dalje izpitivao život Alojzijev: »da se za sigurno znade, da je u njega bila čista vjera, prečist život, da je tvorio velika čudesa i da ga narodi štuju.«

Kad se u istom sboru god. 1612. stali na tanje pretresivati procesi ili iztrage o životu blaženoga Alojzija, izreče kardinal Capponi mnogo toga u osobitu slavu angjeoskom mladiću, a medju inim i ovo: »Od onoga časa, kada se stao služiti razumom, t. j. od svoje 7.

godine, pa sve do smrti živio je život savršen i svet, kako medju ostalim svjedoči i kardinal Bellarmino. Imao je tako osobite i vanredne vrhunaravne darove, te se ja ne sjećam, da sam takova šta čitao ili čuo ikada u životu o kojem drugom svetcu« . . . A za tim, pošto je kardinal pokazao, kako ga sav katolički sviet štuje, i napomenuo njekoja njegova čudesa, zaključi svoj izvještaj ovako: »Ja mislim, da se tuj nalazi sve ono, što je nuždno i potrebno, da se Alojzije proglasi svetim. I za to sudim, da se ima dopustiti, da se mole časovi i služi sv. misa njemu na čast na godišnjicu njegove smrti tako u državicah gospode Gonzaga, kano što i u svih mjestih i crkvah družbe Isusove, kako to prose vojvoda mantovanski i svi knezovi Gonzaga, ako se tako svidi sv. otcu. A što je mene, ja mislim, da bi bilo na slavu Božju, a na diku svetoj crkvi, da se u naše vrieme uzvisi na ovu svetu čast onaj, koji se je rodio knezom, a postao iz ljubavi k Bogu siromakom, te ne vidim razloga, s kojega da se odbije ova pravedna prošnja.«

A za tim uze kardinal Bellarmino, koji je bio prisutan, tako divne i neobične stvari pripoviedati o svetosti Alojzijevoj, da nje bilo ni jednoga kardinala, koji se ne bi bio od milja razplakao. Bellarmino zaključi ovako: »Dva su puta, da se svetci kanonizuju, jedan je put pokore, a drugi put nevinosti; nu Alojzije išao je i jednim drugim putem, pa za to je vriedan, da

se proglasi svetim poput sv. Ivana Krstitelja, premda bi bio predostojan te časti već i poradi same svoje nevinosti, koja je za sv. apoštolsku Stolicu najsigurniji put.« Uz Bellarmina pristadoše svi ostali kardinali, te odlučiše, da se mogu dozvoliti i časovi i misa na čast blaženom Alojziju, ako li se tako svidi Njegovoj Svetosti. Ovaj dekret pobudi veliko veselje u svih članovih sv. sbora, a još veće u cieloj družbi Isusovoj i u rodu Gonzagovu.

No budué je u ono vrieme takove stvari običavala pretresivati sveta Ruota (to je vrhovno crkveno sudište), naredi sv. otac Pavao V. prije nego li će izpuniti želju Bellarmina i svih drugih kardinala, da još i sv. Ruota izpituje i pretresuje život Alojzijev. Medju članovi, kojim bje ta zadaća dodieljena, bijaše i Ivan K. Pamfili, potonji papa Inocencije X. Ovo izpitivanje potraja za punih pet godina; to vrieme držane su dvadeset i tri sjednice, i u njih se odobriše krieposti Alojzijeve i 12 čudesa, učinjenih po zagovoru njegovu. Konačno izreče Ruota svoj sud, izjavljujući svetomu otcu, da se Alojzije može uvrstiti u broj svetaca na veću slavu Božju i na proslavu sv. crkve. Posljednja sjednica, u kojoj izreče Ruota svoju konačnu odluku, obdržavala se je 1. veljače g. 1617. Ob ovoj pišući o. Cepari još istoga dana vojvodi mantovanskomu veli ovako: »Napokon toliko je uzmogla pravednost stvari, očevidna svetost i čudesa Blaženoga, da

je Ruota danas, prvoga veljače ovu stvar zaključila i dovršila i dala svoju zadnju odluku i stvorila posljedni dekret: »Da je naime Alojzije poradi svoje divne svetosti i svojih čudesa vriedan, da se kanonizuje. — To nam umah dojaviše gospoda od Ruote, da je sveti Alojzije — tako su ga nazvali — danas od Ruote dobio onu čast, koja ga ide rad njegovih zasluga.«

Četvrtoga veljače iste godine piše opet Cepari provincijalu u Mletke: »Tri su stvari, vele, kojih se ne spominju, da bi se ikada o kojem svetcu u Ruoti pretresivale i odobrile:

Prva je, da Alojzije nije nikada smrtno sagriešio. (To se dakako i o drugih svetcih piše, ali nije nikada u Ruoti odobreno.) Druga je, da nije bio u molitvi raztresen. Treća je, da nije imao nikada ostana tiela niti sklizke misli.«

Ponajsjajnijim svjedočanstvom za divnu svetost Alojzijevu i njegove izvanredne krieposti i darove smatra se izvještaj sv. Ruote, što ga podnese sv. Stolici u sliedećoj godini, dakle g. 1618. 23. siečnja: U ovom izvještaju daje mu se od početka pa do konca naslov: »Angjeoski.« Već umah u početku izvještaja veli se: »O svetosti i čudesih angjeoskoga Alojzija Gonzage, djevice . . . . .« Ovaj mu je naslov kasnije još već m slavom nadjenuo papa Benedikt XIII. u buli, kojom ga je kanonizovao veleći: »Angjeoskoga mladića i u redovničkoj vojni preizkušanoga klerika, Alojzija Gonzagu, upisu-

jemo u kanon svetaca«. To su rieči, s kojih će ime Alojzijevo, dok bude svieta i vieka, biti milo i slavno svakomu kršćanskomu srdcu.

Angjelom ga rado zvao i sv. Berchmans, pravi drugi Alojzije sbog angjeoskih krieposti i nevinosti svoje, veleći: »Kao što je bl. Franjo Xaverije unio najvećom slavom ime apoštola, isto je tako Alojzije unio ime angjela u družbu Isusovu.«

No Ruota, koja ga je ovim naslovom počastila, daje konačno i razlog, za što ga zove angjeoskim, što kod drugih svetaca ne čini: »Jer akoprem ima u crkvi Božjoj mnogo svetaca, veli Ruota, koji su se u djevičanstvu uzdržali sve do smrti, sa svim tim onih, koji bi bili vazda prosti od ostana tiela i nečistih misli, ne ćemo tako lasno naći, barem se to, koliko znamo, ne čita u životopisu svetaca. Pravom se dakle može Alojzije zvati angjeoskim, jer ga je riesila upravo angjeoska čistoća.« A počastiv sv. Ruota Alojzija i naslovom mučenika — kako se u crkvi Božjoj nazivlju mučenici oni, koji veledušno žrtvuju svoj život iz ljubavi k bližnjemu, — što je i Alojzije učinio u Rimu za kužne bolesti — izreče Ruota svoju konačnu odluku ovako: »Pošto smo sve to izpitali, zaključili smo, kako i treba da Vaša Svetost može sigurno, kada uzhtjedne ubrojiti med svetce bl. Alojzija, taj dični ogranak plemenitoga stabla Gonzage, klerika družbe Isusove, i dati ga kršćanskim naro-

dom, a osobito kršćanskim knezovom i odličnikom, kano i mladićem, koli onim, koji žive u redu, toli onim, koji žive u svietu, uzorom krieposti, koji da oposljeduju.« Ovaj izvještaj sv. Ruote odobri 31. ožujka g. 1618. sv. sbor za obrede.

Na temelju toga dopusti sv. otac Pavao V., da se mole časovi o blaženiku i njemu na čast služi sv. misa u svih državicah roda Gonzage u Italiji i svih crkvah družbe Isusove u Rimu.

Papa Pavao V. prizna doduše, da je Alojzije vriedan, i prevriedan, da se kanonizuje, ali buduć je on za svoga vladanja već dva puta kanonizovao, ne htjede više i po treći put. Ono, što je Papa Pavao V. dopustio lih Isusovcem u Rimu, dopusti Gregorije XV. svim Isusovcem.

GLAVA VI.

Alojzije se proglasuje svetcem.

Kad se pročulo u Mantovi, da je sv. Stolica novom časti počastila blaženog Alojzija, nastane nova radost u cielom rodu Gonzagovu. Vojvoda Ferdinando, koji je baštinio od svog otca Vincencija ljubav i bogoljubnost k Alojziju, odluči one godine još sjajnije proslaviti svetkovinu njegovu tim, da ga svečano odabere za zaštitnika Mantove. To se obavilo u crkvi družbe Isusove. Na žrtveniku izlože vele svečano relikvije blaženog Alojzija. Oko žrtvenika okupiše

se knezovi, sve najodličnije plemstvo, zastupnici pojedinih župa, od svake župe po jedan plemić i po jedan gradjanin. Izprava, kojom se Alojzije odabire za zaštitnika Mantove i koja je bila zakonitim načinom potvrdjena, pročitala se jasno i glasno pred cielim narodom. Sadržina bila joj ova: »da presvietli vojvoda i njegov narod, koji je ondje zastupan po onih plemićih i gradjanih, izjavljuju i očituju, da odabiru i uvrštuju blaženoga Alojzija Gonzagu u broj drugih sv. zaštitnika svoga grada.« Za tim pristupi k oltaru vojvoda mantovanski i žrtvova kod sv. mise, koju je služio opat uz asistenciju kaptola sv. Barbare (kano što to biva kod kanonizacije svetaca): hostijâ, kruha, vina, ulja, tamjana i mirisava kadiva, jednu veliku voštanicu od 60 funti a i mnogo drugih manjih voštanica, konačno žrtvova zlatni novac, a oni javni zastupnici žrtvovaše srebrni novac. Po tom primi vojvoda iz ruku misnika sv. pričest i komadić onoga žrtvovana kruha, koji se blagoslovio i med narod porazdielio; a narod ga primao velikim počitanjem kao stvar njihova blaženoga zaštitnika. Od onda se uviek u Mantovi svetkovao ovaj dan svetčanim načinom, kako je to naredio biskup u diecezanskom saboru sliedeće godine.

Po primjeru Mantove odabra si Alojzija zaštitnikom i Casale u Montferratu, kr. grad Palermo, sve kneževine kuće Gonzaga, dočim ga Castiglione štovao zaštitnikom svojim, već od

godine 1608. U dvorani viećnice u Castiglionu bijaše liepa slika Alojzijeva; »kad bi se unišlo u viećnicu, pripovieda njeki svjedok, bilo prvo pokleknuti i pomolit se Alojziju kano zaštitniku i zagovorniku.«

No kad su Castiglionci začuli, kako je sv. Stolica dopustila, da se smije služiti sv. misa na čast Alojziju, planu njihova ljubav pram blaženom kneževiću većma no ikada prije. U svečanom obhodu, u kojem bili i knezovi, išao je mnogobrojni narod u crkvu družbe Isusove, da počasti glavu Alojzijevu. A slavila se svetkovina i u crkvi družbe Isusove i u sbornoj crkvi sv. Nazarija i Celsa. Dok se tako slavila svečanost uz gruvanje topova i svirku preodabrane glasbe, odzvanjalo je posvuda »Živio nam, živio u viekove sv. naš knežević Alojzije!«

Isto se tako proslavila svetkovina Alojzijeva one godine u kolegiju rimskom baš sjajno. Kolegije odabra Alojzija u prisuću 17 kardinala i velikoga broja crkvenih dostojanstvenika i plemstva u ime svoje i u ime svih kolegija i škola družbe Isusove za zaštitnika, a njekoliko godina za tim prikaza mu, u potvrdu toga srebrni kip od 54 funt, djelo glasovitoga Franje Quesnoy, prozvana Fiammingo. Medjutim nije se prestalo slati prošnje na sv. Stolicu, da se Alojzije proglasi svetim. Tako uprosi za to car Ferdinando II. i njegova supruga Eleonora Gonzaga. Umoli car, da se Alojzije kanonizuje, jer se nadao, da će

tako u njem steći možnoga zagovornika, koji bi knezove pomirio, širenje krivovjerstva uzpriečio i žudjeni mir povratio Europi, koja je bila uzbunjena sbog nasljednoga rata za Mantovu.

Car Ferdinando II. želio još i više, želio je naime, da si Alojzija odabere zaštitnikom svoga carstva. U listu, što ga piša u tu nakanu car Ferdinando sv. otcu, veli ovako: »Uz ostale razloge, što smo ih naveli, potaknuti smo i drugimi razlozi: Alojzije bijaše markez našega carstva, on bijaše pun počitanja prama caru, rodjen od obitelji, koja je bila nepokolebivo vjerna rimskomu caru .... ta obitelj, koja je u rodu s našom kućom, zaslužuje, da taj njen ogranak, koji se preselio u nebo, bude na zemlji poštovan posredovanjem carskim. Knezovi i najslavniji stališi u carstvu imati će u ujem uzor krieposti, ideju savršenosti, zrcalo bogoljubnosti .... Italija, poimence rod Gonzaga, imati će u njem zaštitnika, a mi ćemo imati moćnoga zagovornika kod Boga.«

Još jasnije izrazi se Ferdinando u listu na kardinala Trivulzia. »Molimo Prečastnost Vašu, neka nastoji svimi silami, da steče za sv. carstvo i za samu Italiju novoga zaštitnika od svoga roda, medju svetci na nebu.«

Urban papa VIII. pohvali breveom od 13. travnja 1630. bogoljubnost Ferdinandovu, što toliko revnuje za slavu Alojzijevu i što ga kani odabrati zaštitnikom, al ga ipak ne proglasi sve-

tim, jer je već prije proglasio svetimi Elizabetu, kraljicu portugalsku, sv. Andriju Corsinija, biskupa od Fiesole, a družbi Isusovoj bl. Franju Borgia i tri japanska mučenika, naime Pavla, Ivana i Jakoba. Sa svim tim okrilje bl. mladića nije bilo manje moćnim, kako nam svjedoče mnogi pisci, a i medaljice od onoga vremena, na kojih se vidi lik Alojzijev, gdje se Bogu moli, i angjeo, gdje mu donosi s neba maslinovu grančicu, znak mira; a nadpis je medaljici: »Blaženi Alojzije Gonzaga, zaštitnik Mantove.«

Nu premda sv. Stolica Alojzija još ni sada nije proglasila svetim, ipak to nije ni malo priečilo, da se razširi pobožnost prema angjeoskomu mladiću, dà upravo po tom dodje Alojzije do sve veće slave. Ono, što je bila sv. Stolica dozvolila Alojziju na čast (časove i sv. misu) tek državicam roda Gonzagova i družbi Isusovoj, dozvoli je sada i za mnoga mjesta u Italiji, Njemačkoj, Francezkoj, gdje ga počeše jednakim načinom slaviti i njemu na čast sv. misu Bogu prikazivati. Bezbrojni su žrtvenici podignuti njemu na čast, koli u družbi Isusovoj, toli i inače u kršćanskom svietu, a na ovih se žrtvenicih vidjevalo do god. 1700. već do stotinu njegovih kipova od srebra. Na gdjekojih se mjestih dogadjala tolika čudesa, i dobivale se tolike milosti, da se ta mjesta mogla takmiti sa glasovitimi svetišti kršćanskoga svieta.

Sobe, u kojih je angjeoski mladić prebivao,

dok je još na zemlji živio, pretvoriše se kašnje u kapelice: Tako u Firenci, Fiesolu, Madridu, Gironi, Chieri-u i Napulju, u Rimu su dvie, u Mantovi tri, a u Castiglionu četiri kapelice. Sama družba Isusova imala je do god. 1773. kakovih 2000 svetišta, posvećenih Alojziju. Čim je više Gospodin Bog slavio slugu svoga raznimi čudesi, tim se većma i njegov grob slavio i kitio. Njegove svete ostanke prenesoše konačno u kapelu, njemu na slavu sazidanu. Kardinal naime Ljudevit Ludovici dade sagraditi u Rimu uz kolegije isusovački veličanstvenu crkvu na čast sv. Ignacija. Temelj ovoj crkvi bude položen g. 1626. U desnoj ladji dade sagraditi plemenita obitelj Lancellotti iz zahvalnosti prema sv. Alojziju za blagodati, što je dobila po njegovu zagovoru, bogatu i veličanstvenu kapelu sa krasnim oltarom.[1]) Ovamo se prenese 1699. tielo blaženika

---

[1]) Ova kapelica nadkriljuje sjajem i bogatstvom sva ostala Alojzijeva svetišta. Sve se tuj bliesti od mramora, srebra, zlata, pa lavenca (lapis lazuli).

Pod oltarom smještena je tumba (lies), u kojoj počivaju ostanci Alojzijevi. Uz tumbu sjeo sa svake strane po jedan angjeo, od kojih drži jedan pokorničke sprave, a drugi potiskuje nogom zemaljsku kruglju, simbol tašte slave ovoga svieta.

Iznad oltarskoga stola uzdiže se spomenik Alojzijev na četiri zavojita stupa od zelena mramora. Glavice su i podnožje stupovom od kovi; oko stupova ovija se lozje s pozlaćenim lišćem. Na glavicah stupovom sjede 4 angjela, od biela mramora; dva veća angjela prikazuju nevinost i pokoru. Izmed stupova izklesan je u mramornoj

na dan godišnjice njegove smrti; na taj se dan, g. 1700 odsluži u novoj kapelici prva sv. misa. Ne možemo, a da tuj ne spomenemo, kako je papa Kliment X. naredio, da se Alojzije uvrsti u »Martirologije«, (knjiga u kojoj su ubilježena imena mučenika i drugih svetaca crkve katoličke) i to uz pohvalu, koju mu pridao već i sbor za svete obrede 30. siečnja 1672. gdje veli: »da je on preslavan i s toga, što je prezreo kneževstvo i što je bio nevina života«. Tim se dakako još povisi slava ugodniku Božjemu.

Medjuto niti Kliment X. niti Kliment XI. niti Inocencije XIII. ne proglasiše Alojzija svetcem,

ploči kip Alojzijev kako se diže sav preobražen u nebesa, a oko njeg angjeli. Svetac Božji baca još zadnji pogled preobražena svog oka na zemlju s koje polječe put nebesa, kano da će reći: »Evo kako sam se malo trudio; a kakav sam mir našao! Obavite svoje djelo u vremenu, i on će vam dati u svoje vrieme vašu plaću.« (Eccl. 51. 35.) Sa svake strane oltara stoji još po jedan veliki angjeo s ljiljanom u ruci. Spomenik ovaj satvori umjetnik Le Gros.

Kapelica, u koju bje pretvorena ona soba, u kojoj je Alojzije umro, ne postoji više, jer se trebovalo ono mjesto za gradnju crkve sv. Ignacija. U mjesto nje budu posvećene druge dvie sobe, naime ona sobica u kojoj je Alojzije u kolegiju stanovao, i ona, u kojoj je učinio redovničke zavjete.

I ove se dvie kapelice veoma mnogo pohadjaju osobito za osmine blagdana Alojzijeva. U prvoj je kapelici pod oltarom onaj drveni lies, u kojem je najprije bilo pohranjeno tielo Alojzijevo. Do kapelice je ona oveća soba, u kojoj se na stienah vide naslikane slike, što prikazuju razne sgode iz života Alojzijeva.

čast ova zapade Benedikta XIII., njega odabra Gospodin Bog, da uzvisi sv. mladića. Benedikt štovao je Alojzija već od nježne mladosti. Po primjeru njegovu ostavi i on otčinsko kneževstvo i odabra si samostansko siromaštvo. Kao redovnik uviek je imao u svojoj sobi sliku Alojzijevu, a često je čitao opis njegova angjeoskoga života. Postavši kardinalom i biskupom u Beneventu, često je u svojih propoviedih spominjao Alojzija i njegova kriepostna djela, a na dan njegove bl. smrti išao bi sa cielim svojim kaptolom u crkvu Isusovaca, da ondje proslavi njegovu slavnu uspomenu. Godine 1715, posveti on u toj crkvi oltar Alojzijev, kano što je bio već prije 6 godina posvetio njeki drugi oltar njemu na čast u crkvi Karmelićana. Na ovom oltaru bijaše Alojzijeva slika, koja ga prikazivaše u nebeskoj slavi, kako ga je njekoć u ekstazi gledala sv. Mandaljena de' Pazzi.

Kad se stalo osbiljno raditi o tom, da se Alojzije proglasi svetcem, naredi kardinal, da se kroz cieli mjesec dana obavljaju javne molitve, da Bog podieli u toj stvari željeni uspjeh. No svim tim još se nezadovolji bogoljubni kardinal; on podje u sv. grad god. 1716. i izprosi od sv. otca, da smije u svojoj katedrali slaviti blaženika crkvenimi časovi i sv. misom; kašnje zadobije taj privilegije za cielu svoju nadbiskupiju. Presretan s toga dade on angjeoskoga mladića svomu kleru za zaštitnika i naredi, da se svake godine

*

u njegovoj katedralci svetčano proslavi njegov spomen. Za ovu svečanost dao bi na velikom oltaru izložiti sliku Alojzijevu, te bi on sam davao vjernikom na cjelivanje njegove sv. moći i dielio međ narod slike i knjižice o blaženiku. Na taj dan običavaše sam kardinal i svetu misu služiti i sv. pričest dieliti vjernom stadu svomu, a to bi znalo trajati i po više ura.

Evo koliku je ljubav ulio Bog u srce onomu mužu, koga je odabrao, da ovjenča Alojzija viencem svetosti.

Postavši isti kardinal namjestnikom Kristovim i primivši ime Benedikta XIII. potvrdi brevom od 21. lipnja 1725. bl. Alojzija »Svim pojedinim sveučilištem, gimnazijem i kolegijem družbe Isusove za osobitoga zaštitnika nauke, nevinosti i čistoće, koja se ima osobito u sklizkoj mladenačkoj dobi većim marom čuvati«.

Njekim drugim breveom i to od 22. studena 1729. proglasi Benedikt XIII. glavnim zaštitnikom svoj kršćanskoj mladeži, imenito onoj na nauku, bilo koje mu drago škole, gimnazija ili sveučilišta što no obstoji ili će obstojati.

Konačno pošto se je papa mnogo pripravio postom i molitvom, izpuni ono, što je vruće želio sav katolički sviet, a vruće želio i on sam, uzvisi naime našega blaženika na najveću čast, na čast svetca Božjega. Godine 1726. dne 20.

travnja, (dakle na dan, na koji su njekoć nadopunjeni na blaženiku našem obredi sv. krsta, gdje no primi odoricu nevinosti, koju toli čistu i neoskvrnjenu donie pred sudište Božje) žrtvova Njegova Svetost veoma svetčano sv. misu u crkvi sv. Ivana Lateranskoga, za tim pozove u svoju palaču Prospera Lambertinia, (ovaj postade kašnje papa i primi ime Benedikta XIV.) i Tedeschia, tajnika sbora za sv. obrede, i zapovjedi, da se izradi i oglasi dekret, kojim se Alojzije Gonzaga proglasuje svetçem; a učini to s toga, da se tako proslavi Bog i njegova sv. crkva, da se počasti slavna družba Isusova, te da se taj mladić, koji se odlikovao i nevinosti života i preziranjem kneževske časti, poda svim vjernikom, osobito mladeži, sjajnim uzorom, koji da oposljeduju i počituju.

Posljednjega prosinca iste godine obave se obični obredi proglašenja s najvećim sjajem u crkvi sv. Petra u Rimu. Sv. otac, pošto se pomolio Bogu u dugoj molitvi, i zazvao pomoć Duha svetoga, — u prisuću mnogih kardinala i mnogih patriarka, nadbiskupa, crkvenih dostojanstvenika, poslanika, knezova i odličnika i iz Rima i iz drugih krajeva, — ubroji blaženoga Alojzija medju svetce a s njim i blaženoga Stanislava Kostku, a za tim odsluži svečanu misu.

Sveti otac pripovjedi tom sgodom u kratko

život Alojzijev i spomenu, što su sve činili vladari, kardinali, biskupi, knezovi i mnogi drugi[1]) u to ime, da se Alojzije proglasi svetcem. Na koncu podieli Njegova Svetost svim prisutnim podpuni oprost,[2]) a nepodpuni svim onim, koji budu u kasnija vremena pohodili svetčev grob.

I tako izpuni rimska Stolica ono, što je odavna željela sv. Mandaljena de' Pazzi, kad je u onoj ekstazi uzkliknula: »O da mi je preletjeti vasioni sviet i razglasiti, da je Alojzije, sin Ignacijev velik svetac!«

Kako u Rimu, tako se i po drugih krajevih katoličkoga svieta proslavilo krasno i veličajno proglašenje Alojzijevo za svetca; na osobit pako način proslavi se to u priestolnici naše monarkije u Beču. U svečanoj procesiji, koja se u tu svrhu povela, bijaše sva mnogobrojna školska omladina, mnogo kongregacija, carski dvor, Njihova Veličanstva Karlo VI. i Elizabeta Kristina, cieli prvostolni kaptol sv. Stjepana, papinski nuncije i nadbiskup sa klerom i mnogobrojnim narodom.

Tako se štovao Alojzije do onoga vremena, kad se proglasio svetcem; no štovanje angje-

[1]) Oko toga, da se Alojzije svetcem proglasi, nastajalo je pet careva i carica, šest kraljeva i kraljica, i kako reče papa Benedikt malo ne svi knezovi u Evropi.

[2]) Benedikt VIII. podielio je obilni oprost svim, koji na svetkovinu sv. Alojzija (21. lipnja) primivši sv. sakrament, posjete oltar ili sliku svetčevu i mole štogod u nakanu sv. otca (n. pr. 5 ili 6 Otče naša).

skoga mladića nije popustilo ni kroz poznija vremena, ono je i danas uviek još živo i svježe u srcih kršćanske omladine; kršćanski sviet, a poimence kršćanska mladež, sv. Alojzija još uviek jednakom ljubavi ljubi, jednakim mu se počitanjem divi, jednakim ga marom oposljeduje i jednakim načinom ćuti moćni njegov zagovor.

Alojzije nije svoje štićenike na nebu nikada zaboravio, već ih moćno u svakoj pogibelji i nevolji štitio. Tko bi izbrojio, koliko se je nemirnih srdaca po njegovu zagovoru umirilo i utišalo, tko bi izbrojio, koliko se napastovanih nevoljnika napasti i sotone sretno riešilo i oslobodilo? Po njegovu zagovoru mnogi su sretno odabrali svoje zvanje, a mnogi se junački odrekli grješnih navada i zlih običaja. Po njegovu zagovoru okorjeli se griešnici od grieha k Bogu obratili i cieli svoj viek oštru pokoru činili, po njegovu zagovoru nedužni i nevini sačuvali se u nevinosti, a pravednici usavršili u pravdi i krieposti. Kršćanski se je sviet u svih potrebah, u svih pogibeljih, u svih težkoćah i tjelesnih i duševnih Alojziju preporučivao i u svem je Njegovu moćnu zaštitu kod Boga oćutio, a najviše kršćanska omladina.

Pobožnost prama Alojziju uzdržala se i uzkos tomu, što je vele slavni red Isusovaca za njeko vrieme bio dokinut. Odista čudnovato je to! Alojzija mučila na početku njegova redovničkoga života samo jedna misao, misao, da nije

dorasao za svoje zvanje. »Što će s tobom družba Isusova?« To ga je kinilo i žalostilo, ali tuzi ovoj nije bilo razloga. Njegovo djelovanje ne proslavljuje manje crkvu Kristovu, ne promiče manje spasavanje duša i slavu Božju, nego li zamjerna djela i najslavnijih Isusovaca. I doista, mnoga su i premnoga djela, što no ih stvorila družba Isusova, propala i izginula, — opake ih ruke uništile, — ali djela Alojzijeva uviek su sjala, oltar se njegov uviek častio, ime njegovo vazda je ostalo slavno, iz nevinih njegovih rukuh uviek je potjecao blagoslov Božji. Jedva da ima igdje naučni zavod ili sjemenište za klerike, u kojem se ne bi štovao Alojzije, i to osobito svečano na sam blagdan. Razni su načini odabrani, kako ga omladina štuje, štuje ga pako ponajviše bratovštinami sv. Alojzija i šestonedjeljnom Alojzijanskom pobožnosti. Prva ovakova bratovština nastala je u Padovi g. 1642., za tim se na brzo razgranila po svih gradovih u Italiji, a god. 1885. bude u Rimu povišena na prabratovštinu.

Još je većma razgranjena Alojzijanska pobožnost od šest nedjelja.[1]) Ona je za mlado srce

---

[1]) Ova se pobožnost obavlja na uspomenu onih 6 godina, što ih je Alojzije probavio u redu. Može se obavljati u svako doba godine, ali kroz šest nedjelja, koje sliede bez prekida jedna za drugom.

Papa Kliment XII. podielio je obilati oprost za svaku od ovih nedjelja. Al da se taj oprost dobije, treba činiti ovo:

jedna od najmilijih kršćanskih pobožnosti. Za te se pobožnosti mlada duša novom snagom okriepljuje i prigrljuje novim žarom svaku kriepost. Isto se tako širi i kriepi pobožnost k sv. Alojziju mnogimi životopisi, što većimi što manjimi, a ima ih u svih jezicih; no prvi je i najodličniji onaj, što ga napisao o. Cepari. Kod nas su napisali životopis Alojzijev pokojni Jurković i Balenović: ovi su životopisi već razdani; a sada za tristogodišnjicu, podali su kršćanskoj omladini mile Alojzijanske knjižice njeki č. o. Isusovac u Travniku, naime »Šest nedjelja na čast sv. Alojziju« i Ignacije Horat, predstojnik sirotišta u Požegi, i urednik »Glasnika sv. Josipa«, takodjer »Šestnedjeljnu pobožnost uz kratki životopis.« No sve ove različite svečanosti i svetkovine Alojzijeve niesu za to, da se o njihovu sjaju razblažuje oko, već one u istinu potiču na pobožnost, pokoru, kriepost i svetost. To su Alojzijeve svečanosti od vajkada činile. Treba da samo jedan put vidiš, kako se slavi svetkovina Alojzijeva u Rimu, gdje no je 21. lipanj ponajljepši, ponajkrasniji i ponajmiliji dan vječitoga grada. Sve, što može bogoljubnost i veledušje, sve se to žrtvuje ovomu milomu svetcu.

---

1) Na svaku se od ovih šest nedjelja dostojno izpovjediti i pričestiti.

2) Na te nedjelje treba na čast sv. Alojziju ili nješto pobožna razmišljati, ili čitati šta pobožna, ili moliti, ili pak drugu koju kršćansku pobožnost ovršiti.

Tom se prilikom moli pred Alojzijevom slikom, šest Otčenaša i šest »Zdravo Marija.«

Već u oči blagdana sve hrli u crkvu svetog Ignacija na grob angjeoskoga mladića: hrli onamo gradjanstvo, hrle knezovi, grofovi, dame, gospojice, hrle svećenici, klerici, djeca i mladići. Čim zakročiš u kapelicu, koja je sva u sjaju, već te obuzima njeko tajinstveno čuvstvo, i ti moraš pasti na koljena i moliti do groba onoga angjelka. Ah, tuj ćutiš kod groba onoga presretnoga mladića, kako je sve ništetno na tom svietu, kako je najsretniji onaj, koji poput njega čuva nevinost tiela i duše, i ljubi Boga sve časove života svim žarom svoga srca. Oj kolike se suze kajalice tuj prosiplju, kada čovjek svoj griešni život prispodablja s nevinim životom onoga angjelka! Kolika se nadahnuća tuj primaju, kolike se dobre odluke tuj stvaraju i milosti od Boga po Alojziju dobivaju! Tu kod groba vidiš, kako po sate i sate boravi i moli sve, što je najodličnije, a osobito kako se klečeć žarko moli svomu zaštitniku plemenita omladina, i kako joj se težko oprostiti od mjesta, na kojem počivaju ostanci njezina nebeskoga uzornika. A kad se oprostila od groba, pohrli stepenicami u gornji sprat kolegija u one kapelice, gdje je Alojzije stanovao i zavjete položio, da se tuj svome zaštitniku preporuča, da cjeliva onu zemlju, kuda je kročila njegova noga, da u slikah, kojimi su narešene stiene u obližnjoj sobi, motri njegova sveta djela, da motri njegove ostanke u sakristiji, koja je tik kapelice.

Na sam pako blagdan još više hrli narod u crkvu i kapelice, da poštiva angjela u tielu, i da mu se preporuči.

Cielo jutro u obijuh kapelicah i gdje je tielo sv. Alojzija i u samom kolegiju neprestano služe sv. mise i kardinali, i biskupi i drugi crkveni dostojanstvenici. Učećoj mladeži, koja se na stotine okuplja oko svoga Zaštitnika, služi sv. misu koji od kardinala i dieli joj sv. pričest. Osobito je pako kod ove svetkovine to, što se na Alojzijev grob donose listovi u krasnih torbicah i mapah. Ove listove piše sv. Alojziju mladež, a u njih ga moli za razne duhovne darove i milosti. Oko 8 sati u jutro ide mladež u obhodu iz sakristije rimskoga kolegija na grob svetčev. Dječaci nose cvieće i darove i one krasne torbice sa listovi i polažu ih na grob Alojzijev. Isto se tako polažu listovi pod oltar u gornjoj kapelici u kolegiju. Na grobu ostaju kroz cielu osminu; na koncu osmine uzmu se sa groba i odnesu u gornju kapelicu, a odanle u crkvu sv. Stjepana Rotondo, gdje se spaljuju uz hvalospjev »Tebe Boga hvalimo!« Veli njeki pisac novijega doba: »Čovjek treba da je sam bio kod te svetkovine, da vidi, kojom čarobnom i dražestnom moći djeluje taj svetac i na staro i na mlado. A znaš li mila mladeži, koja je ta čarobna moć?! To je miomiris njegove angjeoske nevinosti i njegova bogoljubna života, miomiris, koji se prelieva od stoljeća na stoljeće i zadahnjuje neopisivim taj-

nim miljem sva koljena i rodove! — »Koli je liep čist naraštaj u sjaju krieposti! Neumrla mu je uspomena. Bog ga i ljudi ciene! Kad je med ljudima, oni ga sliede, a kada se odieli, čeznu za njim, i uviek okrunjen slavje slavi, i prima nadarje za neporočne pobjede. (Mudrost 4, 1, 2.)«

Kako se to predivno izpunilo na Alojziju! Koliko put mu je već za ova tri stoljeća i nebo i zemlja radostno klicala, a kliče mu još radostnije sada, gdje no osviće tristogodišnjica blažene mu smrti. »Ti si slava Jerusolima, ti radost Izraela, ti dika našega naroda! Jer si muževno radio i srčano je bilo srce tvoje, za to što si ljubio čistoću; s toga te ojačila ruka Gospodnja i za to ćeš biti blagoslovljen na vieke. (Judit 15. 10. 11.)

Koli divno i krasno izpunile se rieči, što ih je napisala ruka bogoljubnog Pastoria. »Bio sretan, bio mio Bogu Predobromu, Bogu Velikomu i živi ljudem u viekove!

Sve na veću slavu Božju!

MOLITVE.

Posveta sv. Alojziju.

O slavni sv. Alojzije, koji si od crkve odlikovan liepim naslovom angjeoskoga mladića radi prečistoga života, što si ga proveo na zemlji, evo me danas pred tobom u svoj odanosti uma i srca, da ti se sav posvetim. O savršeni uzore, blagi i moćni zaštitniče mladeži, koliko sam potreban tvoje zaštite! Sviet i djavao prave mi zasjede, ja ćutim žestinu strasti i spoznajem slabost i nestašnost svoju. Tko da me očuva, obrani, spasi, ako ne ti angjeoski Svetče, ti radosti, diko i ljubimče mladeži. K tebi se za to svom dušom utječem, tebi se svim srcem povjeravam i posvećujem. Tim kanim, obećajem i hoću, da budem na osobiti način štovatelj Tvoj i da te slavim radi uzvišenih krieposti, a napose radi tvoje angjeoske čistoće, da se povedem za tvojim primjerom i da promaknem medju svojimi drugovi pobožnost prama tebi, da zazivam i blagosljivam do zadnjega časa tvoje sveto i milo ime. Tebi posvećujem dušu, ćutila, srce, svega sebe.

O mili moj sv. Alojzije, evo dakle od sada sam tvoj i tvoj hoću da budem za uviek. De — štiti me, brani me i čuvaj me kao svojinu

svoju, da služeći i štujući tebe uzmognem što bolje služiti i štovati Isusa i Mariju i doći jednoć u raj, da s tobom gledam i blagosljivam Gospodina Boga moga na sve vieke viekova. Amen.

Molitva,

koju je sv. Alojzije običavao moliti Majci Božjoj.

O Gospojo moja, sveta Marijo, ja preporučam tebi, i tvojoj blagoslovljenoj vjernosti i osobitoj zaštiti i okrilju milosrdja tvoga danas i svaki dan i u čas smrti svoje sama sebe, dušu svoju i tielo svoje. Sve nade i utjehe moje, sve biede i nevolje moje, život i konac života moga tebi izručam, e da po tvojem svetom zagovoru i po tvojih zaslugah sva moja djela budu prema volji tvojoj i volji tvoga Sina. Amen. (Oprost od 200 dana: jedan put na dan. Leo XIII. 15. ožujka g. 1890.)

Litanije o sv. Alojziju.

Gospodine smiluj se!
Kriste smiluj se!
Gospodine smiluj se!
Kriste čuj nas!
Kriste usliši nas!
Otče nebeski Bože,
Sine odkupitelju Bože,
Duše sveti Bože,
Sveto Trojstvo jedan Bože,
} Smiluj se nam!

Sveta Marijo,
Sveta Bogorodice,
Sveta Djevo djevica,
Sveti Alojzije,
Sveti Alojzije, angjeoski mladiću,
Sveti Alojzije, prečišti gojeniče Marijin,
Sveti Alojzije, preziratelju svjetskih taština,
Sveti Alojzije, ljiljane nevinosti,
Sveti Alojzije, primjeru skrušena srca,
Sveti Alojzije, nedužni pokorniče,
Sveti Alojzije, nekrvni mučeniče Božje ljubavi,
Sveti Alojzije, miljeniče Razpetoga,
Sveti Alojzije, gorljivi štovatelju presv. Sakramenta,
Sveti Alojzije, nježni štovatelju Božanskog Srca Isusova,
Sveti Alojzije, vjerni štovatelju djevičanske Majke,
Sveti Alojzije, žrtvo ljubavi bližnjega,
Sveti Alojzije, angjele u tielu,
Sveti Alojzije, zaštitniče nedužnosti,
Sveti Alojzije, ljubimče čistih i djevičanskih duša,
Sveti Alojzije, diko družbe Isusove,
Sveti Alojzije, uzore i zaštitniče kršćanske mladeži,
Sveti Alojzije, sigurni vodjo u izboru strališa,
Sveti Alojzije, utočište skrušenih grješnika,
Sveti Alojzije, mogući zagovorniče svih, koji te zazivlju.
} Moli za nas!

Po tvom svetom i nedužnom životu,
Po tvom postu i molitvi,
Po tvojoj nebeskoj slavi,
Po zagovoru i zaslugah tvojih,
U našoj slaboći,
U pogibeljih za nedužnost,
Za vrieme napasti,
U bolesti i suprotivštinah,
U posljednjoj borbi,
} Pomozi nam sv. Alojzije!

Jaganjče Božji itd. oprosti nam Gospodine!
Jaganjče Božji itd. usliši nas Gospodine!
Jaganjče Božji itd. smiluj nam se Gospodine!
Kriste čuj nas!
Kriste usliši nas!
Gospodine smiluj se!
Kriste smiluj se!
Gospodine smiluj se!

R. Moli za nas sv. Alojzije!

O. Da postanemo vriedni Kristovih obećanja.

Pomolimo se.

Nebeskih darova, djelitelju Bože, koji si u angjeoskom mladiću Alojziju divnu nevinost života sdružio s jednakom pokorom: daj nam po njegovih zaslugah i prošnjah, da njega pokornika sliedimo, koji ne podjosmo za njim nevinim. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Molitva sv. Alojziju

za svaki dan.

O sveti, angjeoskom čistoćom narešeni Alojzije, evo ja, najnevriedniji tvoj štovatelj, preporučam ti osobitim načinom čistoću duše svoje i tiela svoga. Molim te za angjeosku tvoju čistoću, da me preporučiš neokaljanomu Jaganjcu, Isusu Kristu i njegovoj presvetoj Majki, djevici svih djevica, i da me sačuvaš od svakoga grieha. Ne dopusti, da se okaljam ikojom ljagom nečistoga grieha, a kad me vidiš u napasti i grješnoj pogibelji, odvrati od srca moga i pameti moje svaku nečistu misao i požudu, svrni mi tada pamet na vječnost i Isusa razpetoga, probij srce moje svetim strahom Božjim, užgi u meni oganj ljubavi Božanske! Učini, da zaslužim, nasljedujuć tebe na zemlji, jednom gledati s tobom na nebu Boga licem u lice Amen.

Molitva sv. Alojziju

za ljubav k Bogu.

O sv. Alojzije, divni serafine ljubavi i veliki moj pokrovitelju, svetom zavisti zavidjam prekrasnomu srcu tvojemu, koje no je na tom svietu živjelo jedino za Boga. Komu drugomu, da prikažem ovo moje hladno i tvrdo srce, ako ne tebi, serafine goruće ljubavi, da mu udieliš iskricu tvoga svetoga žara i da ga naučiš ljubiti najviše dobro. Priznajem sav ustidjen, da ne ljubim moga Gospodina ni iz daleka onako, kako on to zaslužuje i kako me vazda nuka i opominje, da ga ljubim. Ja ljubim i najkukavnije stvorove ovoga svieta, a jao ne ljubim svoga Stvoritelja, toli ljubeznoga Otca svoga. Stidim se i žao mi je jako! O ja te molim sv. Alojzije, i zaklinjem onom žarkom ljubavi, kojom si ti ljubio Boga svoga i želio, da ga svi stvorovi po sve vieke ljube, daj užgi u mom srcu pravu ljubav k Bogu, te mi izprosi milost, da živim i umrem u ovoj žarkoj ljubavi. Amen.

✝ Molitva za ljubav k Isusu

u presvetom oltarnom Sakramentu.

Sv. Alojzije, moj zagovorniče i zaštitniče, uzdajući se u tvoj zagovor, po kojem nam dotječe svako dobro, ja se danas i za vazda žrtvujem i posvećujem Isusu u presv. Sakramentu i obećajem, da ću ovaj Sakramenat, kojemu si se ti neprestano klanjao, i serafinskom ga ljubavi primao, štovati, ljubiti i slaviti. Izprosi mi onaj žar ljubavi, kojom si ti ljubio Isusa u presv. Sakramentu, izprosi mi onu gorljivost, kojom si toliko puta klanjao se Bogu sakrivenomu i svojim primjerom druge na to poticao, izprosi mi onu čistoću srca i onu najbrižniju pripravu, kojom si kao sveti gost primao Božanski krušac. Ja se za uviek odričem svega, što bi me moglo zapriečiti, da pristupim k stolu Božjemu; ja se odričem svega, što bi moglo žar i počitanje moje, koje u meni po primjeru tvom oživjelo, pretvoriti u mlakost i nehajnost. O budi mi od ovoga časa u tom i u svakom dobru zaštitnik i uzor moj. Amen.

Hvaljen i slavljen budi Isus u presv. oltarnom Sakramentu, sada i na vieke. Amen.

✝ Molitva sv. Alojziju

za ljubav k Majki Božjoj.

Sv. Alojzije, veliki ugodniče i milovane Marijin, molim te onom ljubavi, kojom ti nevino srce gorjelo prema nebeskoj Kraljici i miloj Majci mojoj, reci joj, da ju ljubim svim žarom srca moga, da joj se darivam dušom i tielom, i da želim pod njenim okriljem živjeti i umrieti. Ne daj, sv. Alojzije, miljeniče Marijin, da mi ikada ohladni ova ljubav, koju gojim prema Majci Boga moga, već daj, da u meni uzplamti sve više i više, i da ostanem dobro diete Marijino sve do smrti. Amen.

✝ Molitva sv. Alojziju

za nevinost ili čistoću.

Sveti angjeoski mladiću, veliki moj zaštitniče, Alojzije, radujem se, što je Tvoja nikojom ljagom neokaljana čistoća toli liepa i dražestna! Koliko se sramim i stidim, kada gledam prekrasni sjaj toli čistoga ljiljana, ja, koji toliko sagrieših! Gorko plačem griehe moje i plakat ću do zadnjega daha. Izprosi mi, da bude u meni uviek čista svaka misao, svaki osjećaj, svaka rieč i svaka želja. Daj, da ljuto zamrzim na svaku mrzkost, koja bi mogla okaljati moju čistoću, daj da pomno čuvam osjetila svoja, kroz koja bi se moglo u dušu ušuljati što pogana i griešna. U buduće nastojat ću iz svih sila, da čistoća tiela i srca moga bude što ljepša i stalnija, a Ti me sveti Alojzije sa blaženom Djevicom Marijom, Majkom tvojom i mojom zakrili u težkoj muki i borbi mojoj. Amen.

✝ Molitva sv. Alojziju

za zaštitu u nauku.

Sveti Alojzije, uzorni mladiću u svakoj kriepostı, ja te danas odabirem za osobitog zaštitnika u nauku, te odlučujem stalno, da ću te žarko ljubiti, iskreno štovati, i vjerno te nasljedovati u kriepostı, a nukat ću i druge, da te ljube, štuju i sliede. Primi me pod okrilje svoje, pomozi mi u nauku, izprosi mi milost Duha svetoga, da pročisti srce moje, a razsvietli um moj, da čistim srcem i nebeskim svjetlom proučavam onu nauku, koja mi je potrebna za moje zvanje, a pri tom da ne zaostanem u bogoljubnosti.

Pomozi mi, da napredujem u obojem i u nauku i u svetosti i naučim poznavati i ljubiti izvor i učitelja prave mudrosti, Isusa Krista, Gospodina našega. Amen.

✝ Molitva sv. Alojziju

za postojanost u dobru.

Sveti Alojzije, uzore u postojanosti i vjernosti, koji si Bogu vjerno služio i vjeran ostao svomu duhovnomu zvanju do konca života: izprosi mi od Boga milost postojanosti, da djelo spasa duše moje, što sam ga po mi

losti njegovoj započeo, sretno i dovršim. Žao mi je i kajem se, da sam do sada bio tako lahkouman i nestalan u dobru. Od sada želim hoditi onim putem, koji mi je Bog pokazao i ne ću skrenut s toga puta ni za vlas. Budi mi svojim mogućim zagovorom na pomoći, da svladam sve zapreke, koje bi me mogle snaći na tom putu. Daj da vjerno vršim volju Božju i uztrajem do konca, te postignem vječnu slavu. Amen.

Molitva sv. Alojziju

na njegov blagdan.

Slavni i mogući moj zagovorniče, sv. Alojzije, živo se i od srca radujem tvojoj toli uzvišenoj slavi, koju uživaš na nebu i uživat ćeš do vieka. Koli divno sjaješ u tvojoj slavi! Odieva Te preliepa nevinost, kiti Te kruna pravednosti, sjediš na priestolju slave, a vladaš žezlom ljubavi. Slava tebi i čast mogući moj zaštitniče! Blagoslivljem i po sto puta blagoslivljem Boga trojedinoga, koji te uzvisio na toliku čast, da naplati tvoju neokaljanu nevinost, tvoju oštru pokoru i savršenu tvoju ljubav. O sveti Alojzije, udostoj se sa visine nebeske, kamo si se uzvinuo svetim svojim životom, pogledati na mene slugu tvoga, koji očekujem po tvojem zagovoru od Boga ona dobra i one krieposti, kojih nemam, a nuždno ih trebam. Daj, pruži siromaku ruku tvoju, te učini da bude podpun blagoslov tvoj. Pruži mi desnicu, vodi me k Bogu onim putem, kojim si ti sam hodao. Izprosi mi milost, da u istinu začmem kriepostno živjeti, te se ne plašim nikojih težkoća, koje bi me mogle zadesiti na putu krieposti. O da se mogu već jednom odvažiti, da te u istinu nasljedujem, te ne tražim ništa na tom svietu osim Boga i milosti Božje, — tada bih i ja, znam sigurno došao u nebo. Daj mili zagovorniče, pomozi mi onamo doći! Ondje ću te do vieka hvaliti, a s tobom hvalit ću i slaviti Boga i njemu se klanjati sa cielim sborom nebeskim po sve vieke viekova, Amen!

Obnova zavjeta.[1])

Svećenik pita: Odričete li se, djeco, vraga?

Djeca: Odričemo.

Svećenik: I svih njegovih razkoši?

Djeca: Odričemo.

Svećenik: I svih njegovih djela?

Djeca: Odričemo.

Svećenik: Vjerujte li, djeco, u Boga Otca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje.

Djeca: Vjerujemo.

Svećenik: Vjerujete li u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega, za nas rodjenoga i mučenoga?

Djeca: Vjerujemo.

Svećenik: Vjerujete li i u Duha svetoga, svetu katoličku crkvu, občinstvo svetih, oproštenje grieha, uzkrsnuće tiela i život vječni?

Djeca: Vjerujemo.

Svećenik: Vjerujete li djeco, da je Isus Krist u presvetom oltarskom sakramentu s dušom i tielom, s tielom i krvlju, s Božjom i naravju čovječjom?

Djeca: Vjerujemo i izpoviedamo.

Svećenik: Vjerujete li i sve drugo, što nam sveta mati crkva katolička vjerovat predlaže?

Djeca: Vjerujemo.

Svećenik: Obećajete li toj svetoj i nepogrešivoj crkvi vjernost i poslušnost.

Djeca: Obećajemo.

Svećenik: Hoćete li kao prava djeca svete matere crkve njezine zapoviedi uviek obdržati? hoćete li kao pravi katolici do zadnjega vašega časa živiti i umrieti?

---

[1]) Po želji gg. kateketa.

Djeca: Hoćemo kao dobra i poslušna djeca obdržavati sve zapoviedi naše svete majke crkve; hoćemo živiti i umrieti kao pravi katolici.

Svećenik: Kleknite, draga djeco, i pobožno molite.

Djeca: (Klečeć neka mole), Hvalimo ti iz dna srca — Bože, Otče nebeski! — što si nam milostivo dao, — da vjerujemo u te. — i u tvojega sina, Isusa Krista, Gospodina našega, — i u Duha svetoga, — i što si nam dobrostivo udielio, — da smo se u tvojoj svetoj — i nepogrešivoj crkvi rodili. — Klečeći pred tobom, — obećajemo ti pred svimi angjeli i svetci — vjernost na vieke, — koju su ti u ime naše, — drugi kod našega krštenja zavjetovali. — Ojači nas, Gospodine, svojom milošću! — Čuvaj nas u svih naših napastih! — Daj da prije umremo, nego li ti nevjerni budemo! — Udieli nam milost, — da riečju i činom — svoju vjeru uvjek zasvjedočimo, — te nas k sebi uzmi — u život vječni, — kada bude sveta volja tvoja.

Ako iza toga svećenik sljedeću molitvu moli budi za to vrieme pozoran na svaku rieč.

Milostivi, vječni Bože, pogledaj dobrostivo na ovu tvoju djecu i uslišaj milostivo njihovu smjernu molitvu. Daj da izvrše što žele. Nedopusti nikada, da se ove nejake sirote, koje su tvoja djeca, ikada s tobom razstave. Ne daj, da duše njihove, odkupljene dragocjenom krvlju jedinorodjenoga Sina tvojega, zaplieni neprijatelj, koji na njih vreba. Svjetlo prave vjere vjekom im svietlilo, i u tom svjetlu spoznali uvjek tvoju volju i vjerno ju vršili. Neka rastu u mudrosti i dobi, vodi ih od krieposti do krieposti, dok ne ugledaju svjetlost vječnu, gdje će tebe, svoga nebeskoga Otca, i tvoga jedinorodjenoga Sina, i Duha svetoga licem u lice gledati i hvalit te i slavit sa svimi angjeli i svetci od vieka do vieka. Amen.

Pjesma sv. Alojziju.

Alojzije, rajsko diete,
Rajski cviete!
Kojim zvati imenom:
Il' liljanom bielim hoću
Tvoju ljubav i čistoću,
Ili ružom rumenom?

Priličan si divno njima
Obadvima
Ti duhovnom ljepotom;
Oni jesu dika cvieća,
A ti dika si mladića
Svojim čistim životom.

Liljan, koji držiš, što je,
Nego tvoje
Biljeg prave čistoće?
Kao liljan čisto bieli
Ona sja u tvojih djelih
Bez oskvrne i zloće.

Angjeoske postidnosti
U mladosti
On je tvoja prilika;
Angjela te zemaljskoga
I na zemlji nebeskoga
Jedni zvahu čovjeka.

Ali odkud tu čistoću
I bieloću
Ti i liljan imate?
Nebeska ga rosa goji,
Nebeska te milost doji
Sve od s gora primate.

Ti u mladih ljeta cvietu
Bješe svietu
Čudom božje milosti:
Nit te sjena bluda smuti
Niti tvoje kad oćuti
Srce iskru bludnosti.

Po Mariji dobi ovu
Milost novu,
Kad se ti sin ljubljeni
Pred oltarom njoj ukaza,
Kada Bogu svoj prikaza
Liljan neoskvrnjeni.

Za to, da cviet u zaklonu
Gojiš skrovnu
Djeva tebe svjetova:
Hodi u red Isusove
Družbe, u nju tebe zove
Sveta volja njegova.

I nije li u ovomu
Duhovnomu
Vrtlu cvao bjelije?
Kako bielo u crnome
Bi u redu on svetome
Sjao mnogo svjetlije.

Ali liljan dosta nije:
Ruža gdje je;
Da te ona proslavi?
Kad se ruža zarumeni,
Znamenje je ona meni
Tvoje svete ljubavi.

Ne mogaše ljubav vruću
I goruću
Tvoja sakrit dušica:
Jer na rieč u božjoj stvari
Lišce ti se sve zažari
Kano rumen ružica.

Kao ruža ti od svoga
Sunca Boga
Opet sav blied postade:
Poče venut, čeznut, sahnut,
Da ćeš, misle svi izdahnut,
Živ ljubavlju ostade.

A tielo je, koje moriš
I pokoriš,
Ruža u trnju oštromu:
Njega vazda kiniš, mučiš,
Postom, bičem trpit učiš —
Jao tielu slabomu!

Jao! teče sila krvi
Na bič prvi
Od preljute desnice.
Kao ružam posipane,
Čistom krvlju poštrapane
Crvene se podnice.

Tužna mati to videći
I misleći,
Da ćeš smrt si zadati,
Poboja se — biče uze,
A i mene strah obuze
O tom više pjevati.

Alojzije jur je dosti:
Stani, prosti
Tielu svomu čistomu!
Podaj meni biče tvoje,
Da sad kaznim zloće svoje
Ja na tielu grješnomu.

Zato ruže odabrane
I ljiljane
Mi hoćemo kupiti,
Vience viti pjevajući
I sveto se radujući
Tebe slavno kruniti.

Djevče slavni, za nas moli,
Koji doli
Još boj s tielom bijemo:
Da čistoću čuvajući
I ljubavlju svi gorući
K tebi sretno stignemo.

A. Kanižlić D. J.

Dvie pjesme u slavu sv. Alojzija.

I.

Kra-san u-zor svih vr-li-na, O A-
loj-zij, bu-di zdrav, Ti, koj već si pun mi-
li-na U mla-do-sti bi-o sav. Ti si
od kr-šte-nja svo-ga Za sveg ži-ća na-bož-

no - ga Bi - o ne - vin, čist i blag, Lju-dem

I-mo II-do

mi - o, Bo - gu drag, drag.

Ti si poput serafina
K žrtveniku išo viek,
Gdje se tielo Božjeg sina
Daje griešniku za liek;
Uviek ti je bila želja,
Da ga primaš pun veselja,
Znajuć, da je pravi Bog
Pod prilikom kruha tog.

Ti si uz to smierno štovo
I nebesku kraljicu,
Ti si njojzi zavjetovo
Mladost i čistoću svu:
Da ćeš uviek sveto živit,
Kao sin se njojzi divit,
Pa si vjeran bio njoj
Kroz sav viek i život svoj.

Moli za nas, kad nas snadju
Napasti i strasti zle,
Da nas uviek spremne nadju
Te bi svladat mogli sve,
Moli za nas višnjeg Boga,
Da za sveg života svoga
Služimo mu dušom svom,
Željni doć u njegov dom.

I mi ćemo viek se molit
Božjoj majci, ko i ti,
Pa će sva nam zla utolit,
Sretni ćemo biti mi;
A kad ovaj život prodje,
Te nam smrtni časak dodje,
Štitit će nas njena moć,
Po njoj ćemo u raj doć.

II.

A - loj - zi - je, daj da te sla - vim, Ne-

be-ski mladče du-šom svom, Jer ti si svetim ži-ćem

pra - vim Viek bi - o sli - čan an - gje - lom.

Oj, mo-li-mo te, A - loj - zi - je Ne od-bij

na - šeg sr - ca dar A - loj - zi - je, A-

loj - zi - je O daj nam tvo- ga sr - ca žar.

Ta sam je Bog te odabrao,
Da kao sin mu budeš drag.
Za griehe nisi nikad znao
Već uviek bio čist i blag,
Oj molimo te i t. d.

I cieli sviet si prezirao
I sav mu varav sjaj i hud
Za rajem tek si uzdisao,
Jer rajska ti je bila grud.
Oj molimo te i t. d.

I divit se na križu Kristu
Bijaše tvoje duše mar,
I štovat Božju majku čistu
Bijaše tvoga srca žar.
Oj, molimo te, i t. d.

Ti samu sebi strog si bio
I trapio se pokorom,
Uz suze si i krvcu lio,
Prem toli čist u srcu svom.
Oj molimo te i t. d.

A što da radim ja Gonzago,
Koj griešnik sam na zemlji toj?
I ja ću prezret svjetsko blago
I kajat se sav život svoj.
Oj, molimo te i t. d.

I skrušeno te molim s toga
Zakrili me za žića mog,
I moli za me dobra Boga
I spasit će me dobri Bog.
Oj, molimo te, Alojzije,
Ne odbij našeg srca dar!
Alojzije, Alojzije,
O daj nam tvoga srca žar

SADRŽAJ.

Strana

III. DIO.

Alojzije u nebeskoj slaví.

